

Magazin bibliologic 2017, nr. 3-4

Revistă științifică și bibliopraxiologică

Editori:

Consiliul Biblioteconomic Național
Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Societatea Științifică de Bibliofilie și Ex-libris „Paul Mihail” din Moldova

Directorii publicație:

dr. Igor Șarov, Elena Pintilei

Colegiul de redacție:

dr. hab. Gheorghe Postică, Chișinău; acad. Andrei Eșanu, Chișinău; acad. Mihai Cimpoi, Chișinău;
acad. Valeriu Matei, Chișinău; Iurie Colesnic, scriitor, cercetător;
Vera Osoianu, dir. adjunct BNRM, Chișinău; dr. hab. Roman Motulski (Minsk);
Hermina Anghelescu, Associate Professor (School of Library & Information Science, Wayne State
University, SUA); dr. Adolf Knoll, Secretary for research, development and international relations,
Biblioteca Națională din Republica Cehă, Praga; Sorina Stanca, manager, Biblioteca Județeană
„Octavian Goga”, Cluj Napoca, președintele Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor
Publice din România; dr. hab. Nelly Țurcan, USM, Chișinău; dr. Mariana Harjevschi, BMC „B.P.
Hasdeu”, Chișinău

Redactor-șef:

Ludmila Corghenci

Secretar de redacție:

Tatiana Bahmuteanu

Redactori:

Tatiana Bahmuteanu, Raisa Plăieșu, Cornelia Hîncu

Redactor artistic:

Cristina Ceoinac

Procesare computerizată:

Diana Odobescu

Traducere în engleză:

Elina Bolgarina

SUMAR

4	EDITORIAL Ariile leadership-ului în biblioteci în anul 2017
5-11	SUB CUPOLA BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA Alla PANICI. Biblioteca Națională a Republicii Moldova în contextul tranziției la era digitală
12-15	Ludmila CORGHENCI. Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării: carieră plus
16-18	CONSOLIDAREA SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI Vera OSOIANU. O strategie ancorată între necesitățile și posibilitățile locale reale și tendințele domeniului la nivel internațional
19-23	Ludmila CORGHENCI, Victoria POPA. Bibliotecile publice teritoriale – pivotul Sistemului Național de Biblioteci
24-31	Valentina TOPALO. Centrul de Documentare ONU al Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți – 15 ani de activitate
32-52	VALORI BIBLIOFILE Lăcrămioara CHIHAIA. Fondul de carte Maria Gorceakov-Sturdza în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași
53-58	Igor CERETEU. Câteva știri despre bibliotecă Mănăstirii Rudi
59-63	Radu MOȚOC. Colecția Manuscriptum
64-68	Liubovi KARNAEVA, Nona ȘOROC, Valeriu HERȚA. Coperte inedite în colecțiile speciale a Bibliotecii Științifice Medicale USMF „Nicolae Testemițanu”
69-78	STUDII ȘI CERCETĂRI Vera OSOIANU. Proiectul Național 2018 sau mișcările tectonice ale domeniului bibliotecar
79-85	Aliona MUNTEAN. О развитии библиотечного образования Республики Молдова в историческом контексте
86-90	Valentina CHITOROAGĂ. Zona 9 – o nouă zonă în descrierea bibliografică
91-95	Viorica LUPU. Reflecții privind evidența resurselor informaționale pe suport electronic
96-111	Ala LÎȘÎI. Cartea electronică în perceperea universitarilor
112-124	Elena CRISTIAN. Cărți cu autograf, dedicații, Ex-libris și supralibros în colecțiile Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți
125-129	OAMENI ÎN PROFESIE. PROFESIE PRIN OAMENI Adolf KNOLL: „Există o tradiție îndelungată a lecturii și a bibliotecilor în cultura cehă ...”
130-135	ISTORII DE SUCCES. EVENIMENTE Mariana COCIERU. Arhiva de voci – promovarea modelelor consolidate de memorie colectivă și culturală
136-142	Svetlana MIRON. Salonul de artă – un laborator de creație a tinerilor plasticieni
143-144	RECENZII. INFORAFT „...Câștig în colaborare cu veșnicia” sau un pas de succes în activitatea bibliografică a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova
145	O lucrare strălucită înscrisă în Patrimoniul Documentar Național
146-147	Publicații care avantajează și creează valoare instituției
148	Statistica – instrument de dirijare, promovare și dezvoltare a bibliotecilor
149	Autorii articolelor
150-151	Ghid pentru autori

SUMMARY

	EDITORIAL
4	Areas of leadership in the libraries for the year 2017
	UNDER THE CUPOLA OF THE NATIONAL LIBRARY
5-11	Alla PANICI. National Library of the Republic of Moldova in the context of transition to digital era
12-15	Ludmila CORGHENCI. Center of Continuous Professional Training in Library and Information Science: career plus
	CONSOLIDATION OF THE NATIONAL LIBRARY SYSTEM
16-18	Vera OSOIANU. A strategy anchored between real local needs and resources and international trends in library science.
19-23	Ludmila CORGHENCI, Victoria POPA. Territorial public libraries - the pivot of the National Library System
24-31	Valentina TOPALO. UN Documentation Center of the "Alec Russo" State University in Bălți: 15 years of activity
	BIBLIOGRAPHICAL VALUES
32-52	Lăcrămioara CHIHAIA. Maria Gorceakov-Sturdza book collection in the depositories of "Mihai Eminescu" University Central Library, Iași
53-58	Igor CERETEU. Some information about the library of the Rudi Monastery
59-63	Radu MOȚOC. Manuscriptum Collection
64-68	Liubovi KARNAEVA, Nona ȘOROC, Valeriu HERȚA. Original book covers from special collections of the Scientific Medical Library, „Nicolae Testemițanu” State University of Medicine and Farmacology
	STUDIES AND RESEARCHES
69-78	Vera OSOIANU. The national project 2018 or The tectonic movements in the library profession
79-85	Aliona MUNTEAN. Development of library science education in the Republic of Moldova in historical context
86-90	Valentina CHITOROAGĂ. Field 9 – a new zone in the bibliographic description
91-95	Viorica LUPU. Reflections on accounting of the information electronic resources
96-111	Ala LÎSÎI. E-books in perception of the universities
112-124	Elena CRISTIAN. Books with autographs, dedications, ex-libris and supralibros in collection of the Scientific Library, "Alec Russo" State University in Bălți
	PEOPLE IN PROFESSION. PROFESSION IN PEOPLE
125-129	Adolf KNOLL. "There is a long tradition of reading and libraries in Czech culture..."
	STORIES OF SUCCESS. EVENTS
130-135	Mariana COCIERU. Voices Archive – the promotion of consolidated models of collective and cultural memory
136-142	Svetlana MIRON. Arts Salon as a creative laboratory for the young painters
	REVIEWS
143-144	„...We win in collaboration with long times” : A step of success in bibliographic activity of the National Library
145	A brilliant work inscribed in the National Documentary Patrimony
146-147	The publications that create and add the value of our institution
148	Statistics as the tool for guiding, promotion and development of the libraries
149	The article's authors
150-151	Guide for the authors

Ariile leadership-ului în biblioteci în anul 2017

Cred că leadership-ul a fost tema principală pentru biblioteconomia din Moldova în anul 2017. Acest fenomen stă la baza succeselor și realizărilor obținute de către biblioteci. Iar revista *Magazin Bibliologic*, fiind „portretul de grup al mai multor generații de bibliotecari”, se dorește a fi o platformă de prezentare a realizărilor și experiențelor, de promovare a imaginii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, o platformă de coeziune și consolidare a activității bibliotecilor din Republica Moldova (*Magazin Bibliologic*, 2017, nr 1/2, p. 4).

Bibliotecile au acționat transformațional în realizarea obiectivelor strategice, stabilite pentru anul 2017 (la Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, 30 noiembrie 2016) prin: promovarea și realizarea Obiectivelor Dezvoltării Globale 2030, consolidarea cercetării statistice, explorarea oportunităților oferite de tehnologiile noi, modernizarea serviciilor, implicarea membrilor comunității în activitatea bibliotecii și în crearea conținuturilor, dezvoltarea parteneriatelor, amplificarea colaborării și coordonării strategice între biblioteci.

Anul 2017 ne-a convins că nu trebuie să credem în neputință și puținătate. La fel, anul 2017 a demonstrat că bibliotecarii sunt cel mai bine pregătiți pentru următoarele arii de manifestare a leadership-ului: inițierea/dezvoltarea parteneriatelor curente și strategice, cultivarea culturii organizaționale centrate pe utilizator, asigurarea implementării strategiilor instituționale.

Axându-ne pe studiile recente, realizate de diverse organizații și companii de consultanță internațională, putem identifica următoarele tendințe de perspectivă în leadership, importante pentru biblioteci:

- flexibilitate (agilitate și inovație în activitate);
- dezvoltarea personală (abilități digitale, modele noi de gândire, comunicare profesională avansată pe verticală și orizontală; creșterea responsabilității proprii a bibliotecarului pentru dezvoltare);
- îmbinarea organică a potențialului liderilor cu cel organizațional;
- poziționare strategică prin centrarea pe nevoile utilizatorului și comunității;
- gestionarea dirijării/conducerii bibliotecii ca o structură competitivă (este important de a crea o echipă, dar mai ales de a lucra în echipă, de a colabora cu alte echipe);
- creșterea investiției în dezvoltarea personalului de bibliotecă (centrate atât pe formarea profesională continuă, cât și pe alte forme care permit construirea unor buni profesioniști și promovarea acestora, de ex., mentoratul și altele).

Prin prisma tendințelor enumerate, revista *Magazin Bibliologic* va oferi comunității profesionale suport documentar și informațional, privind experiențele inovaționale ale bibliotecilor, conținuturile de calitate, lucrul în rețea etc. Bibliotecile trebuie să trăiască în prezent, iar bibliotecarii să dețină capacitatea de a gândi și de a acționa strategic, de a se „împrieteni” cu tehnologia.

Ludmila CORGHENCI

Biblioteca Națională a Republicii Moldova în contextul tranziției la era digitală

Alla PANICI,
Biblioteca Națională a Republicii
Moldova

Abstract: În articol a fost sintetizată succint istoria și etapele digitalizării informației în Biblioteca Națională a Republicii Moldova în corelație cu procesul digitalizării la scară mondială: de la crearea cataloagelor informatizate de bibliotecă până la crearea bibliotecilor digitale cu resurse digitizate din colecțiile tradiționale ale Bibliotecii. Au fost studiate minuțios premisele principale și experiențele, care au influențat necondiționat trecerea Bibliotecii Naționale la era digitală: crearea primelor cataloage informatizate, sisteme și biblioteci digitale, a fost invocată utilizarea tehnologiilor corespunzătoare procesului la diferite etape ale digitizării, condițiile și metodele de creare ale bibliotecilor digitale. Articolul scoate în evidență faptul că dezvoltarea perpetuă a tehnologiilor informaționale va permite realizarea unor obiective inabordabile în actualitate: crearea colecțiilor de obiecte tridimensionale digitizate, colecțiilor lumilor realității virtuale etc., destinate satisfacerii exhaustive a exigențelor informaționale complexe ale beneficiarului modern.
Cuvinte cheie: digitizare, digitalizare, biblioteci digitale, cataloage on-line

Abstract: The article tells in a short form the story and steps of digitalization of the information in the National Library of the Republic of Moldova, in correlation with the same process of at the global level: from creation of library's electronic catalogues to creation of digital libraries, containing the digitized sources from traditional collections of the National Library. Main premises and experiences that influenced unconditionally to the National Library's change to the digital era were thoroughly studied: creation of the first electronic catalogues, systems and digital libraries, study of suitable technologies on discrete steps of digitization, conditions and methods of creating of a digital library. The article highlights the fact that the permanent development of the information technologies will allow to achieve the targets unattainable for the moment: creating digital collections of three-dimensional objects, of virtual reality worlds etc., with all these intending to pursue the satisfaction of the modern users' complex expectations and informational requirements.

Keywords: digitization, digitalization, digital libraries, on-line catalogues.

185 ani de existență a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pot fi examinați sub aspectul transformărilor calitative ale tuturor proceselor, proprii întregului ciclu de activitate: de la achiziționarea publicațiilor în colecții până la acordarea serviciilor diverse utilizatorilor de bibliotecă. Printre cele mai mai sesizabile și vizibile transformări se

evidențiază, cu certitudine, cele din domeniile achiziționării, prelucrării și prestării informațiilor, care au parcurs drumul anevoios de la tehnologii tradiționale de bibliotecă, cunoscute odată cu apariția primelor biblioteci – până la digitalizare¹, care per-

¹ Digitalizare - adoptarea sau extinderea utilizării tehnologiei digitale sau de calculator de către o organizație, industrie, țară, etc.

mite realizarea proceselor de bibliotecă cu un randament maxim în scopul satisfacerii oricăror cerințe și nevoi informaționale ale beneficiarilor Bibliotecii. Procesul digitalizării se reduce în esență la digitizarea² resurselor bibliografice din colecții în scopul difuzării și salvărilor lor eficiente.

Principiul, care constituie fundamentul bibliotecii digitale actuale, provine din antichitate. O bună parte din specialiști califică acest principiu cu titlul de *alexandrin*, după numele renumitei Bibliotecii antice din Alexandria³. Esența lui constă în faptul, că informația originală este păstrată într-un singur loc doar într-un singur exemplar (obiect material, document), iar toți beneficiarii au acces, în caz de necesitate, la această informație pentru executarea copiilor.

Acest principiu vine în contradicție cu principiul lui Johannes Gutenberg⁴, conform căruia informația este păstrată într-un număr prestabilit de obiecte materiale identice (documente) – *tiraj*, exemplarele căruia pot fi amplasate în diverse locuri iar beneficiarilor li se asigură, la cerere, accesul la aceste exemplare.

Tranziția efectivă de la epoca Gutenberg, a tiparului, la noua paradigmă informațională, de tip alexandrin, a fost posibilă odată cu apariția și dezvoltarea tehnologiilor informaționale. Printre primele lucrări, care au semnalat apariția bibliotecilor digitale/electronice, în care au fost invocate principiile generale de organizare ale lor, pot fi menționate articolul lui Vannevar Bush "As We May Think" (1) și cartea lui Joseph Carl Robnett Licklider *Libraries of the future* (2).

În prima lucrare, de Vannevar Bush, erau demonstrate posibilitățile potențiale, pe care le pot oferi savanților noile tehnologii în identificarea, selectarea, stocarea, prelucrarea și salvărilor informației. Conceput de savant, sistemul informațional «Memex», bazat pe utilizarea fotografiilor la salvarea informației, a preconizat și influențat apariția ulterioară a microfilme-

² Digitizare - conversia datelor analogice (imagini, video sau text) în formă digitală.

³ Biblioteca antică din Alexandria - cea mai renumită bibliotecă a antichității, întemeiată în a. 288 î. Hr., cu peste 900.000 de pergamente

⁴ Johannes Gutenberg - tipograf german, sec. XV

lor și microfișelor. Însă meritul principal al acestei lucrări este faptul că în articol a fost scos în evidență raportul, relația dintre noile tehnologii, informație și evoluția cercetărilor științifice.

Joseph Carl Robnett Licklider a studiat influența procesului de numerizare asupra activităților bibliotecii viitorului. În lucrarea sa el a trecut în revistă cercetările și elaborările, necesare creării unei biblioteci numerice, afabile beneficiarului. Utilizarea computerului în scopul salvărilor și prelucrării informației, depozitate în biblioteci, a început în aa. 60 ai sec. 20. Unul din cele mai reușite exemple de inițiere a cataloagelor digitale a fost crearea de către Biblioteca Congresului SUA, la sfârșitul aa. 60, a formatului MARC⁵, destinat creării și întreținerii cataloagelor informatizate de bibliotecă. Utilizarea formatului MARC de către OCLC (Online Computer Library Center) a pregătit terenul pentru acordarea accesului la înregistrările catalografice ale bibliotecilor lumii, ce a permis economisirea mijloacelor pentru efectuarea catalogării resurselor bibliografice din colecțiile diferitor biblioteci de pe mapamond.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova a pășit pe calea tranziției la era digitală în aa. 90 ai sec. XX, cand a început procesul de instruire al salariaților în scopul creării catalogului on-line al Bibliotecii și cand s-a implementat pentru prima oară un sistem de bibliotecă de tip MARC (ABSMARC), care nu era un soft integrat de bibliotecă sau de rețea, ci un pachet, destinat în exclusivitate prelucrării resurselor bibliografice, fără posibilitatea oferirii accesului beneficiarilor la resursele din colecțiile Bibliotecii. Era totuși un început de cale spre era digitală, după care au urmat etape de implementare ale soft-urilor, care au deschis accesul online al beneficiarilor la colecțiile Bibliotecii.

Primul program integrat de bibliotecă TinLib, software de rețea, implementat la BNRN în a. 1998, permitea utilizatorilor să efectueze investigații și să obțină informațiile solicitate on-line iar bibliotecarilor să efectueze tot ciclul de activități în rețea. Lipsa unui suport bine definit de tip MARC-UNIMARC nu permitea integrarea

⁵ MARC - Machine-Readable Catalog or Cataloging

BNRM în structurile informaționale mondiale, motiv din care s-a recurs la implementarea sistemului de bibliotecă TinRead, venit să-l substituie pe cel inițial în a. 2008.

Paralel cu software-ul TinRead, soft integrat de bibliotecă, a fost elaborat și un soft integrator de bibliotecă – SIBIMOL, conform unui proiect, finanțat de Fundația Soros Moldova, care a permis integrarea informațională a bibliotecilor publice din Republica Moldova într-un Catalog Colectiv, cu posibilități de catalogare web sau catalogare digitală și cu posibilități de prestare a serviciilor informaționale la distanță. Ambele soft-uri sunt perfect compatibile și au în calitate de suport standarde, ce permit integrarea în structurile informaționale internaționale: UNICODE, UNIMARC, Protocolul Z39.50, Protocolul TCP/IP.

Apariția bibliotecilor digitale/electronice, în sensul actual al conceptului, cu full texte, imagini etc., prezentate on-line, se conturează pe mapamond pe la sfârșitul aa. 80, când s-au inițiat primele biblioteci digitale ale revistelor științifice (proiectele "Mercury", CORE, "Tulip", 1987—1993; JSTORE, 1995; "High Wire Press", 1995 etc.) Aceste proiecte aveau, egalmente, scopuri științifice și economice (crearea arhivei celor mai importante reviste și asigurarea accesului la conținutul lor, reducerea cheltuielilor bibliotecilor din contul eliminării dublării conținutului colecțiilor de reviste.

Mijlocul anilor '90 se caracterizează prin apariția unui număr impunător de reviste în format electronic. Publicarea versiunilor digitale ale revistelor s-a dovedit a fi mult mai rentabilă și eficace în raport cu experiența tradițională de publicare a revistelor tipărite. Simultan, foarte multe ediții periodice tipărite au început să apară și în versiuni digitale, accesibile beneficiarilor prin Internet, gratis sau contra plată. Treptat, bibliotecile mari și muzeele au inițiat procesul digitizării resurselor, aflate în colecțiile proprii, în special a resurselor vechi și rare, pe cale de dispariție fizică, pentru a fi salvate, transmise și făcute accesibile generațiilor viitoare de beneficiari. Asemenea proiecte se bazau de regulă pe scanarea pagină cu pagină a manuscriselor sau tipăriturilor cu păstrarea imaginilor în fișiere grafice cu rezoluție înaltă. Ulterior, în baza acestor fișiere, care constituiau rezpozitoriul colecției, erau create variante grafice și textuale simplificate de prezentare a informației, transmisibile prin rețea.

Exemplu de asemenea proiecte sunt programele "American Memory", lansat în 1989, "National Digital Library" (1990, din 1998 transformată în "Digital Libraries Initiative — Phase 2"), scopul cărora a fost transpunerea în format digital a resurselor, importante pentru istoria și cultura SUA. Pe la finele anilor '90 asemenea programe au început să fie lansate și în Europa prin crearea în 1997, în cadrul programului GABRIEL (Gateway and Bridge to Europe's National Libraries) a portalului comun al bibliotecilor europene, transformat apoi, în 2005 în proiectul TEL⁶, care și-a propus oferirea accesului partajat la cataloagele și bazele de date digitale ale bibliotecilor naționale europene. Biblioteca Națională a Republicii Moldova este membră a TEL din ianuarie 2008.

La etapele inițiale de instaurare a tehnologiilor Internet o contribuție substanțială în crearea bibliotecilor digitale au avut-o creatorii amatori de resurse electronice, devenite ulterior foarte populare printre beneficiari. Unul din cele mai cunoscute este "Proiectul Gutenberg" (3), inițiat de către Michael Hart (4) în 1971. În laboratorul de cercetare al Universității din Illinois, în calitate de student, M. Hart a obținut acces la un calculator mainframe tip Xerox Sigma V. Datorită operatorilor prietenoși, Hart primește un cont de durată nelimitată la computer, estimată între \$100,000 și \$100,000,000. Mai târziu M. Hart afirma că dorise să restituie acest cadou, realizând vre-o activitate, care să fie etalată cu acea sumă.

Computerul, la care M. Hart a deschis calea spre crearea resurselor electronice a devenit unul dintre cele 15 noduri din rețeaua de calculatoare, parte componentă a Internet-ului. Fiind sigur că într-un viitor apropiat computerele vor deveni accesibile, inevitabil de necesare publicului, Hart decide să facă disponibile on-line, în mod gratuit, lucrări de literatură. Prima lucrare, pe care a digitizat-o M. Hart este copia Declarației de Independență a Statelor Unite, care a devenit primul e-text al Proiectului Gutenberg. Proiectul a fost intitulat în cinstea lui Johannes Gutenberg, care a declanșat revoluția tiparului.

⁶ TEL - The European Library, portal online, care permite accesul la resursele a 48 biblioteci naționale din Europa și celor mai importante biblioteci de cercetare europene. Căutarea este gratuită, se oferă acces la metadate, precum și la obiecte digitale.

Proiectul Gutenberg a fost realizat, grație implicării voluntarilor, care inițial adăugau manual textele scanate în baza de date. După îmbunătățirea și distribuirea scannerelor pentru imagini și a programelor pentru recunoașterea optică a caracterelor, activitatea de digitizare s-a derulat conform rigorilor actuale de transpunere a formate- lor tradiționale în format digital.

În Proiectul Gutenberg, ca și în alte bi- blioteci virtuale din Vest, puteau fi publi- cate legal doar texte, care nu se aflau sub incidența restricțiilor copyright și care au trecut în categoria textelor pentru dome- niul public (public domain). Termenul de acces pentru resurse documentare din do- meniul public este extins în permanență de legislatori și în prezent constituie 50 ani pentru SUA și alte state vestice, 70 ani pen- tru Republica Moldova, ceea ce limitează posibilitățile de extindere a bazelor de date ale bibliotecilor necomerciale.

Importanța socială incontestabilă a bi- bliotecilor digitale neprofesionale nu dimi- nuează lacunele lor esențiale în raport cu bibliotecile digitale, create de profesioniști:

- spontaneitatea creării colecțiilor, lipsa criteriilor de selecție;
- accidentalitatea și imperfecțiunea colecțiilor;
- baza textologică insuficientă : surse arbitrare de completare;
- greșeli, lipsa informației bibliografice necesare, prezentate profesionist, lipsa sur- sei infoprmativ-explicative;
- primitivitatea tehnologică, marcarea nesatisfăcătoare a resurselor digitizate (text ASCII⁷ sau simplul HTML⁸)

Bibliotecile digitale, apărute spon- tan și create de amatori, au contribuit la perfecționarea culturii generale a benefi- ciarilor, având rolul unor surse convenabile de texte electronice, dar utilizarea lor în scopuri științifice și de instruire este practic imposibilă.

⁷ ASCII - American Standard Code for Information Interchange = Codul Standard American pentru Schimbul de Informații. ASCII reprezintă un sistem de codificare a caracterelor, bazat pe alfabetul englez. Codurile ASCII reprezintă caractere text pentru computere, echipamente de comunicație și echipamente care lucrează cu text. Ma- joritatea sistemelor moderne de codificare a caracterelor, care asigură reprezentarea mult mai multor caractere, se bazează pe ASCII.

⁸ HTML - HyperText Markup Language este un limbaj de marcare utilizat pentru crearea paginilor web ce pot fi afișate într-un browser (sau navigator).

Cele mai multe biblioteci electronice de calitate din SUA și Europa de Vest au apă- rut și se dezvoltă sub egida organizațiilor academice și științifice, în special a universităților. În special, în universități și în bibliotecile universitare (evident, grație implicării financiare a statului, societăților și corporațiilor filantropice) sunt realiza- te studii științifice ale practicilor avansate din domeniu, se elaborează standarde și sunt create colecții digitale pe domenii di- verse. În calitate de model elocvent al unei biblioteci electronice academice servește The Electronic text Center (<http://etext.lib.virginia.edu>) al Bibliotecii Universității din Virginia (SUA), colecția căruia include 45 mii texte în 12 limbi din domeniile literatu- rii și științelor umanitare, marcup (defini- te) SGML și accesibile on-line gartis.

Un alt proiect distinct este Proiectul Per- seus Digital Library (sau Perseus Hopper) – (<http://www.perseus.tufts.edu>), care este un proiect de bibliotecă digitală a Depar- tamentului Classica al Universității Tufts, din Medford și Somerville, în apropiere de Boston, în statul american Massachusetts. Proiectul include resurse digitale din do- meniul științelor umanistice și a devenit vestit prin colecția sa vastă de texte în lim- bile latină și greacă (în original cu traduceri directe și analiză mitologică), materiale in- formative și instructive, instrumente uni- cale pentru lucrări și investigații lingvistice.

Ambele proiecte, ca și altele similare, au drept scop publicarea variantelor digitale de o exhaustivitate completă a materialelor specifice domeniului și asigurarea accesu- lui la resursele unui număr maxim de uti- lizatori

Multe biblioteci digitale universita- re oferă însă acces limitat colaboratori- lor și studenților sau altor instituții de învățământ și cultură în schimbul accesu- lui la conținuturile digitale, create de ace- ste organizații. Un exemplu de asemenea colaborare este CDL (California Digital Library) (<http://www.cdlib.org>), care oferă acces la un număr impunător de colecții electronice și baze de date în nouă campu- suri ale Universității din California.

Licențierea accesului la colecțiile digita- le este un fenomen foarte răspândit. Proiec-

te de felul JSTORE (<http://www.jstor.org>) și Muse (<http://muse.jhu.edu>), asigură accesul la colecțiile sale electronice de reviste științifice în exclusivitate, în baza abonamentului, persoanelor juridice și nu fizice.

Crearea și întreținerea bibliotecilor electronice și altor produse electronice fac obiectul activității companiilor, care comercializează produsele digitizate pe diverși purtători de informație sau oferă licențe pentru acces la informația digitală on-line. Compania "ProQuest" (<http://www.proquestcompany.com>), cu sediul în Ann Arbor, statul Michigan, SUA, care este unul dintre cei mai mari provideri de servicii informaționale, licențiază accesul la full texte din mii de ediții periodice, cărți și alte publicații, inclusiv a resurselor electronice, create de compania "Chadwyck-Healey", care în 1999 a devenit subdiviziune a companiei "ProQuest". Colecția de microfilme, care aparține companiei și care este digitizată de această companie, includea 6 miliarde de pagini, la începutul a. 2002. "ProQuest" are contracte de colaborare cu 8,5 mii de editori din întreaga lume și livrează producția sa în 160 de țări. Compania comercializează diverse produse informaționale: DVD-uri, CD-uri, microfilme, ediții tipărite, oferă acces online la diverse sisteme informaționale. În corelația dintre accesul gratis și contra plată la bibliotecile electronice sau alte sisteme informaționale, poate fi remarcată tendința de oferire a accesului gratis la informația nespecializată sau care poate fi examinată în calitate de moștenire culturală națională (în ambele categorii se regăsesc doar ediții populare ale operelor literaturii universale). Informația, necesară activităților de investigații științifice sau business este, de obicei, furnizată contra plată.

Altă caracteristică, care determină valoarea comercială a informației, este plenitudinea acesteia: colecțiile, care conțin resurse răslețite, cu siguranță, vor fi în acces gratuit, pe când colecțiile tematice integrale vor ajunge în acces doar contra unei sume de plată bine definite. Cu probabilitate, dezvoltarea ulterioară a bibliotecilor digitale va include ambele componente: comercială și necomercială – resursele informaționale

fundamentale, clasice, vor fi în acces gratuit, iar resursele informaționale, ce conțin informații actualizate și de ultimă oră, vor fi comercializate.

Un factor extrem de important, care creează implicit valoarea resurselor informaționale, este producătorul de informație. Activitatea prestatorilor privați de produse informaționale, desfășurată în condițiile economiei de piață, se deosebește radical de activitatea bibliotecilor, care îndeplinesc un rol important social public. Discuțiile despre rostul și rolul comercial al bibliotecilor electronice durează de foarte mult de timp, dar o concepție unică nu a fost identificată până la momentul actual. Adepții accesului gratuit pornesc de la conceptul ideologic sau politic: accesul liber și nelimitat la informație ca drept fundamental al omului și element indispensabil al relațiilor sociale.

Adepții relațiilor de piață în domeniul informării pun accentul pe factorul economic: valoarea ridicată a tehnologiilor software și hardware, cheltuieli esențiale pentru crearea, pregătirea și păstrarea informației.

Este interesantă și utilă experiența internațională de creare a bibliotecilor digitale. Pe lângă inițiativa Bibliotecii Congresului SUA "Digital Library", enunțată anterior, un exemplu de program național de creare a bibliotecilor electronice este Japonia, care în a. 1989 a început proiectarea "bibliotecii sec. XXI". Pentru investigații și experimente a fost creată o Agenție de implementare a noilor tehnologii informaționale (IPA⁹). În Agenție au fost incluși specialiști din Biblioteca Națională Parlamentară, Centrul Național de Informație Tehnico-Științifică, alte centre informaționale și firme solide, ce activează pe piața tehnologiilor informaționale. Ca rezultat a fost elaborat un proiect al Bibliotecii Electronice al Japoniei, în provincia Kansai, situat la 500 km. de Tokyo, în cadrul căruia au fost convertite în format digital, mai mult de 10 mln. resurse tradiționale, în special imagini, pagini din diverse ediții tradiționale (cărți, reviste, ziare, hărți etc.). În luna martie 1998 a fost elaborat planul integrat de realizare a

⁹ IPA - [Information-technology Promotion Agency](http://www.ipa.gov.jp)

proiectului Biblioteca Electronică a Japoniei cu termenul final în 2003. Valoarea Proiectului este estimată la 500 mln. dolari. În realizarea acestui program au fost implicate nouă firme mari japoneze, printre care NEC, "Mitsubishi", "Fujitsu".

Un alt proiect de bibliotecă electronică clasică este "Global-info" – proiect german, inițiat în 1995 de către 16 universități și 4 societăți științifice din domeniul fizicii, matematicii, chimiei și informaticii. Proiectul a fost realizat sub egida Ministerului Federal al științei și tehnologiei, care a finanțat 60% din costul lucrărilor, sumă, ce constituia la începutul realizării proiectului 60 mln mărci.

Printre proiectele de bibliotecă digitală francofonă se evidențiază proiectul Bibliotecii Naționale a Franței "Gallica" - <http://gallica.bnf.fr>, care a demarat în 1997 și conține în prezent peste 3 mln resurse digitalizate cu 1500 pagini numerizate zilnic: ziare, reviste, manuscrise, cărți, imagini, înregistrări sonore, înregistrări video, partituri, obiecte.

Pe lângă colecții de obiecte digitale tradiționale unei biblioteci, în ultimii ani apar colecții de tip nou: arhive web, în care în calitate de obiecte pentru digitizare, păstrare, descriere și clasificare apar resurse Internet de origine diversă: pagini web, site-uri, arhive ale conferințelor televizate etc. Cel mai cunoscut proiect de acest gen este "The Internet Archive" <https://archive.org/>, care permite utilizatorilor să studieze istoricul apariției site-urilor Internet în dinamică sau să-și creeze imaginea integră sau parțială a Internet-ului pentru o perioadă concretă de timp. Volumul acestei arhive, create în 1996, a constituit către finele a. 2015 10 PB (petabyte¹⁰) cu 436 mlrd de pagini web. Din a. 2007 arhiva a primit statutul juridic de bibliotecă. "The Internet Archive" este nu numai un serviciu de arhivare a paginilor de internet, dar și un serviciu, care oferă un motor de căutare prin miliardele de pagini arhivate, astfel încât utilizatorul are posibilitatea să consulte materiale care în prezent nu se mai află pe

¹⁰ petabyte - unitate de măsură a capacității de stocare a datelor, echivalentă cu 2 la puterea 50 (1,125,899,906,842,624) bytes

internet, în locația lor originală. Dincolo de colecțiile menționate, "The Internet Archive" include o serie de colecții digitale speciale, netradiționale obiectelor electronice: culegeri de filme documentare americane (1903-1973) - <http://movie0.archive.org>; selecții ale emisiunilor televizate, consacrate evenimentelor din 11 septembrie 2001 - <http://www.televisionarchive.org> etc.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova a inaugurat această etapă a digitalizării, de creare a colecțiilor digitale, prin inițierea în 2010 a Bibliotecii Naționale Digitale Moldavica (BND „Moldavica”) (5), ce a propus în premieră pentru țară acces integrat la moștenirea culturală scrisă, inclusiv cărți, manuscrise, tipărituri vechi și rare, alte documente patrimoniale. BND „Moldavica” s-a dezvoltat prin digitizarea continuă a patrimoniului național imprimat inclus în registrul Programului Național „Memoria Moldovei” și include actualmente 5,3 mii documente. Doar pe parcursul anului 2016, BND „Moldavica” și-a întregit colecția de *Cărți vechi și rare* cu 360 obiecte digitale, și cu un număr de 85 mii pagini digitizate. Dintre cele 225 titluri de cărți noi întregite în colecție, pot fi menționate: „Veniamin Costaki Mitropolit Moldovei și Sucevei. Epoca, viața și operele sale (1768- 846), 1881”; „Scrisori din Țara Țânțărească și Poezii Roue, 1856”; „Serbarea școlară de la Iași, 1885”; „Sfârșitul și urmările războiului european, 1915”; „Sfânta Scriptură a Vechiului Testament, 1867”; „Telegrafia electrică, 1855”; „Tereza. Dramă în cinci acte, 1853”; „Presa franceză și principatele române, 1856”; „Scrisori de M. Kogălniceanu, 1913”; „Chestiunea Mării Mediterane” de N. Iorga, 1914” etc. (6)

Actualmente, pentru această colecție, sunt supuse numerizării doar documentele patrimoniale din compartimentul Registrului Național *Documente patrimoniale păstrate în teritoriul Republicii Moldova* de importanță națională, tipărituri ce provin de la diferite centre tipografice din țară și de peste hotare, o prețioasă mărturie a culturii poporului nostru: cărți vechi tipărite cu caractere slavone și caractere moderne (alfabet de tranziție, latine, rusești), care s-au păstrat până în prezent în exemplare

numărate în republică, adevărate comori prin valoarea și semnificația lor, cât și prin conținutul textelor sau însemnărilor marginale.

La finele anului 2016, Biblioteca Națională Digitală „Moldavica” includea cca 5,3 mii documente, din care:

- Cărți – 874;
- Publicații seriale – 4276;
- Cărți poștale – 65;
- Ex-librisuri – 61;
- Documente de muzică tipărită – 8;
- Hărți – 4.

În a. 2016 BNRMD a fost implicată în pregătirea Expoziției Virtuale Europene Comune, preconizată stocării informației despre publicațiile din cadrul proiectului „Colecțiile Europei de Sud-Est în EUROPEANA” (CSEEE). Au fost digitizate 8 titluri de documente de muzică tipărită și cărți poștale. Scopul proiectului este crearea spațiului accesibil pentru mai mul-

te obiecte digitale prin intermediul TEL-ului în Europeana din partea bibliotecilor membre ale CENL în favoarea țărilor, care nu sunt membre UE (Albania, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Croația, Moldova, Serbia) prin descoperirea și reutilizarea obiectelor digitale pentru categorii diverse de public (6).

Cu probabilitate, dezvoltarea bibliotecilor digitale va ascensiona în ritm alert, conținutul activităților umane urmând să fie transpus în continuare în format electronic; vor apărea și se vor contura în prim plan colecții de tip nou, spre exemplu: colecții de obiecte tridimensionale digitizate sau colecții ale lumilor realității virtuale. Metodele de colectare, catalogare, salvare și accesare a informației se vor perfecționa, dezvoltarea tehnologiilor informaționale va permite realizarea unor obiective, care, actualmente sunt inabordabile și par a fi din domeniul fantasticii.

Referințe bibliografice:

1. Biblioteca Națională Digitală Moldavica. [Accesat 10.03.2017]. Disponibil: <http://www.moldavica.bnrm.md/despre.html>
2. BUSH, Vannevar. As We May Think. In: The Atlantic Monthly. 1945, July, pp. 112-124. [Accesat 10.03.2017]. Disponibil : [http://worrydream.com/refs/Bush%20-%20As%20We%20May%20Think%20\(Life%20Magazine%209-10-1945\).pdf](http://worrydream.com/refs/Bush%20-%20As%20We%20May%20Think%20(Life%20Magazine%209-10-1945).pdf).
2. HART, Michael S. [programator american, Universitatea din Illinois]. [Accesat 10.03.2017]. Disponibil: https://www.gutenberg.org/w/index.php?title=Michael_S._Hart.
3. LICKLIDER, Joseph Carl Robnett. Libraries of the future. Cambridge, Mass.: M.I.T. Press [1965]. 219 p.
4. Project Gutenberg. [Accesat 10.03.2017]. Disponibil: https://www.gutenberg.org/wiki/Main_Page.
6. Raportul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pentru anul 2016. Chișinău, 2016. 132 p.

Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării: carieră plus

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a Republicii
Moldova

Abstract: *Competitivitatea bibliotecii este în dependență directă de competențele profesionale ale personalului. Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării, instituit în structura BNRM, are în grijă argumentarea cunoștințelor și deprinderilor atât a personalului BNRM, cât și a bibliotecarilor din Sistemul Național de Biblioteci.*

Cuvinte cheie: *Centrul de Formare Profesională Continuă; formarea profesională continuă; competențe profesionale.*

Abstract: *Competitiveness of the library directly depends on the professional competencies of its staff. Center of Continuous Professional Training in Library and Information Science, instituted in structure of the National Library RM, is in charge in augmenting of knowledge and skills of Library staff, as well as of library workers of the whole National Library System.*

Keywords: *Center of Continuous Professional Training; continuous professional training; professional competencies*

Pregătirea resurselor umane capabile să contribuie la creșterea competitivității bibliotecii este de o importanță vitală. Din acest motiv tot mai multe state cu sisteme informațional-biblioteconomice dezvoltate sau mai puțin dezvoltate au adoptat un cadru legislativ de încurajare și stimulare a participării personalului din biblioteci la diferite forme de formare profesională continuă.

Anul 2017 este semnificativ la acest capitol pentru Republica Moldova. Pe parcursul acestuia au fost aprobate două documente fundamentale, care valorifică prevederile cadrului legislativ și strategic european și care identifică formarea profesională continuă a personalului de bibliotecă drept o prioritate națională, instituțională și chiar personală.

Legea cu privire la biblioteci nr. 160 din 20.07.2017, urmărind scopul de consolidare a „rolului bibliotecii în societatea modernă prin dezvoltarea acesteia ca un serviciu public de asigurare a accesului la lectură și de dezvoltare a interesului pentru informare, învățare, educație și cercetare, activități culturale, precum și prin sporirea capacităților de implicare a bibliotecii în transferul de cunoștințe și în formarea liberă a opiniilor” (2), include în capitolul 4 „Managementul și personalul bibliotecilor publice” două articole privind formarea profesională a personalului de specialitate din biblioteci (de bază și continuă) – articolul 26 și 27.

Linii generale de orientare și acțiune, conținute în noua *Lege cu privire la biblioteci*, sunt formulate în baza prevederilor

referitoare la formarea profesională continuă din *Codul muncii al Republicii Moldova (nr. 154 din 28.03.2003)*, titlul VIII, Formarea profesională (articolele 212-221). *Codul Muncii* conține o serie de precizări privind scopurile și formele de organizare a formării profesionale continue a personalului, principalele obiective ale formării profesionale - actualizarea/modernizarea cunoștințelor și deprinderilor profesionale, precum și obținerea unei calificări profesionale / reconversia profesională / perfecționarea pregătirii pentru activitatea în domeniul concret. Sunt specificate obligațiunile fondatorului (angajatorului) și ale personalului, privind formarea profesională, durata acesteia, reflectarea prevederilor în contractul colectiv de muncă, finanțarea procesului și altele (1).

Dar să revenim la *Legea cu privire la biblioteci*. Articolul 26 „Formarea profesională a personalului de specialitate din biblioteci” stipulează următoarele:

- personalul de specialitate pentru biblioteci este format conform necesității domeniului;
- statul asigură formarea profesională prin învățământul profesional tehnic și prin învățământul superior de licență, de master și de doctorat în domeniul biblioteconomic;
- calificarea personalului de specialitate din biblioteci se confirmă printr-un certificat sau o diplomă, eliberate în condițiile legii.

Cu părere de rău, neatractivitatea socială și financiară a profesiei influențează negativ fluxul de studenți la profilul biblioteconomic în învățământul profesional tehnic și în învățământul superior. La părerea noastră, formarea profesională de bază a personalului de specialitate pentru biblioteci necesită implicarea bibliotecilor. Cum? Răspunsul îl găsim în *Strategia de consolidare și modernizare a BPT, 2017-2020*: prin dezvoltarea unor politici coerente ale bibliotecilor de încurajare, motivare și participare a bibliotecarilor pentru studii universitare de licență, masterat și doctorat; prin organizarea campaniilor de orientare profesională a tinerilor din instituțiile de învățământ liceal, școli profesionale, colegii și centre de excelență (3).

Articolul 27 „Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci” din *Lege* prevede asigurarea acesteia în cadrul centrelor de formare profesională, din contul alocațiilor bugetare, precum și

din veniturile colectate, prin educația formală, non-formală și informală (2).

Un alt document de importanță strategică, aprobat în anul 2017 – *Strategia de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020*, aprobată prin ordinul nr. 187 din 26.06.2017 al Ministerului Culturii. Identificând dependența reușitelor în prestarea serviciilor informațional-documentare, în diversificarea parteneriatelor pentru informarea comunității, în transmiterea de informație și cunoaștere pentru educație, dezvoltare și cercetare, de cunoștințele și competențele personalului de bibliotecă, strategia centreează atenția factorilor de resort atât pe organizarea, cât și conținutul formării profesionale continue. Printre obiectivele specifice pentru dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă Strategia specifică: analiza situației privind formarea profesională continuă; sprijinirea învățământului biblioteconomic (formarea de bază a bibliotecarilor); elaborarea și implementarea standardelor ocupaționale; pilotarea cursurilor on-line de formare continuă; dezvoltarea ofertei educaționale conform necesităților bibliotecarilor și conceptului de bibliotecă modernă; autorizarea provizorie a programelor de studii ale centrelor de formare continuă (3).

Cadrul documentar nou legislativ și strategic a provocat o altă atitudine a fondatorilor, a responsabililor pentru formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci, dar și a înșăși bibliotecarilor. Au intervenit schimbări în structura furnizorilor de programe de formare educațională non-formală, în conținutul ofertelor educaționale la nivel național și instituțional – aceste aspecte fiind sintetizate și analizate în *Proiectul Regulamentului cu privire la formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci*.

În continuare ne vom referi la experiența Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM) – și anume, instituirea în structura acesteia cu anul 2017 a Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării (CFPC BNRM). Este o reușită a politicii managerială la BNRM, constituirea CFPC înscriindu-se în sprijinul realizării eficiente a statutului de centru biblioteconomic național. CFPC a fost instituit în structura BNRM în conformitate cu prevederile ordinului nr.

386 din 30.12.2016 „Cu privire la optimizarea activității Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova” al Ministerului Culturii.

Conform prevederilor Regulamentului de organizare și funcționare a CFPC BNRM, acesta are *misiunea* de a organiza activitatea educațională continuă pentru

ale managerilor superiori ai bibliotecilor și responsabililor pentru biblioteci din direcțiile/secțiile cultură)

● *Indicatori statistici de bază:*

CFPC din cadrul BNRM a furnizat pe parcursul anului 2017: 2 cursuri multidisciplinare, 4 cursuri de specializare, 2 sesiuni

<i>Indicator al activității</i>	<i>Pentru personalul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova</i>	<i>Pentru personalul bibliotecilor publice din cadrul SNB</i>	<i>Total</i>
Activități de formare furnizate (cursuri, ateliere, sesiuni de întrebări și răspunsuri)	13	9	22
Număr ore academice	108	84	192
Număr formabili	154	168, inclusiv din teritoriul -103	322
Număr formatori, inclusiv			15
✓ specialiști BNRM	x	x	9
✓ specialiști invitați	x	x	6

personalul instituțiilor bibliotecare, în contexte formale și nonformale, a coordona și a sprijini metodologic activitățile de formare continuă la nivelul structurilor similare din țară în conformitate cu cerințele legale în vigoare, precum și cele de dezvoltare a bibliotecii moderne. CFPC BNRM are ca *obiectiv general* transferul de cunoștințe prin programele de formare profesională continuă, orientate pentru inovații și dezvoltări biblioteconomice. Ca *obiectiv specific*, CFPC BNRM organizează programe de formare, urmare a investigării necesităților profesionale ale bibliotecarilor de la BNRM și din Sistemul Național de Biblioteci (4).

Dintre activitățile de bază, realizate în anul 2017 în cadrul CFPC BNRM, specificăm:

● *Analiza necesităților profesionale ale bibliotecarilor* de la BNRM și din cadrul SNB (elaborare chestionare, interviuri; diseminarea acestora și monitorizarea recepționării informației; sinteze și analize, elaborarea planurilor calendaristice trimestriale în funcție de aceste necesități)

● *Elaborarea și diseminarea în comunitatea profesională a planurilor calendaristice trimestriale ale activităților de formare din cadrul CFPC* (pagina WEB BNRM <http://www.bnrm.md/index.php/acces-dedicat/bibliotecarilor/formarea-profesionala-continua>, pagina Facebook CFPC <https://www.facebook.com/cfc.bnrm/>, e-mail-uri

de întrebări și răspunsuri, 14 ateliere.

Formabilii anului 2017 pot fi caracterizați după cum urmează:

● *în funcție de apartenența instituțională:* personal de specialitate din bibliotecile naționale – 49 %, din bibliotecile publice teritoriale, inclusiv responsabili pentru biblioteci din direcțiile/secțiile cultură – 30%, din bibliotecile din învățământ -18% (inclusiv: din universități -7%, școli, licee – 9%, colegii – 2%), din bibliotecile specializate – 3%.

● *în funcție de apartenența geografică:* din municipiul Chișinău – 68%, din raioane, orașe, sate – 32%.

● *în funcție de responsabilitățile privind asistența metodologică* – centre biblioteconomice naționale – 49%, din centre biblioteconomice departamentale – 6%, din centre biblioteconomice teritoriale, secții/direcții cultură – 26%.

În calitate de formatori ai CFPC din cadrul BNRM au fost antrenate 14 persoane, inclusiv 9 specialiști de la BNRM și 5 specialiști din alte biblioteci, Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional, Centrul Educațional „Ascending”, Camera Națională a Cărții.

Prezența personalului de specialitate din bibliotecile publice teritoriale la activitățile de formare continuă pe parcursul anului 2017 este reflectată în tabelul de mai jos:

<i>Prezențe la mai mult de 4 activități de formare continuă</i>	<i>Prezențe de la 1 la 3 activități de formare continuă</i>	<i>Lipsă</i>
Anenii Noi, Căușeni, Criuleni, Dubăsari, Hâncești, Dondușeni, Drochia, Nisporeni, Orhei, Râșcani, Sângerei, Soroca	Basarabeasca, Bălți, Briceni, Cantemir, Călărași, Chișinău, Cimișlia, Edineț, Fălești, Florești, Ialoveni, Glodeni, Leova, Rezina, Strășeni, Ștefan Vodă, Șoldănești, Telenești, Ungheni,	Cahul, Ciadâr Lunga, Comrat, Ocnița, Taraclia, Vulcănești

Dintre centrele biblioteconomice departamentale semnalăm prezența activă la activitățile de formare profesională continuă în cadrul CFPC BNRM a personalului de specialitate de la Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agrare de Stat din Moldova, Biblioteca Republicană de Informație Tehnico-Științifică, Biblioteca Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”.

Continuând șirul activităților CFPC din cadrul BNRM, specificăm:

- *Elaborarea și diseminarea pentru formabili a e-portofoliilor educaționale pentru 22 de activități de formare continuă*, acestea incluzând suportul documentar, agenda, sarcinile și exercițiile practice individuale și de echipă, planul angajamentelor.

- *Elaborarea a 2 curriculum-uri pentru obținerea autorizării provizorie* din partea structurii responsabile din cadrul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării („Cultura informației” și „Statistica de Bibliotecă – demers evaluativ, managerial și de advocacy”.

- *Centrarea în procesul de învățare pe cadrul legislativ și strategic* (includerea în agendele activităților de formare a subiecților ce țin de Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017) și *Strategia de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale* (aprob. prin ordinul

nr. 187 din 26.06.2017 al Min. Culturii) în funcție de tema activității, grupul-țintă).

- *Elaborarea e-Ghidului* „Indicatori de performanță (relaționali) pentru biblioteci: În sprijinul implementării SM ISO 11620:2016 „Informare și Documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci” și diseminarea acestuia în componența e-portofoliului conferințelor zonale.

- *Elaborarea a două tutoriale* în sprijinul activității bibliotecilor privind formarea competențelor de cultura informației: „Nu plagiatură electronic!” „Evaluarea surselor de informare” și diseminarea acestora în componența e-portofoliului conferințelor zonale.

Un aspect important al funcționării CFPC din cadrul BNRM – evaluarea calității programelor de formare profesională, a performanțelor formabililor și formatorilor, a calității livrării programului. În anul 2017 în cadrul CFPC eforturile au fost centrate preponderent pentru evaluarea performanțelor formabililor, în acest sens fiind acoperite aspectele: evaluarea nevoilor de formare profesională ale formabililor, evaluarea/ identificarea stilului sau stilurilor preferate/ predominante de formare, evaluarea rezultatelor formării. Asupra acestor aspecte vom reveni în alte studii (articole, comunicări).

Referințe bibliografice:

1. Codul muncii al Republicii Moldova: nr. 154 din 28.03.2003. [Accesat 3.01.2017]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/326757/>.

2. Legea cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017. [Accesat 3.01.2017]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371219>.

3. Regulament de organizare și funcționare al Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării. Aprob. la ședința din 9 febr. 2017 a Consiliului Științific BNRM. În: Biblioteconomie și Științe ale Informării în Republica Moldova: (Documente în sprijinul activității bibliotecilor) 2015-2017. Vol. 1. Chișinău, 2017, p. 167-170. [Accesat 3.01.2017]. Disponibil: <http://www.bnm.md/files/publicatii/Biblioteconomia-Moldovei-2015-2017-v1.pdf>.

4. Strategia de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020. Aprob. prin ordinul nr. 187 din 26.06.2017 al Ministerului Culturii. [Accesat 3.01.2017]. Disponibil: <http://www.mc.gov.md/ro/content/documente-de-politici>.

O strategie ancorată între necesitățile și posibilitățile locale reale și tendințele domeniului la nivel internațional

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a Republicii
Moldova

Abstract: *Articolul reflectă unicitatea Strategiei de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020. Autorul argumentează necesitatea acesteia, procesul propriu-zis de elaborare a Strategiei, scopul și direcțiile strategice identificate.*

Cuvinte-cheie: *strategie; biblioteci publice teritoriale; consolidare; modernizare.*

Abstract: *The article reflects uniqueness of Strategy of consolidation and modernization of the territorial public libraries' network for the years 2017-2020. The author proves its necessity, describes the process of Strategy's elaboration, and identifies purpose and strategic directions.*

Keywords: *Strategy; territorial public libraries; consolidation; modernization.*

La ședința Consiliului Biblioteconomic Național din 23 mai 2017, a fost aprobată *Strategia de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020*. Este doar primul pas, și cel mai greu, urmează aprobarea în alte instanțe, dar deja putem afirma că avem un document important care va ghida activitatea bibliotecilor publice în furtuna aproape perfectă cu care se confruntă în ultimii ani. Dacă rezistă și trece de toate „etapele de foc” documentul va fi primul de acest fel de nivel național.

Elaborarea *Strategiei de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020* se impune de mai multă vreme. În ultimii ani au fost făcute mai multe tentative, care nu s-au soldat cu un

rezultat final – documentul de care bibliotecile au mare nevoie. Această situație a fost specifică și altor rețele de biblioteci, în special celei din sfera învățământului, care, la fel, a elaborat un proiect de strategie, acesta având aceeași soartă ca și în cazul bibliotecilor publice. De remarcat faptul că, și de această dată, s-a lucrat concomitent la două strategii, bibliotecile din învățământ, fiind antrenate în dezvoltarea strategiilor instituționale.

În perioada de elaborare a Strategiei de dezvoltare a culturii „Cultura 2020”, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu numărul 271 din 09.04.2014, a fost constituit un grup de lucru care a elaborat un proiect de strategie, privind dezvoltarea bibliotecilor publice. Responsabilii

de elaborarea Strategiei „Cultura 2020” au selectat și inclus doar câteva date privind bibliotecile, în special referitor la situația curentă și câteva aspecte legate de digitizare, lăsând problema deschisă.

În ultimii ani s-a conturat foarte pronunțat un consens, privind necesitatea elaborării Strategiei, o strategie ancorată între necesitățile și posibilitățile reale locale și tendințele domeniului la nivel internațional, între actorii principali care au tangențe cu activitatea bibliotecilor: Ministerul Culturii, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Programul Bibliotecii Globale în Moldova Novateca și ceilalți actori. În acest context, printr-un consens cu Programul Novateca, care s-a angajat să susțină elaborarea Strategiei prin invitarea unor experți internaționali și organizarea unor ateliere de lucru în vederea elaborării strategiei, a fost emis ordinul Ministerului Culturii, privind instituirea Grupului de lucru interinstituțional pentru elaborarea proiectului Strategiei 2017-2020, avându-l ca președinte pe dl. Igor Șarov, viceministrul culturii. Printre argumentele pro-strategie invocate de Ministerul Culturii în prim plan figura realizarea direcției strategice „Creșterea contribuției sectorului cultural în dezvoltarea coeziunii sociale” din Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020” și asigurarea durabilității Programului Național Novateca.

Elaborarea Strategiei a fost inclusă printre prioritățile Planului de activități BNRM – Novateca 2017. La invitația Novateca, în perioada 22-24 noiembrie, 2016 la Chișinău s-a aflat, în calitate de consultant, Claudia Șerbănuță, ex-director interimar al Bibliotecii Naționale a României, care în zilele de 22-23 noiembrie a realizat 12 interviuri cu specialiști, reprezentând: Ministerul Culturii, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Consiliul Bibliotecarilor din Republica Moldova, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, direcții/sectii raionale de cultură, biblioteci municipale și biblioteci raionale. În urma interviurilor s-au conturat direcțiile metodologice care

necesită îmbunătățiri, care mai apoi, la Atelierul de lucru din 24 noiembrie, în urma dezbaterilor, au luat forma direcțiilor strategice care constituie baza Strategiei.

La următoarele două ateliere, din decembrie 2016 și, respectiv, ianuarie 2017 s-a lucrat asupra definitivării Direcțiilor strategice, elaborării Planului de acțiuni 2017-2020, a planului de monitorizare și a Planului de acțiuni 2017.

La atelierul din decembrie 2016 a participat Robert Davis, din Marea Britanie, în calitate de expert internațional.

După discuțiile în interiorul minigrupurilor de lucru, cinci la număr, responsabile de cele cinci direcții strategice, varianta a fost expediată experților pentru o nouă expertiză.

În timpul discuțiilor s-a ajuns la concluzia că strategia trebuie să aibă ca axă rețeaua bibliotecilor publice teritoriale, de aici și definirea direcțiilor strategice:

- Eficientizarea coordonării și consolidării rețelei de biblioteci publice;
- Modernizarea bibliotecilor publice;
- Dezvoltarea platformei informațional-integrate a bibliotecilor publice;
- Dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă;
- Susținerea procesului de advocacy pentru bibliotecile publice.

Obiectivul fundamental al Strategiei ține de crearea condițiilor pentru îmbunătățirea calității vieții populației prin asigurarea accesului la informație și la servicii moderne în corespundere cu necesitățile utilizatorilor actuali și potențiali. Aceasta fiind și misiunea, și esența bibliotecii publice.

Scopul Strategiei este modernizarea și consolidarea rețelei de biblioteci publice în corespundere cu necesitățile comunităților și exigențele erei digitale.

Conceptul central al Strategiei, pornind de la care s-au stabilit obiectivele generale și acțiunile ce le corespund, este conceptul de *bibliotecă modernă*.

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei urmează a fi revizuit anual, cu noi completări pentru un an următor, astfel încât planul să poată evolua odată cu realizările obținute în contextul implementării Strategiei. Rezultatele monitorizării

procesului de implementare a Strategiei vor fi evaluate în cadrul unui raport anual, care va reflecta modul de realizare a obiectivelor Strategiei pe parcursul anului precedent și dinamica indicatorilor de performanță.

Implementarea strategiei rezidă în dezvoltarea dialogului și a parteneriatelor constructive cu diverși actori, care pot contribui la stimularea domeniului biblioteconomic spre inovații. La realizarea direcțiilor strategice vor fi implicați o serie de parteneri, ce se disting prin soliditate și amploare și care demonstrează, deja, implicare în colaborarea cu bibliotecile publice pe diferite segmente: dezvoltarea capacității instituționale și a tehnologiilor informaționale, promovarea rolului bibliotecii în societate, formarea profesională etc. Printre actorii strategici pot fi menționați: Programul Național Novateca, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale a Republicii Moldova, Direcțiile/Secțiunile Cultură Raionale/Municipale etc.

În procesul de implementare a Strategiei, Autoritățile Publice de toate nivelele vor acorda o atenție deosebită problemelor identificate. În acest demers, un loc deosebit va reveni Direcțiilor/Secțiilor Cultură Raionale/Municipale etc., ca verigă intermediară între decidenți și bibliotecari.

În condițiile unei conlucrări între toate instituțiile cu implicări în domeniul bibliotecilor publice, această strategie are toate șansele să fie realizată sută la sută. Motiv pentru acest optimism servește faptul că majoritatea acțiunilor prin care vor fi realizate obiectivele strategice prevăd un buget real în limita finanțelor asigurate. Pentru activitățile programate în bază de resurse suplimentare pot fi identificate surse suplimentare reale.

Strategia ... 2017-2020, constituie documentul principal de planificare strategică pe termen mediu, determină obiectivele de dezvoltare a bibliotecilor din Republica Moldova până în anul 2020 și stabilește măsurile și acțiunile prioritare pentru atingerea acestor obiective.

Cele 1343 de biblioteci publice din Republica Moldova ocupă un rol important în infrastructura informațională a țării.

Constituie în rețea, ele au un rol și un impact important asupra modernizării țării și îmbunătățirii calității vieții membrilor comunității din aria de deservire. Pentru eficientizarea activității bibliotecilor publice este necesară coordonarea și consolidarea rețelei care se poate realiza prin implicarea centrelor biblioteconomice de nivel național și teritorial, a structurilor profesionale și a altor actori-cheie, scopul final fiind transformarea bibliotecilor publice în centre moderne de acces la informație și cunoaștere.

Conform cadrului de reglementare, BNRM trebuie să-și asume rolul de lider în cadrul constelației de biblioteci a țării și împreună cu structurile profesionale de profil și alte biblioteci importante să mențină, la standardele convenite, podul de legătură între Sistemul Național de Biblioteci și bibliotecile lumii.

Rolul Bibliotecii Naționale crește enorm în era interconectivității și activității în rețea, caracterizate de comunicarea instantanee și diseminarea rapidă a informației și conținuturilor când bibliotecile au nevoie de metode și instrumente inovative de organizare și accesare a cunoștințelor.

Implementarea Strategiei va însemna fortificarea bibliotecilor publice în comunitate, încurajarea parteneriatelor puternice, stimularea practicilor inovative și promovarea învățării pe tot parcursul vieții.

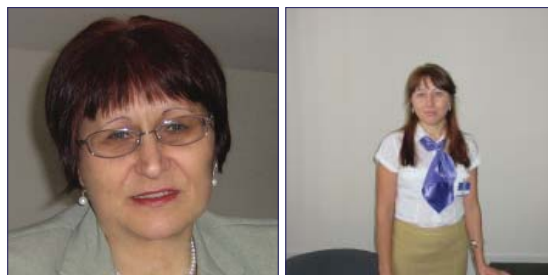
Strategia trebuie să poziționeze biblioteca publică în albia firească într-o realitate în care o cantitate enormă de cunoștințe, informații și cultură pot fi accesate instantaneu 24/7 prin telefoane inteligente, tablete și diverse gadgeturi.

La deschiderea atelierului de lucru, privind elaborarea Viziunii Globale a Bibliotecii, care a avut loc în aprilie 2017 la Atena, Grecia, Dave Snowden, fondator și director științific la Cognitive Edge, menționa niște momente foarte importante: „Dacă ai obiective specifice, pierzi pe parcurs oportunitățile. Noi ne concentrăm mai mult pe măsurare decât pe ceea ce este de măsurat”.

Deși Strategia stabilește niște obiective foarte specifice, noi vom avea grijă să nu pierdem nici oportunitățile.

Bibliotecile publice teritoriale – pivotal Sistemului Național de Biblioteci

Ludmila CORGHENCI,
Victoria POPA,
Biblioteca Națională a Republicii
Moldova

Abstract: *Articolul este fundamentat pe datele statistice, prelevate prin intermediul formularului de statistică oficială, pentru anii 2015-2016. Dintre cele 1 343 de biblioteci publice teritoriale, 88,5 % activează în localități rurale, 8,6% - în orașe, 2,8% - în municipiile Chișinău și Bălți. Fiind elucidate prioritățile profesionale, articolul reliefează și problemele ce necesită centrarea eforturilor și investițiilor: atragerea utilizatorilor în spațiile bibliotecilor prin diversificarea/personalizarea serviciilor; exodul personalului calificat din biblioteci, nu sunt respectate recomandările organelor decizionale privind alocarea bugetului pentru achiziții de documente și altele.*

Cuvinte-cheie: *biblioteci publice teritoriale; indicatori statistici; indicatori de performanță (relațional).*

Abstract: *The article bases on the statistical data, obtained by means of the official statistics form for the year 2015-2016. According to it, 88,5% of 1 343 territorial public libraries activate in rural localities, 8,6% - in the cities, 2,8% - in the capital city of Chișinău, and Bălți. Highlighting professional priorities, the article reflects a set of problems that require focusing of efforts and investments: users' attracting into library spaces by diversification and personalisation of its services, qualified library staff's exodus, not respecting of recommendations of the decision-making bodies on budget allocation for the book acquisition etc.*

Keywords: *territorial public libraries; statistical indicators; activity indicators (relational).*

Rețeaua de biblioteci publice teritoriale

Bibliotecile publice teritoriale (BPT) oferă membrilor comunității resurse, servicii și facilități orientate spre realizarea următoarelor scopuri: asigurarea accesului la informație, cunoaștere și învățare pe parcursul vieții; asigurarea accesului la dezvoltarea culturală și socială, la recreere, tehnologii informaționale și la cunoștințe necesare pentru utilizarea acestor tehnologii; contribuții pentru păstrarea, valorificarea și promovarea istoriei locale; asigurarea rolului de centru public de acces gratuit al

membrilor comunității la Internet. Bibliotecile publice teritoriale sunt parte integrantă a Sistemului Național de Biblioteci, organizate în rețele după principiul teritorial.

Activitatea acestora în anii 2015-2016 a fost orientată spre realizarea obiectivelor prioritare, stabilite în conformitate cu necesitățile utilizatorilor. Repere importante în activitatea de bază au fost temele generice anuale care se aprobă la Forumul Managerilor de Biblioteci din cadrul Sistemului Național de Biblioteci.

Astfel, anul 2015 a fost declarat *Anul*

promovării Valorilor Europene, care a avut ca scop diversificarea formelor și metodelor de informare și posibilitățile oferite de biblioteci comunității, în promovarea valorilor europene. Anul 2016 a fost centrat spre *Consolidarea Sistemului Național de Biblioteci: Imperativ, Necesitate, Soluții*, generic care a oferit posibilitatea bibliotecilor de a colabora, comunica, dezvolta parteneriate durabile între ele, astfel generând servicii de calitate pentru comunitate.

Conform datelor statistice, la 1 ianuarie 2017, în Republica Moldova funcționau 1 343 de BPT, aflate în subordinea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, dintre care: 1 188 (88,5%) activează în localități rurale, 116 (8,6%) în orașe, 37 (2,8%) în municipiile Chișinău și Bălți și 2 biblioteci cu statut de biblioteci naționale. Din cele 1 343 de biblioteci, 269 necesită reparație capitală și 7 sunt amplasate în localuri avariate. Numărul de BPT în anul 2016 a scăzut cu 10 față de anul 2015. Reducerea a fost determinată preponderent de comasarea bibliotecilor pentru copii cu bibliotecile publice.

În medie, timpul de funcționare a BPT pe săptămână este de 37 de ore. Menționăm însă, că timpul de funcționare a bibliotecilor pe săptămână variază între 10-58 ore, însă mai mult de jumătate funcționează în medie 40 de ore pe săptămână.

Dezvoltarea colecțiilor. Resurse electronice

Dezvoltarea colecțiilor reprezintă una dintre componentele bibliotecii moderne, care asigură accesul la cunoaștere, informare și contribuie la dezvoltarea societății. Conform datelor statistice, la 1 ianuarie 2017 colecțiile bibliotecilor publice au constituit 16333,3 mii unități materiale, dintre ele – 8090,2 mii în limba română (49,5%). Se constată o descreștere a colecțiilor BPT cu 251,9 mii de unități materiale față de anul 2015.

Numărul total de achiziții a fost de 188,2 mii u.m., cu 37,5 mii u.m. mai puțin față de anul 2015. În anul 2016, la 1000 de locuitori au fost achiziționate 50 de exemplare, în loc de 250, recomandate la nivel internațional.

În medie, potrivit datelor pentru anul 2016, înnoirea colecțiilor BPT are loc o

dată la 86,8 ani, iar pentru anul 2015 – o dată la 73,5 ani (indicatorul fiind determinat prin raportarea numărului de exemplare al fondului total, la cel al achizițiilor în anul de referință). Conform recomandărilor UNESCO, acest indicator trebuie să constituie de la 7 la 10 ani. Tendința descendentă se explică prin faptul că numărul de achiziții scade în fiecare an și aceasta rămâne a fi problema majoră în dezvoltarea colecțiilor. La fel, menționăm și excluderea anevoioasă a documentelor de bibliotecă, învechite și deteriorate (atitudinea fondatorilor, tergiversarea procesului de aprobare a actelor de excludere etc.).

Rata medie de achiziție per capita este de 0,05 cărți, în timp ce IFLA-UNESCO recomandă ca rată optimă de achiziții per capita 0,25 publicații. Completarea și actualizarea colecțiilor de bibliotecă au fost realizate prin achiziția de carte din bugetul APL, donații, transfer, recepționări de la cititori în schimbul cărților pierdute.

Cercetarea statistică ne permite să conchidem privind insuficiența documentelor în limba română cu caractere latine, mai ales celor destinate copiilor, spațiilor de depozitare a colecțiilor, alocațiilor financiare. Nu sunt respectate recomandările organelor decizionale privind alocarea bugetului pentru achiziții de documente.

Utilizatorii: reflectarea succesului profesional al bibliotecii

În anul 2016, de serviciile bibliotecilor publice au beneficiat 833,6 mii de utilizatori activi, constituind 23,4% din totalul populației, inclusiv 356,7 mii de copii până la 16 ani. În anul 2015 numărul de utilizatori a fost de 840,1 mii. Se observă o descreștere de 6,5 mii față de anul 2015, care poate fi explicată prin faptul închiderii celor 10 biblioteci publice. Menționăm că în anul 2014 și respectiv 2015, acest indicator a marcat o tendință ascendentă.

În anul 2016 împrumutul de carte a constituit 15 670,0 mii u.m., dintre care în limba română – 10 870,9 mii. Se constată o descreștere de 1492,6 mii față de anul 2015. Indicele mediu de lectură a constituit 18,8 cărți per utilizator.

Utilizatorii au vizitat bibliotecile în anul

2016 de 8191,7 ori, inclusiv 4 503,0 mii – copii până la 16 ani. Se constată o descreștere față de anul 2015 de 4,9 mii de intrări/vizite. În anul 2016 fiecare utilizator a intrat în bibliotecă, în medie, de 9,8 ori.

În anul 2016, vizitele virtuale au constituit 1473,5 mii, fiind în descreștere față de anul 2015 de 394,2 mii. Acest indicator variază din motivul că blogurile, create de către BPT, nu se actualizează, nu sunt funcționale și, evident, nu prezintă interes pentru utilizatori.

Serviciile publice – componenta de bază a activității bibliotecilor

Serviciile moderne, oferite de către BPT sunt concepute ca un set de servicii, activități, programe relevante în curs de desfășurare, organizate de bibliotecă regulat și sistemic, pentru a satisface necesitățile membrilor comunității de a se informa, comunica, instrui, dezvolta și recrea, axându-se asupra formării competențelor și abilităților necesare membrilor comunității. În viziunea Programului Național Novateca, aceasta fiind reflectată și în statistică, BPT oferă servicii orientate pentru formarea competențelor:

- digitale (utilizarea calculatorului, utilizarea e-serviciilor, vânzare/cumpărare online, programare etc.);
- antreprenoriale (inițierea/dezvoltarea/administrarea unei afaceri, monitorizare și evaluare etc.);
- de dezvoltare personală (adoptarea unui stil sănătos de viață, ținută și discurs public etc.);
- de angajare în câmpul muncii (căutarea ofertelor de muncă, elaborarea unui CV/scrisoare de intenție/scrisoare de recomandare, prestația la interviul de angajare, cunoașterea prevederilor Codului muncii etc.);
- de comunicare și lingvistice (vorbire corectă, învățarea limbilor străine, comunicarea online, cultura comunicării etc.);
- de cultura informației (utilizarea corectă și etică a informației; criteriile de selectare a informației calitative; identificarea manipulării în sursele mass-media, analiza semantică a conținuturilor informaționale etc.).

Odată cu modernizarea bibliotecilor publice, tradiționalele activități culturale au fost redirecționate către servicii de cultură și de recreere, la baza cărora se încadrează promovarea cărții și lecturii. Este necesar ca aceste servicii să fie modernizate și integrate prin tehnologiile informaționale, atribuindu-le astfel, o nouă dimensiune. Drept exemplu pot servi experiențele internaționale și naționale expuse pe platforma on-line de comunicare, care are scopul promovării cărții și lecturii în biblioteci, elaborată de secția Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării a BNRM (<https://lecturacentral.wordpress.com/exemple-de-bune-practici-omagii-cartii-si-lecturii/>).

Menționăm că activitatea bibliotecilor privind activitățile culturale, a fost organizată conform priorităților anilor 2015-2016, ținându-se cont de aniversările culturale naționale și internaționale, reflectate în *Calendarul Național*, editat de către BNRM și *Aniversările culturale anuale*, elaborate de BNC „Ion Creangă”. Drept suport metodologic, la acest capitol menționăm Festivalul Național al Cărții și Lecturii (BNRM), Concursul Literar, „La izvoarele înțelepciunii” (BNC „Ion Creangă”), Campania Națională „Să citim împreună” (BNC „Ion Creangă”) și altele. În activitatea bibliotecilor publice au fost reflectate și prioritățile culturii naționale, stipulate prin prevederile organelor de administrare publică centrală (anul personalităților notorii etc.).

Conform situațiilor statistice în anul 2016 au fost organizate 60,866 mii de activități culturale, dintre care 25,848 mii de expoziții de carte.

Transformări calitative privind utilizarea tehnologiilor informaționale

Conform situației statistice de la 1 ianuarie 2017, din cele 1 343 de biblioteci publice, 1 016 (76,7%) dețin calculatoare, iar dintre acestea, 998 sunt conectate la internet. Informatizarea bibliotecilor publice are o evoluție în creștere, aceasta datorându-se în mare parte activității Programului Național Novateca.

Numărul total de calculatoare este de 4 272, dintre care, 4 071 conectate la Internet.

Pentru utilizatori sunt disponibile 3 425 de calculatoare, dintre acestea 3 406 fiind conectate la Internet, 1041 de imprimante multifuncționale și 7 dispozitive de citire a cărților electronice.

Numărul de biblioteci dotate cu calculatoare este în creștere cu 274 față de anul 2015, iar numărul calculatoarelor s-a majorat cu 998.

Pentru anul 2016 au fost contabilizate 121 de site-uri/blog-uri, cu 13 mai multe decât în anul 2015 (108 de site-uri/blog-uri).

O etapă importantă în modernizarea bibliotecilor publice datorită Programului Național Novateca a fost și modernizarea procesului de colectare/raportare a datelor statistice privind activitatea bibliotecilor publice. În cadrul Programului Novateca a fost elaborat un sistem de raportare online a situațiilor statistice, utilizat la prima etapă de bibliotecile incluse în program. Acest sistem a fost dezvoltat pentru a putea fi utilizat în procesul de colectare a datelor conform raportului statistic 6-c „Activitatea bibliotecilor” de către toate bibliotecile (www.6c.novateca.md)

În acest context, la 15 mai 2015 a fost semnat *Memorandumul de înțelegere în domeniul monitorizării impactului și gestiunii datelor statistice în bibliotecile publice* între Asociația Obștească Reprezentanța din Republica Moldova a Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale „IREX” și Ministerul Culturii al Republicii Moldova. Memorandumul prevede, printre altele și crearea unui *Centru național de instruire în domeniul colectării datelor și raportării on-line*. Acest document se înscrie perfect în intenția Ministerului Culturii de trecere la sistemul online de colectare și procesare a datelor statistice. Statutul și profilul de activitate al centrului a fost stabilit în urma unui proces de planificare strategică.

Datele statistice din anii 2015-2016 au fost raportate online de către BPT și acest proces a inclus în sine și instruirii ale bibliotecarilor în vederea raportării on-line. Astfel, bibliotecarii și-au dezvoltat competențe și abilități care permit dezvoltarea și modernizarea domeniului prin utilizarea tehnologiilor informaționale.

Resursele umane – potențial strategic pentru activitatea bibliotecilor. Formarea profesională continuă

Resursele umane determină nivelul de dezvoltare a domeniului. În acest sens este importantă promovarea, susținerea profesiei, încurajarea tinerilor pentru îmbrățișarea acesteia. Este important ca bibliotecile să se implice în campanii de orientare profesională, în elaborarea/implementarea de politici de formare profesională.

În bibliotecile publice sunt încadrate 2 357 de persoane (echivalent norme întregi 2146). După criteriul de studii poate fi prezentată următoarea clasificare: circa 53% – personal cu studii superioare și 47% – bibliotecari cu studii medii. Din numărul total de personal, doar 28% dețin studii superioare de profil și 25% – studii medii (de specialitate). Pârghie de stimulare morală, dar și materială a bibliotecarilor, este atribuirea categoriilor de calificare pentru personalul de bibliotecă. Personalul din BPT, care deține categorii de calificare, constituie circa 48%. Conform recomandărilor IFLA-UNESCO, o treime din personal (cu excepția personalului auxiliar) trebuie să fie bibliotecari calificați.

Numărul total al bibliotecarilor este în descreștere față de anul 2015 cu 91. Exodul personalului calificat din biblioteci este determinat de statutul social al profesiei, salariile nesatisfăcătoare, condițiile de muncă neadecvate etc.

În medie, în Republica Moldova unui bibliotecar – echivalent normă întregă – îi revin 1700 de locuitori și 353 de utilizatori.

La 1 ianuarie 2017, în Republica Moldova funcționau 4 furnizori de programe educaționale în Biblioteconomie și Științe ale Informării de nivel național:

- Secția de Formare Continuă din cadrul Universității de Stat din Moldova;
- Centrul de Formare Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării, instituit în structura BNRM;
- Centrul de Excelență și Formare din cadrul BNC „Ion Creangă”;
- Centrul Național de Excelență Profesională a Bibliotecarilor, creat sub egida ABRM și Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, municipiul Chișinău.

Sub egida Programului Național Nova-teca au fost instituite/instituționalizate 7 centre regionale de excelență profesională, la fel fiind create structuri specializate de formare continuă în toate centrele biblioteconomice teritoriale.

Ofertele educaționale au fost elaborate în funcție de nevoile personalului, bibliotecarii beneficiind de instruirii asupra temelor actuale și inovative.

Formarea profesională continuă a bibliotecarilor este esențială pentru dezvoltarea domeniului, de aceea este important de a prevedea alocarea resurselor financiare în bugetul bibliotecii. Recomandările IFLA / UNESCO semnaleză că nu mai puțin de 0,5% din bugetul total al bibliotecii trebuie să fie alocat în aceste scopuri. E necesar

ca bibliotecarilor să le fie asigurat de către APL, cheltuielile de transport, diurne, de cazare.

În formularul de statistică oficială începând cu anul 2017 sunt incluși indicatori specifici privind formarea continuă, astfel fiind oferit un suport statistic pentru analiza domeniului.

Principalele întruniri profesionale la care au participat bibliotecarii publici au fost Simpozionul Anul Bibliologic 2015, 2016, Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci, conferințele zonale anuale, întrunirile profesionale din cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Nocturnei Bibliotecilor 2016.

Referințe bibliografice:

1. Bibliotecile Publice Teritoriale din Republica Moldova: indicatori statistici și de performanță (relaționali) 2015-2016. Elaborare: Ecaterina Dmitric, Ludmila Corghenci, Valentina Popa. Chișinău, 2017. 46 p. ISBN 978-9975-9696-3-5. [Accesat 2.01.2018]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/publicatii/publicatii-de-sinteza/16-resurse-informationale/publicatii-de-sinteza/29-bibliotecile-publice>

2. LecturaCentral. În ajutorul activității de promovare a cărții și a lecturii, ca bază pentru cunoaștere, știință și cultură: Platforma on/off line pentru bibliotecari. Alcăt. Vera Osoianu-Filip. Chișinău: BNRM, 2017. 132 p. ISBN 978-9975-3096-6-0. [Accesat 2.01.2018]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Publicatii-metodologice-Lectura-Central.pdf>

3. Strategia de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020. Chișinău, 2017. 89 p. [Accesat 2.01.2018]. Disponibil: <http://www.mc.gov.md/ro/content/documente-de-politici>.

Centrul de Documentare ONU al Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți - 15 ani de activitate

Valentina TOPALO,
Biblioteca Științifică a Universității
de Stat „Alec Russo”, Bălți

Abstract: *Centrul de Documentare ONU, instituit în anul 2001, este unul dintre compartimentele organizaționale de bază ale Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți. Are misiunea de a facilita și a lărgi accesul la informație, de a promova politicile, instrumentele, strategiile și activitățile ONU în scopul cunoașterii și facilitării procesului de globalizare, de a contribui la accesarea operativă, evaluarea și utilizarea publicațiilor ONU.*

Cuvinte-cheie: *ONU în Moldova; Centrul de Documentare ONU; Biblioteca Științifică a USARB; Colecții ONU.*

Abstract: *The UN Information Centre is one of the basic organizational compartments of the scientific Library, „Alec Russo” State University from Bălți, founded in 2001, the support of the United Nations Program in Moldova. This new information and counseling structure works for the academic community for 15 years, providing access to economic, political, sociological, international law and others information activity products from United Nations Organization and its Agencies. The article contains information on the constitution of the UN comprehensive collection of documents both in traditional and electronic form. It also informs on the use of this fund by organizing conferences, seminars, round tables, exhibitions, UN database presentations, scientific and educational events in the UN NORD CLUB to promote research and education in the United Nations field.*

Keywords: *United Nations Program in Moldova; UN Documentation Center; Scientific Library USARB; United Nations collections; UN website; Library website.*

Centrul de Documentare ONU al Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, a fost inaugurat la 24 octombrie în anul 2001, de Ziua Națiunilor Unite, astfel fiind realizat unul din Proiectele investiționale ale Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD).

Colecția inițială era formată din 500 de documente, astăzi ea numără circa 5 000 de resurse tipărite și digitale, inclusiv cărți, ziare, e-jurnale și cărți electronice în lim-

bile engleză, franceză, română, rusă, spaniolă, poloneză, ucraineană, fiind organizată modular pe domenii: drept internațional, drept economic internațional, dreptul la sănătate, la educație, cultură etc. Printre publicațiile de valoare se află documente ce reflectă domeniile de activitate și componență ale ONU, dări de seamă, procese verbale din anii 1997-2007, seria tratatelor internaționale din repertoriul Secretariatului 1967-1980, în limbile engleză și franceză, anuare și buletine statistice sub

egida ONU, buletine, rapoarte ce reflectă informații despre direcțiile de activitate ale ONU, precum și o colecție variată de publicații periodice editate de ONU, inclusiv *Revista ONU în Moldova*.

Datorită susținerii PNUD-ului și a Recteurului de atunci, studenții, profesorii și alte categorii de beneficiari studiază, fac lecturi într-o ambianță confortabilă cu un mobilier și echipament tehnic modern, înconjurați de rafturile cu acces liber, de materiale promoționale, postere ale ONU, ghiduri ale Bibliotecii și ale Centrului. Acțiunea de promovare și oferta cărților editate de ONU și a Agențiilor ei, evoluează fără nici un fel de limitări sau discriminări tematice.

Centrul este deschis 35 de ore pe săptămână, de la 9.00 până la 17.00. Activitatea Bibliotecii Științifice și a Centrului adaugă mereu noi inițiative de informare, comunicare, formare și culturalizare, adresate cititorilor care au nevoie de susținere în deciziile lor de viață și anume, elaborarea de programe și manifestări dedicate anilor mondiali, internaționali și naționali. Au fost, și vor fi, amplificate manifestările consacrate promovării democrației, menținerii păcii și securității, instruirii, cunoașterii, protecției mediului, promovării unor condiții de viață mai bune, răspuns la HIV/SIDA, lupta împotriva alcoolismului, drogurilor, fumatului, foamei, terorismului, asigurarea unui mediu decent de muncă, eradicarea sărăciei, precum și la reducerea inegalităților și a excluziunii.

În CD al ONU sunt oferite servicii complexe de informare și documentare, asistență și consultanță studenților și profesorilor de la cele 4 facultăți, elevilor de la Liceul „Ion Creangă”, precum și vizitatorilor din municipiul Bălți, organizațiilor nonguvernamentale studențești. Se accesează Internetul, bazele de date ale ONU și ale Agențiilor ei, ale Bibliotecii Dag Hammarskjöld din New York, baze de date abonate de Biblioteca Științifică: EBSCO, Ebookshop, Fondul Monetar, BIOONE, IOP Science, Cambridge Press și altele. Pe căi virtuale sunt vizitate expozițiile informative și tematice, utilizatorii participă la acțiunile desfășurate în Clubul ONU NORD, deschis concomitent cu Centrul, li se propune

participarea la conferințe, mese rotunde, dezbateri, lansări de carte și reviste, seminare, lecții publice, urmărindu-se corespunderea lor optimală varietății de interese, formării și educației în mediul universitar. Clubul își ține ședințele în spațiile generoase ale Bibliotecii Științifice, sala de conferințe cu 70 de locuri, în care întotdeauna se crează o ambianță civilizată și condiții optime de informare. Programul Clubului cuprinde anual palete largi: inaugurări de expoziții de documente tradiționale / colecția audio-video, seminarele consacrate Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD), cunoscute ca Obiective Globale – 17 obiective ce se bazează pe succesele Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului III, care pot fi cunoscute, în primul rând, de pe siturile ONU, UNDP Moldova (www.un.org, www.un.undp.md), oportunitățile și facilitățile de accesare a informațiilor din cadrul Centrului, întâlniri cu personalități – colaboratori ai Agențiilor ONU. Prin manifestările sale, Centrul participă activ la sărbătorile Mondiale, Internaționale, Naționale, ce țin de angajamentul de realizare a Republicii Moldova între anii 2016-2030, 1990-2015, Anul 2015 – Anul European pentru Dezvoltare, Anul 2016 – Anul Solului, Luminei, Anul Lecturii, Anul Tineretului, Deceniile ONU, Aniversări UNESCO, Accesul Deschis la Informații (OA), Accesul Deschis la Educație (OER), Anul Lecturii, Anul Tineretului, Zilele Tineretului și Studenților, Zilele ONU, Zilele Francofoniei, Zilele Siguranței pe Internet, Zilele Bibliotecii la Facultate, Ziua Națională de Sensibilizare pentru Biblioteci etc.

Evoluția și dezvoltarea CD al ONU, utilizarea acestuia se regăsesc în statisticile Rapoartelor de activitate ale Bibliotecii Științifice.

Nr/d	Ani	Nr. vizitatori reali	Nr. împrumut
1.	2001-2006	25 600	27 750
2.	2007-2012	23 200	24 300
3.	2013-2016	15 000	17238
Total	2001-2016	63 800	69 288

În 15 ani de activitate în Centrul de Documentare ONU au intrat 63 800 de utilizatori reali și au împrumutat 69 288 de documente în limbile română, rusă, engleză și franceză.

Numărul de vizitatori și de împrumuturi a scăzut începând cu 2013 din motive demografice și de migrație a cetățenilor din țară.

Biblioteca Științifică și-a dobândit vizibilitate la nivelul comunității pe care o servește și atractivitate pentru noile categorii de utilizatori prin website-ul ei, lucru ce se face foarte bine prin îmbinarea valorilor tradiționale ale Bibliotecii, ale Centrului cu mijloacele moderne de comunicare, cu posibilitățile actuale de atragere a utilizatorilor spre lumea cărții. Catalogul online pe platforma ExLibris PRIMO cuprinde toate documentele ONU intrate în Centrul ONU. USARB, oferă accesul la peste 40 de baze de date. Printre ele se utilizează activ bazele de date ale ONU și Agențiilor ei care pot susține procesul de învățământ și cercetare, necesitățile informaționale ale utilizatorilor. Utilizatorii USARB au acces la resurse ONU de pe pagina web <http://libruniv.usarb.md/>, la 25 de resurse informaționale, disponibile în Consorțiumul REM (Resurse Electronice pentru Moldova), prin intermediul căruia Biblioteca oferă acces gratuit la resursele Companiei Editoriale EBSCO Publishing (<http://search.ebscohost.com/>).

Numărul accesărilor bazelor de date ONU e incontestabil actualității și necesității informației științifice în format electronic. Despre bazele de date ONU utilizatorii USARB sunt informați în cadrul Lunarului Licențiatului/Masterandului/Doctorandului. Numai în ultimii 3 ani, 91 de grupuri de tineri cercetători, în număr de 1 578, s-au documentat asupra oportunităților oferite de Centrul pentru cercetare. Bogăția informațională a portalurilor internaționale și naționale este zilnic accesată de utilizatorii care găsesc o multitudine de informații disponibile on-line pe site-urile un.org, library.un.org, undp.md, google.com, yahoo.com, wikipedia.com, EBSCO, youth.com etc. Website-ul ONU propune

diverse resurse pentru informare și documentare: Sistemul oficial de documente (ODS), Colecția Tratatelor ONU, UNTERM (baza de date terminologică multilingvă a ONU), Centrul de știri al ONU, Comunicate de presă, Organizația Națiunilor Unite Astăzi, Manualul Națiunilor Unite, Anuarul Organizației Națiunilor Unite. Biblioteca Dag Hammarskjöld oferă posibilitatea de a căuta cărți, e-resurse în **DAG Discovery**, o interfață ușor de folosit pentru a căuta și a descoperi conținuturi bazate pe materiale internaționale. Linkurile preferate de studenți sunt **FAO**, **AGROVOC**, baze de date care furnizează documente de la organele de conducere, conferințe, consilii și diferite comitete ale Organizației pentru Alimentație și Agricultură (fao.org), **AID-Sinfo** – Resurse statistice privind SIDA și HIV în întreaga lume, **Biblioteca audiovizuală de drept internațional** (un.org.law.avl), este un centru virtual de formare și cercetare în dreptul internațional și conține resurse referitoare la tratate; Materiale referitoare la jurisprudența instanțelor și tribunalelor internaționale; Accesul la publicațiile și depozitele ONU; Comunicări științifice selectate în dreptul internațional, baza de date **Refworld UNHCR** (Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiați) oferă informații pentru luarea deciziilor privind statutul de refugiat. Colecția Refworld este derivată dintr-o rețea diversă de organizații internaționale care se referă la țările de origine, documentele politice referitoare la cadrele juridice internaționale și naționale. (<http://www.refworld.org/>), **Baza de date pentru dezvoltare durabilă**, elaborată de Departamentul ONU pentru Afaceri Economice și Sociale pentru Dezvoltare Durabilă, include studii de caz, consum și producție, parteneriate și baze de date în domeniul apei (sustainabledevelopment.un.org).

Statistica accesărilor resurselor electronice și Bazelor de date internaționale, naționale și locale disponibile în BȘ USARB, CD a ONU

Ani	Baza de date ONU	Eubookshop	EBSCO	DOAJ	JDP	SpringerLink	Internet
2001-2016	42 500	3 450	2 900	1 430	1 238	950	45 650

Activitățile din Bibliotecă, Centru și CLUB sunt promovate prin intermediul site-ului, pe platformele de partajare foto și video, precum Facebook, Twitter, Youtube, Flickr, în mass-media. Biblioteca alocă minute pe zi pentru crearea și întreținerea unui canal propriu de Youtube. Prin inițiative de acest gen, Biblioteca își mărește vizibilitatea, atrage noi utilizatori și donații.

În CD a ONU informarea utilizatorilor se desfășoară prin e-mail, formă de informare și documentare individuală, realizată în scopul asigurării operative a utilizatorilor la o anumită temă de cercetare științifică, de interes profesional sau pentru a aduce la cunoștință evenimentele ce au loc în Bibliotecă. În anul 2016 au fost expediate 86 de mesaje către 234 de profesori și cercetători, studenți, masteranzi, liceeni USARB, ce conțineau informații în circa 1771 de pagini. Cadrele didactice și utilizatorii au fost informați privind noile achiziții, expozițiile tradiționale tematice și online. Au fost furnizate informații despre noile resurse electronice din baze de date, articole în acces deschis, e-books, e-journals și altele, prin expedieri pe adresele electronice actualizate și structurate, în conformitate cu domeniile de interes.

stant primit din partea acestora, din partea Rectoratului, a întregii Bibliotecă, asigură cadrul și condițiile necesare desfășurării unor activități de calitate. Formele diverse de informare ale Clubului au tendința de a forma tineretului poziții multilaterale compatibile cu opinia celorlalți din alte grupe de studenți, alte facultăți.

Procesul de promovare a conceptului pentru lectură, constituie un factor determinant pentru dezvoltarea studenților, elevilor. În acest context, informarea și documentarea diverselor categorii de studenți, familiarizarea cu formele și metodele interactive de instruire cu cartea, contribuie la crearea unor cunoștințe noi, a unei culturi civice în societatea noastră. Astfel, în Club au fost organizate și desfășurate în cadrul programelor Bibliotecii Științifice, PNUD Moldova, Agențiilor ONU, Uniunii Europene, 30 de seminare, 22 de lecții publice, prezentări ale bazelor de date-web-siteuri – 90, vizionare filme sociale – 120, prezentări de expoziții tradiționale/informative, în Power Point, online cu participarea a 10088 de utilizatori.

Tematica manifestărilor a fost diversă: Rolul asistentului social în asigurarea dreptului la mobilitate pentru persoanele cu

Manifestări semnificative promovate în Club 2002-2016:

Forme de lucru	Seminar	Conferință	Masă rotundă	Dezbateri Discurs	Lecție publică	Lansare	Campanie de informare	Prezentare pagina web	Vizionare film	Total
Nr.activ.	30	4	4	4	22	2	9	90	120	285

Clubul ONU NORD

În fiecare an, **Clubul ONU Nord** își marchează utilitatea în comunitatea universitară și în municipiu prin munca de informare / documentare. Colaborarea stabilită cu cele 4 Facultăți, sprijinul con-

dizabilități; Rolul ONU în Dezvoltarea Dreptului Internațional; Sărăcie, Inegalitate și Politici Sociale în Republica Moldova; Comunicare-Acțiune-Schimbare; Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului III; Republica Moldova – 15 ani membră a ONU; Promovarea și Protecția drepturilor Omului; Importanța ONU și CoEuropei; Declarația

Universală a Drepturilor Omului; 10 decembrie – Ziua Internațională a Drepturilor Omului; Democrația și Drepturile Omului; Ziua Europeană a Justiției civile; Prevenire HIV/SIDA; Gunoștile – factor poluant al solului (Anul 2015-Anul Solurilor); Armonizarea legislației Republicii Moldova la acquis-ul Uniunii Europene: probleme și soluții; ONU și Republica Moldova; ONU – posibilități într-o lume de 7 miliarde; Non-discriminare-imperativ protecției drepturilor omului; lansarea revistei economice *Business Class*; a raportului „Starea Populației Lumii 2011 – Oameni și posibilități într-o lume de 7 miliarde; Activitatea ONU în Moldova și în Lume; Problemele de Gen în contextul Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului; Problemele ecologice în vizorul Organizației Națiunilor Unite; Pericolul pesticidelor sovietice depozitate în Moldova; Caracteristica coloranților ce se conțin în produsele alimentare; Impactul nitraților și nitriților din produsele alimentare; Toxicanții din produsele cosmetice și parfumerie; Sănătatea Reproductivă; Prevenirea HIV/SIDA (Obiectivul 6 al Dezvoltării Mileniului); Anul 2006 – Anul Deșertificării (revistă orală); Rolul dreptului de autor și al drepturilor conexe în societate (colecția AGEPI, revista *Intellectus*) etc.

Programele au fost implementate cu participarea experților naționali, internaționali, a comunității academice, ONG-urilor studențești, fiind implicați în procesul de organizare conducerea bibliotecii, centrului, decanatelor, catedrelor și rectoratului. Participanții la eveniment au fost asigurați cu un mediu ambiant plăcut, cu echipament tehnic, materiale promoționale, cărți, certificate de participare, afișe, flyere. În prim-plan ne-am axat pe câteva probleme de bază, cum ar fi: informarea utilizatorilor despre existența și activitatea Centrului în componența Bibliotecii Științifice, în responsabilitatea unui bibliotecar cu susținerea Direcției Bibliotecii și a serviciilor ei; popularizarea în comunitate a colecțiilor Bibliotecii științifice, a colecțiilor internaționale integrate (ONU, UE, NATO, CoEuropei, Banca Mondială, Institutul Cultural Român), a legislației internaționale și naționale, documentelor dedicate tuturor domeniilor vieții; informarea și do-

cumentarea comunității, a unor focus-grupuri, a doritorilor de a cunoaște specificul colecțiilor.

Începând cu 2001, în Clubul ONU Nord sunt organizate cu regularitate manifestări semnificative cu genericul **Zilele ONU**. În cadrul mai multor seminare, întruniri, conferințe, dezbateri, dialoguri, participanții discută despre activitatea celor 11 Agenții care acordă asistență republicii noastre și care constituie *Familia ONU în Moldova*. Enumerăm câteva dintre ele: Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD este prima agenție care și-a deschis reprezentanța la Chișinău în 1993), Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), Fondul Națiunilor Unite pentru populație (UNFPA), Înalțul Comisariat ONU pentru Refugați (UNHCR), Organizația Mondială a Sănătății (OMS), Organizația Mondială a Muncii (OIM), Instituțiile Bretton Woods: Fondul Monetar (FMI) și Banca Mondială (BM), Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Comisia națională a UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură) etc.

Principalele manifestări desfășurate în această perioadă au fost anii aniversari internaționali și naționali: Anul Solurilor; Anul Luminii; Anul European pentru Dezvoltare; Anul Cetățeniei Europene; deceniile declarate de ONU: 1997-2006 – Deceniul pentru Eradicarea Sărăciei; Deceniul ONU pentru Alfabetizare: Educație pentru Toți 2003-2012; 2005-2014 – Deceniul pentru Educație în scopul Dezvoltării Durabile; 2005-2015 – Deceniul Apă pentru Viață; Deceniul de Luptă Împotriva Deșertificării; Obiectivele de Dezvoltare Durabilă; 2011-2020 Deceniul Biodiversității; Zilele Națiunilor Unite; Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor; Ziua Drepturilor Omului; Ziua Tineretului; Republica Moldova – 15 ani de aderare la ONU. Programele manifestărilor educativ-științifice au fost elaborate pentru o perioadă de o zi, o săptămână, ale căror grupuri-țintă au fost: cadrele didactice, studenții, elevii, bibliotecarii, juriștii etc. În agenda Clubului au fost înscrise evenimente speciale cu genericul Zilele ONU, organizate în luna octombrie dedicate Zilei Internaționale a ONU, prilejuite de un șir de

manifestări educative, culturale și științifice: seminare, lecții publice, mese rotunde, expoziții tradiționale, prezentate în Power Point, disponibile online, ce oferă subiecte pentru meditații ample, iar fiecare manifestare a constituit nu numai o totalizare a realizărilor ONU, dar și o deschidere spre noi perspective de dezvoltare a CD a ONU din Bălți.

Începând cu anul 2004, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți a desfășurat acțiuni semnificative în vederea promovării legislației privind protejerea proprietății intelectuale, creșterea rolului cărții și a lecturii în acumularea de noi cunoștințe, în formarea și dezvoltarea deprinderilor de muncă intelectuală independentă, în potențarea aptitudinilor creative ale tinerilor studioși. Centrul organizează în permanență activități de promovare a Proprietății Intelectuale, a colecției AGEPI, care a fost inaugurată acum 16 ani. În 2005, sub aripa Clubului, studenții eliști ai culturii comunității vin cu Cenaclul Universitar KONTUR, în a cărui activitate este implicată Biblioteca, stimulând tinerele condee, promovându-le în viața culturală universitară prin revista de Biblioteconomie și Știința Informării *Confluente Bibliologice*. În 2006 Clubul a marcat 5 ani de activitate, în 2016 – 15, fiecare aniversare manifestându-se prin stabilirea noilor preocupări și dimensiuni educative și culturale. S-au desfășurat activități sub însemnul aniversării de 60 de ani ai Organizației Națiunilor Unite, 60 de ani de la Declarația Universală a Drepturilor Omului.

În 2006, utilizatorilor li s-a propus Programul „Lunarul Ecologic și Spiritual”, consemnând evenimente de importanță națională și internațională: Anul Deșertificării, Zile Internaționale (a Apei, a Pământului, a Pădurilor, a Păsărilor, a Sănătății, a Solurilor, a Luminii). Programele Clubului au cuprins inaugurări de expoziții de documente tradiționale, materiale AV, documente electronice: *Democrația și Drepturile Omului, Drepturile și libertățile fundamentale ale omului, O persoană activă este una bine informată, Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, Combaterea și Profilaxia Maladiei*

SIDA, Biblioteca și Proprietatea Intelectuală, Rolul ONU în Lume, problemele de gen în contextul Obiectivelor de dezvoltare ale Mileniului, Tineri interpreți alături de nume cunoscute etc.

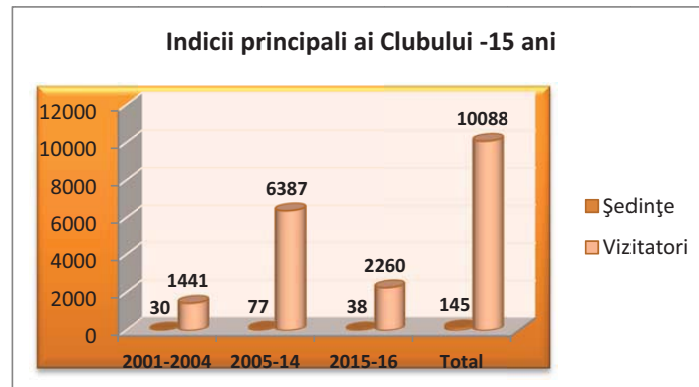
Activitatea informațională a crescut esențial odată cu deschiderea și funcționarea Grupului bălțean Universitar Y-Peer, Educatori de la Egal la Egal sub auspiciile Clubului Bibliotecii Științifice, întâlniri cu Coordonatorii Rezidenții ai PNUD Moldova, Delegația Uniunii Europene, Reprezentanții ai Ambasadelor din România, Bulgaria, Polonia, Germania, Lituania.

Dat fiind faptul că avem un nou tip de utilizator în mileniul digital, prin intermediul website-ului Bibliotecii Științifice oferim prezentări de baze de date internaționale ONU, Eubookshop, EBSCO, eIFL, Banca Mondială, Credo, Springer, Polpred, Doaj, Royal Society, IOPScience, ARDI, HINARI, BIO ONE etc. S-au celebrat Zilele Tineretului, an după an, în care programele de lectură ale bibliotecii îndreaptă atenția comunității universitare asupra unor teme de ordin legal, cultural, economic, social, cu care se confruntă tinerii și marchează importanța rolului tineretului în societate, ca parte a schimbării societății. Numai în ultimii 5 ani au fost propuse proiecții de filme pe teme sociale pe CD, DVD din colecția Centrului de Informare și Documentare ONU, urmate de dialoguri, discuții despre sănătate, sănătatea reproductivă a tineretului, reducerea risipei de alimente la cămine. Națiunile Unite desfășoară o campanie online, prin intermediul căreia tinerii își pot împărtăși istoriile și ideile legate de activitatea de angajament civic prin distribuirea fotografiilor, opiniilor, ideilor, experiențelor care transmit un mesaj de angajament civic, utilizând rețelele de socializare sau organizarea unui eveniment. Au fost prezentate diverse expoziții de informare asupra drepturilor responsabilităților tinerilor. Website-urile ONU, Repozitoriile ONU și ale Agențiilor ei, Repozitoriul Băncii Mondiale, Repozitoriul Instituțional ORA USARB, sunt o bună metodă de comunicare cu utilizatorii și promovare a serviciilor și manifestărilor culturale pe

care le oferă.

Indicatorii principali în 15 ani:

CLUBUL ONU NORD / CECE, Anul	Ședințe	Vizitatori
2001-2004	30	1 441
2005-2014	77	6 387
2015-2016	38	2 260
Total	145	10 088

În 15 ani de activitate, la cele 145 de ședințe ale Clubului ONU NORD au fost prezenți 10 088 de utilizatori. Au fost organizate 75 de expoziții Achiziții Recente, 292 de expoziții tradiționale, 5 on-line, expuse 10 704 volume.

Manifestările promovate prin carte sunt instructive și necesare, după cum menționa poetul, criticul, editorul și diplomatul american James Russell Lowell „Cărțile sunt albinele care duc polenul însuflețitor de la o minte la alta”. Fiecare plan de marketing elaborat în cadrul Clubului este, de asemenea, o politică activă de informare și documentare a utilizatorilor. Toate acțiunile au avut drept efect stimularea interesului utilizatorilor în egală măsură pentru Centru, Club, Bibliotecă. Vizitatorilor, în special studenți ai mai multor facultăți: Drept, Asistență Socială, Litere, Științe Reale, Economice, ale Mediului etc., li se oferă informații despre colecția Centrului și a Bibliotecii, despre importanța cărții ONU, îndrumări în ce privește curricula universitară, dar și sursele extracurriculare.

Biblioteca Științifică este parteneră activă a celor 4 facultăți, a Liceului Teoretic „Ion Creangă”, Colegiului Pedagogic „Ion Creangă” (activitate suspendată în 2016), în educarea utilizatorilor, în formarea lor

generală, profesională și morală. Biblioteca Științifică a susținut în această perioadă zeci de parteneriate cultural-educative, științifice cu diverse catedre, organizații internaționale, neguvernamentale, asociații studențești care au generat manifestări diverse, captivante, instructive, desfășurate în Clubul Bibliotecii Universitare.

Din experiența acestor ani, evidențiem în primul rând parteneriatul cu coordonatorul rezident al ONU în Moldova, Karina Immonnen, însoțită de reprezentanți speciali ai Agențiilor ONU Organizația Internațională pentru Migrație, Nicola Harrington-Buhay, coordonator rezident al Organizației Națiunilor Unite și reprezentant permanent al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în Republica Moldova, Dejan Mincic, reprezentant adjunct al UNICEF Moldova, Antonio Poșoș, șeful misiunii OIM, Organizația Internațională pentru Migrație, Valeria Ieseanu, coordonator programe, Locotenent colonel Mariana Grama, șefa diviziunii Ecologie și Protecția Mediului, Ministerul Apărării, Kate Sullivan, consilier tehnic principal al Comisiei Electorale Centrale, Programul Națiunilor Unite, suport electoral pentru Moldova, reprezentantul Băncii Mondiale în New-York Elena Caraban, responsabilii

de relațiile cu publicul Elena Prodan și Victor Neagu, Ludmila Andronic, redactorul șef al revistei *BusinessClass*, Lilia Surdu, Communications Associate al PNUD, UNFPA, Boris Gălcă, reprezentant adjunct UNFPA, PNUD Moldova, UNFPA, Anna Susarenco, Focal Point în Charge Y-Peer Moldova, Rețeaua Educatorilor de la Egal la Egal Moldova, Iakob Schemel, reprezentant ONU, Olga Scripovscaia, membru al forțelor pacificatoare ONU, Gender-Centru, Chișinău, Clubul Jurnaliștilor ONU, Chișinău, ONG-uri bălțene: „Onoarea și Drepturile Femeii Contemporane”, Clinica Juridică, Liga Studenților Bălțeni ONG

„Stoicii”, ONG Teatrul Social HIV/SIDA, Facultatea Științele Educației, Psihologie și Artă, Facultatea de Drept și Științe Sociale, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Facultatea de Filologie. Parteneriatul rămâne a fi o modalitate eficientă de prezență a Bibliotecii Științifice, a Clubului ONU NORD în spațiile comunității academice.

Clubul Bibliotecii Științifice își mediatizează serviciile, produsele noi, personalul sau evenimentele apărute în mass-media, Moldova Radio Actualități, în Buletinul Rectoratului, Sintagmele, Vocea Bălțiului.

Fondul de carte Maria Gorceakov-Sturdza în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași

Lăcrămioara CHIHAIA,
Biblioteca Centrală Universitară
„Mihai Eminescu”, Iași

Abstract: Pentru sprijinirea culturii și a învățământului, membrii elitelor românești au înzestrat cu carte biblioteca, în felul acesta contribuind la îmbogățirea colecțiilor. Familia domnitoare Sturdza, începând cu domnitorul Mihail Sturdza, de numele căruia se leagă înființarea Academiei Mihăilene, și continuând cu alți reprezentanți, și-a asociat numele cu generoase donații de carte către Biblioteca din Iași.

În aprilie 1896, dorind să contribuie la propășirea culturii, principesa Maria Gorceakov-Sturdza, fiica domnitorului moldovean și soția prințului Constantin A. Gorceakov, descendent al unei nobile familii rusești, depune la bibliotecă 43 de titluri în 64 de volume, de mare importanță pentru istoria țărilor române. Depășind perioade de grele încercări prin care a trecut biblioteca, donația există și astăzi, aproape în stare completă, oferind satisfacție intelectuală atât cercetătorului cât și iubitorului de carte.

Cuvinte-cheie: donație de carte, principesa Maria Gorceakov-Sturdza, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, Iași, catalog.

Abstract: In order to support culture and the educational system, the members of the Romanian elite have supplied the library with books thus enhancing the collections. The Sturdza family, starting with the ruler Mihail Sturdza, whose name is connected to the establishment of the Academia Mihăilena, offered generous book donations to the Library of Iasi.

Aiming to the prosperity of culture, in April 1896 princess Maria Gorceakov-Sturdza, the daughter of the Moldavian ruler and the wife of prince Constantin A. Gorceakov, descendent of a Russian noble family, donated to the library 43 titles (64 volumes) of great importance for the history of the Romanian countries. Overcoming numerous hardships through which the library went through, her book donation still exists today, almost in complete form, offering intellectual satisfaction both to researchers and book enthusiasts.

Keywords: book donation, princess Maria Gorceakov-Sturdza, „Mihai Eminescu” Central University Library, Iasi, catalogue.

Pentru sprijinirea culturii și a învățământului, membrii elitelor românești au înzestrat cu carte biblioteca, în felul acesta contribuind la îmbogățirea colecțiilor. Familia domnitoare Sturdza, începând cu domnitorul Mihail Sturdza, de numele căruia se leagă înființarea Aca-

demiei Mihăilene, și continuând cu alți reprezentanți, și-a asociat numele cu generoase donații de carte către Biblioteca din Iași.

Mihail Sturdza (1794-1884), fiul marelui logofăt Grigoraș D. Sturdza, domn al Moldovei între anii 1834-1849, era un erudit,

vorbea fluent greaca și franceza, cunoștea latina, rusa, italiana și engleza¹. Deținea o valoroasă bibliotecă din care înzestrăse și Academia Mihăileană cu cărți pe care să le folosească tineretul studios². Din prima căsătorie cu Elisabeta/Elisafta Rosetti a avut doi fii, pe Dimitrie și pe Grigore³. Căsătorit a doua oară cu Smaranda/Smaragda (1816-1885), fiica logofătului Ștefan Văgăreanu, a avut doi copii: Mihail (mort la 20 de ani) și Maria (1848/49-1905), căsătorită în 1868 cu prințul Konstantin Aleksandrovici Gorceakov (1841-1926), descendent al unei familii princiere rusești, care a dat Imperiului numeroși generali și diplomați. Împreună au avut cinci copii: Maria Konstantinova (n.1871), Elena Konstantinova (n.1873), Aleksandr Konstantinovi (n.1875), Boris Konstantinovi (n. 1879) și Mihail Konstantinovi (n. 1880). Viața lor de cuplu ia sfârșit în 1886, când cei doi depun actele pentru divorț, după îndelungi insistențe formulate către patriarhul Constantinopolului⁴. Maria Gorceakov-Sturdza traversase doi ani grei, marcați de decesul tatălui, în 1884, și de cel al mamei, în 1885, și de un proces obositor pentru împărțirea averii părintești rămasă⁵, bani și bijuterii.

În aprilie 1896, dorind să contribuie la propășirea culturii asemenea multora din familia Sturdza, principesa Maria Gorceakov-Sturdza depune la bibliotecă 43 de titluri în 64 de volume, de mare

importanță pentru istoria Țărilor Române. Depășind perioade de grele încercări prin care a trecut biblioteca, donația există și astăzi, aproape în stare completă, oferind satisfacție intelectuală atât cercetătorului cât și iubitorului de carte.

Maria Gorceakov-Sturdza (Fond BCU Iași, Colecții speciale)

Gestul principesei, de a oferi cărți valoroase pentru sprijinirea culturii, nu se limitează numai la înzestrarea bibliotecii din

¹ Mihai Dim. Sturdza, *Familiiile boierești din Moldova și Țara Românească*, vol. 1, București, Simetria, 2004; Octav George Lecca, *Familiiile boierești române. Istorie și genealogie*, București, 2003, p. 546-547; Alexandre A. Sturdza, *Règne de Michel Sturdza, prince régnant de Moldavie 1834-1849*, Paris, Librairie Plon, 1907, p. 126; Cristian Popișteanu, Dorin Matei, *Sturzeștii: din cronică a unei familii istorice*, cuv. înainte acad. Dan Berindei, București, Fundația Culturală Magazin Istoric, 1995, p.232-238.

² „La acest prilej [sărbătorirea Academiei] Î. S. au porocnit a să trimete la Academie 600 tomuri alese care au a fi începutul pentru înființarea unei biblioteci publice. Comitetul Academic, împreună cu D. referendarul [Gheorghe Asachi], au avut norocire a depune Î. S. rostirea simțirilor de recunoștință pentru acest nou semn a Înaltei Sale protecții” (*Albina românească*, X, nr. 89, 9 noiembrie 1839, p. 363).

³ Dimitrie M. Sturdza (1818-1909), hatman al miliției pământene; Grigore M. Sturdza (1821-1901) participă la Războiul Crimeii (1853-1856) în calitate de general în armata otomană, sub numele de Muhlis Pașa.

⁴ Charles and Barbara Jelavich (eds.), *The education of a Russian statesman: The Memoirs of Nicolas Karlovich Giers*, Cambridge, University Press, 1962, p. 131-133; Sidney Harcave (ed.), *The Memoirs of Count Witte*, London, Sharpe, 1990, p. 89; Lora Gerd, *Russian Policy in the Orthodox East: The Patriarchate of Constantinople (1878-1914)*, Berlin, De Gruyter, 2014, p. 47; *** „A noble name disgraced: Gortchakoffs of unsavory reputation”, în „The New York Times”, January 14, 1889; *Letter of Marquise de Fontenoy*, în „The Chicago Daily Tribune”, March 18, 1905, p. 6. (<http://archives.chicagotribune.com/1905/03/18/page/6/article/letter-of-marouise-de-fontenoy>).

⁵ *Probele produse în susținerea procesului intentat de Principele Gr. M. Sturdza contra Principelui D.M. Sturdza și Principesa Maria Gortchacoff pentru moștenirea prințului Mihail Sturdza*, Iași, Tip. Națională, 1890; Emil Goga, *Un domnitor prea puțin cunoscut: Mihail Sturdza – devalizatorul Moldovei*, în „Atac de Constanța”, 15 iulie 2013 (<http://www.atacdeconstanta.ro/articole/4641-mihail-sturdza-un-principe-avid-dupa-bani.html>).

Iași. O zi mai târziu, pe 25 aprilie 1896, trimite o scrisoare Fundației „Regele Carol I” din București, prin care anunța că dăruiește Bibliotecii 7 titluri în 21 de volume publicate între anii 1578-1789, toate cuprinzând informații valoroase despre Țările Române: Gorecius Leonhardus, Joannes Dlugosz, Louis-Ferdinand Marsigli, Dimitrie Cantemir, Joannes Gottl. Stritter, Franz Joseph Sulzer⁶. Interesant este faptul că toate volumele trimise la București (care, din nefericire, nu se mai găsesc astăzi în colecțiile bibliotecii, ele fiind distruse în tragicele evenimente din decembrie 1989) se găsesc în colecțiile BCU Iași, mare parte existând la acea dată. Ne putem pune întrebarea firească despre modul în care erau cunoscute colecțiile bibliotecii la acea vreme când nu exista decât catalogul registru. Una dintre posibilități ar fi prin intermediul *Catalogului* tipărit al lui Cezar Cătănescu⁷, care a avut o largă circulație în epocă.

În 24 aprilie 1896, principesa îi scrie de la Paris lui I. Caragiani, profesor de limba și literatura elină, care conducea Biblioteca din Iași⁸ și își anunță dorința de a trimite în dar cărți la bibliotecă.

No. 93/26.4.96

Paris 24 aprilie 1896

Domnule Bibliotecar,

De câte ori vin în România, de atâtea și simțesc [simt] o adevărată și sinceră mulțumire privind la progresele ce necontenit se desăvârșesc. Dorind a da un semn viu acestor sentimente vă rog să primiți pentru institutul Domniei voastre cărțile ale căror listă alătorez.

Primiți, Domnule Bibliotecar, asigurarea simțământelor mele de prea distinsă considerațiune.

P[rincipe]sa Gortchacow Sturdza⁹

Răspunsul lui I. Caragiani nu întârzie să apară, titlurile propuse de principesa Gorceakov-Sturdza fiind foarte importante pentru istoria Țărilor Române.

No. 15

Iași 6 mai 1896

Prea stimată Doamnă,

Cu o vie mulțumire s-a primit la Biblioteca foarte prețiosul dar ce i-ați făcut de cele 43 cărți în 64 volume, cărți rare, greu de găsit și de o mare importanță pentru istoria țărilor române.

Aducându-Vă aceasta la cunoștință, Vă exprim, prea stimată Doamnă, profunda mea recunoștință.

Director I. Caragiani

Principesei Gortchacow Sturdza¹⁰

Cărțile sunt înregistrate în Registrul inventar pe anul 1896, de la poziția 401 până la poziția 443, pe fila de titlu a fiecărei publicații regăsindu-se numărul de inventar¹¹ scris cu cerneală albastră de bibliotecar și ștampila bibliotecii de la acea vreme: „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”.

Ștampila „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”

⁶ Vezi lista donației la BCU Carol I București (<https://sites.google.com/a/bcub.ro/biblioteca-centrala-universitara-carol-i-7/home/documente-din-arhiva-bcu/stourdza>, accesat la 10.05.2017).

⁷ Cezar Cătănescu, *Catalog General al Bibliotecii Centrale din Iassi*, Iassi, Tipografia Societății Junimea, 1868.

⁸ Ioan D. Caragiani (1841-1921), folclorist și traducător aromân, stabilit la Iași. Studii la Atena. Profesor de limbă greacă la Gimnaziul Central din Iași în 1865, devine în 1866 profesor suplinitor la Catedra de limbă și literatură elină a Universității din Iași, pe care o slujește aproape o jumătate de secol. Membru fondator al Societății Academice Române (1866). Conduce destinele Bibliotecii din Iași, oferindu-i o anumită stabilitate, în două mandate (1878-1899; 1901-1914). (Ecatarina Țărălungă, *Enciclopedia identității românești. Personalități*, București, Litera Internațional, 2011, p. 152; Nicoleta Popescu, Liviu Papuc, Radu Tătărucă, *Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” – monografie*, Iași, 1989, p.136-137).

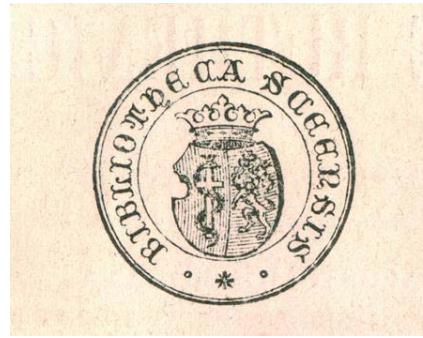
⁹ Arhiva BCU, Dosar 1, Intrate-Ieșite, 1896, Scrisoare de donație, f. 179-179v.

¹⁰ Arhiva BCU, Dosar 1, Intrate-Ieșite, 1896, Scrisoare de răspuns, f. 27.

¹¹ Dacă astăzi, în practica înregistrării publicațiilor, fiecare volum al unui titlu primește un număr de inventar, la acea vreme fiecare titlu primea același număr de inventar pentru toate volumele.

Din cele 43 de titluri¹² oferite în dar de principesa Maria Gorceakov-Sturdza am identificat 39 de titluri. Celelalte 4 titluri există în colecțiile bibliotecii, dar provin din alte donații/fonduri. În ceea ce privește perioada în care au fost tipărite cărțile, situația se prezintă astfel: 5 titluri publicate în sec. XVI, 11 titluri în sec. XVII, 16 titluri în sec. XVIII și 7 titluri publicate în sec. XIX. În ansamblu, donația cuprinde opere importante, cu referiri la Țările Române, unele fiind unicate în bibliotecă (Sylvester Joseph Hohenhausen, *Die Alterthümer Daciens in dem heutigen Siebenbürgen*, Wien, Trattner, 1775), altele în ediții diferite (Martini Cromeri *de origine et rebus gestis polonorum libri XXX*, 1555 și 1568) sau traduceri (Betlen János, *Transylvanicarum libri quatuor*, 1664 și traducerea lui Johannes Tröster, 1666).

Marca de proprietate a donatoarei, Ex-librisul ștampilă „Donația principesei Gortchacow Sturdza” se întâlnește pe fiecare volum, obligatoriu măcar o singură dată, fie pe fila de titlu, fie în corpul cărții, însoțit de ștampilă „Donată de...” [spațiu necompletat]. Pe unele volume există un timbru sec cu scut heraldic încoronat și o stea în 8 colțuri, iar pe altele ștampilă „Bibliotheca Sceensis” cu pecetea heraldică a familiei în mijloc, arătând apartenența la vestita bibliotecă de la Șcheia. Pe două volume este prezent Ex-librisul Demetriei C. Sturza¹³, iar pe altele Ex-librisurile deținătorilor anteriori (Nagy István Gyűjteménye, Ex Bibl. Com. F. Széchényi, Mázodlat A.M.N. Muzeum Könyvtarából, Bibliotheca Bodleiana).

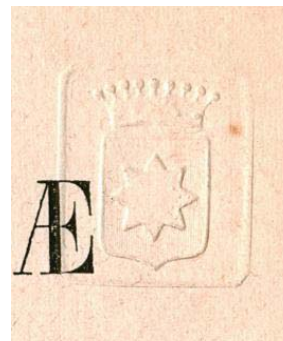
Ștampilă „Bibliotheca Sceensis”

Ex-libris Demetriei C. Sturza

Detaliu

Timbru sec (detaliu)

Mărci de proprietate pe cărțile donate de Maria Gorceakov-Sturdza

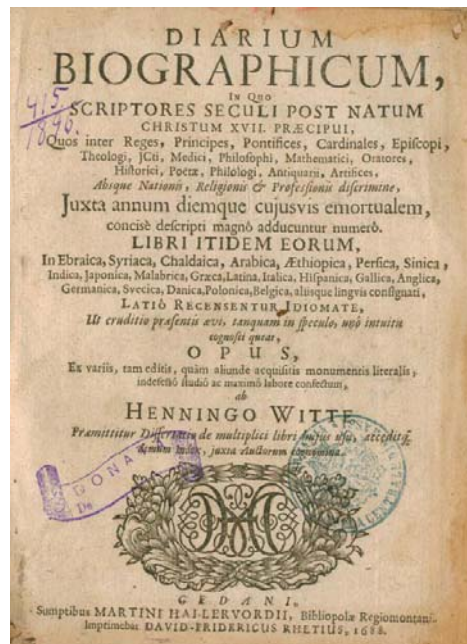
Identificarea volumelor s-a făcut urmând lista de donație și interogând catalogul BCU on-line, încercând mai multe variante pentru numele autorului sau titlul lucrării deoarece descrierea bibliografică a cărților făcută la 1896 era sumară. În momentul în care, la Biblioteca Universității din Iași, s-a trecut de la catalogul registru la

¹²Lista cărților donate, 43 de titluri în 64 de volume, scrisă de aceeași mână ca și lista cărților trimise la Fundația „Regele Carol I” din București, a fost înregistrată la bibliotecă (Arhiva BCU, Dosar 1, Intrate-Ieșite, 1896, f. 180-181v).

¹³Dimitrie C. Sturza, moștenitorul de la Șcheia, va dona Academiei Române întreaga bibliotecă a familiei, în anul 1884.

catalogul pe fișe mobile¹⁴, s-au lucrat întâi titlurile complete și volumele care nu aveau lipsuri. Așa se explică faptul că unele volume incomplete din donația Gorceakov-Sturdza au fost reînregistrate și catalogate mai târziu decât celelalte. Neavând însemne de proprietate, identificarea lor a fost mai anevoioasă. Este cazul volumului *Türckische und ungarische Chronica*, Nürnberg, 1663, care a putut fi identificat că aparține acestei donații după numărul vechi din registrul inventar: 401/1896. Pentru a putea compara oricând lista de donație cu Catalogul alcătuit, în lucrarea de față s-a păstrat aceeași numerotare. La toate titlurile s-a indicat cota actuală, iar în cazul volumelor care nu mai figurează în colecțiile bibliotecii s-a menționat lipsa acestora.

În descrierea bibliografică s-au aplicat normele internaționale standard de descriere a cărții vechi, completându-se informațiile și în catalogul BCU on-line provenit din scanarea fișelor tradiționale. Operele au fost identificate în cataloage tipărite (Graesse, Brunet, Quérard, Petrik, Veress, Bodinger etc.) sau în cataloagele on-line ale marilor biblioteci ale lumii¹⁵. În același timp, am construit înregistrări de autoritate pentru numele creatorilor (autor, traducător, prefațator, editor, tipograf, gravor etc.), acestea regăsindu-se în baza de date de autoritate (catalogul BCU on-line)¹⁶. În descrierea bibliografică, au fost adăugate și câteva informații pe care le-am considerat importante, referitoare la autor, ediție sau conținutul volumului.

Henning Witte, *Diarium biographicum*, Gedani, sumptibus Martini Haller Vordii, 1688

Sylvester Joseph Hohenhausen, *Die Alterthümer Daciens in dem heutigen Siebenbürgen*, Wien, Trattner, 1775

¹⁴ Activitatea a fost propusă în 1914 de directorul George Pascu și implementată abia în timpul directoratului lui Karl Kurt Klein (1932-1937).

¹⁵ Bibliothèque Nationale de France (BNF), Staatsbibliothek zu Berlin (SBB), Catalogo del Servizio Bibliotecario Nazionale (ICCU), Indexul tipăriturilor germane din sec. XVI-XVIII (VD16, VD17, VD18), Cataloage colective din Germania (HBZ, SWB, GBV), Catalogul colectiv britanic (COPAC), Deutsche National Bibliothek (DNB), Österreichische Nationalbibliothek (ONB), WorldCat.

¹⁶ Catalogul BCU Iași on-line.

(<http://193.231.13.10:8991/F/9CFDM39KDP8HY28GK814BPI5MRCHA3G1S7DGSUBPTXU9PC925A-00285?func=find-b-0>)

Paris, 24 Aprilie 1896
 179
 Comuna Bibliotecar
 De câte ori vine în România, de atâtea ori simțesc o adevărată și sinceră mulțumire privind la progresele ce încautează în deșă vîrsase. Dorind a da unei scene vii acestor simțăminte vă rog să primiți pentru

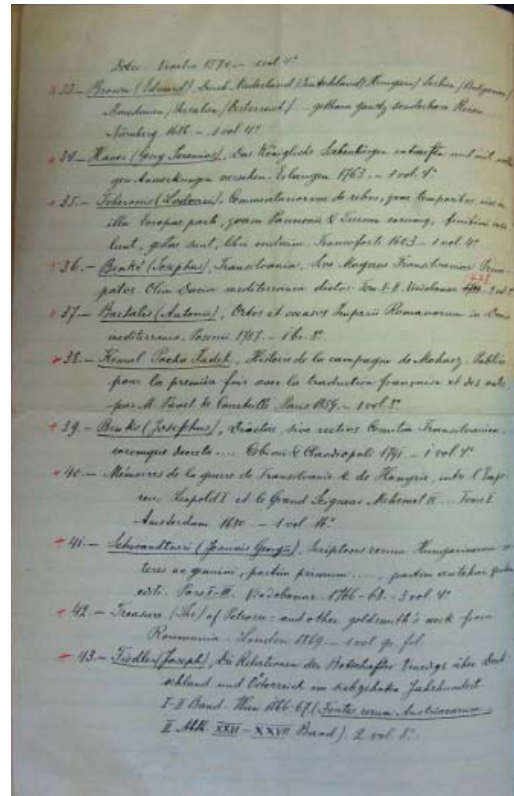
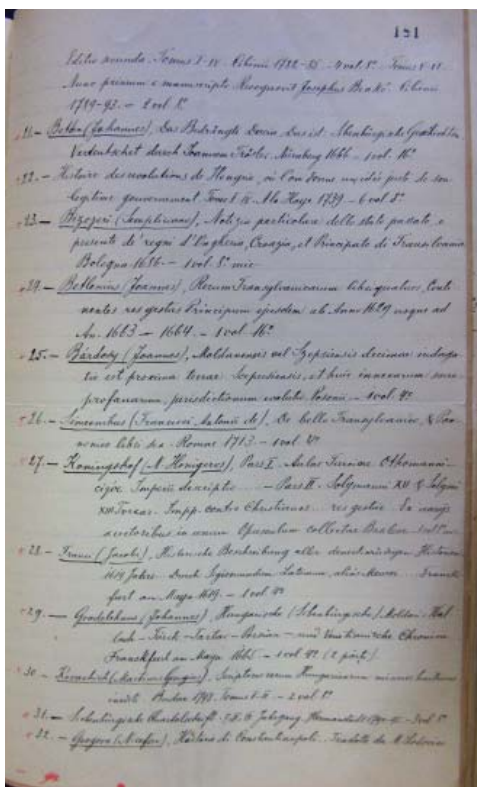
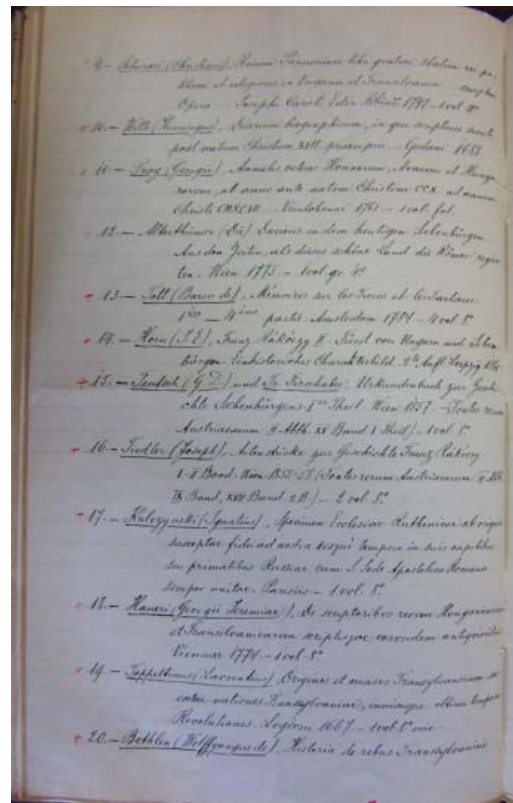
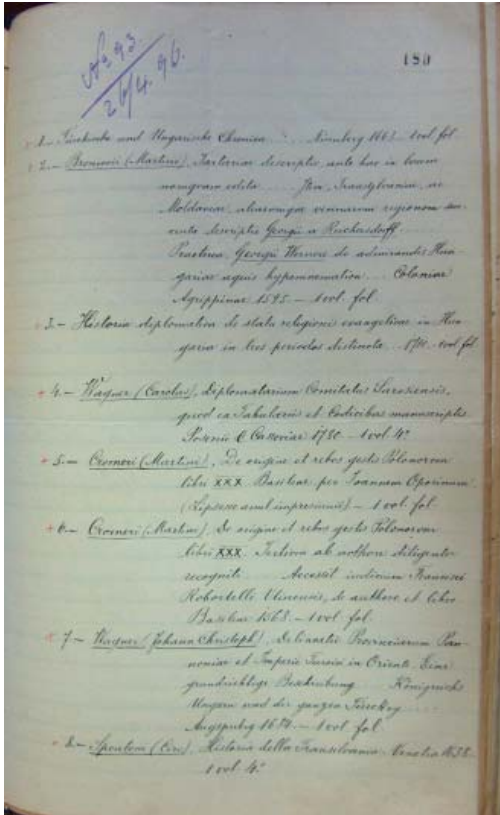
institutul Coamunei noastre cărțile, ale cărora listă alăturiez. Primiti, Comuna Bibliotecar, asigurarea simțimintelor mele de prea distinsă considerație
 Prințesa Gortchacow Stourdza

Scrisoarea trimisă de Prințesa Gorceakov-Sturdza la Biblioteca din Iași (Arhiva BCU, Dosar 1, Intrate-Ieșite, 1896, f. 179-179v)

Iași, 6 Mai 1896.
 27
 Nr. 15.
 Prea Stimată Doamnă,
 Cu o vie mulțumire să primesc la această Bibliotecă foarte pretiosul dar ceriat și făcut de cele 43 cărți în 64 volume, cărți rare, greu de găsit și de o mare importanță pentru istoria țărilor Române.
 Aducîndu-vă această la cunoștință, vă exprim, prea Stimată Doamnă, profunda mea recunoștință.
 Director I. Caragiani.
 Prințesa Gortchacow Sturdza.

Scrisoarea de răspuns din partea directorului I. Caragiani (Arhiva BCU, Dosar 1, Intrate-Ieșite, 1896, f. 27)

Lista publicațiilor donate (Arhiva BCU, Dosar 1, Intrate-Ieșite, 1896, f. 180-181v)

Catalog

1. CR-V-64

Tuerckische und ungarische Chronica oder Kurze historische Beschreibung aller deren/ zwischen dem hochlöblichsten... in ober- und Unter-Ungarn als Siebenbürgen. – Nürnberg : In Verlegung Paul Fürsten, Kunsthandlern, Gedruckt daselbst bey Christoff Gerhard, MDCLXIII [1663]. – 314, 8 p.: 170 stampe ; in folio.

Prefață semnată de Paul Fürst. Lucrarea conține date importante despre istoria Transilvaniei. Portrete ale personalităților vremii, între care și portretul lui Mihai Viteazul, gravură realizată de Elias Wideman. – Relegată în carton și pânză. – Lipsă gravura antetitlu, fila de titlu și următoarele 3 file. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. – Nu conține ștampila donatorului. – Citată în: Bodinger, vol. 2, nr. 405; ONB; GBV.

Fürst, Paul (1608-1666), prefațator
Gerhard, Christoff (1624-1681), tipograf

2. CR-V-1

Broniowski, Marcin (1568-1624)

Reicherstorffer, Georg (c.1495-c.1554)

Wernher, Georg (1490-1556)

Martini Broniovii De Biezdzfede, bis in Tartariam, nomine Stephani primi Poloniae regis legati, Tartariae Descriptio... Item Transsylvaniae, ac Moldaviae, aliarumque vicinarum regionum succincta descriptio Georgii a Reicheradorff Transsylvani... . – Coloniae Agrippinae [Köln] : In Officina Birckmannica, sumptibus Arnoldi Mylij, MDXCV [1595] . – 4 f., 75 p. : stampe, hărți ; in folio.

Marcin Broniowski, erudit polonez, călător, istoric, cartograf, diplomat, cronicar, memorialist și editor, secretar al regelui Ștefan Báthory; autorul primei descrieri a Tartariei și a primei hărți a coastei de nord

a Mării Negre. Georg Reicherstorffer, umanist transilvănean. Sas din regiunea Sibului, notar al orașului, ajunge secretar al reginei Maria a Ungariei, apoi în slujba lui Ferdinand I de Habsburg (1526) capătă titlul de secretar regal și consilier; activitate diplomatică. Georg Wernher, erudit maghiar, poet, geolog, descrie pentru prima dată după Strabon lacul Kirknitz/Cerknica. Arnold Mylius, tipograf german, activează la Köln. – Legătură pegamoid, cotor și colțuri de piele. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. – Pe pagina de titlu timbru sec cu scut heraldic încoronat și o stea în 8 colțuri și ștampilele „Donată de...” [spațiu necompletat], „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Brunet, vol.1, col.1275; Graesse, vol. 1, p. 546; Veress, vol. 1, p. 59; Bodinger, vol. 1, p. 163; SBB; GVK.

Mylius, Arnold (1540-1604), tipograf

Harta Moldovei (CR-V-1)

3. CR-VI-304

Okolicsányi, Paul (c.1650-1715)

Historia diplomatica de statu religionis evangelicae in Hungaria... Brevissimum compendium Principatus Transylvanici Historiae ab anno 1526 usque ad annum 1703. Cum variis documentis et diplomatibus. – [Frankfurt a. Main], MDCCX [1710]. – [7]f, 120, 250, 56 p. : 22 planșe ; in folio.

Gravuri reprezentând portrete ale împăraților germani, regilor maghiari, ale lui Luther, Jan Hus, Procop, Hieronymus din Praga, arderea lui Jan Hus. – Legată în piele marmorată, cotor ornamentat și aurit cu 6 nervuri profilate, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe fila 2 a Cuvântului către cititori ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. Pe pagina de titlu ștampila „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și ștampilele „A.M.N. Muzeum Könyv.táraból” și „Mázodlat A.M.N. Muzeum Könyvtarabol” (aceasta se repetă și pe ultima pagină). – Citată în: Veress, vol. 1, p. 156-157, nr. 284; Barbier, vol. 4, col. 1272; Bodinger, vol. 3, nr. 87 (menționează altă donație); SBB; BVB.

4. CR-IV-363

Wagner, Karol (1732-1790)

Diplomatarium comitatus Sarosiensis quod ex tabulariis et codicibus manuscriptis eruit Carolus Wagner, hungarus zboroviensis Bibliothecae Universitatis Regiae Budensis custos. – Poonii & Cassoviae [Bratislava & Košice] : sumtibus Joannis Michaelis Landerer, typographi & bibliopolae, MDCCLXXX [1780]. – 4 f., 575 p., 8 f.; in 4°.

Karol Wagner, istoric slovac, profesor de istorie ecleziastică, mort la Sibiu. János Mihály Landerer, unul dintre cei mai importanți tipografi și librari maghiar, înnobilit în 1784; activează la Bratislava (1750-1795) și Kosice (1774-1795). – Legătură modernă, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe fila de titlu recto ștampilele „Donată de...” [spațiu necompletat], „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Donația principesei Gortchacow Sturdza”; pe fila de titlu verso ștampila „Bibliotheca Sceensis”; pe pagina 1 ștampila „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și ștampila „Donată de...” [spațiu necompletat]. – Citată în: Veress, vol. 1, nr. 613; Petrik, vol. 1, p. 819; Bodinger, vol. 3, nr. 1834.

Landerer, János Mihály (1725-1795), tipograf

5. CR-V-19

Cromer, Marcin (1512-1589)

Martini Cromeri de origine et rebus gestis Polonorum libri XXX. Tertium ab authore diligenter recogniti. Funebris eiusdem autoris Oratio Sigismundi Regis vitam compendiose complexa, & aliquoties iam prins edita. Accessit indicium Francisci Robortelli Utinensis, de authore & libro. – Basileae [Basel] : ex officina Oporiniana, 1568 . – 6 f., 468 p., [30] f.; in 2°.

Marcin Cromer, istoric și teolog polonez. Ca senator al regelui Sigismund a îndeplinit numeroase misiuni diplomatice. Francesco Robortello, umanist italian, supranumit „Canis grammaticus”, predă filosofia, retorica, latina și greaca la universitățile din Pisa, Veneția, Padova și Bologna; redescoperă operele Antichității grecești, le traduce în latină și le editează. Johann Oporinus, tipograf elvețian, activează la Basel (1536-1567). – Legată în pergament; intervenție empirică asupra legăturii. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. – Pe pagina de titlu două semnături de proprietate:

„Jo. Antonii Quadrii Bumassii 1723” și „Waghasapz Gdansk guld. SR...1626... April”; tot pe pagina de titlu trei ștampile suprapuse: „Bibliotheca Sceensis”, „Ex-libris Nicolai A. Sturzae” și una ilizibilă; pe pagina 468 o semnătură: „Ex-Libris Primog. Familiae Quanoniae Bumassiae”. – Citată în: Brunet, vol. 6, nr. 27.820; Graesse, vol. 2, p. 303; Bodinger, vol. 1, nr. 164, SWB; SBB; COPAC; GBV; RSL.

Robortello, Francesco (1516-1567), editor Oporinus, Johann (1507-1568), tipograf

6. CR-VI-3

Cromer, Marcin (1512-1589)

Martini Cromeri de origine et rebus gestis Polonorum libri XXX, recogniti ab auctore, una cum funebri eiusdem auctoris oratione Sigismundi regis vitam compendiose complexa, et aliquoties iam prins edita. Accessit modo indicium Francisci Robortelli,

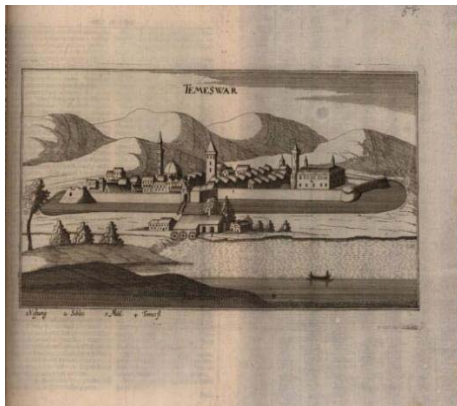
...de autore et libro . – Basileae [Basel] : per Ioannem Oporinum, MDLV [1555] . - [4] f., 702 p., [20] f. ; in folio.

Antetitlu gravură reprezentând portretul împăratului Sigismund. – Legătură modernă. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe fila de titlu recto ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Donată de...” [spațiu necompletat], „Donația principesei Gortchacow Sturdza” și semnătura: „Werenfels I”; pe fila de titlu verso o ștampilă rotundă: „Bibliotheca Bodleiana”; pe fila 2 recto ștampila „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”; în corpul cărții rare note marginale. – Citată în: Brunet, vol. 6, nr. 27.820; Graesse, vol. 2, p. 303; Bodinger, vol. 1, nr. 108; COPAC; SBB; SWB; GBV.

Robortello, Francesco (1516-1567), editor
Oporinus, Johann (1507-1568), tipograf

7. CR-V-52

Wagner, Johann Christoph (1640-1684)

Delineatio Provinciarum Pannoniae et imperii Turcici in Oriente. Eine ...Beschreibung desz ganzen Ausgangs sonderlich aber dez Hochlöbl. Königsreichs Ungarn und der ganzen Turkey... durch Johann Christoph Wagner. Vol. 1-2. – Augsburg : gedruckt und verlegt durch Jacob Koppmayer, MDCLXXXIV-MDCLXXXV [1684-1685] . – 2 vol. ; in folio.

Frontispiciul la vol. 1 gravat de Melchior Haffner. În text numeroase hărți și gravuri, între care și imaginea orașului Temesvar/Timișoara. - Vol. 1. – 162 p., 35 planșe. – Vol. 2. – 155 p., 42 planșe. – Legătură mo-

dernă (vol. 1); legătură în pergament (vol. 2). – Vol. 1 provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe fila de titlu recto ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Donată de...” [spațiu necompletat]; la pagina 1 ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Graesse, vol. 6(2), p. 409; Bodinger, vol. 2, nr. 600; VD17; BSZ; SBB.

Haffner, Melchior (activ.1660-1704),
gravor

Koppmayer, Jakob (1640-1701), tipograf

Gravură antetitlu (CR-V-52)

8. CR-III-23

Spontone, Ciro (1552-1610)

Historia della Transilvania raccolta dal cavalier Ciro Spontoni e registrata dal cavalier Ferdinando Donno. – In Venetia : appresso Giacomo Sarzina, MDCXXXVIII [1638]. – 16 f., 351 p. ; in 4°.

Ciro/Siro/Cittone Spontone/Spontini, istoric și om de stat italian, secretar al Senatului bolognez (1600-1610), guvernator al provinciei Rovigo; în serviciul ducelui de Mantua, participă la războiul Ungariei. Volumul cuprinde, de fapt, memoriile lui Giorgio/Gheorghe Basta, cel care a ordonat uciderea aliatului său, voievodul Mihai Vi-teazul. – Legată în pergament. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina 5 ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Brunet, vol. 5, col. 500; Graesse vol. 6(1), p. 473; Bodinger, vol. 2, p. 95.; BVB; SBB; SUDOC.

Donno, Ferdinando (1591-1649?), editor

Sarzina, Giacomo (activ.1610-1641), tipograf

9. CR-III-136

Schesaeus, Christianus (1535-1585)

Christiani Schesaei Saxonis Transsilvani Ruinae Pannonicae libri quatuor. Statum rei publicae et religionis in Hungaria et Transsilvania... Ex editione Wittemberg ann. 1581 recus. Adcurante Josepho Carolo Eder . – Cibinii [Sibiu] : Typis Martini Hochmeister, MDCCXCVII [1797]. – 6 f., 300 p. ; in 4°.

Christianus Schesaeus, poet umanist sas din Transilvania, martor ocular al istoriei provinciilor românești din perioada 1540-1571. Prima ediție a lucrării este publicată la Wittenberg, în 1571. – Legată în piele, cotor cu 3 nervuri profilate, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina de titlu ștampilele „Donată de...” [spațiu necompletat] și „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”. – Citată în: Veress, vol. 2, p. 103; Bodinger, vol. 4, nr. 2685; Heinsius, vol. 3, col. 551 (consideră cartea apărută la Viena); SWISSBIB; WorldCAT.

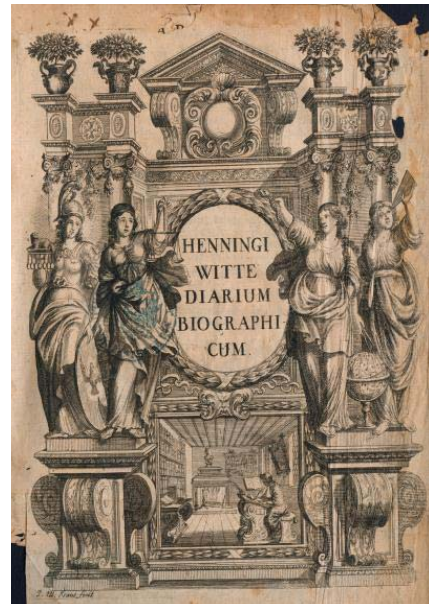
Hochmeister, Martin (1767-1837), tipograf

10. CR-II-901

Witte, Henning (1634-1696)

Henningi Witte Diarium biographicum, in quo scriptores seculi post natum Christi XVII... . – Gedani [Gdansk] : Sumptibus Martini Haller Vordii, bibliopolae Regio-

montani. Imprimebat David Fridericus Rhetius, 1688. – 16, 378 p., [27] f.; in 4°.

Henning Witte, pedagog și istoric literar, profesor de retorică la Riga. – Pagină de titlu gravată de Krauss. – Legată în piele, cotor ornamentat și aurit cu 4 nervuri profilate, tranșă marmorată. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe coperta anterioară verso semnătura: „Sam[uel] Gottl[ieb] Benicke”. Pe pagina 3 ștampilele „Donația principesei Gortchacow Sturdza”, „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și „Donată de...” [spațiu necompletat]. Pe fila de titlu recto ștampila rotundă: „Biblioteca Universității Iași”. Pe fila de titlu verso ștampila „Bibliotheca Sceensis”. – Citată în: Bodinger, vol. 2, nr. 662; Hoeffer, vol. 46, col. 792-793 (indică o ediție în 2 volume); ICCU; VD17; BNF; COPAC.

Krauss, Johann Ulrich (1655-1719), gravor

Hallervord, Martin (? -1693), tipograf
Rhete, David Friedrich (activ. 1655-1694), tipograf

11. CR-VI-211

Pray, György (1723-1801)

Annales veteres Hunnorum, Avarum, et Hungarorum, ab anno ante natum Christum CCX (210) ad annum Christi CMXCVII (997)... Opera et studio Georgii Pray . - Vindobonae [Viena] : Sumptibus Hermanni Iosephii Krüchten, universitatis bibliopolae, MDCCLXI [1761] . – 6 f., 388,

6 p.; in folio.

György Pray, istoriograf maghiar, conservator la Biblioteca Regală din Buda. – Legată în carton albastru, tranșă roșie. Conține o hartă pliată, cu ștampila Demetrii C. Sturza. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe fila forzats însemnarea: „Ioannis Taverstski. 13 gros”. Pe fila de titlu recto și pe fila 4, la Cuvânt către cititori, ștampilele „Donată de...” [spațiu necompletat] și „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”. Pe fila de titlu verso Ex-libris Demetrii C. Sturza. – Citată în: Brunet, vol. 4, col. 859; Graesse, vol. 5, p. 435; Veress, vol. 1, nr. 477; Bodinger, vol. 4, nr. 1083; SBB.

Kruchten, Hermann Joseph (activ. 1760-1776), tipograf

12. CR-IV-80

Hohenhausen, Sylvester Joseph (1735-1814)

Die Alterthümer Daciens in dem heutigen Siebenbürgen. Aus den Zeiten, als dieses schöne Land die Römer regierten. – Wien [Viena] : gedruckt bey Johann Thomas Edlen v. Trattnern, 1775. – 168 p.: planșe; in 4°.

Baronul Hohenhausen, ofițer austriac în regimentele de graniță de la Orlat și Hațeg, consemnează, la cererea împărătesei Maria Tereza, prima vizită făcută de Iosif II în Transilvania în 1773. Lucrarea prezintă câteva dintre vechile biserici românești din Țara Hațegului (Densuș, Ostrovul Mare, Sânpetru, Râu de Mori și Strei). Releveul Bisericii Sf. Nicolae de la Densuș, la paginile 114-115. – Legată în piele, cover ornamentat și aurit, coperti cu chenare

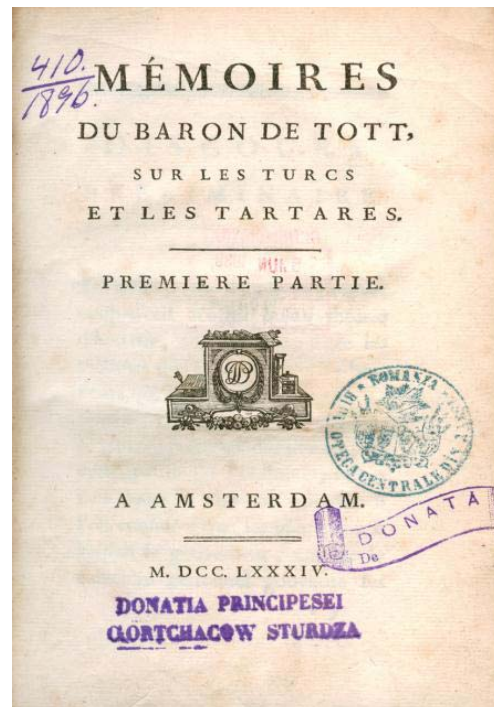
florale, tranșă aurită. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina de titlu Ex-libris Nagy István Gyűjteménye și ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Hoeffler, vol. 24, col.911-912; Petrik, vol.1, p.56; Veress, vol.1, p.285-286; Bodinger, vol.4, p.597; VD18; SBB; ICCU.

Trattner, Johann Thomas von (1717-1798), tipograf

13. CR-II-252

Tott, François de (1733-1793)

Mémoires du baron de Tott, sur les Turcs et les Tartares. Premier [-quatrième] partie. – A Amsterdam, MDCCLXXXIV [1784] . – 4 vol. ; in 8°.

Baronul de Tott, militar și diplomat francez, atașat la ambasada Constantinopolului, ambasador în Crimeea, inspector general în Levant, a trăit 23 de ani printre turci. Succesul pe care l-a înregistrat opera s-a datorat noutății pe care o aduce relativ la istoria, obiceiurile turcilor și instituțiilor Imperiului Otoman. – Este prima ediție, următoarele se imprimă în 1785, 1786. Lucrarea a fost tradusă succesiv în engleză, germană, daneză, flamandă, fiind un veritabil bestseller al epocii. – Vol. 1. – LVI, 274 p. – Vol. 2. – 301 p. – Vol. 3. – 252 p. – Vol. 4. – 208 p. – Legate în piele, coperti cu chenare

aurite, cotoare ornamentate și aurite, tranșă stropită. – Provin din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina de titlu la toate volumele ștampilele „Donația principesei Gortchacow Sturdza”, „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și „Donată de...” [spațiu necompletat]. – Citată în: Quérard, vol. 9, p. 506; Hoeffler, vol. 45, col. 521-522; Bodinger, vol. 4, nr. 2026; ONB; COPAC; SBB.

14. III-5.293

Horn, I.E. (1825-1875)

Franz Rákóczy II. Fürst von Ungarn und Siebenburgen. Ein historisches Charakterbild. – Tweite Auflage. – Leipzig : Werlag von Otto Wigand, 1861. – 306 p. ; in 8°.

I.E. Horn (Einhorn), jurnalist și economist francez de origine maghiară, participant la Revoluția din 1848 din Ungaria. – Legătură modernă în pelur, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. – Pe fila de titlu recto ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Donată de...” [spațiu necompletat] și „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. Pe fila de titlu verso ștampila „Bibliotheca Sceensis”. – Citată în: WorldCAT.

15. III-20.048

Teutsch, Georg Daniel (1817-1893)
Firnhaber, Friedrich (1818-1860)

Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens: Aus den Sammlungen des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde bearb. und hrsg. von G.D. Teutsch und Fr. Firnhaber. Theil 1. – Wien : aus der Kaiserl. Königl. Hof- und Staatsdruckerei 1857. – LXXXIV, 264 pg. ; in 8°. – (Fontes Rerum Austriacarum. 2. Abth. – Diplomataria et Acta, Bd.15).

Conține documente despre istoria Transilvaniei. – Theil 1. – Enthaltend Urkunden und Regesten bis zum Ausgang des arpadischen Mannsstammes (1301). – Legătură modernă în pelur, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. – Pe fila de titlu recto timbru sec cu scut heraldic încoronat și o stea în 8 colțuri, ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Donația principesei Gortchacow Sturd-

za” și „Donată de...” [spațiu necompletat]. Pe fila de titlu verso ștampila „Bibliotheca Sceensis”. – Citată în: LIBRIS; WorldCAT.

16. III-19.811

Fiedler, Josef (1819-1908)

Actenstuecke zur Geschichte Franz Rákóczy's und seiner Verbindungen mit den Auslande. Bd.1-2. – Wien [Viena] : aus der Kaiserlich-Eöniglichen Hof- und Staatsdruckerei, 1855-1858 ; 2 vol. ; in 8°. – (Fontes Rerum Austriacarum. 2. Abth. – Diplomataria et Acta, Bd.9; Bd. 17).

Josef Fiedler, istoric slovac, director al Arhivelor Statului din Viena, publică importante documente istorice. – Vol. I. – Aus den Papieren Ladislaus Kökenyesdi's von Vetes seines Agenten in baiern, Frankreich, Preussen und Russland 1705-1715. – 1855. – XXVI, 418 p. – Vol. II. – Aus den Papieren Johann Michael Klement's seines Agenten in Preussen, England, Holland und bei dem Utrechter Congresse 1708-1715. – 1858. – LX, 672 p. – Legătură modernă în pelur, tranșă roșie. – Provin din donația Gorceakov-Sturdza. – Pe ambele volume, pe fila de titlu recto timbru sec cu scut heraldic încoronat și o stea în 8 colțuri și ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Donația principesei Gortchacow Sturdza” și „Donată de...” [spațiu necompletat]. Pe fila de titlu verso ștampila „Bibliotheca Sceensis”. La volumul 2, pe fila de titlu recto ștampila roșie Nagy István Gyűjteménye. – Citată în: WorldCAT.

17. CR-III-612

Kulczyński, Ignacy (1707-1747)

Specimen Ecclesiae Ruthenicae... ab origine susceptæ fidei ad nostra usque tempora in suis capitibus seu primatibus Russiae cum s. sede Apostolica Romana semper unitae per Ignatium Kulczynski ... exhibitum, etc. [Edited by I. Martinov.]. – Paris: apud Franck bibliopolam, 1859. – XXXII, 351 p.; in 8°.

Reimprimarea ediției princeps din 1733. Tiraj limitat 300 de exemplare, exemplar nr. 158. – Legătură modernă în pelur, tranșă

aurite, tranșă roșie. – Provin din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina de titlu ștampilele „Donația principesei Gortchacow Sturdza”, „Donată de...” [spațiu necompletat] și „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”. – Citată în: Brunet, vol. 1, col. 832-833; Graesse, vol. 1, p. 354-355; Bodinger, vol. 4, p. 715; BVB; ONB.

Hochmeister, Martin (1740-1789), tipograf

21. CR-I-91

Bethlen, János (1613-1678)

Das Bedraengte Dacia. Das ist: Siebenbüergische Geschichten... von Johanne Betlen... Verdeutschet durch Johannem Troester Sax. Cibinio-Transylv. – Nuernberg [Nürnberg]: in Verlegung Johann Kramers : gedruckt bey Christoph Gerhard, 1666 . – 24, 506, 10 p.; in 16°.

Lucrarea „Rerum Transylvanicarum libri quatuor” (Nagyszeben, 1663 și Amsterdam 1664) a fost tradusă în germană de Johannes Tröster. – Legată în pergament, tranșă albastră. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina de titlu ștampila rotundă „Ex Bibl. Com. F. Széche”; pe fila de gardă ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Veress, vol.1, p.104; Bodinger, vol. 2, p. 193; ONB; SBB.

Tröster, Johannes (activ.1640-1670), traducător

Kramer, Johann (1615-1672), tipograf

Gerhard, Christoph (1624-1681), tipograf

22. CR-I-350

Brenner, Domokos (1674-1721)

Histoire des révolutions de Hongrie ou l'on donne une idée juste de son Legitive gouvernement. Tome premier [-sixieme] . - A La Haye [Haga]: chez Jean Neaulme, MDCCXXXIX [1739]. – 6 vol. ; in 8°.

Portretul lui Ferencz Rákóczi de I. Folkema și o hartă a Ungariei și Transilvaniei de G. Delisle (vol. 1). Vol. 6 conține Memoriile atribuite lui Miklos Bethlen, în realitate scrise de Dominique Révérend. – Vol. 1. – [4], 446 p. : o hartă pliată. – Vol. 2. – 352 p.

– Vol. 3. – 391 p. – Vol. 4. – 362 p. – Vol. 5. – 410 p. – Vol. 6. – 300, [92] p. – Volume legate în piele marmorată, cotor ornamentat și aurit cu 5 nervuri profilate, tranșă roșie. – Provin din donația Gorceakov-Sturdza. La toate volumele, pe pagina de titlu ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și „Donată de...” [spațiu necompletat]; la volumele 1-4, 6, pe pagina de titlu fals ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”; aceeași ștampilă pe fila [2] la vol. 5. – Citate în: Barbier, vol. 2, col. 765; Brunet, vol. 6, nr. 26.525; Hoeffer, vol. 7, col. 322; Quérard, vol. 1, p. 501; Bodinger, vol. 4, nr. 542; ICCU; NBN; OBV.

Marchand, Prosper (1678-1756), editor

Néaulme, Jean (1694-1780), tipograf

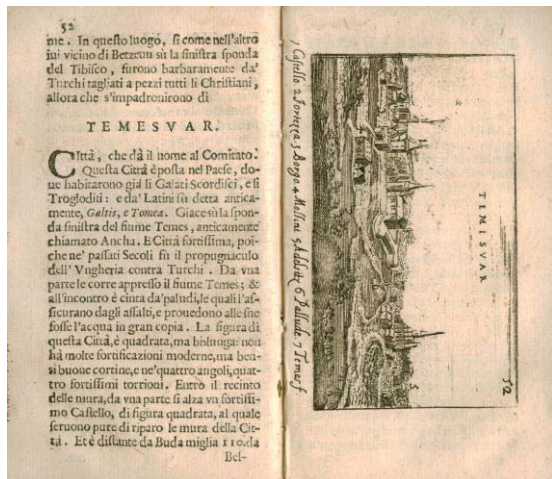
Delisle, Guillaume (1675-1726), cartograf

23. CR-I-123

Bizozeri, Simpliciano (1642-1704)

Notizia particolare dello stato passato e presente de' regni d'Ungheria, Croazia, e principato di Transilvania... Opera di D. Sempliciano Bizozeri. Adornate di 46. figure in rame delle citta, piu cospiene, e ritratti de' principali comandanti... – In Bologna : per Gioseffo Longhi, MDCLXXXVI [1686]. – 2 f., 299 p. ; in 8°.

Numeroase gravuri reprezentând oameni de stat și comandanți ai vremii, orașe, între care și Timișoara. – Legată în pergament. – Provine din donația Gorceakov-

Sturdza. Pe pagina de titlu însemnarea: „Adesso F. Philippi” și ștampila „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”; pe pagina de titlu și pe pagina 1 ștampila „Donată de...” [spațiu necompletat]. – Citată în: Bodinger, vol. 2, nr. 620; GVK, OBV; SBB.

Longhi, Giuseppe (1620-1691), tipograf

24. CR-I-89

Bethlen, János (1613-1678)

Rerum Transylvanicarum Libri Quatuor, continentes res gestas Principum ejusdem ab anno 1629 usque ad an. 1663, authore Joanne Betlenio. – [Amsterdam] : [J. Blaeu], MDCLXIV [1664]. – 22 p., 447 p., 8 p. ; in 16°.

Legată în pergament, ex-libris impreat pe copertă, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Ex-libris etichetă „Illéshazianae Bibliothecae Dubniczensis”. Pe fila de titlu recto ștampilele „Donată de...” [spațiu necompletat], „A.M.N. Muzeum Könyvtarából”. Pe fila de titlu verso ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Brunet, vol. 1, col. 833; Veress, vol. 1, p. 102; Graesse, vol.1, p.354; Bodinger, vol. 2, nr. 408; SBB; ONB; SWB.

Blaeu, Joan (1596-1673), tipograf

25. CR-IV-325

Bárdossy, János (1738-1819)

Moldavensis vel Szepiensis decimae indagatio est proxima Terrae Scepusiensis, et huic innexarum Sacro-Profanarum, jurisdictionum evolutio quam Joannes Bárdossy.

– Posonii [Bratislava] : typis ac sumptibus Georgii Aloysii Belnay, 1802 . – 190 p., 1 f.; in 4°.

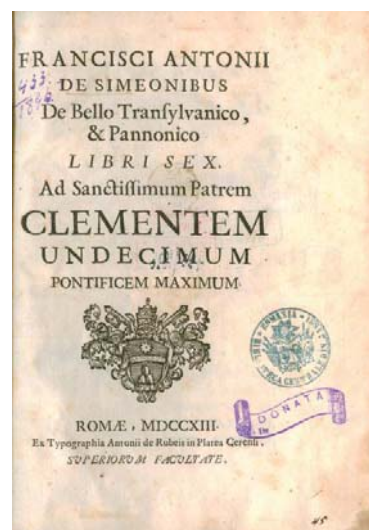
Informații documentar-istorice despre Comitatus Scepusiensis/Szepes. - Legată în carton marmorat, cotor ornamentat și aurit. - Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina de titlu ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Donația principesei Gortchacow Sturdza”, „Ex Bibl. Com. F. Széchenyi” și „Mázodlat A.N.M. Muzeum, Szech. omsz. Könyvtarabo”. – Citată în: SBB; COPAC; ONB.

Belnay, György Alajos (1765-1809), tipograf

26. CR-III-137

Simeoni, Francesco Antonio (sec. 17)

Francisci Antonii de Simeonibus De Bello Transylvanico, & Pannonico libri sex. Ad Sanctissimum Patrem Clementem undecimum pontificem maximum. - Romae : ex. Typographia Antonii de Rubeis in Platea Cerensi, MDCCXIII [1713] . – 6 f., 297 p., 10 p. ; in 4°.

Primele trei cărți conțin istoria războiului din 1656-1662 între turci și G. Rákoczi, Gheorghe Ștefan și Constantin Șerban Cantacuzino. – Legătură în carton marmorat, cotor în piele ornamentat și aurit, cu 5 nervuri profilate, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe fila de titlu recto ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și „Donată de...”

[spațiu necompletat], pe fila de titlu verso ștampila „Ex Bibl. Com. F. Széchenyi”, pe fila [2] ștampilele „Donația principesei Gortchacow Sturdza” și „Donată de...” [spațiu necompletat]. – Citată în: Petrik, vol. 3, p. 383; Bodinger, vol. 4, nr. 1.118; RSL; BVB; SWB.

De Rossi, Antonio (1677-1754), tipograf

27. CR-I-56

Geuffroy, Antoine (?-1556) Lucinge, René de (1553-1615)

Pars I. Aulae Turcicae, othomannici que imperii descriptio, primum Antonio Geufraeo gallice édita, deinde per Guilhel-mum Godeleuaeum lattine reddita... Pars II. Solymani XII et Selymi XIII. Turcar. Imp. Contra christianos... per Nicolaum Honigerum Koningshof. Franc. . – Basileae [Basel] : Henric Petrus, MDLXXVII [1577]. – [44] f., 509 p.; [8] f., 728 p., [12] f. ; in 8°.

Conține numeroase referiri la Țările Române. – Legată în pergament. - Provine din donația Gorceakov- Sturdza. Pe coperta 1 verso însemnarea: „Est Conventus B.V.M. ad Fontes F.F. Erem. Discal. S.P. Augustini. Ex Hereditate Rofenmarkeriana”. Pe pagina de titlu ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și „Donată de...” [spațiu necompletat]. Pe pagina [3] ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Graesse, vol.3, p.76; Brunet, vol. 2, col. 1.574; Bodinger, vol. 1, nr. 209; VD17; BNF; SBB. – Legată cu: De aug-

mento, conservatione, et occasu imperio-rum, libri tres. In quibus de Imperii Turcici amplitudine... a Renato de Lusinga... nunc vero Latinitate donati a Jacobo Geudero Ab Heroltzberga. – Frankofurti : Heuslerus, MDCIX [1609]. – [8]f, 309 p., [13]f. ; in 8.

Petri, Heinrich (1508-1579), tipograf

Geuder von Heroltzberg, Jacob (1575-1616), traducător

Heussler, Sebastian (1581-?), tipograf

28. CR-II-891

Lautenbach, Conrad (1534-1595)

Relationis Historicae Semestrialis Con-tinuatio: Jacobi Franci historische Be-schreibung aller denckwuerdigen Historien so sich hin und wider in Europa in hoch und nider Teutschland, such in Franckreich, Schott und Engeland, Hispanien, Hungarn, Polen, Siebenbuergen, Wallachey, Moldau, Tuarchey .. 1619 Jahrs... . – Franckfurt am Mayn : durch Sigismundus Latomus verlegt und continuirt, 1619 . – 119 p.: 2 h.; in 4°.

Jacobus Francus este pseudonimul lui Conrad Lautenbach, lucrarea fiind atribuită în mod eronat lui Conrad Memmius, care folosește, de asemenea, acest pseudonim. – Legată în carton, cotor și colțuri în piele, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina de titlu ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Bodinger, vol.2, p.49; VD17; BVB.

Latomus, Sigismundus (?-1627?), tipograf

29. CR-II-33

Gradelehnus, Johannes (sec.17)

Hungarische, Siebenbürgische Moldau-Walach- Türck-Tartar-Persian und Venetianische Chronica... Tuerkische/Tartarische/Persianische/Griechische und Venetianische Chronica... durch Johan-nem Gradelehnus. – Frankfurt am Mayn : in Verlegung Wilhelm Serlins, im Jahr 1665. – [3] f, 357 p. ; 357 p., [6] f. : hărți, gravuri ; in 8°.

Informații despre războiul Ungariei cu turcii (1661-1664). – Legătură modernă,

cotor în piele, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina de titlu ștampila „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și însemnările: „Ex libris Wolff. Sigis. Fischer. 1682”; „Bibliotheca Filiol.... Scholarum Piarum”. Pe pagina [5] ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Graesse vol. 7, p.338; Bodinger, vol. 2, nr. 419; WorldCAT; VD18.

Serlin, Wilhelm (1625-1674), tipograf

30. CR-II-211

Kovachich, Márton György (1744-1821)

Scriptores Rerum Hungaricarum minores hactenus inediti, synchroni, aut proxime coevi ...desumptos et collectos auspiciis...Josephi de Batthyán...Edidit Martinus Georgius Kovachich... Tomus I-II. . – Budaë [Buda]: Typis Regiæ Universitatis, MDCCXCVIII [1798]. – 2 vol. ; in 8°.

Márton György Kovachich, istoric și jurist maghiar, bibliotecar la Universitatea din Pesta, a vizitat între anii 1810-1815, cu acordul Dietei, arhive din mai multe țări europene pentru a scrie despre istoria dreptului. – Vol. 1. – 9 f., xxxii, 350 p., 1 f., 100 p. – Vol. 2. – 1f., xxxii, 444 p. - Legătură modernă în pelur, tranșă roșie. - Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe ambele volume ștampilele „Bibliotheca Sceensis”, „Donația principesei Gortchacow Sturdza” și timbru sec cu scut heraldic încoronat și o stea în 8 colțuri. – Citată în: Brunet, vol.6, nr. 26.509; Graesse, vol.6(1), p. 334; Petrik, vol. 3, p. 355-356; Veress, vol. 2, p. 108-109; Bodinger, vol. 4, p. 1031; BVB; ONB; SBB.

Regia Universitas Hungarica (Buda),
casă tipografică

31. LIPSĂ

Siebenbürgische Quartalschrift Erster [-Siebenter] Jahrgang. – Hermannstadt : verlegt bei Martin Hochmeister. – 1: 1791; 2: 1791; 3: 1793; 4: 1795; 5: 1797; 6: 1798; 7: 1891.

Puțin probabil ca volumele aflate în colecțiile bibliotecii să facă parte din donația principesei Gorceakov-Sturdza, nu există nicio ștampilă din cele întâlnite pe celelalte volume donate. În listă se precizează că ar fi donat doar vol. 1-3. Pe toate volumele deținute de bibliotecă, pe fila de gardă și în corpul cărții ștampila dreptunghiulară „Biblioteca Universității Iași” și ștampilă „Înregistrată în 30 jan. 1936. Intrat înainte de anul 1933”.

32. CR-III-139

Nicephorus Gregoras (1295-1359)

Historie di Constantinopoli, descritte da Niceforo Gregora, che segue l'istoria di Niceta Aconiate... Tradotte da M. Lodovico Dolce; Et riscontrate co' testi Greci, & migliorate da M. Agostino Ferentilli. E questa e' la terza parte dell'istoria de gl'imperatori Greci. – In Vinetia : Appresso Gabriel Giolito di Ferrarii, MDLXX [1570]. – 12 f., 302 p., 1 f. ; in 4°.

Nicephorus/Nikeforos/Nichifor Gregoras scrie celebra lucrare „Istoria bizantină”, cunoscută ca „Istoria romană”, structurată în 37 de cărți, care înregistrează istoria Imperiului Roman de Răsărit de la 1204 până la anul 1359. Perioada cuprinsă între anii 1118-1207 este tratată de Nicetas Choniates/Honiates/Acominatus. - Legată în carton și pânză. - Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina de titlu însemnarea: „Ad usu F. Philippi Agelli Min. Con.”, ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și „Donată de...” [spațiu ne-completat]; pe fila 5 recto ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Bodinger, vol. 1, nr. 176; COPAC; ICCU; OBV.

Dolce, Lodovico (1508-1568), traducător
Ferentilli, Agostino (activ.1567-1584),
revizor al traducerii

Giolito De Ferrari, Gabriele (1510-
1578), tipograf

33. CR-II-44

Browne, Edward (1644-1708)

Reisen durch Niederland, Teutschland,
Hungarn, Serbien, Bulgarien, Macedonien,
Thessalien... gethane ganz sonderbare....
- Nürnberg : verlegts Johann Zieger, bu-
chhändler, 1686 . – 334 p.; in 8°.

Călătorii întreprinse în Ungaria, Serbia,
Bulgaria, Macedonia, Tesalia, Austria, Ca-

rintia, Carniola, Friuli, Germania, Țările de
Jos, cu importante date despre zăcămintele
și minele de aur, argint și cupru din aceste
țări. – Lipsă legătura. Gravură antetitlu și
diverse gravuri în corpul cărții. – Provine
din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina
de titlu ștampilele „Biblioteca Centrale
din Jassi Romania”, „Donată de...” [spa-
țiu necompletat] și „Donația principesei
Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Graesse,
vol.1, p.548; Bodinger, vol. 2, nr. 621; BVB;
VD17; OBV; SBB.

Zieger, Johann (1646-1711), tipograf

34. CR-III-109

Haner, Georg Jeremias (1707-1777)

Das königliche Siebenbürgen entworfen
und mit nöthigen Anmerkungen versehen
von Georg Jeremias Haner . – Erlangen :
gebrukt und verlegt von Wolfgang Walther,
1763 . – [2] f., 20, 298 p. ; in 4°.

Georg Jeremias Haner, teolog sas
din Transilvania, studiază la Mediaș și
Wittenberg. Profesor și rector gimnazial la
Mediaș. Episcop al sașilor evangheliști din
Sighișoara. - Legată în carton. - Provine din
donația Gorceakov-Studza. Pe fila de titlu
recto ștampilele „Biblioteca Centrale din
Jassi Romania” și „Donată de...” [spațiu ne-
completat]. Pe fila de titlu verso și pe ultima
pagină ștampila „Mázodlat A.N.M. Muze-
um Könyvtarabol”. Pe pagina 1 ștampila
„Donația principesei Gortchacow Sturdza”.
– Citată în: Hoefler, vol. 23, col. 291; Petrik,
vol. 2, p. 62; Veress, vol. 1, pag. 247; Bodin-
ger, vol. 4, nr. 1.134; BVB; ONB; VD18.

Walther, Wolfgang (activ.1758-1804), ti-
pograf

35. CR-III-15

**Cervarius Tubero, Ludovicus (1459-
1527)**

Ludovici Tuberonis dalmatae abbatis
Commentariorum de rebus, quae tempori-
bus eius in illa Europae parte, quam Pan-
nonii et Turcaecorum... Libri undecim . –
Francofurti [Frankfurt]: impensis Claudii
Marnij & haeredum, MDCIII [1603] . – 4
f., 354 p., 26 f. ; in 4°.

Cervarius/Crijević este considerat fon-

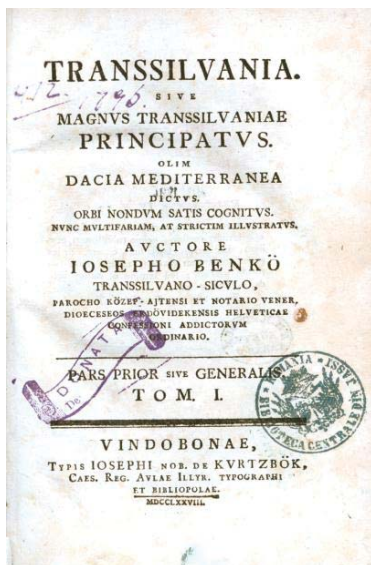
datorul istoriografiei ragusane. – Legătură modernă (în Legătoria Knoll), tranșă stropită. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe pagina de titlu ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și „Donată de...” [spațiu necompletat]. Pe pagina [3] ștampilele „Donația principesei Gortchacow Sturdza”, „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și „Donată de...” [spațiu necompletat]. – Citată în: Brunet, vol. 5, col. 972; Graesse, vol. 6(2), p. 209; Bodinger, vol. 2, nr. 15; BVB; OBV; VD17.

Marne, Claude de (?-1610), tipograf

36. CR-II-168

Benkő, József (1740-1814)

Transsilvania sive Magnus Transsilvaniae Principatus: olim Dacia Mediterranea dictus. Orbi nondum satis cognitus. Nunc multifarium, at strictis illustratus auctore Ioseph Benkő. Tom I-II. – Vindobonae [Viena]: typis Josephi nob. de Kurtzbök, MDCCCLXXVIII [1778]. – 2 vol. ; in 8°.

Lucrare importantă pentru că autorul afirmă continuitatea romană în Dacia după retragerea aureliană. – Vol. 1. – 9 f., 590, 18 p. – Vol. 2. – 6 f., 624, 14 p. – Legată în carton. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe fila [5] ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Petrik, vol.1, p. 233; Veress, vol.1, p. 300-301; Bodinger, vol.4, p. 645; SBB; BVB; VD18. Kurtzbök, Josef Lorenz von (1736-1792), tipograf

37. CR-II-1018

Bartalis, Antal (1749-1802?)

Antonii Bartalis Ortus et occasus Imperii Romanorum in Dacia mediterranea cui adcedunt nonnullae de monumento quodam e ruderibus Coloniae Apulensis eruto opiniones. - Posonii [Bratislava] : sumptibus Simonis Petri Weber, 1787. – 85 p. ; in 8°.

Lucrare de referință pentru receptarea studiilor mithriace în Transilvania. Primele mențiuni despre cultul lui Mithra în Dacia. – Lipsă legătura. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe fila de titlu recto ștampilele „Donată de ...” [spațiu necompletat], „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Mázodlat A.M.N. Muzeum Könyvtarabol”. Pe fila de titlu verso ștampila „Ex Bibl. Com. F. Széchényi”. Pe pagina 3 ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Petrik, vol. 1, p. 186; Veress, vol.2, nr. 679; Bodinger, vol. 4, nr. 2.126; COPAC; SBB.

Weber, S.P. (activ.1787-1802), tipograf

38. III-6716

Kemalpașazade (1468-1534)

Histoire de la Campagne de Mohacz par Kemal Pacha Zadeh, publiée pour la première fois avec la traduction française et des notes par M. Pavet de Courteille. – Paris : a l'Imprimerie imperiale, MDCCCLIX [1859]. – VII, 199, 145 p. ; in 8°.

Prima traducere a lucrării lui Kemalpașazade în franceză elaborată de Pavet de Courteille, specializat în studiul limbilor turcice. – Legătură modernă, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. – Pe fila de titlu recto ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Donată de ...” [spațiu necompletat] și „Donația principesei Gortchacow Sturdza”, timbru sec cu scut heraldic încoronat și o stea în 8 colțuri. Pe fila de titlu verso ștampila rotundă „Bibliotheca Sceensis”.

Pe pagina 1 ștampila „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și ștampila „Donată de ...” [spațiu necompletat]. – Citată de: SBB; BNF; COPAC; ICCU.

Pavet de Courteille, Abel (1821-1889), traducător

39. CR-II-170 d

Benkő, József (1740-1814)

Diaetae sive rectius Comitata Transilvanica, earumque decreta quae vulgo adpellantur Articuli Diaetales auctore Joseph Benkő . – Cibinii & Claudiopoli [Sibiu & Cluj-Napoca] : typis sumptibusque Martini Hochmeister, 1791 . – 120 p. ; in 4°.

Cartea apare la Sibiu-Cluj, fiind tipărită de Martin Hochmeister fiul, care preluase afacerea de la tatăl său. – Lipsă legatura. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. Pe fila de titlu recto ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania” și „Donată de...” [spațiu necompletat]. Pe fila de titlu verso și pe pagina 120 ștampila „Mázodlat A.M.N. Muzeum Könyvtarabol”. Pe pagina [1] ștampila „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Veress, vol. 2, p. 72, nr. 751; BVB; GBV.

Hochmeister, Martin (1767-1837), tipograf

40. LIPSĂ

Memoires de la guerre de Transilvanie et de Hongrie, entre l'empereur Leopold I, et le grand seigneur Mehemet IV. Geoges Ragotski et les autres successeurs Princes de Transilvanie. Tome I-II . – A Amsterdam : chez Daniel Elzevier, MDCLXXX [1680] . – 2, 130, 150 p. ; in 12°.

Exemplarul din colecțiile bibliotecii are ca deținător anterior pe Pânzaru.

41. CR-IV-36

Schwandner, Johann Georg von (1716-1791)

Scriptores rerum Hungaricarum veteres ac genuini, partim primum ex tenebris eruti, partim antehac quidem editi... cura et studio Joannis Georgii Schwandtneri, austriaci Stadelkirchensis. Pars prima [-tertia] . – Vindobonae [Viena] : typis Joannis Thomae nob. de Trattner, MDCCLXVI-MDCCLXVIII [1766-1768] . – 3 vol. ; in 4°.

Johann Georg von Schwandner, istoric austriac, a fost bibliotecar la Biblioteca Imperială din Viena. – Vol. 1. – 1 f., XVIII,

520 p. – Vol. 2. – 2 f., 419 p. – Vol. 3. – 1 f., 214 p. – Legătură modernă în pelur, tranșă roșie. – Provine din donația Gorceakov-Sturdza. La toate volumele, pe fila de titlu verso ștampila „Bibliotheca Sceensis”; aceeași ștampilă și pe fila de titlu recto la vol. 1 și 3. La toate volumele pe fila de titlu recto ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Donată de...” [spațiu necompletat], „Donația principesei Gortchacow Sturdza”. – Citată în: Brunet, vol. 1, col. 742; Petrik, vol. 3, p. 354-355; Veress, vol. 1, nr. 510; Bodinger, vol. 4, nr. 1.250; BVB; ICCU; VD18.

Trattner, Johann Thomas von, (1717-1798), tipograf

42. LIPSĂ

Smith, Robert Henrz Soden (1822-1890)

The Treasure of Petrossa and other goldsmith's [sic] work from Roumania. A series of twenty photographs of ancient gold vessels, fibulae, neck-rings etc. found near Petrossa in Roumania, in 1837. – London : Arundel Society for Promoting the Knowledge of Art, 1869. – 1 vol. ; in folio.

Biblioteca nu deține niciun exemplar al acestei lucrări.

43. III-19.810

Fiedler, Josef (1819-1908)

Die Relationen der Botschafter Venedigs über Deutschland und Österreich im 17. Jahrhundert. Bd.1-2. Mit einem Plan. – Wien [Viena] : aus der Kaiserlich-Eöniglichen Hof-und Staatsdruckerei, 1866-1867. – 2 vol. ; in 8°. – (Fontes Rerum Austriacarum. 2. Abth. – Diplomataria et Acta, Bd.26-27).

Importante documente istorice. – Vol. I. – K. Mathias bis K. Ferdinand III. – 1866. – 425 p. – Vol. 2. – K. Leopold I. – 1867. – 461 p. – Legătură modernă în pelur, tranșă roșie. – Proven din donația Gorceakov-Sturdza. La ambele volume, pe fila de titlu recto ștampilele „Biblioteca Centrale din Jassi Romania”, „Donată de...” [spațiu necompletat], „Donația principesei Gortchacow Sturdza” și timbru sec cu scut heraldic încoronat și o stea în 8 colțuri. Pe fila de titlu verso ștampila „Bibliotheca Sceensis”. – Citată în: WorldCAT; NLI.

Câteva știri despre biblioteca Mănăstirii Rudi

Dr. Igor CERETEU,
**Institutul de Istorie al Academiei
de Științe a Moldovei**

Abstract: Mănăstirea Rudi cu hramul „Sfânta Treime” este situată pe malul drept al râului Nistru, în nordul spațiului dintre Prut și Nistru și a fost fondată în anul 1772 de negustorul din Movilău Simion Dociul și răzeșii moșiei cu același nume Andronache și Teodor Rughi. În acest articol sunt prezentate informații despre cărțile din biblioteca mănăstirii, identificate în ultimii ani. Am identificat doar 16 cărți vechi religioase, cu însemnări manuscrise, care ne ajută să stabilim căile de circulație în timp. În prezent monahiile din mănăstirea Rudi identifică tipăriturile pierdute odată cu închiderea mănăstirii în câteva rânduri.

Cuvinte-cheie: mănăstirea Rudi; biblioteca; carte veche, ortodoxie.

Abstract: The Rudi Monastery, dedicated to the Holy Trinity, is situated on the right bank of the Dniester River; between the Prut and Nistru, and was founded in 1772 by merchant Simion Dociul from Movilău and the rescuers of the estate named Andronache and Teodor Rughi. In this article is presented an information about the books from the monastery library, identified in recent years. I identified only 16 old religious books with handwritten notes, which helps to determine the traffic routes in time. Today the nuns of the monastery Rudi identify lost prints, within the closure of the monastery for several times.

Keywords: Rudi monastery; library; old books; orthodoxy.

Mănăstirea Rudi cu hramul „Sfânta Treime” este situată pe malul drept al râului Nistru, în nordul spațiului dintre Prut și Nistru și a fost fondată în anul 1772 de negustorul din Movilău Simion Dociul și răzeșii moșiei cu același nume Andronache și Teodor Rughi. Pe la 1776 a început zidirea bisericii, iar în 1828 călugării din acest schit au fost transferați la mănăstirea Călărășauca, din apropiere, iar la Rudi au fost transferate maicile de la schitul Curățura, care fusese desființat. Din cauza situației materiale precare schitul Rudi a fost desființat în anul 1846, maicile fiind transferate la mănăstirea

Vărzărești, iar biserica a devenit parohială, trecută sub jurisdicția satului Rudi. În anul 1856 a fost închisă biserica schitului Rudi. Așezământul monastic a fost restaurat abia în 1920 și redeschis la 24 octombrie 1921, iar stareț al mănăstirii a fost numit arhimandritul Teofan Drăghici¹.

După instaurarea regimului sovietic în

¹ Manole Brihuneț, *Mănăstirea Rudi*, în *Mănăstiri și schituri din Republica Moldova. Studii enciclopedice*. Redactor științific acad. Andrei Eșanu, Chișinău, 2013, p. 529-530; vezi și: *Mănăstirile și schiturile Eparhiei Chișinăului și Hotinului*, în *Anuarul Eparhiei Chișinăului și Hotinului (Basarabia)*, 1922, p. 6; *Însemnări despre mănăstirile și schiturile Eparhiei Hotinului, din anul 1920*, în *Arhivele Basarabiei*, An II, Nr. 3, 1930, p. 265-266.

Basarabia situația așezămintelor religioase a devenit insuportabilă, iar mănăstirile au fost supuse impozitelor exagerat de mari, dar din cauza sărăciei multe nu au fost în măsură să le achite. Autoritățile laice în comun cu cele religioase au închis majoritatea mănăstirilor, averea lor fiind confiscată, terenurile și construcțiile naționalizate. Din aceste motive mănăstirea Rudi a fost închisă la 16 noiembrie 1948, iar Nektarie Arhiepiscopul Chișinăului a propus fuzionarea ei cu mănăstirea Dobrușa. Sediul a fost transformat în casă de copii, iar mai târziu în spital pentru copii, cu o școală specială. Redeschiderea mănăstirii a avut loc după dezmembrarea URSS și proclamarea independenței de stat a Republicii Moldova, când în 1992 s-au stabilit trei monahii, însă în 1993 a fost rânduit la mănăstire ca stareț părintele Antonie, în timpul căruia a început reconstruirea complexului monahal. Din motive necunoscute, starețul a părăsit mănăstirea și în 1994 la Rudi s-au stabilit câteva călugărițe în frunte cu maica Antonina. Din 1994 și 1998 la Rudi a viețuit o mică comunitate de călugări, iar din anul 2000 devine oficial mănăstire de monahii².

Situația economică dificilă a mănăstirii pe parcursul existenței sale s-a reflectat în mare măsură și asupra vieții spirituale. În documentele vechi nu există știri sigure despre existența în mănăstire a obiectelor vechi, ca icoane, inventar bisericesc, cărți vechi etc. Nu avem prea multe știri despre o bibliotecă a mănăstirii. Există doar o informație, precum că în 1828 în biblioteca mănăstirii Rudi se aflau „2 evanghelii, una cu scoarță de aramă; alta cu scoarță de piele; 1 evanghelie a patemilor; 12 minei lunare, 2 octoice pe 4 voci; 2 triode; 2 trebnice; 1 ceaslov; 1 apostol; 1 psaltire; 1 panihidnic; 2 Te-Deum; 1 instrucție pentru protoierei”³.

În urma unei vizite de documentare stareța mănăstirii egumena Maria Pascariuc ne-a pus la dispoziție biblioteca mănăstirii Rudi, în care am identificat unele cărți religioase, tipărite în diferite centre

tipografice din spațiul românesc. În urma cercetării acestora am constatat că mai puține au aparținut mănăstirii, dar mai degrabă au fost aduse de unele maici sau dăruite de creștini. Cea mai veche carte din biblioteca schitului Rudi, pe care am atestat-o în Biblioteca Națională a Republicii Moldova este un *Antologhion* (Râmnic, 1786), dăruit de unul din ctitorii schitului căpitanul Andronachi Rughi, împreună cu ginerele său căpitanul Ion Buhuș⁴. În biblioteca mănăstirii Rudi am identificat un exemplar incomplet de *Ceaslov* (Dubăsari, Tipografia lui M. Strilbițki, 1794), fără însemnări manuscrise⁵. În biblioteca acestei mănăstiri au existat *Viețile sfinților* pe 12 luni (mănăstirea Neamț, 1807-1815), însă s-a păstrat doar exemplarul pe luna februarie (1812)⁶. De la mănăstirea Dobrușa au fost aduse două cărți: Efrem Syrul, *Cuvinte și învățături*. Cartea II (mănăstirea Neamț, 1829) și Cartea III (mănăstirea Neamț, 1823)⁷. Se poate admite că aceste cărți și poate altele au fost aduse după ultima deschidere a mănăstirii de un călugăr care s-a stabilit la Dobrușa, după fuzionarea celor două așezăminte în anul 1948. Însemnările manuscrise de pe aceste cărți sprijină această afirmație.

În biblioteca mănăstirii Rudi am identificat alte cărți vechi, fără însemnări manuscrise, ale căror proviniență nu poate fi stabilită: *Noul Testament* (Sankt Petersburg, 1819), Darvarius, Dimitrie Nicolau, *Mânelnic hristianesc* (mănăstirea Neamț, 1837), *Datoriile călugărilor* (Chișinău, 1841), *Catilizis creștinesc pe larg* (Chișinău, 1844), *Psaltire* (Sibiu, 1850), *Învățături creștinești de suflet* (mănăstirea Neamț, 1861), *Învățături creștinești* (Chișinău, 1911), Antim Ivireanu, *Predici* (București, 1915)⁸.

⁴ Igor Cereteu, *Cartea românească veche și modernă în fonduri din Chișinău. Catalog*. Cuvânt înainte Prof. univ., dr. Iacob Mârza, Iași, Tipo Moldova, 2011, LXXXIV/212, p. 117.

⁵ Idem, *Cartea bisericească în mănăstirile din Republica Moldova. Ediție enciclopedică*, Cuvânt înainte acad. Andrei Eșanu, ed. Enciclopedică, Chișinău, 2016, XLII/49, p. 71.

⁶ *Ibidem*, LXXXI/122, p. 122.

⁷ *Ibidem*, CVIII/205, p. 168-169; CXVII/235, p. 186-187.

⁸ *Ibidem*, CX/213, p. 174; CXLIX/275, p. 224; CLIV/286, p. 230; CLX/297, p. 236; CLXXXV/361, p. 271; CCXIX/447, p. 324; CCLXXX/621, p. 408; CCXCII/649, p. 422.

² Manole Brihuneț, *op. cit.*, p. 530.

³ Al. Proțenco, *Istoria schitului Rudi*, în *Revista Societății Istorico-Arheologice Bisericești din Chișinău*, Vol. XVI, 1925, p. 6.

Un *Octoih mic* (Sibiu, 1892)⁹ are însemnarea de proprietate a ierodiaconului Inochentie Lupu din schitul Rudi, care a viețuit în această mănăstire, probabil, în perioada interbelică, după redeschiderea din anul 1921, iar o *Psaltire* (mănăstirea Neamț, 1843) a fost dăruită unei mănăstiri din Basarabia de către monahia Olimpiada de la mănăstirea Brădățel (jud. Suceava), nepoata Înaltpreașfințitului Demosten Nemțeanul, episcop-vicar al Bisericii Ortodoxe de stil vechi din România¹⁰. Un *Ceaslov* (Chișinău, 1862) a aparținut unei proprietare cu numele Daria Bubușe din satul Șuri (în prezent raionul Drochia), iar ulterior este a monahiei Aglaida Guțu de la mănăstirea Cușălăuca. În prezent cartea se află în biblioteca mănăstirii Rudi¹¹.

Cercetările ulterioare a istoriei mănăstirii Rudi vor permite identificarea altor momente inedite din trecutul acestui așezământ monahal, dintre care și date despre cărțile manuscrise și tipărite, căile de deplasare a acestora în timp, iar drept rezultat va putea fi stabilită valoarea acestora pentru comunitatea monahală, care a viețuit în mănăstirea cu hramul „Sfânta Treime” de la Rudi.

Lista cărților din biblioteca mănăstirii Rudi

1. Antologhion, Râmnic, Tipografia Episcopiei, 1786

Însemnări: F. 12^v – 15: „Acest sfânt Minei s-au cumpărat de căpit(an) Andrunachi Rughi și de căpit(an) Ion Buhun, ginerele căpit(anului) Andrunachi Rughi și au dat-o la sfânta bisărică de la Rughi ca să fii pentru pomenire sufletele părinților lor și pentru iertare păcatele lor și nimi să nu aibă a o lua de la bisărica Rughi<i>iului</i> să o ducă la altă bisărică. Că cel ce va înbla ca să o ei să fii blăstămat niamul lui de Domnul Dumnăzău și di 318 sfinți <părinți>”.

Deținător: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, cota IV-37644.

2. Ceaslov, Dubăsari, Tipografia lui Mihail Strilbițkii, 1794

Deținător: Mănăstirea Rudi

⁹ *Ibidem*, CCLXIX/519, p. 365.

¹⁰ *Ibidem*, CLIX/291, p. 234-235.

¹¹ *Ibidem*, CCXXII/451, p. 328.

3. Viețile sfinților pe luna februarie, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1812

Deținător: Mănăstirea Rudi

4. Efreem Syrul, Cuvinte și învățături, Cartea II, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1819

Însemnări: Pe o foaie albă la începutul cărții: I. „La anul 1842, noemvrie în 22 zile, s-au mutat din viața această vremelnică la cea vecinică Ieroshimonahul Patriic, duminică sara la un ceas di noapte și spre înștiințare am însămnat nevrednicul între poslușnici Vasilii Căzacu”. II. „Anul 1843, martii în 21 zili, duminică la cinci ciasuri din zi, s-au mutat din viața aceasta vremelnică la ce vecinică doi monahi Varnava și Filimon și spre înștiințări am însămnat Mariia”. Pe aceeași foaie^v: I. „Ieromona-hu Mitrofan Galupa s-au mutat din viața această vremelnică către viața ce vecinică, 1880 goda senteabrea 17 zili, noaptea cătră 18 zili. Am însămnat eu nevrednicu smeritul și păcătosul A. Șcerbacov”. II. „Monahu Ghinadii s-au mutat din viața această vremelnică cătră ce vecinică 1880, octovria 3 zili”. III. „La 1880, dichevrii la 13 zili, sâmbătă sara, la vreme privegherie, la 5 ciasuri jumătati s-au cutremurat pământu can tărișor, ca la trii minuti. Pentru țănere de minte am însămnat”. IV. „La 1883 ghenarii la 22 după amiazizi, la dou ciasuri di în zi au răposat Arhimandritu Irinarh [Irinar] Ghenculov, au fost nacialnic la Dobrușa 10 ani”.F.t.^v-1: „Această sfântă carte este a obștii Dobrușii. 1822 avg(us)t 21”.Pe o foaie albă la sfârșitul cărții: I. „În anul 1822, mai 7 au fost Înaltpreașfinția sa părintele Dimitrie Arhiepiscopul în sfânta măn(ăstire) Dobrușa și în 7 mai au slujit în deal, iară în 13 au slujit în vale și au sfințit biserica și s-au dus în cias întâi după masă iarăși la Chișinău”.

II. „În anul 1828, iulie 28 s-au sfințit biserica de la Tabăra”.

III. „În anul 1828 au fost mulțime de aluni prin păduri și zice noroadel că va fi iarna ... și pentru aceasta am însămnat ca să vedem ce va fi sau așa hodorogesc fără a ști ceva și luna lui iulie și avgust au fost cu vânturi mari”.

Deținător: Mănăstirea Rudi

5. **Noul Testament**, Sankt Petersburg, Tipografia lui Nic. Grecea, 1819

Deținător: Mănăstirea Rudi

6. Efrem Syrul, **Cuvinte și învățături, Cartea III**, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1823

Însemnări: P. 1: „Această sf. carti este a preotului Guma Ioan An”

P. 3-11: „Această sfântă carte, ci să chiamă Sfântul Efrem Sârul, este a smeritului între monahi Varsanufie, iar după săvârșire mea va rămâne a obștii Dobrușii”

Pe o foaie de la sfârșitul cărții: „Aciastă carte esti a (lui) Ioan Anton Gumma din satul Găuzăn(i), jud. Orheiu. 1918 goda, avgusta 20 dnia”

Deținător: Mănăstirea Rudi

7. Darvarius, Dimitrie Nicolau, **Mănelnic hristianesc**, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1837

Deținător: Mănăstirea Rudi

8. **Datoriile călugărilor**, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1841

Deținător: Mănăstirea Rudi

9. **Psaltire**, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1843

Însemnări: Pe o foaie albă la începutul cărții: I. „Am primit această sfântă carti din partea unchiului meu ÎPS Demosten. M. Olimpiada, m-stirea Brădățel”

II. „Donez această Psaltire m-stirii <Rudi>. Precum nu stă soarele în loc, așa să nu stea necitită această carte în Sf. Mănăstire a sf.

voastre”

Deținător: Mănăstirea Rudi

10. **Catihizis creștinesc pe larg**, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1844

Deținător: Mănăstirea Rudi

11. **Psaltire**, Sibiu, Tipografia lui Gheorghie de Clozius, 1850

Însemnări: Forzațul I: „Maria, Aglaie”

F.2: „Zelinschi M.S.”

Deținător: Mănăstirea Rudi

12. **Învățături creștinești de suflet**, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1861

Deținător: Mănăstirea Rudi

13. **Ceaslov**, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1862

Însemnări: Pe o foaie curată la începutul cărții: I. „Acest Ceaslov este a maicii Aglaidei Guțu din sf. Monastirea Cușelovca”

II. „Dăruit Darii Bubuțe din satul Șuri”

Deținător: Mănăstirea Rudi

14. **Octoih**, Sibiu, Tipografia lui V. Krafft, 1892

Însemnări: Forzațul I: „Ierodicon Inochenti Lupu din schitul Rudi, județul Soroca, com. Holoșnița”

Deținător: Mănăstirea Rudi

15. **Învățături creștinești**, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1911

Deținător: Mănăstirea Rudi

16. Antim Ivireanu, **Predici, București**, Institutul de arte grafice și editura „Minerva”, 1915

Deținător: Mănăstirea Rudi

Referințe bibliografice:

1. BRIHUNEȚ, Manole. Mănăstirea Rudi. În: Mănăstiri și schituri din Republica Moldova. Studii enciclopedice. Chișinău, 2013. 654 p. ISBN 978-9975-4389-2-6.

2. CERETEU, Igor. Cartea bisericească în mănăstirile din Republica Moldova. Ediție enciclopedică. Chișinău, 2016. 472 p. ISBN 978-9975-53-739-1.

3. CERETEU, Igor. Cartea românească veche și modernă în fonduri din Chișinău. Catalog. Iași: Tipografia Moldova, 2011. ISBN 978-973-168-497-0.

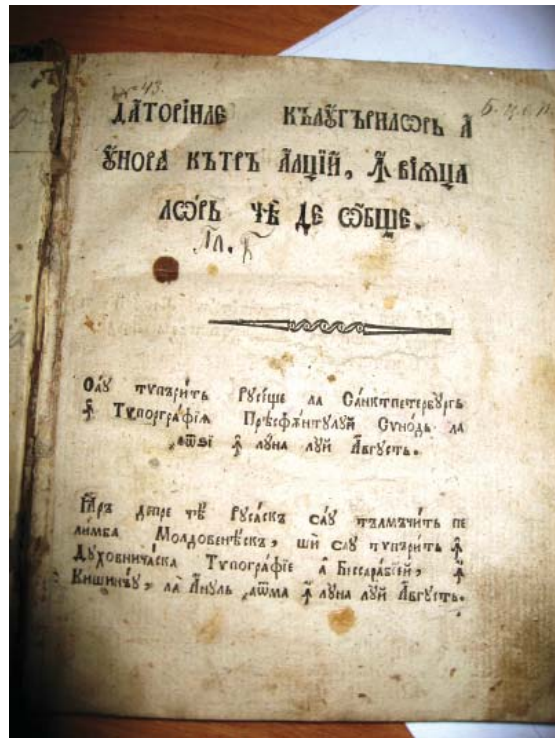
4. ÎNSEMNĂRI despre mănăstirile și schiturile Eparhiei Hotinului, din anul 1920. În: Arhivele Basarabiei. 1930, nr. 3, pp. 265-266.

5. Mănăstirile și schiturile Eparhiei Chișinăului și Hotinului. În: Anuarul Eparhiei Chișinăului și Hotinului (Basarabia), 1922, pp. 1-10.

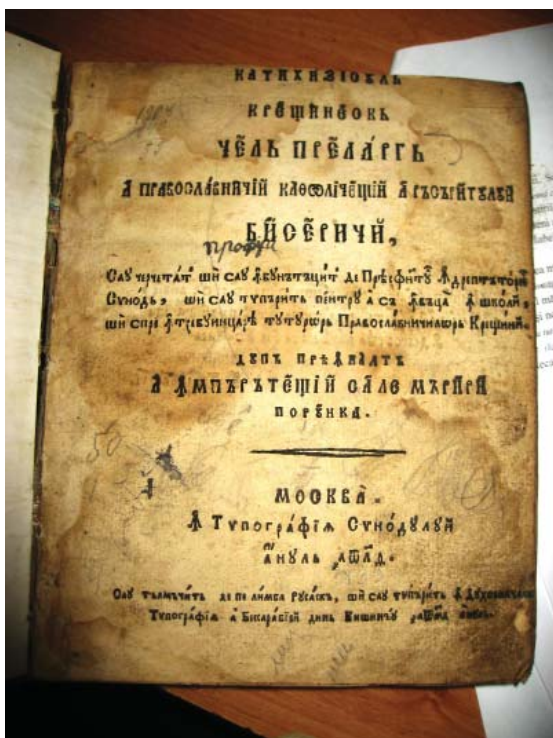
6. PROȚENCO, Al. Istoria schitului Rudi. În: Revista Societății Istorico-Arheologice Bisericești din Chișinău. Vol. 16. 1925, pp. 3-17.

Psaltire, Sibiu, Tipografia lui Gheorghie de Clozius, 1850

Datoriile călugărilor, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1841

Catihizis creștinesc pe larg, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1844

Darvarius, Dimitrie Nicolau, Mânelnic hristianesc, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1837

Colecția Manuscriptum

Radu MOȚOC

Abstract: Această colecție istorică-literară își propune să publice manuscrise ale unor scriitori români din care să rezulte forma scrisului și corecturile făcute eventual. Tirajul colecției este limitat și odată epuizat nu se mai reeditează. Fiecare exemplar este numerotat care îi oferă un anumit grad de raritate. Primele exemplare din colecție au apărut în anul 1927 și au cuprins manuscrise ale lui Octavian Goga, M. Sadoveanu, I. Minulescu și L. Rebreanu. Colecția a fost reluată sub aceeași structură în anul 1995 de către Muzeul Literaturii Române.

Cuvinte-cheie: manuscrise, raritate, tiraj.

Abstract: This historical-literary collection aims to publish manuscripts of some Romanian writers in order to highlight from them writing composition and the revision process. The collection's circulation is limited and once out of print it is not reissued. Every copy is numbered, which adds to its rarity. The first issues were printed in 1927 and included manuscripts of Octavian Goga, M. Sadoveanu, I. Minulescu and L. Rebreanu. The collection was republished in the same format in 1995 by The Museum of Romanian Literature.

Keywords: manuscripts, rarity, circulation.

Această colecție și-a propus să pună în valoare manuscrise ale unor scriitori români din care se poate vedea atât forma scrisului dar și a corecturilor făcute, constituind un veritabil contact vizual cu opera acestor scriitori.

Ea este considerată ca o publicație istorică-literară, unică în peisajul cultural european. Apărută în anul 1927 într-un număr restrâns de 1.500 de exemplare fiecare, acestea odată epuizate nu se mai reeditau, tocmai pentru a spori valoarea bibliofilă. De regulă erau editate pe hârtie din Japonia și Olanda, care nu erau puse în comerț, dar puteau fi achiziționate direct de la editor, domnul **Petre Cătunaru**, str. Haga nr. 7 din București, care le tipografia la „Luceafărul S.A. - Arte Grafice - București”.

Cele 10 exemplare pe hârtie din Japonia, numerotate, costau 1.000 de lei. Alte 20 de exemplare pe hârtie din Olanda, tot numerotate, costau 500 de lei. Restul de 1.470 de exemplare, numerotate, au fost

scoase pe hârtie velină la un preț de 120-200 de lei, destinate iubitorilor de literatură și colecționarilor de rarități.

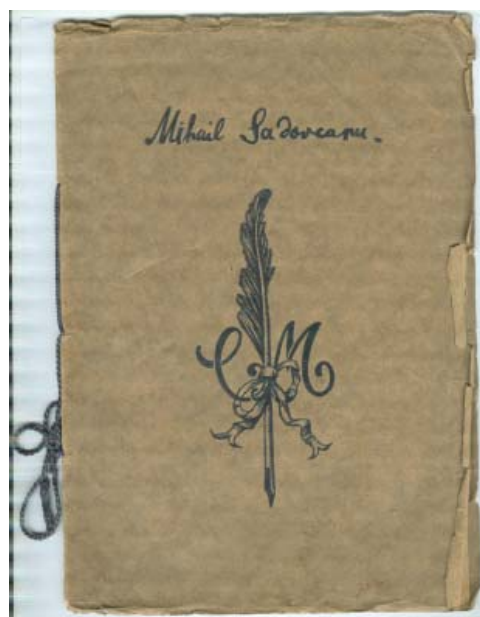

Fig. 1. Coperta exterioară cu Mihail Sadoveanu - 1927

Coperta era din carton gros de culoare maro și avea imprimat, în relief, numele scriitorului, sub care era redată o pană de scris, de care era prinsă, cu un șnur cu nod, cele două litere **C** și **M**, care semnifică: *Colecția Manuscriptum*.

Cele 32 de pagini sunt legate cu un șnur de mătase, terminat cu un nod elegant la partea inferioară a lucrării. După coperta interioară, de regulă era portretul scriitorului, gravat de un artist plastic, care era indicat sub gravură.

Primul număr din această colecție a fost dedicat lui **Octavian Goga**, urmat de **M. Sadoveanu**, **I. Minulescu**, **L. Rebreanu**, care au apărut în anul 1927.

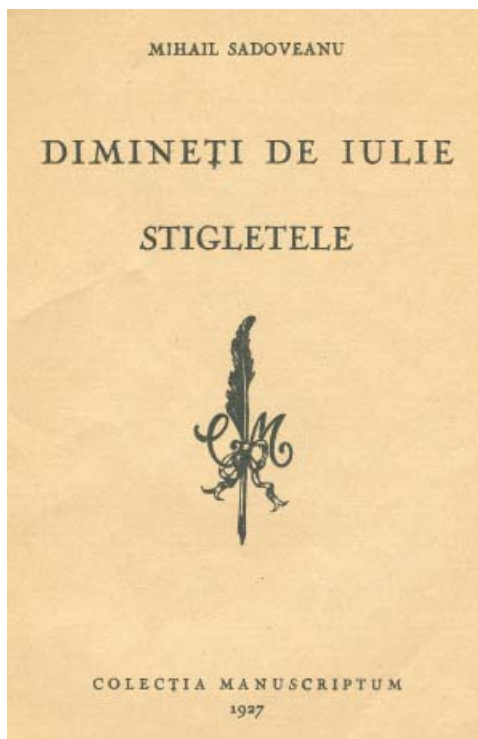

Fig. 2. Coperta interioară cu M. Sadoveanu

A doua plachetă, dedicată lui **Mihail Sadoveanu**, este prezentată de către editor, pe ultima pagină, conform unui bun obicei: „Este socotit ca cel mai mare poet al curentului poporanist. Într-adevăr, literatura sa în care simțim puternice trăsături de dragoste pentru natură, pare a fi identificată cu însăși respirația plaiurilor moldovenești... Este cel mai fecund scriitor al nostru. Trăiește la Iași. Este membru al Academiei Române.”

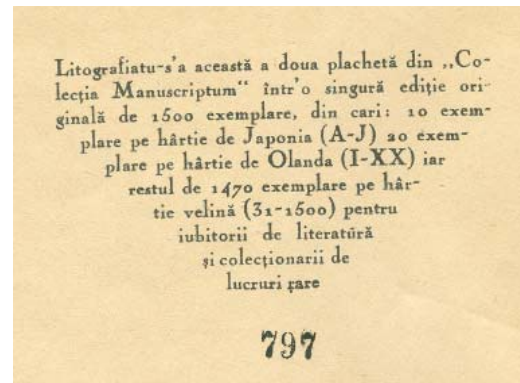

Fig. 3. Exemplarul nr. 797 din placheta cu M. Sadoveanu

Cele două povestioare ale lui Mihail Sadoveanu, redată în această plachetă, prin manuscrise impecabil scrise, fără nicio ștersătură sau corectare, sunt: *Dimineți de Iulie* și *Stigletele*.

Aceste două lucrări, care sunt paginate de însuși autorul, aflat la acea dată în viață, ne sugerează ideea că selecția manuscriselor era făcută de însuși autor.

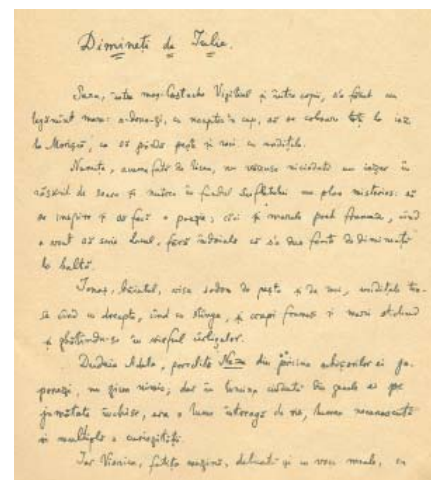

Fig. 4. Portretul lui Mihail Sadoveanu și prima filă manuscris

În perioada interbelică, această practică era utilizată de **Fundația Regală pentru Literatură și Artă**, atunci când edita *Colecția „Scriitorii Români Contemporani, Ediții Definitive”*, oferind autorilor posibilitatea să-și selecteze textele și chiar să le corecteze, dacă era necesar.

Muzeul Literaturii Române, care a fost înființat în anul 1957 de către acad. D. P. Perpessicius, are în patrimoniu peste 300.000 de manuscrise.

Este meritul acestei instituții culturale de a fi reluat această tradiție frumoasă din perioada interbelică, de publicare a manuscriselor.

De data aceasta, selecția manuscriselor este făcută de specialiști și ordinea apariției este dictată de aniversări importante din viața scriitorilor.

Regula privind tirajul se păstrează, în sensul că există o singură ediție originală de 1.500 de exemplare, din care 200 pe hârtie vergé, numerotate, pentru colecționarii de rarități. Odată epuizată, ediția nu se mai retipărește.

Începând cu anul 1995, apar primele ediții bibliofile din *Colecția Manuscriptum*, care sunt îngrijite de Petru Creția, Elena Fluerașu, Alexandru Condeescu, Sande Vârjoghe, Simona Cioculescu, Elena Ene, Valentina Pituț, Mircea Coloșenco.

Dar întreaga colecție este coordonată de **Alexandru Condeescu**.

Fig. 5. Coperta Colecției Manuscriptum după anul 1995

Demn de remarcat este faptul că s-a păstrat coperta din perioada interbelică cu denumirea autorului și pana de scris, la care s-au adăugat, frumos gravat, literele **MLR**, care simbolizează **Muzeul Literaturii Române**.

S-a păstrat și modul de legare cu șnur din mătase, care îi conferă o continuitate a colecției.

Până în anul 2006 au apărut 19 manuscrise de autori, din care semnalăm: Ion Barbu, Lucian Blaga, M. Eminescu, Nichita Stănescu, Tristan Tzara, Vasile Alecsandri, Ion Minulescu, N. Labiș, Vasile Voiculescu, Ion Creangă, Gh. Pituț, Emil Cioran, Șerban Cioculescu, George Bacovia, I. L. Caragiale, Ion Pillat.

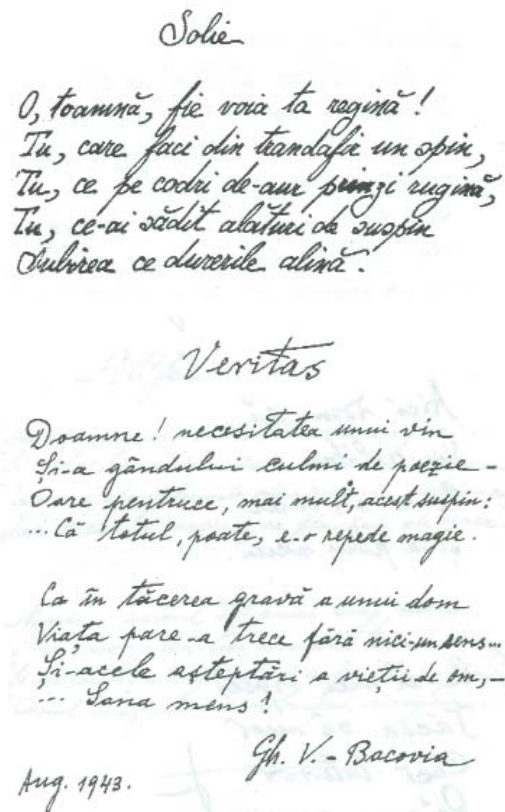

Fig. 6. Manuscrisele: Solie de I. Pillat și Veritas de G. Bacovia

Dacă ne referim la manuscrisele lui **Vasile Alecsandri**, care constituie numărul șase din colecția nouă, apar prin reproducere anastatică manuscrisele: *Pasteluri*, dăruite de autor **Principesei Elisabeta** (Carmen Sylva), însoțite de o dedicație: „Alteței Sale Principesa Elisabeta. Omagiu de cea mai

vie admirare pentru Poeta - Doamnă, și de cel mai profund respect pentru Doamna - Poetă. V. Alecsandri, Mircești 1875”¹.

Chiar dacă manuscrisele lui **Ion Minulescu** au apărut în placheta cu numărul trei din **Seria Manuscriptul** în anul 1927, ca un gest de rememorare la 70 de ani de la apariție, este republicat cu alte poeme pentru a completa portretul liric al autorului.

I. L. Caragiale într-o scrisoare adresată lui Mihail Dragomirescu din 1907, era surprins de talentul acestui scriitor: „Rogute, cine o fi Ion Minulescu? De mult n-am avut așa impresie. Îl salut călduros și-i mulțumesc pentru înalta plăcere ce mi-a făcut cu ciudatele-i versuri. Extraordinar!”².

În semn de respect, la 90 de ani de la decesul lui **Ion Creangă** (1898), apar manuscrisele în numărul 11 din noua colecție. Soarta manuscriselor lui Ion Creangă sunt redade ca o lacrimă, pe ultima filă a plachetei: „Unde să fie manuscrisele lui Ion Creangă? Se întreba pe la începutul secolului al XX-lea Gh. Teodorescu-Kirileanu, când s-a hotărât să scrie un studiu asupra manuscriselor lui Creangă. Dar mare i-a fost supărarea, aflând că manuscrisele nu s-au mai găsit la persoanele care se angajaseră față de fiul scriitorului, Constantin, să aibă grijă de ele (Eduard Gruber, A. D. Xenopol și Gr. Alexandrescu) pentru a le încorpora într-o ediție. Din nefericire, Eduard Gruber, care le și păstra, a murit la începutul anului 1896. Soția acestuia, Virginia, fiica Veronicăi Micle, le-a vândut dr. A. Mendel, odată cu biblioteca soțului său. Acesta a vândut o parte din cărți, împreună cu manuscrisele lui Creangă, librarului Israiliteanu, iar o parte le-a aruncat ca netrebnice... În căutarea celorlalte manuscrise, Gh. T. Kirileanu a mai găsit o parte și la un anume Silvestru, student.

Acesta i-a relatat că le-a găsit din întâmplare, pe când era elev la *Liceul Internat* din Iași, la negustorul Nicolae Mihăilescu, care le cumpărase cu kilogramul, pentru înveli-

rea mărfii ce o vindea.

Și fostul elev scăpase de la pierire următoarele manuscrise: *Harap Alb*, *Ivan Turbincă*, *Capra cu trei iezi* și *Amintiri*³. O parte din aceste manuscrise sunt publicate în acest volum editat în anul 1998.

Manuscrisele lui **Cioran** sunt publicate în numărul 12 din colecție, cuprinzând 12 epistole pe care, student fiind la Facultatea de Litere și Filosofie din București, le trimite la începutul anilor '30, pe când concepea prima lui carte de confesiuni-eseuri⁴.

Numărul 17 din colecție este rezervat lui **I. L. Caragiale**. Sunt reproduse manuscrise din comedia *Titircă Sotirescu*, poeziile *Boul și vițelul* și *Dogaresa și Poetul*. Dar sunt și 17 scrisori și cărți poștale ilustrate adresate lui **Paul Zarifopol** și **Alceu Urechia**.

Fig. 7. Vedere scrisă de I. L. Caragiale și adresată lui Alceu Urechia

Scrisoarea adresată lui Alceu Urechia, fiul lui V. A. Urechia, este deosebit de interesantă: „Dragă Alceu, tu ai pus de gând să faci – pardon! – o mare prostie în vara asta: vrei să mergi în Elveția. Bravo ție ! Ca să scapi de atmosfera care te-a asfixiat atâția ani cu mucegăiala orientală, asta îți trebuie ție? Asta te-a plictisit pe tine o viață întregă? Ne-suficiența înălțimilor Carpaților, îngustimea orizonturilor pitorești? Care va să zică, ești blazat de aspecte ale civilizației, te-a obosit pitorescul arhitectonic al orașelor, nu mai poți suferi producțiile de artă! Firește.

Ce-ți trebuie ție Berlinul, Colonia,

¹ Vasile Alecsandri, *Pasteluri*, Colecția Manuscriptum, Muzeul Literaturii Române, București, 1996, pag. 6.

² Ion Minulescu, *Spovedanii...*, Muzeul Literaturii Române, București, 1997, pag. 4.

³ Ion Creangă, *Amintiri din Copilărie*, Colecția Manuscriptum, Muzeul Literaturii Române, București, 1998.

⁴ E. M. Cioran, *Scrisori din tinerețe*, Colecția Manuscriptum, Muzeul Literaturii Române, București, 1999.

Hamburgul, Amsterdamul, Rotterdamul? Nu ai trăit tu o viață în București? Nu cunoști Curtea de Argeș, Ploiești, Buzău, orașele Olteniei? Nu cunoști Constanța, Galații, Brăila, Giurgiu, Oltenița etc?

Sătul până la dezgust de astfel de bunătați și putând în fine, după atâta răbdare, să-ți plătești luxul unei escapade pentru diversitatea spiritului tău decât niște munți mai înalți decât Carpații.

Nu mai poți înghiți bucătăria rafinată; ești, în fine, în stare să scapi de ea câtva timp și, *pour te refaire l'appétit*, alergi la o mămligă alpină ca două mămligi carpatine suprapuse⁵.

Trebuie menționat faptul că plachetele începând cu numărul 16 din anul 2002 au fost editate în numai 1.000 de exemplare, dar s-a păstrat numărul celor 200 de exemplare pe hârtie *Vergé*, numerotate.

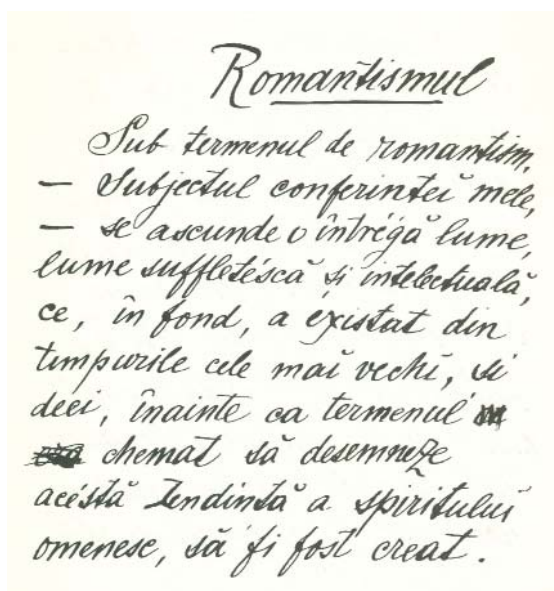

Fig. 8 Manuscrisul: Romantismul de Alexandru Macedonski

Manuscrisele lui **Alexandru Macedonski**, apărute în anul 2006, au integrat *Rondelurile* din această colecție. Majoritatea documentelor au fost donate de Mihail Celerianu, ginerele poetului. Volumul cuprinde și poezii alcătuite în anul 1919.

Ediția cuprinde și o conferință ținută la *Ateneul Român* în 1901. Un alt manuscris a selectat o scurtă autobiografie redactată în limba franceză, destinată cititorilor francezi ai volumului *Le calvaire de feu*, apărută în 1909, la Paris⁶.

Ultimul manuscris din această colecție se referă la **Ion Pillat** și are numărul 19 din noua colecție, apărut în anul 2006.

Parcurea acestui manuscris intitulat „Grădina între ziduri” dezvăluie statornicia personalității sale poetice, care ne încântă cu versuri inspirate din peisajele rustice ale copilăriei, culorile toamnei, dar și sentimentul neliniștii și presimțirea sfârșitului inevitabil⁷.

Se poate afirma că această colecție a oferit cititorilor o paletă însemnată de informații privind viața și opera scriitorilor, modul de redactare a lucrărilor, caligrafia utilizată și semnificația corecturilor, unde a fost cazul.

⁵ I. L. Caragiale, *Titică, Sotirescu & C-ia*, Colecția Manuscriptum, Editura Muzeului Literaturii Române, București, 2002.

⁶ Alexandru Macedonski, *Rondeluri*, Colecția Manuscriptum, Editura Muzeului Literaturii Române, București, 2006.

⁷ Ion Pillat, *Grădina între ziduri*, Colecția Manuscriptum, Editura Muzeului Literaturii Române, București, 2006.

Coperte inedite în colecțiile speciale a Bibliotecii Științifice Medicale USMF „Nicolae Testemițanu”

Liubovi KARNAEVA,
Biblioteca Științifică Medicală,
Universitatea de Stat de
Medicină și Farmacie „Nicolae
Testemițanu”

Nona ȘOROC,
Biblioteca Științifică Medicală,
USMF, Universitatea de Stat de
Medicină și Farmacie „Nicolae
Testemițanu”

Valeriu HERȚA,
Universitatea Pedagogică de Stat
„Ion Creangă”

Abstract: Sunt prezentate două tipărituri deosebit de vechi din Colecția Koch, editate în sec. XVI, care au păstrat coperta originală cu fragmente din manuscrise pe suport din pergament. Ambele coperte au fost executate la comandă în atelierelor specializate în legarea și finisarea cărților tipărite, potrivit dorinței posesorilor. Materialul utilizat la realizarea legăturii este mai vechi, din pergament fin, scump, pe care sunt imprimate ornamente aurite. Comunicarea conține descrierea fizică, starea de conservare al publicațiilor și analiza conținutului copertelor.

Cuvinte-cheie: valori bibliofile, coperte inedite, manuscris, pergament, caractere gotice.

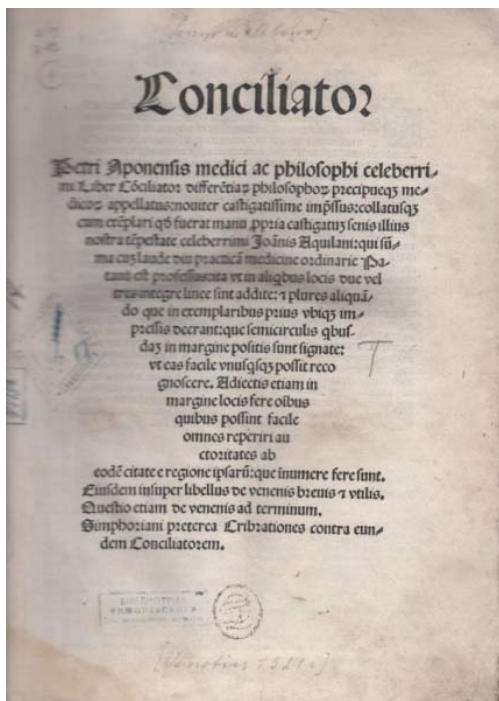
Abstract: Two very old printings from Koch Collection, published during XVIth century, that kept their original cover with fragments of manuscripts on parchment support, are presented. Both covers were executed in workshops specialized in binding and finishing of printed books, according to owners' recommendations. The material used in bookbinding is made from older, fine, expensive parchment on which gilded ornaments are printed. The article includes physical description, state of preservation of publications' covers and analysis of covers content.

Keywords: Bibliographic values; original book covers; manuscript; parchment; gothic characters.

Colecția Koch, care se păstrează în fondul Bibliotecii Științifice Medicale USMF „Nicolae Testemițanu” din Chișinău, deține numeroase ediții tipărite în sec. XVI-XVIII. Printre valorile bibliofile se găsesc două tipărituri deosebit de vechi, care au păstrat coperta originală cu fragmente din manuscrise pe suport din pergament. Aceste cărți au fost expuse publicului larg la expoziția care s-a desfășurat la Muzeul Național de Etnografie și Istorie

Naturală „Carte rară din Europa: Valori bibliofile din Colecția R. Koch, sec. XVI-XIX”, în cadrul Zilelor Europene ale Patrimoniului în perioada 25 septembrie-16 noiembrie, a. 2014. După o examinare mai atentă a expoziției, cercetătorul științific al Institutului Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei, Dl Alexandru Magola, a identificat printre exemplarele expuse două cărți mai deosebite (Petrus de Abano. *Petri Aponensis medici ac philosophi*

celeberris... - Venetiis, 1521; Aeginetae, P. *Medici insignis opus divinum*,... - Basileae, 1532). Copertele acestor foliante au fost învelite pe suport din pergament [2, p. 279], cu mult mai vechi decât edițiile propriu-zise și conțin fragmente din texte manuscrise. Aceasta se explică prin faptul că incunabulele și unele dintre primele tipărituri erau puse în vânzare sub formă de coli, cumpărătorul urmând să le lege după gustul său. Copertarea era efectuată la comandă în ateliere specializate în legatul și finisarea cărților tipărite. Legătorul avea rolul de a coase filele, a le prinde de scoarțe și a înveli acestea în stofe scumpe. Pentru scrieri se folosea de obicei o îmbrăcămintă de piele sau pergament.

1. Petrus de Abano. *Petri Aponensis medici ac philosophi celeberrimi, mi Liber Cociliator differetiaz philosophos precipueqz medicoz appellatus: nouiter castigatissime impssus*... - Venetiis (Venezia): OSM (Sumptibus & arte heredum Octaviani Scoti Sociorumque), 1521. - 359 p.; il. (37 cm)

„Concilierea contradicțiilor dintre medicină și filozofie” este lucrarea de bază a lui **Pietro d'Abano** (născut **aproximativ a. 1000**) (lat. Petrus Aponensis) – medic italian, filosof și astrolog. Cartea începe cu

un index bibliografic al termenilor medicali, urmat de o introducere.

Descrierea fizică și starea de conservare: Ediție in-folio. Stare bună de conservare. Pielea de pe copertă puțin roasă, în unele locuri textul indescifrabil. Pe partea interioară a copertei este aplicat un Ex-Libris ștampilă persoană „Dr. Koch”. Pagina de titlu conține un alt Ex-Libris ștampilă persoană cu inițialele „DL”. La sfârșitul cărții se găsește emblema editorială „OSM” (*Sumptibus & arte heredum Octaviani Scoti Sociorumque*). Textul în limba latină, scris gotic în 2 coloane, inițiale ornate cu elemente vegetale. Cartea conține diagrame, figuri; pe spațiile albe ale paginilor se întâlnesc note de cititor, adăugate pe parcurs de proprietarii cărții, scrise manual cu cerneală maro. Hârtie filigranată - sunt imprimate 7 verjeuri. Cotorul îmbrăcat în pergament ornamentat.

Prima ediție al acestei lucrări a fost publicată pentru prima dată în 1472. Au existat cel puțin șase ediții publicate în secolul XV și treisprezece - în secolul XVI. Pre-

zenta ediție redactată de C. Amadeus Scotus conține corectări și adnotări aparținând lui Symphorien Champier (1471-1538) – medic francez, doctor în medicină.

Legătura: Carton presat îmbrăcat în pergament, cu urme de încuietori. Materialul care a fost utilizat la realizarea copertei este mai vechi, din pergament fin, scump, conține litere aurite. Executată potrivit dorinței și prescripțiilor posesorului cărții, conținutul textului de pe copertă nu corespunde cu conținutul publicației care ține de domeniul medical. Porțiunile pergamentului constituie un fragment dintr-un manuscris muzical și reprezintă muzica vocală al cântărilor gregoriene (monodie gregoriană – interpretare pe o singură voce). Notăție rombică semibrevis (notele de culoare neagră cu liniuță (semiliniuță) – se utiliza în sec. XII-XIII. În sec. XIII se dezvoltă forma de interpretare polifonică – motetul, în formă de interpretare corală pe 3 voci. Tot în această perioadă apare și notația mensurală (sistem de notație a ritmului unei compoziții în muzica medievală, formulat în sec. XIII).

În cazul dat, posibil să fie notație gotică care are forma rombică a notelor, spre deosebire de forma pătrată a notației coralice de bază.

Această formă (rombică) a notației a fost răspândită în Europa Centrală, mai ales în Germania, în sec. XIV-XV. Uneori notația germană din acea perioadă se numește și "Hufnagelschrift" ("cuie de potcoavă" din lb. germană). Însă în cazul nostru înclinația liniilor verticale aproape lipsește. De asemenea, nu se văd așa numitele legături ale semnelor și pauzele. Pe copertă mai este o abreviere latină care, se pare, nu se referă la textul muzical. Textul în limba latină scris cu litere gotice. Culoarea roșie – indicații text nemuzical referitor la sărbătoarea interpretării, timpul liturghiei când se interpretează etc.

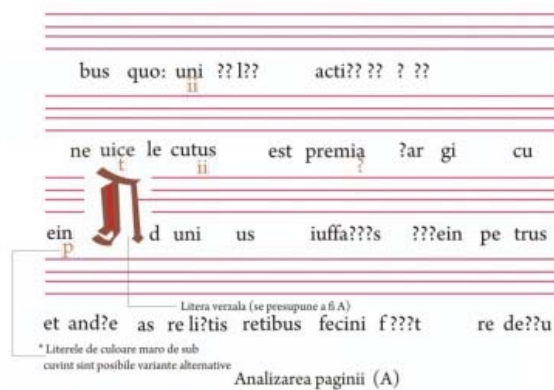
Foarte multe litere sunt indescifrabile, (șterse) și se poate doar presupune ce ar fi fost scris, sau necesită studiu suplimentar în laboratoare moderne. În multe cuvinte se pot indica variante posibile ale literei

(acestea au fost plasate imediat sub literă).

Este evident că textul din paginile cu note este scris cu caractere gotice, tipul *Fractura*, aproximativ anii 1300 – 1500, dar nu este un stil curat, fiindcă unele litere cum ar fi "p" și "o" se aseamănă foarte mult cu scrierea gotică de tip *Textura* (o scriere mai veche).

Literele verzale X și E sunt de triplă înălțime față de literele minuscule și sunt mai accentuate. Litera „E” este mai complexă și e formată din două elemente: partea din dreapta este ornată cu elemente liniare decorative, cea din stânga - cu un profil uman.

Textul de bază în dependență de instrumentul caligrafului a lăsat mai multă cerneală, astfel au apărut diferite tonalități ale culorii maro.

2. Aeginetae, Pauli. *Medici insignis opus divinum, quo vir ille vastissimum totius artis oceanum, Laconica breuitate, sensibus ar gutis, meris' ss aphorismis in epitomen redegit, Albano Torino Vitodurensi interprete.* – Basileae (Basel): per Andr. Cratandrum, 1532. - 514 p. (24 cm)

„Lucrarea minunată al distinsului medic Paulus Aegineta...” - celebra enciclopedie medicală, care conține referiri și extrase din opera clasicilor medicinei, prima ediție latină cu Albano Torino, editată în 1532 la Basel. **Pavel din Egina (a. 626- 690)** - medic bizantin, chirurg dotat cu o mare îndemânare și ingeniozitate. Această lucrare a fost la vremea ei prima enciclopedie medicală, utilizată pe larg până și în medicina arabă. A fost descoperită în sec. XV la Milano, apoi publicată pentru prima dată în 1478 la Florența.

Conținutul cărții este împărțit în 7 părți: profilaxia maladiilor; febra; boli interne; maladiile externe; rănilor, mușcăturile, veninurile și otrăvurile; chirurgie; medicamentele simple și compuse, recapitulând aici toate cunoștințele medicale din timpul lui Hippocrate.

Studiul conține index bibliografic alfabetic pe materii.

Descrierea fizică și starea de conservare: Ediție in-folio. Stare bună de conservare. Pielea de pe copertă puțin roasă, textul de pe pergament în unele locuri șters, indescifrabil. Pe partea interioară a copertei imprimat Ex-Libris ștampilă persoană „Dr. Koch”. Pagina de titlu conține marca tipografică „Cratander et Bebel” și însemnări marginale de cititor. Hârtie filigranată, cu 7 verjeuri, pe care este reprezentat filigranul „Cerc cu tijă și cruce” [1] cu anul imprimării 1477. Textul în limba latină, inițiale ornate corespunzător conținutului textului. Pe spațiile albe ale paginilor se întâlnesc note marginale de cititor, scrise manual cu cerneală maro. Sfârșitul cărții este marcat printr-un ornament tipografic final. Cotorul este din pergament ornamentat.

Legătura: Copertă moale din carton învelit în pergament îngroșat, cu urme de încuieri. Pergamentul de culoare albastră, culoarea literelor inițială fiind roșie. Textul de pe pergament constituie un fragment dintr-un text, scris în limba latină cu caractere

gotice, tipul *Fractura*, dar este indescifrabil, în unele locuri rareori apar unele litere sau se întâlnesc îmbinări din 2 litere. În foarte multe locuri culoarea a dispărut, sunt vizibile doar urmele literelor. Distanța dintre rânduri (interlinia) este egală cu înălțimea literelor. Această scriere latină gotică se utiliza până în sec. XV (sec. X-XII).

Pe copertă sunt niște dungi în relief, ce formează două diagonale intersectate la mijloc de o linie orizontală. Textul a fost scris și peste aceste diagonale, se presupune că ele ar fi fost pe suprafața mai veche al pergamentului, dedesubt. În partea stângă vedem ornament decorativ aurit, constând din motive florale: este reprezentată floarea de in. Aceleași referințe sunt și pentru cealaltă parte a copertei, elementul din stânga asemănându-se cu motive vegetale.

În concluzie, putem afirma că aceste fragmente, descoperite întâmplător în Colecția Koch în timpul expoziției, sunt printre cele mai vechi manuscrise de proveniență străină pe suport de pergament păstrate pe teritoriul Republicii Moldova. Cele mai vechi manuscrise alcătuite și difuzate în Moldova, datează din a doua jumătate a sec. XIV [3, p. 5] și fac parte din colecția bibliotecii mănăstirii Noul-Neamț.

Astfel, în Colecția Koch avem manuscrise valoroase, ce înfățișează arta cărții în sec. XVI. În acest scop, se cere o cercetare mai minuțioasă și avansată cu o concluzie definită a specialiștilor în domeniu, care va contribui la valorificarea acestor monumente de o importanță istorică.

La documentarea și cercetarea științifică a subiectului dat și-au adus aportul specialiștii în domeniu:

I. Ciobanu-Suhomlin, prof., dr. în studiul artelor, Catedra Muzicologie, prof. de paleografie muzicală, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

V. Cosovan, șef Secție Colecția de Carte Veche și Rară BNRM

Referințe bibliografice:

1. HEITZ, Paul. Les filigranes des papiers contenus dans les incunables strasbourgeois de la Bibliotheque imperiale de Strasbourg. S.I., 1903. 202 p.
2. OLTEANU, V. Din istoria și arta cărții. Lexicon. București: Editura enciclopedică, 1992. 399 p.
3. OVCINNIKOVA-PELIN, V. Catalogul general al manuscriselor moldovenesti păstrate în URSS. Colecția bibliotecii mănăstirii Noul-Neamț (sec. XIV-XIX. Chișinău: Știința, 1989. 436 p.
4. AbeBooks.fr^ Passiones de livres. [Accesat 10.01.2018]. Disponibil: <http://www.abebooks.fr/CONCILIATOR-Liber-differentiarum-philosophorum-precipueque-medicorum/13674625890/bd>.

Proiectul Național 2018 sau mișcările tectonice ale domeniului bibliotecar

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a Republicii
Moldova

Abstract: *Articolul reflectă tendințele internaționale în dezvoltarea domeniului biblioteconomic și informațional: dezvoltarea parteneriatelor, diversificarea serviciilor moderne și implementarea tehnologiilor informaționale, digitizarea resurselor. În funcție de aceste tendințe sunt identificate prioritățile dezvoltării Sistemului Național de Biblioteci.*

Cuvinte-cheie: *parteneriate, servicii moderne, inegalitatea digitală, digitizarea resurselor.*

Abstract: *The article reflects international tendencies in development of library and information science: growth of partnerships, diversification of modern services and implementation of informational technologies; digitization of sources. In accordance to these tendencies the priorities of the development of the National Library System are identified.*

Keywords: *Partnerships; modern services; digital inequality; digitization of sources.*

Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci este în strânsă corelație cu alte activități metodologice organizate de BNRM, în special cu Simpozionul Științific „Anul bibliologic”. La Forumul Managerilor este prezentat, ca regulă, conceptul și sarcinile proiectului național pe anul viitor, iar peste un an, în cadrul Simpozionului Științific „Anul Bibliologic” are loc un schimb de opinii, dezbateri, discuții relative la realizarea proiectului național. Temele Forumului Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci sunt stabilite în urma cercetării stării de lucruri în domeniu în ansamblu pe țară, depistării aspectelor vulnerabile de activitate, precum și ca urmare a racordării activității bibliote-

cilor la tendințele biblioteconomice la nivel internațional.

Un obiectiv important al Forumului Managerilor este menținerea comunității bibliotecare a țării conectată la tendințele, prioritățile, realizările comunității internaționale și ajustarea acestora la specificul național.

Proiectul de țară pentru anul 2018 s-a conturat pe parcursul elaborării și aprobării de către organele abilitate a Legii cu privire la biblioteci (2017) și a strategiilor naționale și instituționale. Respectiv, comunitatea bibliotecară se va axa pe reșezarea activității bibliotecare în conformitate cu noul cadru legal, strategic și de reglementare. În acest sens, prioritățile bibliotecilor vor include,

dar nu se vor limita la următoarele aspecte:

- diversificarea resurselor, produselor și serviciilor de interes pentru utilizatori;
- promovarea și implicarea în realizarea ODD-urilor;
- dezvoltarea competențelor bibliotecarilor și utilizatorilor;
- promovarea Legii cu privire la bibliotecă;
- elaborarea instrumentelor necesare pentru implementarea **Legii cu privire la bibliotecă**;
- monitorizarea realizării strategiilor naționale și instituționale.

O atenție deosebită va fi acordată monitorizării realizării **Strategiei de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020**, obiectivele principale ale căreia includ:

- Eficientizarea coordonării și consolidării rețelei de biblioteci publice teritoriale;
- Modernizarea bibliotecilor publice teritoriale;
- Dezvoltarea platformei informaționale integrate a bibliotecilor publice;
- Dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă;
- Susținerea procesului de advocacy pentru bibliotecile publice moderne.

Biblioteca, mai mult decât oricare altă instituție, poate servi ca oglindă a societății. Tot ce se întâmplă în societate și în comunitate se reflectă imediat, uneori în limite rezonabile, alteori sub forma unei furtuni perfecte asupra bibliotecii, indiferent dacă este vorba de tendințe generale, de crize financiare, turbulențe politice, calamități naturale etc.

Cel mai elocvent și cel mai recent exemplu, în acest sens, este **Legea cu privire la bibliotecă**, al cărei scop a fost cel de scut de protecție și chează rezistenței bibliotecii în timp. Astfel, Legea reflectă doar tot ce s-a putut include pentru a întruni normele legale, corelarea cu alte legi, situația curentă și alte momente la fel de importante. Dar dacă luăm în calcul faptul că în unele țări, și SUA este un exemplu elocvent, nici nu există legi care reglementează în exclusivitate bibliotecile, și acestea activează, și chiar

prosperă, atunci nu-i o problemă capitală faptul că o prevedere dorită de noi nu și-a găsit oglindire în lege. Se poate insista pe un aspect sau altul în setul de documente care vor fi elaborate în vederea implementării legii.

Care sunt tendințele general globale care influențează și afectează dezvoltarea, inclusiv în domeniul biblioteconomic? Care sunt provocările bibliotecii de azi și de mâine, dar și din „viitorul viitorului”?

La 28 septembrie 2017 a fost publicat raportul privind cercetarea „Viitorul competențelor: ocuparea forței de muncă în 2030” realizat de universitățile Pearson, Nesta și Oxford. Cercetarea a avut scopul de a demonstra cum va arăta piața forței de muncă în viitor și ce competențe vor fi mai solicitate.

Raportul scoate în evidență tabloul pieței forței de muncă la intersecția dintre 7 „megatendințe”, în top aflându-se noile tehnologii urmate de globalizare, schimbările demografice, durabilitatea mediului, urbanizare, inegalitatea în dezvoltare și incertitudinea politică.

Printre ocupațiile care au cea mai mare probabilitate de a avea o cerere crescută către 2030 se numără și bibliotecarii. Potrivit raportului, va exista o cerere crescută pentru bibliotecari, curatori și arhiviști, printre alte ocupații, aceștia clasându-se în top pe locul 9, din cele 772 de ocupații care au făcut subiectul cercetării, urmărite de guvernul S.U.A.

Nu există nici o îndoială că bibliotecile și cei care lucrează în ele sunt de cursă lungă. Potrivit raportului, noi toți trebuie să învățăm lucruri noi și să dezvoltăm noi abilități pe tot parcursul vieții.

Probleme sunt multe, dar pe fonul lor vor trona mereu două mega probleme: austeritatea și tehnologizarea.

Problemele ce țin de austeritate au devenit deja o permanență a lumii bibliotecare. Tot mai frecvent auzim că nu avem nevoie de biblioteci sau că numărul acestora trebuie redus. Întrebarea care se impune este: „Cu ce acoperim acest gol și ce punem în locul bibliotecilor?” La fel se spune și despre

cărți. Nu mai avem nevoie de cărți pentru că există purtători de informație electronici. Dar, de fapt, studiile demonstrează că oamenii revin la cărțile tradiționale. În fiecare oraș european este câte o librărie. Chiar și gigantul **Amazon** deschide oficii unde se vând cărți în format tradițional. Câte librării au rămas la noi? Câte titluri au fost editate în ultimii ani și câte au ajuns în bibliotecă? Dacă acceptăm ideea că până și cea mai simplă bibliotecă sau librărie este spațiu de comunicare, loc pentru cultură, atunci asupra acestor fenomene ar trebui de meditat serios. Problemele legate de austeritate sunt specifice tuturor țărilor, indiferent de putere economică. În Anglia, în ultimii cinci ani, au dispărut peste 500 de biblioteci; în Rusia, în fiecare an, dispar în jur de 700-900 de biblioteci și filiale; în Belarusia, din 2010 până în 2016, numărul bibliotecilor s-a micșorat de două ori, de la 3 849 la 2 722, tirajul cărților s-a micșorat de două ori. În același timp, numărul utilizatorilor nu s-a redus atât de semnificativ, a scăzut de la 3 milioane 810 mii la 3 milioane 146 mii.

La 19 octombrie 2017, prestigiosul ziar britanic *The Guardian* (<https://www.theguardian.com/voluntary-sector-network/2017/oct/19/uk-national-public-library-system-community>) lansa ideea că Regatul Unit nu mai are sistem național de biblioteci publice, invocând exemplul celor peste 500 de biblioteci administrate de voluntari. Potrivit cotidianului, bibliotecile administrate de voluntari nu întrunesc standardele naționale. Există riscul că reducerea bibliotecilor se va dubla dacă nu se vor lua măsuri. Austeritatea ne va urmări ca o umbră și lumea bibliotecară va trebui să învețe cum să-i facă față.

Din fericire există și altfel de experiențe. În Franța, în mijlocul crizei, toate cheltuielile bugetare au fost sechestrare, cu excepția unui singur articol - cultură. Prestigiul culturii franceze este bine cunoscut. Parisul a fost, și rămâne, unul dintre marile centre culturale ale lumii.

Ce s-ar putea face pentru a preveni reducerea majoră a bibliotecilor? Toate gândurile duc la intervenția guvernului, mai ales în cazurile în care un consiliu local re-

duce prea mult bugetul bibliotecii. În definitiv, bugetele bibliotecilor sunt mici comparativ cu celelalte servicii oferite de organele locale și n-ar trebui atacate, având în vedere sprijinul public pentru ele. Mai este și implicarea membrilor comunității, care trebuie să aibă un cuvânt de spus în probleme de utilizare a banilor publici.

Tehnologiile de informare și comunicație vor constitui mereu motorul de dezvoltare în mai toate domeniile, dar și coșmarul permanent al profesioniștilor care vor trebui să-și dezvolte permanent competențele în TI.

Raymond Kurzweil, directorul tehnic al corporației **Google**, cunoscut inventator și futurolog american, renumit prin cercetările sale asupra inteligenței artificiale și a fenomenelor viitorului, în special prin prezicerile lui de viitor a anunțat, la începutul anului 2017, o nouă porție de preziceri, vizând în special tehnologiile. Dacă ar fi adunate toate prezicerile acestuia pe parcursul a 20 de ani din cărți, bloguri, interviuri și lecții, putem observa că viitorul cuprins între 2019-2099 este descris aproape pe ani. Potrivit lui Kurzweil, în viitor oamenii vor ajunge la o bunăstare materială cu posibilități aproape nelimitate, inteligența artificială o va depăși pe cea umană, iar oamenii pot deveni nemuritori. Merită de reținut, în special, prezicerile lui Raymond Kurzweil potrivit cărora către anul 2022 în SUA și Europa vor fi adoptate legi ce reglementează relațiile dintre oameni și roboți, iar către anul 2042 se poate întâmpla prima realizare potențială a nemuririi datorită armatei de nanoroboți, care va completa sistemul imunitar și va „curăța” bolile.

Amintim aici și de Alvin Toffler, care cu ani în urmă prezicea:

- în scurt timp Internetul de mare viteză va deveni o normă;
- videoconferințele vor permite angajaților din viitor să nu mai meargă la birou și să muncească din orice colț al lumii;
- știința și tehnologia se vor dezvolta într-un ritm atât de rapid, încât cei mai mulți oameni vor fi tentați să se „deconecteze” de la acest ritm de viață mult prea trepidant;
- omenirea va intra în era petabyte-ului, unitate de măsură superioară megabyte-ului.

Cum se vor răsfrânge toate aceste schimbări asupra bibliotecii? Printre tehnologiile inovative care vor fi implementate în biblioteca viitorului și care deja acaparează teren, tot mai frecvent sunt menționate: aplicațiile mobile de bibliotecă; soluțiile în regim auto-servire de scanare, printare, copiere; imprimantele 3D; roboții; dronele pentru livrarea cărților; interfețele digitale pentru cărțile tipărite etc.

Utilizarea aplicațiilor mobile în activitatea bibliotecară, de exemplu, reprezintă noi platforme, oportunități și dimensiuni pentru elaborarea ghidurilor interactive de bibliotecă, tururilor virtuale ale bibliotecii, calendarelor interactive ale evenimentelor de bibliotecă și multe alte posibilități.

Pentru bibliotecile noastre aceste realități reprezintă viitorul mai mult sau mai puțin îndepărtat.

Modernizarea bibliotecii începe de la infrastructură, însă inovație nu înseamnă calculator, gadgeturi, aplicații, internet, wi-fi ... dar cum și în ce scopuri le utilizăm și care este impactul lor. Pentru meditație pot fi invocate câteva date statistice, reflectând realitatea anului 2016. Potrivit datelor, 75,6% din totalul de biblioteci publice erau dotate cu tehnologii; 74,3% erau conectate Internet. În același timp doar 9% de biblioteci erau prezente în spațiul virtual (19 site-uri; 102 bloguri). Iar noi cunoaștem faptul că astăzi, dacă nu ești pe internet, aproape că nu existi, de vreme ce dintre potențialii utilizatori ai bibliotecilor țării 1 168 000 au conturi pe Odnoklasniki, 760 000 pe Facebook, 250 mii pe Instagram etc. La nivel mondial 51% din populația lumii sunt utilizatori internet și 67% sunt utilizatori unici mobili.

Uneori există un mare dezechilibru între ceea ce doresc utilizatorii într-o bibliotecă și ceea ce primesc cu adevărat. Numai în ultimii ani, bibliotecile au început să se concentreze pe cunoașterea mai bună a utilizatorilor. Chiar și așa, toate studiile, cum ar fi cele făcute de The Pew Internet Research Center, Carnegie UK Trust, Muzeul Bibliotecilor și Arhivei din Marea Britanie, OCLC etc., ajung să aibă aceleași rezultate. Site-ul <https://princh.com/4-important-things-users-want-from-a-library->

[and-how-to-offer-them/](#), publica la 17 iunie 2017, un material, bazat pe cercetări recente în domeniu, care scoate în relief patru lucruri pe care utilizatorii le reclamă bibliotecii:

- un spectru larg de cărți;
- mai multe ore de activitate;
- servicii de bază gratuite;
- ajutorul unor bibliotecari competenți.

Oamenii sunt pasionați de informație și știi că, în cele mai multe cazuri, cărțile și publicațiile periodice sunt cea mai bună sursă de cunoștințe de înaltă calitate. Cu toate acestea, dacă oamenii nu au acces la aceste cărți în biblioteca lor locală, ei vor ajunge în cele din urmă la surse online.

Pentru un bibliotecar este greu să cunoască ce citește fiecare utilizator și, cel mai important, este greu să găsească fondurile necesare pentru a cumpăra mai multe cărți, dar există și alte mijloace pentru a deservi o gamă mai largă de interese, cum ar fi împrumuturile interbibliotecare, donațiile sau chiar e-platforme de cărți și periodice.

Primul gând care vine în mintea unui utilizator atunci când planuiește să meargă la bibliotecă este dacă aceasta va fi deschisă la un moment convenabil pentru el. În general, utilizatorii susțin că ar aprecia orele prelungite, deoarece ar putea petrece câteva ore la bibliotecă după muncă, școală sau în timpul weekend-ului.

Utilizatorii doresc acces liber la informații, dar și la facilitățile bibliotecii. Unul dintre motivele pentru care modelul bibliotecii scandinave este atât de reușit este că oamenii sunt liberi să intre în perimetrul bibliotecii, să navigheze printre rafturi și să rămână cât timp doresc. Ei au încă nevoie de un card de bibliotecă pentru a împrumuta cărți și a utiliza alte servicii, dar nu există nimic care să le împiedice accesul în bibliotecă. Oamenii sunt interesați să împrumute materiale, să studieze sau să aibă acces la resursele online și la toate celelalte servicii bibliotecare interesante pentru ei.

Bibliotecarii sunt apreciați pentru că prezintă comunitatea locală Google. De asemenea, este mult apreciată interacțiunea socială: cea mai bună modalitate de a asigura implicarea utilizatorului în bibliotecă pe termen lung. Dar acest lucru nu se poate

întâmpla dacă bibliotecarii se concentrează pe alte activități care nu reflectă neapărat necesitățile utilizatorilor. Cea mai bună modalitate de a obține o perspectivă internă asupra necesităților utilizatorilor este direct de la ei – pur și simplu prin inițierea unei conversații cu aceștia.

Conform utilizatorilor, o bibliotecă ar trebui să presteze și alte servicii, în afara celor bibliotecare, precum:

- deservire mai bună în sfera tehnologiilor informaționale;
- bibliotecă mobilă;
- servicii de bibliotecă în alte locații;
- cafea.

Existența unui spațiu unde pot fi procurate răcoritoare, cafea, produse de cofetărie este cea mai frecvent menționată schimbare pe care oamenii susțin că i-ar încuraja să folosească biblioteca mai des. Utilizatorii se pot bucura de timpul petrecut la bibliotecă, satisfăcându-și, în același timp, necesitățile de bază fără a părăsi clădirea. În acest fel, nu există întreruperi în activitatea lor, pot petrece mai mult timp în bibliotecă, iar biblioteca poate avea o nouă sursă de venituri. Există biblioteci care au politici stricte privind alimentele și băuturile, precum și biblioteci care oferă servicii minime cu ajutorul automatelor de distribuție. Este loc de reflecție la acest subiect.

Parteneriatele cu instituțiile publice locale, pentru a oferi un mixt de servicii comunitare sau cu organizații externe, pentru a beneficia de alte servicii, sunt două modalități simple de a satisface necesitatea utilizatorului de a obține mai mult de la biblioteca locală. De asemenea, este o modalitate extraordinară de a transforma biblioteca într-un spațiu comunitar, în care utilizatorul poate pur și simplu să vină și să se bucure de câteva ore de lectură, jocuri, să achite taxe, să primească asistență juridică, să bea o cafea sau să socializeze.

Accesul la o rețea Wi-Fi este o cerință de bază în zilele noastre. Calculatoarele cu fir sunt oarecum parte dintr-o epocă care pleacă. Tot mai mulți oameni folosesc dispozitivele mobile în viața lor de zi cu zi. Utilizatorii doresc să folosească propriile lor dispozitive în interiorul bibliotecii și să se conecteze la rețeaua bibliotecii sau să îm-

prumute dispozitive mobile din bibliotecă fără restricții. Bibliotecile publice ar trebui să se adapteze la această nouă schimbare și să găsească o modalitate adecvată de a oferi aceste servicii.

Diminuarea inegalității digitale se impune tot mai mult ca o problemă majoră la cel mai înalt nivel de responsabilitate. În unele țări există politici ferme în această direcție. Uniunea Europeană intenționează să cheltuiască 120 de milioane de dolari pentru lichidarea inegalității digitale. În acest scop, va instala puncte de Wi-Fi gratuit în locurile publice de pe întreg teritoriul comunitar. Se presupune că, începând cu anul 2018, terminale de internet gratuit fără fir vor apărea în peste șase mii de orașe și sate în biblioteci, muzee, spitale, parcuri etc. *Le Figaro* scria că, potrivit comisariatului european pe probleme de economie digitală, Maria Gabrieli, municipalitățile vor decide unde vor fi instalate primele puncte de acces.

Idei pentru bibliotecile viitorului sunt multe și diverse. Cetățenii au vizitat întotdeauna biblioteca pentru informații și, din punct de vedere istoric, informațiile proveneau, în mare parte, din cărți. Dar această realitate se schimbă și, pentru a ține pasul, bibliotecile vor trebui să furnizeze informații în diferite formate și pe diferite platforme pentru a le face accesibile utilizatorilor lor.

Desigur, nu este vorba doar de transformarea cărților tipărite în conținut digital. Oamenii trebuie să poată căuta resurse de pe dispozitive mobile și din alte locații, nu numai din bibliotecă. Din fericire, costurile tehnologiei care ar putea oferi astfel de servicii sunt în scădere; dar dacă bibliotecile nu acționează repede, ar putea pierde o generație de nativi digitali care se așteaptă ca informațiile să fie accesibile când și unde le vor.

Potrivit studiului *Serviciile de bibliotecă în epoca digitală*, realizat de Pew Internet Research Center, respondenții vor să vadă și să obțină în bibliotecile viitorului:

- Acces la materiale și programe de bibliotecă, bazat pe diverse aplicații;
- Acces la tehnologii pentru a testa dispozitive noi;

- Aplicațiile GPS de navigare pentru a ajuta utilizatorii să găsească materiale în spațiile bibliotecilor;

- Terminale și echipamente de împrumut situate în întreaga comunitate, unde oamenii pot să împrumute cărți, filme sau muzică fără a fi nevoiți să meargă la bibliotecă;

- Sisteme de recomandare de carte / audio / video adaptate stilului „Amazon” care se bazează pe comportamentul anterior al utilizatorilor de bibliotecă.

O mare provocare a lumii bibliotecare este **prezervarea și asigurarea securității conținuturilor digitale**, indiferent dacă sunt digitizate sau născute digital. Modernizarea rapidă a tehnologiilor îmbunătățește calitatea vieții oamenilor, dar și o complică în aceeași măsură. Pe un USB care cântărește, de regulă, în jur de 30 de grame, poate încăpea un volum enorm de informații. Dar pentru cât timp? Cum vom folosi dispozitivele de stocare mâine sau peste cinci ani, dacă o generație de tehnologii se schimbă o dată la 3-5 ani? Vor repeta acestea soarta dischetelor și altor dispozitive de stocare? În lumea tehnologiilor lucrurile au tendința de a se precipita foarte repede și sunt necesare soluții de durată. Există riscul de a ne pomeni într-o gaură digitală neagră și de a pierde importante informații și conținuturi culturale pentru generațiile viitoare.

Există organizații care dezvoltă programe și proceduri în vederea prezervării informației digitale. Proiectul PANDORA are ca scop arhivarea paginilor web din Australia. În această direcție se lucrează și în Germania, Estonia etc. Biblioteca Congresului arhivează mesajele de pe platforma de social-media Twitter, începând cu lansarea în 2006. Alte strategii implică migrația, proces prin care informația digitală este transferată permanent pe tehnologii mai noi, pentru a asigura accesibilitatea acesteia, actualizarea tehnologiilor învechite sau crearea versiunilor analogice, în format tipărit, de exemplu.

De aici și ideea editării în format tipărit a enciclopediei on-line Wikipedia. Proiectul grupului media german PediaPress presupune tipărirea a peste 1 000 de volume a câte 1200 de pagini, fiecare conținând circa

patru milioane de noțiuni.

O problemă serioasă pe segmentul prezervării sunt costurile implicate. O altă problemă este selecția conținuturilor. Există documente importanța cărora se vede la depărtare de secole. O altă problemă este proprietatea intelectuală și copyright-ul.

Întrebări fără răspunsuri sunt foarte multe. Există și experiențe, și practici de calitate de la care avem de învățat și Politica privind Prezervarea Digitală / Digital Preservation Coalition a Bibliotecii Naționale a Australiei este una recomandată ca foarte bună. Mai există și un ghid cu strategii și activități, elaborat de Coaliția privind Prezervarea Digitală/Digital Preservation Coalition.

Există două întrebări ce țin de mediul biblioteconomic de la noi pe care trebuie să ni le punem:

- Cum va fi afectată în viitor informația de învechirea tehnologiilor?

- Ce politici, proceduri și acțiuni trebuie luate pentru salvagardarea informației?

Studiile demonstrează, că felul de percepție a bibliotecii de către bibliotecari diferă de percepția bibliotecii de către utilizatori. Bibliotecarii, cum este și firesc, văd biblioteca poziționată la intersecția dintre necesitățile urgente și impactul de durată. Este cel mai mare argument în favoarea bibliotecii, indiferent de categorie. Este bază pentru discuțiile cu fondatorii, dar și filantropii de care depinde în mare parte dezvoltarea și prosperitatea bibliotecii din zilele noastre. Lumea bibliotecară cunoaște numeroase cazuri de acte de caritate în favoarea bibliotecilor, persoane care au înțeles importanța bibliotecilor și au pus umărul pentru a face lumea mai bună, începând cu Andrew Carnegie și până la Bill Gates, Paul Allen, co-fondator Microsoft, David Rubenstein etc. David Rubenstein este unul dintre principalii donatori pentru Biblioteca Congresului, cu donații de zeci de milioane de dolari, susținând în special inițiativele de promovare a cărții și lecturii, precum Festivalul Național al cărții. Lui îi aparțin cuvintele „Abilitatea de a învăța cum să citești și să iubesc lectura m-a adus unde mă aflu astăzi”. Potențialii filantropi de divers calibru trebuie să cunoască faptul

că biblioteca este instituția care poate ajuta persoanele imediat, aici și acum, iar impactul interacțiunii cu biblioteca este de lungă durată.

Din punct de vedere istoric, la baza bibliotecii a stat cartea; informația de calitate era legată de carte. Astăzi, biblioteca modernă a depășit faza de Templu absolut al cărții, nu mai este un sinonim al liniștii totale, deși cartea rămâne a-i fi simbol. Pentru a se adapta schimbărilor, biblioteca de azi și-a asumat alte funcții: spațiu civic important; spațiu pentru diverse servicii și programe gratuite, pentru cursuri de dezvoltare a competențelor pe diverse subiecte, centru pentru tehnologii și acces la internet; expertiza specialiștilor calificați; susținerea învățării pe tot parcursul vieții etc.

Cu toate acestea, ca promotor al cărții, biblioteca încă nu și-a epuizat resursele. Interesul pentru promovarea lecturii, indiferent de format, ca bază pentru cunoaștere este, și va rămâne, viu. Dovadă este **Proiectul Lifelong Readers 2.0. Utilizarea TIC în promovarea lecturii.**

Conform mai multor studii internaționale, nivelul lecturii pe întreg spectrul categoriilor de vârstă este unul foarte scăzut, iar acest fapt provoacă semne de îngrijorare pe plan mondial. Potrivit unor studii pan-europene „Aproximativ 20% dintre adulți nu dețin abilitățile de alfabetizare necesare pentru a funcționa pe deplin într-o societate modernă”. Se estimează că 73 de milioane de adulți europeni nu dispun de calificări peste nivelul învățământului secundar superior, mulți deoarece nivelul lor scăzut de alfabetizare face imposibil progresul lor educațional. Cele mai recente rezultate PISA, Programul OCDE pentru Evaluarea Internațională a Elevilor, arată că „unul din cinci tineri europeni cu vârsta de 15 ani are abilități slabe de citire”. Tema promovării lecturii a fost subiectul mai multor proiecte naționale și internaționale. Unul dintre proiectele mai recente, care urmează să fie realizat pe parcursul anului 2017, este **Lifelong Readers 2.0.**

Proiectul a fost creat cu suportul Comisiei Europene și are scopul promovării comunităților de lectură prin utilizarea tehnologiilor Web 2.0, precum și modela-

rea cititorilor și persoanelor care învață pe tot parcursul vieții în era digitală.

Proiectul reflectă situația actuală din șase țări europene, respectiv: Irlanda, Cipru, Portugalia, România, Grecia și Italia, privind nivelul cititului și scrisului, bunele practici și strategiile inovatoare pentru folosirea sustenabilă a TIC în intensificarea lecturii. De menționat faptul că, LiRe2.0 – la fel precursorul său, proiectul LiRe – afirmă că cel mai eficient mod pentru îmbunătățirea abilităților de citire este lectura de plăcere: lectura pe care noi o alegem din propria noastră voință, anticipând satisfacția pe care o vom obține din actul de lectură.

„Proiectul spulberă abordarea răspândită pe scară largă (mai ales în rândurile părinților și educatorilor) conform căreia tehnologia este inamicul lecturii. LiRe2.0 se bazează pe ipoteza opusă: utilizarea inovatoare a practicilor și resurselor deschise bazate pe TIC care leagă lectura/învățarea informală, nonformală și formală, poate juca un rol semnificativ în îmbunătățirea atitudinii și angajamentului față de lectură și abilitățile de citire; în special în rândurile cititorilor neimplicați și reticenți și cititorilor marginalizați”.

Site-ul proiectului (<http://www.lifelongreaders.org/ro/>) prezintă o gamă largă de materiale, conținuturi, practici de calitate și poate fi foarte util în elaborarea unor strategii pentru utilizarea sistemică a TIC pentru promovarea lecturii. Cele mai bune practici sunt grupate în trei compartimente:

Proiecte(http://lifelongreaders.org/resources/readingpromotion/LiRe2.0_projects_collection.pdf);

Programe(http://lifelongreaders.org/resources/readingpromotion/LiRe2.0_programs_collection.pdf);

Rapoarte(http://lifelongreaders.org/resources/readingpromotion/LiRe2.0_reports_collection.pdf).

O gamă largă de activități de promovare a lecturii, inclusiv prin utilizarea TIC poate fi accesată pe: http://www.lifelongreaders.org/lire1/actions_ict.html.

Unul dintre cele mai importante produse ale proiectului LiRe 2.0 este Setul de Instrumente LiRe 2.0 (Toolkit-ul) ([Magazin bibliologic nr. 3-4 | 2017](http://</p>
</div>
<div data-bbox=)

lifelongreaders.org/resources/toolkit/romanian/#56/z.) compus din următoarele secțiuni:

- Introducere în promovarea lecturii eficiente pentru copii, adolescenți și adulți;
- Orientări pentru promovarea lecturii de succes prin utilizarea TIC în revizuirea instrumentelor digitale care ar putea sprijini promovarea lecturii;
- Idei, acțiuni și activități pentru integrarea TIC în promovarea lecturii;
- Resurse pentru promovarea lecturii prin TIC.

Printre tendințele sociale și procesele tehnologice care vor influența în viitor bibliotecă și profesia de bibliotecar, un loc aparte îl ocupă creșterea concurenței. Această tendință mondială deja se reflectă în activitatea bibliotecilor și dictează schimbări în abilitățile și competențele bibliotecarilor. Recent presa din România scria despre o afacere de peste un milion de euro, dezvoltată de doi foști consultanți, din cărți de specialitate pe care le împrumută angajaților din corporații. Nișa care n-a fost ocupată la timp de bibliotecari a fost ocupată de alții. Despre aceasta ne avertiza și Steve Coffman în *The Decline and Fall of the Library Empire*, 2012.

Profesia de bibliotecar – profesie pensionar?

Profesia de bibliotecar se numără printre profesiile cărora unii specialiști le prezic dispariția în următoarele decenii. Dispariția unei profesii nu se întâmplă brusc. Este adevărat că unele procese pot fi substituite de unele abordări tehnologice, dar până la dispariție e vreme. Profesiile s-au schimbat, s-au modificat întotdeauna. Acum însă, acest proces are loc mult mai repede decât anterior.

Argumentul prin care se explică dispariția profesiei de bibliotecar este digitalizarea colecțiilor și posibilitatea accesării informației 24/7 în rețea. Dacă aducem ca argument faptul că biblioteca de azi este mai mult decât numai cărți și ofertele bibliotecilor pentru populație se extind, lucrurile se simplifică. Specialiștii din Anglia consideră că biblioteca viitorului este despre conexiuni, nu despre colecții. Mai apare problema voluntarilor care, pe

unele segmente, pot înlocui bibliotecarii profesioniști. Biblioteca se bucură încă de loialitatea societății și aici este loc de a face mai mult pentru instituție și profesie.

Viziunea Globală a Bibliotecii.

Viitorul bibliotecii este foarte incert. Problemele cu care se confruntă comunitatea bibliotecară internațională se înmulțesc și devin tot mai complicate. De la înălțimea cartierului general IFLA acestea se văd în toată amploarea lor. În aceste condiții, IFLA s-a angajat să faciliteze o discuție globală privind elaborarea Viziunii Globale a Bibliotecii.

Pe parcursul anului 2017 IFLA a organizat ateliere în toate regiunile lumii (Washington DC, Yaoundé, Alexandria, Buenos Aires, Singapore, Madrid etc) cu actori cheie din domeniul bibliotecilor din aproximativ 140 de țări. Atelierele s-au axat pe consolidarea legăturilor în domeniu, au contribuit la identificarea viitoarelor provocări și oportunități și au ierarhizat acțiunile pe care le-ar putea lua mediul biblioteconomic, ca răspuns la schimbările rapide în societăți. Participanții au prezentat diverse puncte de vedere, privind tendințele sociale și tehnologice la nivel mondial.

Pentru a implica mai multă lume și a aduna mai multe idei, la 21 august 2017, la Conferința IFLA din Wrocław, Polonia, IFLA lansează site-ul de vot online Viziunea Globală IFLA. IFLA îndeamnă fiecare bibliotecar din orice țară să se implice pentru a face această conversație cu adevărat globală.

Șase întrebări – fiecare cu 10 opțiuni posibile – au fost selectate pe baza rezultatelor atelierelor regionale. Inițial a fost anunțată dată limită pentru votul on-line, 30 septembrie, după care a fost extinsă până la 16 octombrie. La votul online au participat peste 22 000 de persoane. IFLA va aduna toate ideile expuse pentru a elabora o foaie de parcurs globală a bibliotecii pentru viitor.

Răspunsurile întrebărilor-cheie vor ajuta la unificarea mediului biblioteconomic în fața provocărilor cauzate de o globalizare tot mai mare. În discuții au fost antrenati profesioniști din domeniul biblioteconomic dar și din domeniile adiacente.

Dave Snowden, fondator și director științific la „Cognitive Edge”, afirma: „până când schimbi modul în care oamenii gândesc despre trecut și prezent, pierzi viitorul”. El a avertizat, de asemenea, lumea bibliotecară cu privire la limitele de acceptare a modelelor, pericolele supraspecializării și stabilirea deterministă a obiectivelor. „Dacă ai obiective specifice, pierzi pe parcurs oportunitățile. Noi ne concentrăm mai mult pe măsurare decât pe aceea ce este de măsurat”, – a mai menționat acesta.

Snowden a pledat cauza experimentelor la scară mică și eficiente, din punct de vedere energetic pentru a pregăti cel mai bine schimbarea. „Evoluția este despre noroc, nu despre potrivire. Cultivarea abilității de a vedea incoerent este esențială pentru inovare, iar bibliotecarii sunt custozii incoerenței”, a mai menționat acesta, pledând pentru capacitatea de a cultiva abilitățile de a recombina și reutiliza pe căi inovative.

„Știrile false” și proliferarea lor prin internet a fost un subiect discutat pe tot parcursul sesiunilor. Futuristul și autorul de ScienceFiction Karl Schroeder, percepe această temă ca „antilibRARY/antibibliotecă”. „Antibibliotecă” se caracterizează prin viteză, eficiență, dematerializare și egalitate, însemnând că toate informațiile sunt tratate la fel, și nu există nici o modalitate de a stabili autenticitatea sau autoritatea. „Cancerul informației este că aceasta nu conține cunoștințe”, a spus Schroeder. Un alt, probabil, previzibil, fir de discuții pe tot parcursul întrunirii a fost importanța materialității, inclusiv a colecțiilor fizice, clădiri și oameni într-o lume din ce în ce mai digitală. Schroeder a abordat, de asemenea, modul în care bibliotecile ar putea localiza preocupările de nivel mondial și servi ca portaluri pentru contextualizarea și schimbul de cunoștințe la nivel mondial într-un context local.

Atelierele au inclus o serie de discuții în jurul valorilor bibliotecii și a punctelor forte, provocările cu care se confruntă profesia și societatea, precum și potențialele soluții, ca parte a dezvoltării unei viziuni globale

pentru un domeniu biblioteconomic unit.

„Credem cu tărie că numai un domeniu biblioteconomic unit și conectat va fi în măsură să realizeze adevăratul potențial al bibliotecilor: de a construi în cunoștință de cauză societăți alfabetizate și participative”, declara în cadrul dezbaterilor secretarul general IFLA, Gerald Leitner. Acesta a mai menționat și faptul că “deși unii cred că soluția pentru provocările viitorului este de a ridica ziduri, IFLA consideră că soluția este de a dărâma ziduri. A dărâma zidurile din mintea noastră și a dărâma zidurile dintre biblioteci pentru a îmbunătăți calitatea vieții cetățenilor”. Iar noi cunoaștem faptul că îmbunătățirea calității vieții cetățenilor este misiunea bibliotecii publice. Evoluția discuțiilor poate fi urmărită pe site: <https://globalvision.ifla.org/>. Raportul privind viziunea este programat să fie publicat în ianuarie, 2018.

IFLA consideră că, crearea viziunii globale a unui domeniu biblioteconomic unit și conectat va ajuta să înfruntăm provocările viitorului și, totodată, să edificăm societăți culte, informate și participative. Angajamentul privind domeniul biblioteconomic niciodată n-a fost mai prezent în activitățile IFLA. Discuția despre viziunea globală a bibliotecii este binevenită și foarte curioasă. Să sperăm că acest brainstorming internațional va genera un produs care va ghida domeniul în furtuna perfectă cu care se confruntă lumea bibliotecară la moment.

Cât despre implicarea bibliotecilor în promovarea și realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, dacă simplificăm lucrurile, constatăm că ODD înseamnă dezvoltarea resurselor, serviciilor, produselor, facilităților etc., care sunt egale cu grija pentru utilizator, pe de o parte și promovarea bibliotecii, a resurselor, a serviciilor, a produselor, a evenimentelor și activităților care este egală cu grija pentru bibliotecă, profesie, bibliotecar și, respectiv, cu asigurarea viitorului bibliotecii, pe de altă parte.

Conferința IFLA 2018, care va avea loc între 24-30 august 2018 în Malaysia, va avea ca temă principală: „Transformarea bibliotecilor, transformarea societăților”, iar

sloganul activităților va fi „Să ajungem acolo unde-i greu de ajuns”. Și tema, și sloganul

sunt perfect aplicabile și pentru bibliotecile din Republica Moldova.

Referințe bibliografice:

1. DALY, Jimmy. 5 Bright Ideas for the Libraries of the Future [on-line] [Accesat 25.10.2017]. Disponibil: <https://statetechmagazine.com/article/2013/02/5-bright-ideas-libraries-future> .
2. DOI foști consultanți fac un milion de euro pe an din cărți de specialitate pe care le împrumută angajaților din corporații [on-line] [Accesat 20.10.2017]. Disponibil: <https://www.newmoney.ro/doi-fosti-consultanti-fac-un-milion-de-euro-pe-an-din-carti-de-specialitate-pe-care-le-imprumuta-angajatilor-din-corporatii/> .
3. LEGEA cu privire la biblioteci [on-line] [Accesat 29.10.2017]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Lege-cu-privire-la-biblioteci.pdf>.
4. LIRE 2.0. Welcome to the Lifelong Readers 2.0! [on-line] [Accesat 20.10.2017]. Disponibil: <http://www.lifelongreaders.org/ro/>
5. MILLER, Rebecca T. The Job Outlook: In 2030, Librarians Will Be in Demand | Editorial [on-line] [Accesat 25.10.2017]. Disponibil: <http://lj.libraryjournal.com/2017/10/opinion/editorial/job-outlook-2030-librarians-will-demand-editorial/> .
6. RECOMANDĂRI #diez: Cele mai bune librării online din Moldova unde poți găsi colecții impresionante de cărți [on-line] [Accesat 20.10.2017]. Disponibil: <http://diez.md/2017/02/14/recomandari-diez-cele-mai-bune-librarii-online-din-moldova-unde-poti-gasi-colectii-impresionante-de-carti/>.
7. STRATEGIA de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020 [on-line] [Accesat 29.10.2017]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Strategie-bpt-2017-2020.pdf> .
8. THE UK no longer has a national public library system [on-line] [Accesat 25.10.2017]. Disponibil: <https://www.theguardian.com/voluntary-sector-network/2017/oct/19/uk-national-public-library-system-community>.
9. **БИБЛИОТЕК стало меньше на треть, а тираж книг и брошюр уменьшился в два раза** [on-line] [Accesat 20.10.2017]. Disponibil: <http://udf.by/news/kultura/161730-bibliotek-stalo-menshe-na-tret-a-tirazh-knig-i-broshyur-umenshilsya-v-dva-raza.html>.

О развитии библиотечного образования Республики Молдова в историческом контексте

Aliona MUNTEAN,
Biblioteca Națională a Republicii
Moldova

Abstract: *Articolul oglindește etapele principale de dezvoltare a învățământului de bază în domeniul biblioteconomiei și științelor informării, precum și a formării profesionale continue a personalului de specialitate din biblioteci.*

Cuvinte cheie: *învățământ de bază în biblioteconomie și științe ale informării; formarea profesională continuă a personalului de specialitate; centre de formare continuă*

Abstract: *The article reflects the main stages in development of the basic library science and information' education, as well as in continuous professional training of the library staff.*

Keywords: *Basic library science and information' education, continuous professional training of the library staff, centers of continuous professional training*

История библиотечного дела - это история великих людей - деятелей культуры и науки, настоящих эрудитов и энтузиастов своего дела.

Начиная с Каллимаха, прозванного отцом библиографии, его ученика, Эратосвена и Клавдия Птолемея, которые служили еще в Александрийской библиотеке и продолжая Евфросинией Полоцкой, Ричардом де Бери, Антонио Мальябекки, Готфрид Вильгельм Лейбницем. Список выдающихся личностей, которые работали в библиотеке в разное время дополняет такие имена как Лао Цзы, древнекитайский философ, который большую часть своей жизни

был хранителем царской библиотеки государства Чжоу, Зенотот Эфесский, один из первых библиотекарей Александрийской библиотеки, Иоганн Вольфганг Гете и Иммануил Кант, Николай Лобачевский и Иван Крылов, Бенджамин Франклин и Марсель Пруст, Джакомо Казанова и один из братьев Гримм - Якоб, Дени Дидро и Федерико да Монтефельтро, еще в XV в. сформулировавший требования, предъявляемые к библиотекарю. Это и Габриэль Нодэ — французский учёный, эзотерик и библиотечарь, который в течение 10 лет собрал первую, уникальную библиотеку для парижского дворца кардинала

и министра Жюль Мазарини (ныне — Национальная библиотека Франции), автор трактата «*Advis pour dresser une bibliothèque*» (Советы для устройства библиотек), который в течение трех веков был основным руководством для многих поколений библиотекарей. Это и **Дьюи Мелвил**, выдающийся американский библиотекарь и библиограф, автор «Десятичной классификации», который впервые в истории библиотечного дела допустил женщин к работе в библиотеке, обратив внимание на то, что женщины отличаются чертами характера, крайне необходимыми библиотекарю.

Не является исключением и история молдавской культуры. Великие личности были библиотекарями: Богдан Петричейку Хашдеу, Михай Эминеску, Лучиан Блага, Джордже Баковия и многие другие. Вдохновленный профессией, Михай Эминеску сочинил клятву библиотекаря. «Я счастлив, что выбрал место, подходящее моей одинокой природе и готовности к исследованиям» — писал он.

Список можно продолжить, но объединяет выдающихся профессионалов библиотечного дела тот факт, что будучи, без сомнения, незаурядными личностями, профессию каждый из них изучал индивидуально, на примерах своих предшественников или пройдя ученичество.

Именно независимое индивидуальное образование и было формой библиотечного образования вплоть до XIX в. [6]

Первой попыткой формального библиотечного образования можно считать Национальную школу хартий (фр. *École nationale des chartes*) — французское государственное специализированное учреждение высшего образования в подчинении министерства высшего образования и научных исследований. Школа была создана в 1821 году по плану известного публициста Дежерандо. Ещё в 1806 году он представлял Наполеону I гораздо более широкий план такого института, но тогда план не осу-

ществился, и только в 1821 году последовал королевский ордонанс Людовика XVIII об учреждении «Школы хартий» для подготовки архивистов.

Первыми профессорами были назначены аббат Лепин (Lespine), уже в течение 20 лет заведовавший отделением рукописей в Королевской библиотеке, и Павилье (M. Ravillet), начальник исторической секции королевских архивов. Но основные предметы, которые изучались в этом учебном заведении — это вспомогательные науки истории, а выпускники получали диплом архивиста-палеографа, который позволял им работать в архивах и библиотеках.

Во второй половине XIX века происходит переоценка в отношении к профессии: все чаще именно профессионалам доверяют руководить библиотеками. Во Франции еще в 1839 году выпускникам Национальной школы хартий Регламентом Национальной библиотеки было предоставлено право работать в главной библиотеке страны.

После 1850 года библиотечное образование появляется в других странах: Австрия — 1864 г., Англия — 1877 г., в виде достаточно противоречивых по содержанию курсов. [6]

В России 17 апреля 1913 г. в Университете им. А. Шанявского были открыты первые (на постоянной основе) в истории Российской империи Библиотечные курсы. Их идеологом, организатором и одним из преподавателей была выдающийся библиотечный менеджер Любовь Борисовна Хавкина.

В Румынии началом теоретизации библиотечного дела можно считать 1925-1926 гг., когда Александр Сади-Ионеску в Практической школе архивистов-палеографов читал курс основ библиотекономии и библиографии.

На территории нынешней Республики Молдова формального библиотечного образования не существовало вплоть до второй половины 20-го века. Хотя это совсем не обозначает, что библиотеки и библиотечное дело не развивались. В 1830 году, указом Министерства Внутренних дел России, в Кишиневе откры-

вается Публичная Губернская библиотека (ныне Национальная Библиотека Республики Молдова) и первым библиотекарем назначен Гавриил Белевич, интеллеktуал, учитель мужской гимназии № 1, в которой расположена библиотека. Будучи выпускником Главного народного училища города Черновцы, изучал религию, историю, географию, латынь, румынский, немецкий и славянские языки и его кандидатура была вполне подходящей и логичной для того времени. Функции библиотекаря он исполнял наряду с обязанностями учителя. Следующий работник публичной библиотеки в Кишиневе, Николай Яковлевич Козлов, назначен на этот пост за «...отличные познания и дарования», и действительно, как мы можем видеть из документов, был образован, умен и независим в своих взглядах и суждениях. В первый же день своего вступления в должность он пишет гражданскому губернатору: «Я не могу еще ничего представить Вашему превосходительству насчет улучшения библиотеки, кроме искреннего желания моего сделать ее сколько возможно полезнее для здешней публики... поныне не было в библиотеке отмечаемо ни число книг ..., ни число посетителей, ни время года и в какие часы дня библиотека была наиболее посещаемая...» [2]

Про Ивана Танского, одного из библиотекарей и видных деятелей культуры газета «Бессарабские областные ведомости», писала: «Новый библиотекарь Танский был одним из видных защитников культуры и образования в стране. Он не ограничивал свою деятельность содержанием вверенной ему публичной библиотеки в должном порядке, но и принимал близкое участие в деле просвещения...» Благодаря его напряженной работе и профессионализму, в местной библиотеке 4 зала: зал с журналами, зал газет, зал с книгами и зал для культурных мероприятий. Он был страстным краеведом, мечтал об открытии краеведческого отдела в библиотеке и его увлечение сказалось на составе коллекции.[2]

Яркой эпохой в развитии библиотечного дела был Венедик Беллер, немец по происхождению, учитель немецкого языка и математики, который привнес понятие менеджмента в управление библиотекой. Директор тщательно относился к организации, планированию, и управлению ресурсами. Результаты были впечатляющими: Библиотека переехала в новое здание, коллекции увеличились в несколько раз, впервые производится демократизация допуска в библиотеку, и она принимает и читателей из других социальных слоев, помимо знати. Ему принадлежит первая попытка воссоздать модель Александрийской библиотеки, открыв в ней музей и намерение привнести патримониальную и архивную функции, однако, это ему не удалось, потому что в Кишинев был назначен другой губернатор, которому «прозападные» тенденции директора библиотеки не понравились. Анна Курковски, которая только один год руководила библиотекой оставила своим последователям два важных документа: «Правила управления библиотекой» и «Правила для посетителей библиотеки». В них было указано, что Библиотека предоставляет услуги всем гражданам Кишинева, но брать книги домой разрешалось исследователям, ученым, городским чиновникам, преподавателям, ученикам старших классов и городским организациям. Нельзя не отметить вклад в библиотековедение Молдовы Дарьи Харжевской, исключительной личности и непревзойденному профессионалу, которая отдала библиотечному делу 47 лет. Благодаря ее плодотворным отношениям с крупными библиотеками России, значительно увеличился фонд библиотеки, были созданы каталоги на карточках. В 1911 году Дарья Харжевская присутствовала на первом съезде библиотекарей в России и внесла инновационные по тем временам предложения – об улучшении систематических каталогов, о создании публикации, которая будет охватывать все вопросы, связанные с деятельностью библиотек, о развитии навыков чтения у детей и т. д. [1]

Первой попыткой формального библиотечного образования в Молдове можно считать учебное заведение с названием «Школа политического просвещения», которая готовила кадры библиотекарей и клубных работников.

Во время Второй Мировой Войны школа приостановила свою деятельность. А в 1944 году решением народного комиссара МССР № 146 от 24 июля, «Школа политического просвещения» города Сорока возобновляет свою активность. В 1946 году Совет министров СССР постановлением № 1349-R от 12.02.1946 меняет название школы на «Техникум библиотекарей». Первый выпуск, 1947 года, представлял 14 библиотекарей, что подтверждается протоколом Государственной экзаменационной комиссии. В 1957 году техникум реорганизуется в «Республиканскую школу культпросвета» и продолжает готовить специалистов со средним образованием для библиотек республики.[5] Но этого было мало для подготовки достаточного числа квалифицированных кадров, и в середине 20-го века, развивали библиотеки и управляли ими люди с разнообразным, чаще всего педагогическим, образованием. А работали в них обычно люди без высшего или специального образования. К примеру, в 1959 г. только 13 % из библиотекарей Молдавской ССР имели высшее образование.

С целью изменить ситуацию и модернизировать деятельность библиотек, Правительством республики было решено открыть, начиная с 1 сентября 1960 года, заочное отделение библиографии и библиотековедения, при Филологическом факультете Государственного Университета Молдовы. Но даже тогда, первый выпуск 1965г. получил дипломы с двойной специальностью: «Библиотекарь-библиограф. Учитель языка и литературы». В этом же году, открывается дневное отделение для подготовки библиотечных кадров. После одиннадцати лет успешного опыта подготовки специалистов библиотечного дела в 1972 году Министерство образования МССР издало приказ об открытии факультета

Библиотековедения и библиографии с двумя соответствующими кафедрами. Открытие факультета ознаменовало новый этап в развитии формального библиотечного образования. Факультет становится одним из самых многочисленных в университете, а его выпускники трудятся во многих библиотеках республики. До 90-х годов прошлого века учебные программы по библиотековедению сильно политизированы, отличаются однообразием и некоторым консерватизмом, свойственным, впрочем, и развитию библиотек того периода.[7]

Первые годы независимости Республики Молдова совпадают с кризисом в библиотечном образовании, обусловленным непростой финансовой ситуацией в стране. Профессия библиотекаря - одна из самых мало оплачиваемых, её престиж падает, поступающих в университет по данной специальности - все меньше. И в 1993 году факультет библиотековедения и библиографии объединяют с факультетом журналистики. Новый, объединенный факультет называется «Факультет журналистики и коммуникационных наук». В настоящее время он состоит из трех специализированных кафедр: кафедра журналистики, кафедра коммуникационных наук и кафедра библиотекоэкономики и *информационной* деятельности.

В 2005 году Молдова присоединилась к Болонскому процессу, что было обусловлено правительственной политикой в сфере высшего образования. В рамках Болонского процесса в Молдове было произведено ряд изменений, направленных на обеспечение конкурентоспособности высшего образования за рубежом. Была внедрена двухуровневая система (лиценциат и мастерат). Кроме того, была принята система учебных кредитов (ECTS). Внедрение кредитов в систему высшего образования было связано с тем, чтобы сопоставить содержание учебного процесса и учебных программ, как на национальном, так и европейском уровнях. Именно благодаря этому дипломы молдавских вузов признаются за границей. Также, в вузах

Молдовы начали активно развивать вузовскую автономию, когда университеты переходят на самофинансирование.

Спустя 11 лет, существует еще много проблем и недоработок, связанных с законодательной базой, существованием и новых принципов образования и постсоветских. Четко не определены права и обязанности вузов при переходе на автономное состояние. Достижениями же является привлечение европейских фондов в национальное высшее образование, признание дипломов за границей, участие отечественных вузов в различных европейских проектах.

В современном контексте информационной эксплозии и множества информационных носителей, когда чувствуется жизненная необходимость серьезного профессионального образования для библиотекарей, Кафедра библиотекведения и *информационной* деятельности активно продолжает развивать учебный процесс, предлагая академические программы по разным направлениям деятельности:

- Библиотекономия, информационная деятельность и архивирование;
- Издательская деятельность;
- Инфодокументальные коммуникационные технологии;
- Информационные и социально-культурные услуги для 1-го цикла;
- Цифровые библиотеки и информационные услуги;
- Связи с общественностью;
- Логистика издательств;
- Менеджмент инфодокументальных организаций для 2-го цикла.

Современные учебные планы акцентируются на навыках и ориентированы на современные технологии. Но, поскольку законодательство республики и внутренние регламентирующие документы библиотек не предполагают обязательного библиотечного образования при приеме на работу, а социальный статус библиотекарей остается невысоким, группы выпускников по профилю очень немногочисленны и достаточно остро чувствуется проблема квалифицированных библиотечных кадров. Ре-

шением проблемы стало неформальное образование, которое проводится с учетом объявленных или выявленных потребностей, базируется на реальной связи с рабочей практикой обучаемых и позволяет составлять гибкие программы, удобное расписание и место проведения. Аккредитованные курсы для специалистов – библиотекарей проводятся при Государственном Университете и позволяют не только повысить свою квалификацию, но при наличии высшего образования, получить второе, библиотечное, за год. Помимо этого, две большие библиотеки открыли методологические национальные центры.

Национальный центр повышения квалификации для профессиональных библиотекарей образован в соответствии с Меморандумом между мэрией, городской библиотекой «Б. П. Хашдеу», представителем программы «IREX» в Молдове Фондом «Novateca» и Ассоциацией библиотекарей Молдовы. Центр представляет собой национальный проект с участием в учебных действиях библиотекарей всей сети национальных библиотек. Кабинеты, оборудованы всем необходимым для успешного современного обучения - компьютерами, ноутбуками, iPad планшетами, видеопроекторами, интерактивными досками, современными мультимедийными принтерами, видеокамерами, цифровыми фотоаппаратами, которые помогают организовать процесс обучения должным образом. Приоритетными целями Центра являются:

- инициирование и развитие сотрудничества для модернизации и диверсификации деятельности библиотек;
- предоставление учебной платформы, которая обеспечит новые возможности обучения для библиотекарей в соответствии с потребностями профессионального развития;
- обеспечение деятельности, направленной на развитие и укрепление человеческого потенциала в региональном и национальном сообществе, в сотрудничестве с другими заинтересованными организациями;

- создание на протяжении всей жизни процесса обучения;
- обновление знаний и профессиональных навыков специалистов;

Foto.1: Национальный центр повышения квалификации для профессиональных библиотекарей при Муниципальной библиотеке «В. Р. Hasdeu».

Foto.2: Тренинг в Национальном центре повышения квалификации для профессиональных библиотекарей.

Осенью 2015 года в соответствии с Меморандумом между Национальной библиотекой Республики Молдова, Министерством Культуры Республики Молдова и представителем международной программы «IREX» в Молдове - Фондом «Novateca» открывает двери «Центр Статистики, исследований и развития», который помимо методологической функции имеет целью модернизировать библиотечные технологии, перевести традиционный процесс сбора и представления статистических данных о деятельности публичных библиотек в цифровое информационное пространство. Для выполнения этих задач

были разработаны три учебных модуля:

- Подготовка тренеров в области учета и сбора статистических данных и предоставление онлайн отчетов;
- Обучение библиотекарей использованию онлайн платформ для сбора данных и отчетности;
- Использование статистических сводок и показателей для стратегического менеджмента библиотек, оценки результатов деятельности, представительства и защиты прав и интересов библиотечной системы (*advocacy*).

Foto. 3: «Центр Статистики, исследований и развития» при Национальной библиотеке Республики Молдова в день торжественного открытия.

Foto. 4: Представитель международной программы «IREX» в Молдове Эван Трейс; Министр культуры Республики Молдова Моника Бабук; директор Национальной библиотеки Республики Молдова Елена Пинтилей торжественно открывают «Центр Статистики, исследований и развития».

Только за август-декабрь 2015 года были организованы 11 учебных мероприятий, а в 2016 году - 15 тематических тренингов.

Foto. 5, 6: Рабочие моменты тренингов.

Важнейшим звеном системы непрерывного библиотечного образования является Центр непрерывного профессионального образования в области би-

блиотековедения и информационных наук, созданный в начале 2017 года при Национальной Библиотеке Республики Молдова. Центр выполняет различные функции: изучения потребностей рынка в непрерывном образовании, организация в соответствии с этими потребностями учебных программ для библиотечной республики и отдельно для персонала Национальной библиотеки, координация деятельности в этом направлении, оказание методической помощи аналогичным структурам страны. В 2017 году при Центре прошли обучение 322 курсанта (в том числе 154 сотрудников Национальной библиотеки и 168 представителей библиотек страны), были разработаны и внедрены 22 учебные программы и реализованы 192 академических часов.

Каким будет будущее библиотечное образование в мире и в нашей стране в этом столетии? Трудно предсказать. В настоящее время образование чаще выбирает неформальные виды и ориентировано направлено на информационные технологии - их организацию, управление, использование.

Список источников:

1. Виртуальный музей. Галерея Директоров. [Электронный ресурс]. [Дата обращения 12.01.2018]. Режим доступа: http://moldavica.bnrm.md/biblielmoMuzeu?a=d&c=muzeu_html&d=Jdirectori.
2. ГАНЕНКО, П. Г. История Кишиневской публичной библиотеки (1830 – 1917 гг.). Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1966. 112 с.
3. Из истории организации библиотек в Кишиневе. В кн.: Киртока, А. Государственная республиканская библиотека им. Н. К. Крупской. Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1961, р. 3-14.
4. Кадры библиотеки в кн.: Киртока, А. Государственная республиканская библиотека им. Н. К. Крупской. Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1961, р. 64-65.
5. Коледж искусств города Сороки. История. [Электронный ресурс]. Коледж искусств города Сороки: [сайт]. [Дата обращения 18.03.2016]. Режим доступа: <http://colegiuldeartesoroca.md/>.
6. РЕГНЕАЛЭ, Мирчеа. Библиотечное образование вчера и сегодня [Электронный ресурс]. Исследования в области библиотечных и информационных наук. 2006, nr. 9/10. [Дата обращения 12.01.2018]. Режим доступа: <https://doaj.org/article/82b82b707a55424baa4d901f9cab4f0e>.
7. ЦУРКАН, Нелли. Кафедра библиотековедения и информационной деятельности: прошлое, настоящее и проекция в будущее. В кн.: Тутун, Ирина, Куликовски, Лидия. 50 лет библиотечного образования в Республике Молдова. Библиография. Кишинев, 2012, р. 8-15.

Zona 9 – o nouă zonă în descrierea bibliografică

Valentina CHITOROAGĂ,
Camera Națională a Cărții

Abstract: Autorul prezintă informații despre elaborarea de către specialiștii catalogatori ruși a unui nou standard GOST 7-0-100-2018 pentru descrierea bibliografică, Standardul va înlocui Standardul 7.1.2003, standard interstatal, aplicat în descrierea documentelor și de către centrele de informare și documentare de la noi din țară. Noul standard este elaborat pe baza ediției consolidate (2011) a Descrierii Bibliografice Internaționale Standard ISBD ("International Standard Bibliographic Description"). Standardul 7-0-100-2018 include o nouă zonă – Zona 9 – Zona formei conținutului și a tipului de suport.

Cuvinte-cheie: descriere bibliografică, ISBD ediție consolidată, descriere bibliografică internațională standard, GOST 7-0-100-2018, elemente de descriere bibliografică, Zona 9 - Zona formei conținutului și a tipului de suport.

Abstract: The author presents information on the elaboration by the Russian Cataloguists of a new GOST 7-0-100-2018 standard for the bibliographic description. The standard will replace the Standard 7.1.2003, the inter-state standard applied in the writing of documents, used the information and documentation centres in our country. The new standard is based on the consolidated edition (2011) of the International Standard Bibliographic Description (ISBD). The 7-0-100-2018 standard includes a new area – Area 9 - Content form and media type area.

Keywords: consolidated bibliographic description ISBD, International Standard Bibliographic Description, GOST 7-0-100-2018, elements of bibliographic description, Area 9 - Content form and media type area.

În decembrie 2017 a fost publicată prima redacție a GOST-ului 7-0-100-2018 „Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления” (Înregistrarea bibliografică. Descrierea bibliografică: Cerințe și reguli generale de alcătuire), elaborat de către Camera Cărții din Rusia, Biblioteca de Stat și Biblioteca Națională a Rusiei, care va intra în vigoare la 1 iulie 2019, și care va înlocui Standardul 7.1.2003.

Noul standard este elaborat pe baza ediției consolidate (2011) a Descrierii Bibliografice Internaționale Standard ISBD („International Standard Bibliographic Description”), ediție elaborată de Grupul de revizuire a ISBD și aprobată de Comitetul Permanent al Secțiunii de Catalogare IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecare).

Standardul are drept scop unificarea descrierii bibliografice a tuturor tipurilor

de resurse în conformitate cu normele internaționale, precum și pentru a asigura compatibilitatea datelor în procesul schimbului de informații la nivel național și internațional.

În standard sunt redați trei termeni, definiția cărora a fost actualizată:

iterație – variantă de resursă integrată, publicată pentru prima dată sau după ce a fost actualizată.

preliminari - pagină (-i) de titlu (sau substituentul paginii de titlu) împreună cu verso-ul paginii (-lor) de titlu (sau substituentul paginii de titlu) și celelalte pagini care preced pagina (-ile) de titlu (sau substituentul paginii de titlu).

resursă - obiect artificial sau natural, care servește ca sursă de informații, apărut în orice formă, în orice sistem de semne, pe orice suport fizic.

Standardul 7-0-100-2018 include o nouă zonă – Zona 9 – Zona formei conținutului și a tipului de suport, zonă care înlocuiește termenii folosiți pentru desemnarea generală a materialului, element bibliografic ce urma titlul propriu-zis din Zona titlului și a mențiunii de responsabilitate, și care nu satisfăcea noile reglementări impuse de modelul conceptual FRBR.

În ediția ISBD 2011, această zonă este amplasată la începutul schemei ISBD fiind numerotată cu cifra zero.

Zona 9 – **Zona formei conținutului și a tipului de suport** cuprinde următoarele elemente bibliografice: forma conținutului, calificarea conținutului și tipul de suport. Ele vor facilita identificarea și selectarea resurselor adecvate la nevoile informaționale ale specialiștilor și utilizatorilor. Prezența acestor elemente este necesară într-un catalog/bază de date care conține înregistrări pentru mai multe tipuri de resurse.

Punctuația folosită în cadrul zonei este următoarea:

- Termenii care indică forma conținutului sunt precedați de punct spațiu [.], cu excepția primului termen, când resursa are mai multe forme de prezentare a conținutului, sau a singurului termen existent, când resursa are o singură formă de prezentare.

- Calificarea conținutului este elementul imediat următor formei conținutului și se

încadrează între paranteze rotunde precedate de spațiu [()]. Dacă pentru calificarea conținutului se folosesc mai mulți termeni, aceștia se despart prin spațiu punct și virgulă spațiu [;].

Exemplu: Forma conținutului (calificarea conținutului).

- Termenii care indică tipul de suport urmează imediat celor care arată calificarea conținutului și sunt precedați de spațiu două puncte spațiu [:].

Exemplu: Forma conținutului (calificarea conținutului) : tipul de suport.

Când resursa descrisă este formată din mai multe tipuri de mediu cu diferite forme de conținut, fiecare set de elemente „forma conținutului (calificarea conținutului) : tipul de suport” se introduce prin spațiu semnul plus spațiu.

Exemplu: Forma conținutului (calificarea conținutului) : tipul de suport + forma conținutului : tipul de suport.

Sursa principală de informare pentru această zonă este întreaga resursă descrisă.

Descrierea elementelor bibliografice ale zonei 9.

Forma conținutului

Primul element bibliografic al zonei - forma conținutului, **este obligatoriu** și redă forma sub care se prezintă conținutul resursei.

Termeni pentru forma conținutului

Termenii de mai jos se determină în limba și scrierea alese de agenția bibliografică națională, folosindu-se atâția termeni, cât sunt aplicabili resursei descrise:

- mișcare;
- sunet;
- imagine;
- muzică;
- obiect;
- text;
- vorbire;
- program electronic;
- date electronice.

1. Termenul „mișcare” este folosit pentru o resursă, conținutul căruia este exprimat prin mișcare (de exemplu, notație coregrafică, punere în scenă). Termenul „mișcare” nu se aplică resurselor care conțin imagini în mișcare (de exemplu, cum ar fi înregistrările video).

2. Termenul „sunet” se utilizează pentru o resursă, conținutul căruia este exprimat de înregistrări de sunete produse de animale, păsări, surse naturale de sunete sau asemenea sunete simulate de vocea umană sau dispozitive digitale.

Termenul „sunet” nu se aplică muzicii înregistrate și înregistrării vorbirii umane.

3. Termenul „imagine” se utilizează pentru o resursă a cărei conținut este exprimat printr-o linie, formă, umbră etc., și este destinat percepției vizuale. Imaginea poate fi fixă sau în mișcare (de exemplu, reproduceri de artă, hărți, fotografii, imagini satelitare, stereografii, filme și litografii).

Termenul „imagine” nu se aplică unor astfel de resurse cartografice, cum ar fi globurile, machete de relief, secțiunile transversale, tridimensionale.

4. Termenul „muzică” se utilizează pentru o resursă, conținutul căruia este exprimat prin tonuri sau sunete în succesiune, combinate într-o secvență specifică, relaționate temporal pentru a produce o compoziție care are unitate de continuitate. Muzica poate fi înregistrată utilizând semne (note), realizate sau înregistrate în formate analogice sau digitale, sub forma unor sunete vocale, instrumentale sau mecanice care au ritm, melodie sau armonie (de exemplu: muzică scrisă, partituri, muzică înregistrată, concerte, opere și înregistrări de studio etc.).

5. Termenul „obiect” se utilizează pentru o resursă a cărei conținut este exprimat cu ajutorul formelor naturale și al artefactelor create artificial de om sau de mașină. Obiectele naturale includ obiecte de viață și neînsuflite: fosile și minerale, animale, plante, insecte, probele biologice pe un diapozitiv de microscop etc. Exemple de artefacte, numite și structuri tridimensionale, sunt clădirile, sculpturile, modelele, jucării, echipamente, articole de îmbrăcăminte etc.

6. Termenul „text” se utilizează pentru o resursă a cărei conținut este exprimat prin cuvinte scrise, simboluri și numere (cărți imprimate sau electronice, manuscrise, corespondență, baze de date de reviste și ziare microfilmate).

7. Termenul „vorbit” se utilizează pentru o resursă, a cărei conținut este exprimat

prin voce umană (audiocărți, emisiuni radio, înregistrări de istorie orală, înregistrări de teatru radiofonic pe suport analogic sau digital).

8. Termenul „program electronic” se utilizează pentru o resursă a cărei conținut este exprimat prin instrucțiuni codificate digital și destinate procesării și executării de un calculator (de exemplu, sisteme de operare pe calculator, software aplicativ etc.).

9. Termenul „date electronice” se utilizează pentru o resursă, conținutul căruia este exprimat de date codificate digital, destinate a fi prelucrate de un calculator (de exemplu, date numerice, date de mediu etc. folosite de softuri aplicative pentru a calcula medii, corelații etc. sau pentru a produce machete etc. dar, în mod normal, de obicei neexpuse în formă brută).

Termenul „date electronice” nu se aplică înregistrărilor digitale codificate ale muzicii, vorbirii, sunetelor, precum și a imaginilor și textului reproduse de calculator.

10. Pentru o resursă a cărei conținut nu poate fi exprimat prin nici unul dintre termenii de mai sus, se indică termenul „alte forme”.

Pentru o resursă a cărei conținut este exprimat prin trei sau mai multe forme se indică termenul „forme multiple”.

Dacă resursa include diferite tipuri de conținut care sunt accesibile prin aceleași tipuri de suport (plasate pe același mediu fizic sau reproduse de același dispozitiv) și percepute fără dispozitive, atunci informațiile despre tipurile de conținut sunt indicate prin următoarele reguli.

Dacă tipurile de conținut sunt echivalente, în descriere pot fi redate, în ordine alfabetică, toate tipurile de conținut, separate prin semnul punct.

Exemplu: *Imagine. Text.*

(Exemplul se referă la un album de artă imprimat).

În cazul în care în resursă predomină unul dintre tipurile de conținut, se indică mai întâi forma predominantă apoi cea mai puțin semnificativă.

Exemplu: *Imagine. Mișcare. Text.*

(Exemplul se referă la un CD-ROM, al cărui conținut principal este un videoclip

al unui dans, însoțit de kinetografie cu text explicativ).

Dacă tipurile de conținut nu prevalează, ele sunt considerate minime, aleatoare sau ne semnificative, și în descriere nu se indică.

Exemplu: *Text*.

(Exemplul se referă la o carte tipărită cu un număr mic de ilustrații).

Calificarea conținutului

Calificarea conținutului este un element opțional. Calificarea conținutului are rolul de a clarifica și nuanța forma conținutului. Mai exact, acest element specifică tipul, natura sensorului, dimensionalitatea și/sau prezența ori absența mișcării pentru resursa descrisă.

Pentru calificarea unei anumite forme de conținut, se utilizează termenii de mai jos, și se folosesc atâția termeni câți sunt aplicabili conținutului resursei.

De exemplu, în cazul formei conținutului pentru care s-a folosit termenul „imagine” se folosesc, pentru calificarea conținutului, specificații de mișcare și specificații de dimensionalitate.

Exemple:

Imagine (statică ; bidimensional)ă.

Imagine (mișcare ; tridimensional)ă.

Imagine (interpretativă ; mișcare ; tridimensional)ă.

Termeni pentru specificarea tipului

Pentru specificarea tipului în care este exprimat conținutul se folosesc următorii termeni:

➤ Scris (ă) – conținut exprimat printr-un sistem de notație în scopuri artistice (de exemplu, muzică, dans, punere în scenă);

➤ Interpretat (ă) – conținut exprimat într-o formă audibilă sau vizibilă (de exemplu: înregistrări de interpretări muzicale sau coregrafice, muzică generată de computer);

➤ Cartografic (ă) – conținut reprezentând întreg Pământul, sau o parte a sa, sau un corp ceresc, la orice scară (de exemplu, hărți, atlase, globuri, machete de relief).

Termeni pentru specificarea senzorială

Acest atribut indică prin ce simț uman este perceput conținutul unei resurse și pentru specificarea senzorială se folosesc următorii termeni:

a) vizual - pentru caracterizarea conținutului perceput prin organele văzului;

Exemple: *Mișcare (interpretată, vizuală)*
Muzică (scrisă, vizuală)

b) gustativ - pentru caracterizarea conținutului perceput prin intermediul organelor gustative;

Exemplu: *Obiect (gustativ)*

c) olfactiv - pentru caracterizarea conținutului perceput prin intermediul mirosului;

Exemplu: *Obiect (olfactiv)*

d) auditiv - pentru caracterizarea conținutului prin intermediul organelor de auz;

Exemple: *Sunete (auditive)*

Discurs oral (auditiv)

e) tactil - pentru caracterizarea conținutului prin intermediul organelor de pipăit.

Exemplu: *Imagine (cartografică, fixă, bidimensională, tactilă)*

Text (tactil)

Tipul de suport

Tipul de suport este ultimul element bibliografic al Zonei 9 și aduce informații despre formatul suportului de stocare, în combinație cu tipul instrumentului necesar pentru a reda, vizualiza, executa etc. conținutul resursei. El se completează obligatoriu.

Pentru desemnarea tipului de suport sunt folosiți următorii termeni:

- audio;
- video;
- microscopic;
- microformat,
- nemediat;
- proiectabil;
- stereografic;
- electronic.

Termenii de mai sus, se redau după tipul de conținut (sau caracteristicile sale) cu literă mică, și sunt precedați de semnul două puncte [:].

Termenii pentru tipul de suport se redau în concordanță cu termenii formei de conținut și calificării conținutului.

Termenul „audio” este folosit pentru resursele al cărui conținut este accesibil prin intermediul dispozitivelor de înregistrare a sunetului și care necesită un audio-player.

Exemplu: *Sunete (auditive): audio.*

Termenul „video” este folosit pentru resursele al cărui conținut este disponibil prin intermediul unui video player. Suporturi folosite pentru a stoca imagini în mișcare sau fixe, proiectate pentru a fi utilizate cu un dispozitiv de redare, precum un videocasetofon sau un DVD player.

Exemplu: *Muzică (interpretată): video.*

Termenul „microscopic” este folosit pentru resursele al cărui conținut este accesibil prin intermediul microscopului.

Exemplu: *Text (vizual): microscopic.*

Termenul „microformat” este folosit pentru resursele care necesită un cititor de microformate.

Exemplu: *Mișcare (semn): microformat.*

Termenul „nemediat” este folosit pentru resursele al cărui conținut este disponibil pentru utilizare sau percepție și care nu necesită un dispozitiv mediator pentru a fi utilizate/percepute.

Exemplu: *Text (vizual): nemediat.*

Termenul „proiectabil” este folosit pentru resursele al cărui conținut este accesibil cu ajutorul echipamentului de proiecție (kinoprojector, diaprojector sau projector).

Exemplu: *Imagine (statică, bidimensională, vizuală): proiectabilă.*

Termenul „stereografic” este utilizat pentru resursele al cărui conținut este accesibil cu ajutorul unui vizualizator stereografic sau un aparat stereografic pentru obținerea efectului de tridimensionalitate.

Exemplu: *Imagine (statică, tridimensională, vizuală): stereografică*

nală, vizuală): stereografică

Termenul „electronic” este utilizat pentru resursele al cărui conținut este accesibil cu ajutorul unui computer.

Exemple: *Text (vizual) : electronic.*

Program electronic : electronic.

Pentru resursele la care nu se poate aplica nici unul dintre termenii de mai sus, se aplică termenul „alte tipuri de mediu”.

Exemplu: *Imagine (statică, tridimensională): alte tipuri de mediu.*

Pentru resursele cu conținut mixt, care cuprind mai mult de trei tipuri de suporturi, se aplică termenul „forme multiple”.

Exemplu: *Imagine (statică, bidimensională) : forme multiple.*

Folosirea Zonei 9 în descrierea bibliografică a resurselor va avea următoarele avantaje:

- va dispărea desemnarea generală a materialului care era un element facultativ în schema ISBD;

- termenii folosiți pentru forma conținutului, calificarea conținutului și tipul de suport sunt accesibili;

- utilizatorilor li se asigură noi posibilități de căutare ale resurselor;

- sunt vizibile toate resursele pe diferite tipuri de mediu;

- va facilita schimbul de înregistrări bibliografice între instituții.

Prin urmare, Zona 9 este utilă și importantă în cadrul schemei ISBD.

Referințe bibliografice:

1. ГОСТ Р 7.0.100–2018 "Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления". [Accesat la 10.01.2018]. Disponibil: <http://bookchamber.ru/index.html>.

2. ISBD. International Standard Bibliographic Description. consolidated edition. [Accesat la 10.01.2018]. Disponibil: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/isbd/isbd-cons_20110321.pdf www.ifla.org/files/.

3. International Standard Bibliographic Description (ISBD). Area 0: Content Form and Media Type Area. [Accesat la 3.01.2018]. Disponibil: http://www.ifla.org/files/cataloguing/isbd/area-0_2009.pdf.

4. CĂLUIAN, Catrina. Zona 0 – Zona formei conținutului și a tipului de suport. [Accesat la 3.01.2018]. Disponibil: <http://www.bvau.ro/docs/pdf/bfu13.pdf>.

Reflecții privind evidența resurselor informaționale pe suport electronic

Viorica LUPU,
Biblioteca Republicană Științifică
Agricolă a Universității Agrare de
Stat din Moldova

Abstract: În articol sunt prezentate informații privind evidența resurselor electronice stocate pe suporturi amovibile, instalate local, în rețea, disponibile la distanță. Scopul lucrării constă în prezentarea diferitor opinii ale specialiștilor în domeniu referitoare la evidența resurselor electronice și descrierea particularităților de evidență a fiecărui tip de resurse electronice. În vederea unificării evidenței este necesară elaborarea unei metodologii la nivel național care ar include reguli, norme de evidență a resurselor electronice.

Cuvinte-cheie: resurse informaționale; documente electronice; evidență.

Abstract: The article presents information on accounts of electronic resources on removable support, installed into the local network and accessible from the distance. The purpose of the work is to present different opinions of specialists on accounting of the information electronic resources, and to describe the peculiarities of accounting of each type of electronic document. To unificate this process, the necessity exists to elaborate a methodology with the rules of accounting of electronic documents on the national level.

Keywords: Information resources; electronic documents accounting

Actualmente, se simte o creștere explozivă a informației la nivel mondial, are loc într-un ritm rapid transferul informațiilor acumulate tipărite în format electronic și producerea informației noi direct în formă electronică. Bibliotecile ca principali furnizori de informație trebuie să accepte multitudinea și diversitatea suporturilor informaționale, îmbunătățindu-și colecția cu diferite categorii de documente (tipărite, audiovizuale, electronice,

multimedia etc.).

Impactul tehnologiilor informaționale și apariția documentelor electronice în bibliotecă deplasează accentul de pe paradigma documentară pe cea informațională, crează un nou concept numit „biblioteca fără ziduri”, pune pe ordinea de zi dilema „accesul sau dreptul de proprietate?”. Toate aceste schimbări au condus la necesitatea identificării unor noi mijloace și metode nu doar de stocare și accesare a resurselor

informaționale, dar și de eficientizare a organizării evidenței lor.

Dezvoltarea activă a resurselor electronice și utilizarea acestora în activitățile bibliotecilor a dus și la o schimbare în interpretarea noțiunii de „colecție de bibliotecă”. În conformitate cu standardul SM ISO 2789:2015 „Statistici internaționale de bibliotecă”, colecția bibliotecii este o colecție ce cuprinde toate documentele puse la dispoziția utilizatorilor, atât documente proprii, cât și resurse accesibile la distanță, pentru care au fost obținute drepturi de acces permanent sau temporar.

La momentul actual, în Republica Moldova nu există un document detaliat care ar descrie și reglementa evidența resurselor electronice. La nivel național a fost aprobat standardul SM ISO 2789:2015 “Statistici internaționale de bibliotecă”, care reflectă în compartimentul *Colecții* unele practici privind statistica resurselor electronice.

Un alt document este instrucțiunea ”Evidența colecțiilor de bibliotecă” aprobată prin ordinul Ministerului Culturii nr. 152 din 08.05.2003, dar trebuie să recunoaștem că instrucțiunea este depășită și nu conține recomandări privind evidența acestei categorii de documente. Unele recomandări putem găsi în notele explicative pentru completarea formularului „Raport statistic nr. 6 C. Activitatea bibliotecilor”, aprobate la ședința Consiliului Bibliotecomic Național din 6 noiembrie 2015.

De ce este importantă evidența resurselor informaționale ale bibliotecii? Procesul de evidență a colecțiilor este constituit din operații complexe, ce furnizează date exacte cu privire la cantitatea, conținutul, circulația stocurilor, valoarea și dinamica colecției. Evidența este baza situațiilor financiare ale colecției și o parte integrantă a măsurilor care să asigure conservarea, siguranța și integritatea colecțiilor. Ea servește ca sursă de informare permanentă și concretă privind situația colecțiilor bibliotecii, permite realizarea analizelor statistice, monitorizarea ritmicității intrărilor și ieșirilor din bibliotecă, precum și servește administrației bibliotecii în procesul de planificare și organizare a activității de bibliotecă și în luarea deciziilor de îmbunătățire a colecțiilor.

Resursele informaționale electronice pot fi clasificate în trei categorii:

- documente instalate pe serverul bibliotecii și disponibile utilizatorilor prin intermediul rețelelor locale de informații;

- documente instalate pe stațiile de lucru autonome ale bibliotecii;

- documente amplasate pe mijloace tehnice externe, la care biblioteca primește acces temporar prin intermediul rețelelor informaționale și de telecomunicații în termenii unui acord, contract sau acord de licență cu producătorii de informații.

Unitatea de evidență principală pentru colecțiile bibliotecii este unitatea materială. Fiecare exemplar de documente este considerat pentru evidență o unitate materială (un volum). Noțiunea de “titlu” desemnează un document care formează un tot distinct sub un titlu anume, indiferent de faptul, dacă acesta este editat în una sau în mai multe unități materiale.

Conform standardelor internaționale, „exemplarul” este atribuit în mod convențional la o „unitate de conținut”, care poate fi într-o varietate de formate (pdf, postscript, HTML etc.). Dar experiența a arătat că acest tip de măsurare este instabilă, cauzând o mulțime de probleme și interpretări diferite. Practica bibliotecilor din Rusia propune ca ”unitate materială” a documentelor electronice din rețeaua locală sau accesate la distanță - „titlul”. Atunci când vor fi însumate cu alte părți ale fondului „titlul” va fi echivalent cu „exemplarul” (Hahaleva, N.I. 2013).

Ca un exemplar și un titlu se consideră fiecare document electronic full-text care are un titlu separat și este inclus în pachetul, la care biblioteca a primit dreptul de acces de la producătorul de informație.

Evidența documentelor electronice trebuie efectuată în funcție de o serie de parametri importanți, cum ar fi tipul și forma documentului, materialul purtător, caracteristicile specifice etc. Acești factori au un impact direct asupra a ceea ce va fi considerat ca unitate materială.

Evidența documentelor electronice pe suporturi amovibile. Documentele electronice pe suport de stocare amovibil sunt documente cu stocare pe termen lung și sunt

supuse evidenței individuale cu atribuirea numerelor de inventar pentru fiecare unitate materială și sunt înregistrate în Registrul Inventar. Ca unitate materială pentru documentele electronice pe suporturi amovibile este un CD, un hard disk sau alte suporturi amovibile. Un set de CD-uri, unite printr-un titlu comun, se ia la evidență în funcție de numărul de discuri. Ca titlu poate fi luat în considerare:

- fiecare CD lansat separat (care include un singur document);
- fiecare CD inclus într-o serie numerotată sau nenumerotată;
- un CD, care este atașat la orice alt tip de publicație, îndeplinind funcții independente, permițând utilizarea sa fără a apela la ediția principală și care are un titlu propriu;
- un set de CD-uri unite cu un nume comun.

Suprascrierea unei resurse electronice pe un alt calculator sau un alt suport amovibil, în același format, cu distrugerea documentului original, este privit ca o permutare și nu necesită procesare suplimentară (de intrare sau de excludere), cu excepția unei modificări de adresă (numărul și alte atribute ale computerului sau a unui disc amovibil).

Fiecare copie electronică obținută fără a distruge originalul este considerată ca o unitate materială separată (exemplar).

Alta este situația cu resursele electronice, care reprezintă un supliment la publicațiile tradiționale. Pentru ele, există două opțiuni de evidență. În primul rând, în cazul în care publicația electronică la principală ediție are o semnificație independentă (titlu individual, ISBN independent etc.). În acest caz, anexa/suplimentul este considerat și luat la evidență ca document electronic separat. Nu sunt supuse evidenței separate documentele electronice anexate la tipărituri.

Cu toate acestea, în ultimii ani, de multe ori au început să apară astfel de documente, în care nu cartea sau revista tipărită sunt documentul de bază, ci cel electronic. De exemplu, un curs de limbă străină, cu CD-uri audio, unde principalul document este CD-ul, iar cartea tipărită – supliment

la aceste CD-uri. În rezultat apare o chestiune de alegere, ținând cont de prioritatea acestor documente. Să previi toate cazurile speciale în această situație este practic imposibil, astfel bibliotecile trebuie singure să determine care document este considerat ca principal și care ca supliment la acesta.

Evidența documentelor electronice disponibile în rețea. În cazul în care biblioteca este producător de documente electronice în rețea are toate drepturile de a le utiliza. Biblioteca poate produce documente electronice ca originale sau ca urmare a procesului de digitizare. Documentele produse ca original vor fi înregistrate ca titluri aparte, iar documentele digitizate din colecția bibliotecii vor fi ca copii electronice a celor în format tipărit și se vor înregistra nu ca titlu, ci ca exemplar.

Documentele locale pot include nu doar documentele digitizate de bibliotecă, ci și documentele în format digital obținute prin cumpărare sau în mod gratuit de către bibliotecă, precum și documentele selectate din mediul Internet și incluse în motoarele de căutare ale bibliotecii.

În cazul în care biblioteca primește un document disponibil în rețea locală, format din mai multe fișiere, acestea sunt considerate ca o singură unitate.

Evidența documentelor electronice disponibile la distanță. Despre evidența acestei categorii de documente se discută de mai mulți ani, dezbaterile privind statutul documentelor electronice accesibile la distanță continuă și la etapa actuală. Există susținători activi ai evidenței acestor documente, argumentul principal fiind faptul că abonamentele, licențele de acces la resursele electronice devin una dintre cele mai importante surse de achiziție ale bibliotecii, având un șir de avantaje pentru utilizatori: rapiditatea accesului, utilizarea concomitentă de către mai mulți utilizatori etc. Pentru utilizator nu contează unde sunt stocate informațiile necesare, principalul lucru este să le primească fie în sala de lectură a bibliotecii, fie prin motoarele de căutare, bazele de date oferite de bibliotecă (Litvinova, N.N., Hahaleva, N.I. 2014).

Alți bibliotecari consideră că este necesar de a supune evidenței doar documente-

le ce aparțin bibliotecii, deoarece resursele la care biblioteca cumpără dreptul de acces au un termen temporar de păstrare. Evidența contabilă a documentelor electronice disponibile la distanță nu poate fi realizată, deoarece ele sunt în gestiunea operațională a altor agenții informaționale și nu în gestiunea bibliotecii și au, de obicei, un termen de stocare temporară în bibliotecă. Cu toate acestea, ca și alte documente cu termen de păstrare temporară, cum ar fi periodicele, acestea sunt supuse înregistrării globale și individuale.

Dacă includerea documentelor electronice accesibile la distanță în componența fondului bibliotecii nu mai presupune nici o dispută, atunci evidența lor este pusă la îndoială. De exemplu, Biblioteca Științifică a Universității de Finanțe de pe lângă Guvernul Federației Ruse deține o colecție de 1,5 mln. documente, însă prezintă situația statistică a colecției cu 201,5 mln. volume, dintre care 200 mln. sunt documente electronice pentru care a fost achitat accesul pe o perioadă temporară de timp. Pentru comparație, amintim că fondul total al bibliotecilor universitare din Rusia conține peste 400 mln. de documente tipărite (Șekova, L. 2016). Apare întrebarea este corect de a însuma numărul de documente tipărite cu numărul de documente electronice locale, în rețea și la distanță?

Interpretarea internațională a colecției bibliotecii este mai ușoară: colecția bibliotecii include toate documentele puse la dispoziția utilizatorilor (SM ISO 2789:2015).

Evidența individuală a documentelor electronice la distanță se realizează în mod electronic prin înregistrarea resursei fără a i se atribui număr de inventar. În registru de evidență a documentelor electronice se vor include următoarele caracteristici:

- detalii oficiale (numărul și data înregistrării acordului dintre părți);
- perioada cu drept de acces (data instalării sau deschiderii accesului la baza de date și data încetării drepturilor de acces);
- denumirea bazei de date electronice (pachet): numele dat de producător sau, în absența acestuia, formulat în mod independent de bibliotecar;
- producătorul bazei de date;

- platforma sau adresa web;
- numărul de titluri disponibile, adică numărul total de documente electronice cu conținut integral;

- note.

Unitatea de evidență a documentelor electronice accesibile la distanță este titlul și exemplarul. Ca un exemplar și un titlu se consideră fiecare document electronic cu text integral care are un titlu individual/independent inclus în pachetul la care producătorul a oferit bibliotecii dreptul de acces. Informațiile despre conținutul resurselor electronice abonate pot fi primite de la producători. De obicei, astfel de informații pot fi găsite în acces public pe site-ul oficial al producătorului sau în modulul de administrare a resursei.

Nu fac obiectul evidenței documentele electronice la distanță cu acces deschis și documentele de uz intern utilizate de programatori ca instrumente de lucru pentru instalarea de softuri, aplicații etc. Este posibilă, din punct de vedere legal, copierea documentelor electronice la distanță pe un server sau stații de lucru autonome ale bibliotecii, fiind înregistrate ca documente electronice locale.

Pentru eliminarea documentelor electronice la distanță nu va fi emis un document special. Dovada eliminării din colecția bibliotecii va fi expirarea contractului sau acordului, întocmit între bibliotecă și furnizor pentru un pachet specific de documente la distanță.

Metoda de înregistrare a bazelor de date necesită o abordare separată. În cazul în care biblioteca achiziționează o bază de date de referință sau bibliografică electronică, se procedează ca în cazul lucrărilor de referință și bibliografiilor tipărite, se ia la evidență, de exemplu, o enciclopedie sau o bibliografie și nu numărul referințelor sau înregistrărilor bibliografice incluse în aceste lucrări. Și, din moment ce nu se ia în considerare fiecare obiect inclus în publicația tipărită, nu există nici un motiv să se facă acest lucru într-un mediu electronic.

Bazele de date licențiate se iau la evidență separat, chiar dacă accesul la mai multe baze de date este efectuat prin aceeași interfață. O interfață unică de acces la o mul-

titudine de reviste ori documente digitale, propuse de un editor sau un furnizor, este la fel considerată ca o bază de date. În plus, fiecare revistă ori document numeric trebuie să fie luat la evidență.

Volumul total al colecției electronice a bibliotecii se recomandă a fi prezentat diferențiat:

- *Colecția de documente aflate în posesia bibliotecii* (controlul operațional) - documente pe suporturi fizice (tangibile), documente în rețeaua locală ce formează o colecție electronică (digitală), documente stocate pe serverul bibliotecii;

- *Colecția de documente disponibile la distanță* pentru utilizarea temporară sau permanentă prin intermediul rețelelor de telecomunicații pentru care biblioteca a cumpărat dreptul de acces în baza unui acord de licență cu producătorul de informații.

În concluzie, trebuie remarcat faptul că resursele electronice sunt în mod inerent dinamice, flexibile, viziunea asupra lor fiind în continuă schimbare. În acest sens, organizarea și metodologia de înregistrare/evidență a acestora necesită o revizuire și actualizare permanentă (*Șeremetieva, A.A.*).

Pentru a evita izolarea statisticii din RM de comunitatea biblioteconomică internațională, dar în același timp, a se lua în considerare și specificitățile comunității noastre, este necesară elaborarea unui document în care să se reflecte parametrii de bază ai evidenței resurselor electronice și, în același timp, să se pregătească și să se înainteze propuneri concrete de modificări în forma statistică 6 C pentru evidența separată a fondului de bibliotecă pe suporturi fizice, documente în rețea locală, documente la distanță etc.

Referințe bibliografice:

1. SM ISO 2789:2015 Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă. 53 p.
2. ЛИТВИНОВА, Н.Н., ХАХАЛЕВА, Н.И. Учет электронных сетевых удаленных документов в библиотеках. В: Библиотекосведение, 2014, nr. 1, с. 35-39.
3. МАЙСТРОВИЧ, Т.В. Учет электронных документов: поиск решений. В: Научные и технические библиотеки, 2003, nr.9, с. 45-50.
4. РТИЩЕВА, Т.М. Организация учета электронных документов в Научной Библиотеке ОРЕЛГТУ. [Дата обращения 11.01.2018]. Режим доступа: <http://docplayer.ru/28387026-Organizaciya-ucheta-elektronnyh-dokumentov-v-nauchnoy-biblioteke-orelgtu-rtishcheva-t-m.html>.
5. ХАХАЛЕВА, Н.И. От "Инструкции об учёте библиотечного фонда" к "Порядку учёта документов, входящих в состав библиотечного фонда". В: Университетская книга, 2013, сентябрь. [Дата обращения 11.01.2018]. Режим доступа: <http://www.unkniga.ru/biblioteki/bibdelo/1943-ot-instrukcii-ob-uchete-k-poryadku-ucheta.html>.
6. ШЕКОВА, Лидия. Фонды вузовских библиотек: проблемы учёта. В: Университетская книга, 2016, июнь. [Дата обращения 11.01.2018]. Режим доступа: <http://www.unkniga.ru/biblioteki/fonds/6284-fondy-vuzovskih-bibliotek-problemy-ucheta.html>.
7. ШЕРЕМЕТЬЕВА, А.А. Учет и каталогизация электронных информационных ресурсов. [Дата обращения 11.01.2018]. Режим доступа: <http://old.nlb.by/html/publication/Cheremetyeva.html>.
8. МЕЛЬНИЧУК, А.В. Учет электронных документов библиотечного фонда. Методические рекомендации для общедоступных библиотек Республики Карелия. [Дата обращения 11.01.2018]. Режим доступа: <http://metod.library.karelia.ru/files/284.pdf>.

Cartea electronică în perceperea universitarilor

Ala LÎSÎI,
Biblioteca Științifică a Universității
de Stat „Alec Russo”, Bălți

Abstract: *Autorul se referă la diverse concepte de percepere a cărții electronice. Din studiul efectuat în rândul utilizatorilor bibliotecii, rezultă că universitarii bălțeni pe deoparte optează pentru mărirea numărului de documente digitale, dar totodată consideră că, cărțile tipărite sunt importante în procesul de studiu și cercetare științifică. Sunt descrise și experiențele reprezentative de expunere operativă în spațiul virtual a tuturor produselor electronice ale universitarilor bălțeni - în Biblioteca Digitală, Arhiva Instituțională ORA USARB, Open Library, pe platformele deschise: Calameo, Scribd, Issuu - ce va asigura accesul nelimitat a tuturor utilizatorilor virtuali.*

Cuvinte-cheie: *cartea electronică; citirea cărții electronice; biblioteca digitală; acces deschis.*

Abstract: *The author refers to various concepts regarding the notion of an electronic book. The Scientific Library of Alecu Russo Bălți State University provides users with a wide range of electronic resources to support the study and research process. User's views on the e-Book are outlined. According to the results of the e-Books survey, there is a balance of 50 to 50 of reading of the printed and electronic books. Bălți university students frequently address the USARB Institutional Repository - Open Research Archive (ORA), which contains the full texts of the scientific and teaching publications of the academic staff and librarians from Bălți University.*

Keywords: *electronic book, reading of electronic books, electronic reading devices, institutional library, digital library, electronic publications, open access.*

Societatea modernă se caracterizează prin rolul crescând al informației și cunoașterii. Observăm cu toții că în jurul nostru se produce o schimbare atât în practicile de informare, cât și în comportamentul informativ. Noi preferăm ca resursele informaționale să vină spre noi sub forma resurselor mass-media și Internet. Cartea este identificată într-un alt aspect – cartea nu reprezintă foaia de hârtie pe care a fost

publicată, ci conținutul, informația, deoarece cititorul știe că ceea ce dă identitatea cărții este experiența lecturii, universul pe care-l deschide, și nu aspectul ei, obiectul fizic. Cartea este privită din perspectiva delimitării între conținutul și suportul material al acesteia. Același conținut poate fi publicat atât în format electronic, cât și în format tradițional pe hârtie. Termenul *cartea electronică* sau *e-cartea* provine din limba

engleză: electronic book, e-book, eBook.

Biblioteca secolului XXI reprezintă o structură valoroasă care, prin serviciile și resursele pe care le oferă, creează oportunități de informare, formare, educare ce susțin procesele de studiu și cercetare, devenind un instrument de bază în societatea cunoașterii. Schimbările în societatea contemporană, provocate de trecerea la noi tehnologii informaționale, contribuie la modernizarea continuă a bibliotecii, iar satisfacerea necesităților de informare ale utilizatorilor la un nivel înalt impune o calitate superioară a servirii informaționale în vederea susținerii activităților de studiu și cercetare.

Prin serviciile și resursele pe care le oferă, biblioteca de orice tip (națională, universitară, publică, specializată sau școlară) creează oportunități de informare, formare, educație și susține procesele de studiu și cercetare. Utilizarea tehnologiilor informaționale avansate permite bibliotecarilor să ofere utilizatorilor produse și servicii electronice de înaltă calitate. Multe documente electronice nu sunt altceva decât reprezentarea unor documente deja cunoscute: documente text, documente imagine, documente sunet sau reproducerea acestora într-o nouă prezentare. Documentele electronice ne aruncă într-o nouă lume documentară, cu noi exigențe și restricții, cu noi instrumente de cercetare și informare. „Mediul electronic atribuie documentelor electronice o serie de caracteristici care diferă de caracteristicile documentelor pe suport de hârtie:

- Ușor de manipulat. Conținutul poate fi revizuit, se pot face adăugiri, eliminări de text;
- Stabilirea de legături interne și externe. Se pot stabili conexiuni între un document și alte formate media (text, imagini, audio), precum și în interiorul unui document;
- Diversificare a formatului de citire. Un document poate fi receptat prin intermediul unui terminal, poate exista și pe suport tipărit, dar și pe CD ROM, card de memorie etc.
- Transfer instantaneu. Informația poate fi transmisă într-un timp măsurabil în secunde către orice punct geografic datorită

rețelelor de telecomunicație;

- Multiplicare infinită. Distribuția unui document se realizează printr-un procedeu de copiere, documentul original rămânând ca sursă. Se pot realiza un număr de copii nelimitat, fără a fi afectat originalul” [7, p. 12].

Conform Standardului Moldovean SM ISO 2789:2015 Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă, cartea electronică este definită ca „document electronic ce nu poartă un număr de serie standard, licențiat sau nu, în care textul ocupă un loc preponderent și care poate fi considerat ca echivalent al cărții tipărite (monografie)” [19]. În opinia cercetătorului român M. Regneală „cartea electronică este cartea editată și difuzată în versiune digitală, citită pe calculator, tabletă etc...” [21].

Apariția și dezvoltarea cărții electronice, a documentelor electronice a provocat multe discuții despre rolul și locul cărții electronice în societate, despre înlocuirea cărții tipărite prin cele electronice. Academicianul român M. Drăgănescu, menționează că „principalul vector al produselor informaționale pentru cunoaștere, dar nu numai pentru cunoaștere, va deveni cartea electronică” [1, p. 111].

În comunicarea Lectura între carte și Internet, prezentată de Elisabeta Benyi (șef Birou Informatizare biblioteca Metropolitană din București) la Simpozionul de la Târgu-Mureș, cartea electronică este numită drept „publicație fără un suport propriu fizic, existând doar sub formă logică – gânduri într-un creier electronic” [2].

D. Stoica, specialist în documente digitale SOFTWIN, numește „cartea electronică ca varianta electronică a unei cărți tipărite, care poate fi citită pe calculator, laptop, pe dispozitive portabile de lectură, pe dispozitive gen Palm/PDA, pe ecranul telefonului mobil sau terminale internet” [20]. După părerea autorului, cărțile electronice sunt pur și simplu cărți, doar că arată altfel decât am fost noi obișnuiți. Ele sunt „înșiruiți logice” de cuvinte care ne transmit informații sau cunoștințe, fie că le citim pe hârtie, pe ecranul calculatorului sau pe un dispozitiv special de lectură. O carte electronică poate oferi o adevărată bibliotecă posesorului, cu

sute de pagini în memorie care are posibilitatea de a fi consultată oriunde.

Unii specialiști așa și numesc cărțile electronice – „niște fișiere de calculator al căror conținut echivalează, sau este egal, cu conținutul unei cărți tipărite și a căror formă se apropie într-o măsură mai mică sau mai mare de forma cărții tipărite.”

În articolul *Cărțile electronice – context și dileme*, autoarea M. Harjevschi (președinte ABRM) relatează: „cartea electronică este numită deseori și e-book (ebook), carte digitală sau chiar e-edție, este o publicație în format electronic, ce include text, imagini sau pe ambele, citită pe calculator ori alte dispozitive portabile de lectură. Deși Dicționarul Oxford al limbii engleze definește cartea electronică ca fiind varianta unei cărți tipărite, aceasta poate exista, de asemenea, fără niciun echivalent imprimat, fiind editată doar digital. Avantajele sunt multiple, printre care portabilitate, ușurința în folosire, economie de timp și bani, protecția mediului, durabilitate și spațiu mic de stocare” [9, p. 14].

În revista americană *PC World Online*, citim că: „un e-book este o versiune digitală a ediției tipărite, care poate fi afișată și stocată pe dispozitive speciale pentru a le citi, precum și pe PC-uri obișnuite. Aceste versiuni sunt create ca copii ale cărții de hârtie existente și care devin parte a bibliotecii digitale, majoritatea cărora pot fi găsite astăzi pe Internet [23].

Odată cu apariția noilor tehnologii pentru producerea și utilizarea cărților electronice (din 1999), acestea au devenit din ce în ce mai folosite în diverse domenii de activitate (învățământ, cultură, instruire tehnologică etc.). Cărțile electronice cuprind un spectru larg de materiale: de la literatură artistică până la lucrări tehnice, de specialitate, manuale, dicționare, enciclopedii, reviste, publicații periodice etc.

Cartea electronică ușurează munca de documentare/cercetare a unui cercetător, a studenților, a oamenilor de afaceri care găsesc rapid informația necesară. O carte electronică poate stoca 3-4000 de manuale universitare cu conținut complex. Ea este o tehnologie multimedia care înglobează conceptele de hipertext și hipermedia,

unde hipertextul reprezintă un ansamblu de texte și legături între elementele textuale. O carte electronică nu este un obiect fix, ea poate fi actualizată, astfel, permite cititorului să interacționeze cu textul, să-l personalizeze.

În prezent tinerii preferă să citească tot mai mult pe tablete, smartphone-uri și monitoare. Distingem mai multe avantaje ale cărților electronice, față de cele tipărite:

- Oferă toate privilegiile cărții tipărite: au pagini, text, figuri, sunt portabile;

- Pot fi obținute gratuit on-line sau la un preț mult mai redus decât cartea tipărită. Pot fi cumpărate și la o librărie, ca orice altă carte (ca soft);

- Dispozitivul pe care se stochează cartea electronică (e-reader) nu afectează vederea, deoarece luminozitatea ecranului nu este puternică. Multe modele e-reader vin cu lumină încorporată. Poți citi cărți de pe un e-reader ore întregi fără ca lectura să-ți obosească vederea. Într-un studiu efectuat în SUA se menționează că viteza de citire pe un dispozitiv, precum și atenția cititorului este mai mare decât pe text tipărit, iar persoanele care citesc cărți electronice lecturează, în medie, de cinci ori mai mult decât cele care citesc în format tradițional;

- Informația poate fi obținută fără părăsirea biroului, ceea ce contribuie la reducerea distanței între consumatorul de informație și producător;

- O bibliotecă de cărți digitale ocupă mult mai puțin spațiu, înmagazinând cărțile într-un singur dispozitiv mic ce încapă în palmă, fiind ideală pentru călătorii. Pe un e-reader se pot încărca până la 3000 de cărți. Datorită backup-ului făcut cărțile sunt în siguranță și pot fi citite mai repede;

- Cartea electronică este portabilă (pe un readable device pot fi transportate 100-150 cărți);

- Nu sunt cheltuieli pentru împachetare, transport, nu se utilizează personal pentru aceste activități;

- Nu mai este nevoie de control de calitate pentru fiecare exemplar livrat, astfel încât cheltuielile de producție sunt reduse considerabil, ceea ce face ca o carte electronică să fie mult mai ieftină decât una tipărită.

Alte avantaje ale cărții electronice care sunt menționate de autorul R. Cernea în articolul *Viitorul cărții electronice* [3]:

- Publicul potențial este mult mai mare și de pe toate continentele;
 - Cărțile gratuite de pe Internet sunt accesibile unui număr mare de persoane;
 - Timpul de la scrierea și până la publicarea unui manuscris este mult mai mic, greșelile de tipar necesită timp pentru a fi înlăturate;
 - Greșelile în cazul e-cărților pot fi ușor remediate;
 - Un factor care va slăbi presiunea exercitată asupra pădurilor defișate etc.
- Colecțiile de e-book-uri oferă utilizatorilor mai multe facilități:
- accesul la informația electronică prin diverse criterii solicitate de utilizatori;
 - cercetarea în timpul lecturii a unui dicționar sau crearea unor note personale;
 - reducerea semnificativă a spațiilor de lectură, prin eliminarea parțială a publicațiilor cu acces liber la raft.

Cartea electronică nu are drept scop eliminarea cărții clasice, ci îmbogățește acțiunea lecturii, facilitează procesul de documentare, învățare, informare. Statisticile afirmă, că cei mai în vârstă acceptă mai greu o carte în format electronic, pe când tinerii sunt de acord să lectureze în fața unui dispozitiv. Aceste noi suporturi de lectură atrag un public tot mai larg. Cărțile electronice câștigă tot mai mult teren, atunci când vine vorba de preferințe. Lectura mileniului al treilea se realizează utilizând Internetul, mediul virtual, calculatorul, televiziunea, un suport magnetic etc.

În articolul *Cartea electronică astăzi*, cercetătorul Bușuiev S.V. (colaborator la Biblioteca de Stat din Rusia) menționează că termenul „carte electronică” s-a stabilit cât de cât în spațiul Internet-ului. Este analizat fenomenul cărții electronice, evidențiind avantajele și dezavantajele acesteia. Printre avantaje el numește text hiperlik, multimedia, se transmite ușor, se păstrează comod. Dezavantajele ar fi: tehnologii moderne, greutăți în respectarea dreptului de autor, posibilități enorme pentru piraterie. El este ferm convins că vor exista ambele modele [22].

În unele surse se menționează că, cartea este nu numai text, ci și un sistem unic în care forma materială este privită în ansamblu cu conținutul variat din ea.

În opinia autoarei V. Osoianu, „cartea electronică este văzută de multă lume ca o amenințare a cărții în format tradițional, a bibliotecii. Este vorba doar de un alt model adecvat timpului, care va exista în paralel cu formatele anterioare și, poate, și cele care vor veni după” [17, p. 117].

Internet-ul și e-book-ul contribuie, într-un fel, la redefinirea conceptului de cultură. Apare e-cultura unde „Cartea electronică a fost decretată ca fiind „cea mai mare schimbare în domeniul editorial de la Gutenberg încoace”. Anul 1998 a fost anul introducerii cărții electronice în consumul de masă...” [15, p. 4].

Internet-ul este un mediu bun de promovare a culturii, deoarece înglobează avantajele tuturor celorlalte mijloace de transmitere a informației care l-au precedat, iar bibliotecile și serviciile de informare asigură posibilitatea conectării la Internet, respectând dreptul de a avea acces egal la informare, pentru dezvoltarea personalității proprii, acces la educație, stimulare creativă, îmbogățire culturală [13].

Toate schimbările în privința editării de carte aduc o creștere semnificativă a ponderii cărții electronice față de cartea tradițională. Cărțile pe hârtie vor fi folosite pe o scară tot mai restrânsă. Editarea unei cărți în format electronic costă mult mai puțin decât editarea unei cărți în format tradițional, pe hârtie.

Managerul general al librăriei digitale Bookbyte, R. Apostoae, relatează: „Cărțile reprezintă mai mult decât niște pagini tipărite și legate într-o operă frumos colorată; cărțile reprezintă mesajul, cuvântul, ideea ce se vrea a fi transmisă și acest lucru se poate face în diverse forme: manuscris, carte tipărită, audiobook și binențeles ebook” [11].

Cărțile electronice sunt deosebit de apreciate grație accesibilității lor, ele pot fi obținute practic non-stop, devenind importante surse de informare.

Cărțile valoroase vor supraviețui, indiferent de formatul lor, pentru că, așa cum

spunea Nicolae Manolescu: „răbdarea cărților e infinit mai mare decât a oamenilor!”, iar „bibliotecile și serviciile de informare vor oferi accesul la informații, idei și opere ale imaginației, fixate pe orice suport și ignorând orice frontiere” [5].

După cum menționează autoarea M. Harjevschi în articolul *Cărțile electronice – context și dileme*: „bibliotecile, editurile, autorii, agențiile de distribuție și alte părți interesate au aceleași obiective în comun, dar au și puncte evidente de conflict în abordarea acestei probleme. IFLA a creat un grup de lucru pentru a pregăti o strategie cu privire la chestiunile legate de cărțile electronice pentru a ajuta la formularea unei politici în domeniu. Este cunoscut că ALA a inițiat un studiu pentru a demonstra că disponibilitatea cărților electronice nu trebuie să fie limitată prin licențe sau contracte juridice. Provocările la care sunt supuse bibliotecile în furnizarea accesului la cărțile electronice este de a nu submina disponibilitatea acestora în cadrul instituțiilor, iar modelul propus de edituri – să permită bibliotecilor de a continua funcțiile lor de bază, inclusiv prezervarea pentru posteritate, împrumutul cărților pentru utilizatori, oferirea unor formate alternative pentru persoanele cu deficiențe de vază” [9, p. 16].

În articolul *Impresii de la IFLA 2014*, autoarea M. Harjevschi relatează că la cea de-a 80-a Conferință Generală IFLA care a avut loc în Franța, orașul Lyon, a fost prezentat „Documentul cu privire la împrumutul electronic” (IFLA 2014 eLending Background Paper), lansat în iulie 2014, care „prezintă noile definiții ale cărții electronice și a împrumutului electronic prin prisma diverselor interpretări ale acestuia în mai multe țări ale lumii, tendințele recente în editarea și distribuirea de cărți electronice, precum și a eforturilor recente ale bibliotecilor privind găsirea unui consens în furnizarea serviciilor de împrumut și furnizare a cărților electronice” [10, p. 2].

În lucrarea *Noile tehnologii informaționale: provocare și necesitate în managementul dezvoltării colecțiilor* stabilim că, în cazul „achizițiilor documentelor digitale IFLA propune ca, în situația în care o bibliotecă a plătit pentru o copie a unui

document, ea să dispună complet de aceasta și să o poată expedia oriunde în lume, fără o permisiune prealabilă a proprietarului, căruia, fără îndoială, i s-au plătit drepturile la cumpărare. Bazele de date se bucură de același statut de protecție oferit de legea copyright-ului, ca orice produs intelectual. Bibliotecile se află foarte aproape de interesele consumatorilor de informații. Ele sunt obligate să respecte copyright-ul, cu toate că rolul lor principal este de a sprijini fluxul informațional” [16].

Colecțiile digitale însumează nu numai baze de date create sau abonate de biblioteci, dar și cărți electronice de diferite formate: HTML, Adobe Portable, eBook, Kindle, ePUB ș.a., precum și alte produse electronice. Însă, odată cu apariția cărților electronice, apar mai multe discuții, privind furnizarea și livrarea documentelor către utilizator, asigurarea confidențialității utilizatorului și respectarea dreptului de autor.

Diversificarea suporturilor de stocare și a modalităților de furnizare, politica de achiziție a documentelor într-o bibliotecă de nivel universitar, pune un accent sporit pe tipul de document (carte-periodic), forma de prezentare (print-electronic), componenta legislativă care privește drepturile de autor, tipul de acces (off-online, on-campus și off-campus), costurile și modalitățile de disponibilizare.

Copyright-ul sau dreptul de autor, protejează creația intelectuală precum operele literare (romane, poezie, ziare), operele științifice, operele artistice (pictură, sculptură și fotografie), operele muzicale, operele de arhitectură și alte categorii. Bibliotecile au avut întotdeauna un rol important în protecția drepturilor de autor, contribuind la menținerea unui echilibru legislativ în domeniul dat, fiind instituții care păstrează majoritatea operelor cu drept de autor.

În Republica Moldova nu există un act normativ special cu privire la protecția drepturilor de autor asupra copiei în resursa deschisă tuturor – Internetul. Protecția juridică a drepturilor de autor în Internet este asigurată prin intermediul actelor normative de bază: „Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nr. 139 din

02.07.2010”, Convenția de la Paris pentru protecția proprietății intelectuale, Convenția mondială cu privire la dreptul de autor, dispozițiile Codului penal și administrativ [18]. Varianta optimă pentru autori și utilizatori ar fi transformarea Internetului într-o piață legitimă a operelor și a fonogramelelor puse în circulație.

Biblioteca electronică (digitală) este o colecție online de lucrări digitale de calitate, ce sunt create, colectate, gestionate în conformitate cu principiile acceptate la nivel internațional pentru dezvoltarea colecțiilor și oferirea accesibilității în mod coerent și durabil, sprijinind serviciile necesare pentru a permite utilizatorilor de a obține și a exploata resursele [14].

În lucrarea *Libertatea intelectuală și accesul la informație*, autoarea I. Digodi scrie: „Biblioteca digitală (electronică), apărută ca concept încă în 1987, oferă utilizatorilor:

- Acces la o scară largă de informații;
- Acces rapid la informații;
- Informații actualizate;
- Acces facil, fără limitări spațiale sau temporale;
- Posibilități de creare a noilor documente digitale;
- Posibilitatea comunicării directe cu autorii documentelor digitale” [6, p. 23].

În spațiul virtual și-a făcut loc și cartea electronică românească. Câteva dintre cele mai cunoscute adrese la care se pot găsi cărți electronice în limba română sunt următoarele:

<http://biblior.net/>, <http://www.romanianvoice.com>, <http://editura.liternet.ro/catalog.php?cat=toate>,

<http://www.polirom.ro/biblioteca-online/>,
<http://lectura.bibliotecadigitala.ro/>[12].

În era tehnologiilor informaționale bibliotecile contemporane devin posesoare de colecții digitale, unde cartea electronică reprezintă o tehnologie multimedia necesară și utilă care facilitează procesul de documentare, cercetare, învățare și lectură. Grație spectrului larg de materiale: monografii, dicționare, enciclopedii, manuale, lucrări tehnice, publicații periodice, etc., cărțile electronice oferă acces nelimitat unui număr infinit de utilizatori.

Cu siguranță, cartea tradițională va exista, iar cartea electronică, datorită mul-

tipleuror avantaje: portabilitate, ușurință în folosire, economie de timp și spațiu, durabilitate, protecția mediului, va fi tot mai solicitată atât în mediul universitar, școlar, cât și în societate. Varietatea dispozitivelor portabile de lectură a cărților electronice, precum și a altor documente electronice oferă accesibilitate publicului larg, aflat în orice loc, în orice timp.

Desigur, mediul digital obligă bibliotecile să se modernizeze mereu, devenind segmentul cel mai important în sistemul de informare universitară. Dintre numeroasele companii și edituri de carte electronică, bibliotecile din sfera învățământului sunt responsabile de a alege cele mai optime și relevante, achiziționând surse digitale calitative, asigurând, astfel, calitatea procesului de instruire și cercetare.

Bibliotecile universitare înregistrează o creștere anuală de documente multimedia intrate în fonduri pe diverse căi. Aceste documente completează resursele electronice ale bibliotecii și sunt de două tipuri: anexă la publicație tipărită sau un document independent. Biblioteca devine un factor determinant în mediul studenților și cercetătorilor, organizând și punând la dispoziție servicii noi informaționale și jucând rolul de mediator, prin organizarea accesului la informații [4].

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (BȘ USARB) dispune de o structură modernă, capabilă să ofere diverse servicii calitative utilizatorilor, orientată spre satisfacerea necesităților de pregătire profesională, cercetare științifică, educație culturală a tuturor universitarilor bălțeni prin dezvoltarea și valorificarea bazei documentare, facilitarea accesului rapid la diverse surse de informare, utilizând tehnologiile moderne. Astfel, începând cu anul 2001, prin intermediul rețelei Internet, BȘ USARB se integrează în dinamica circuitului mondial al informației.

Biblioteca electronică (digitală) lărgeste limitele accesului la informații pentru utilizatori care pot obține informații, indiferent de timpul și locul aflării lui sau a amplasării bibliotecii. Totodată, sporește operativitatea livrării documentelor și informațiilor.

Uneori pentru utilizator forma electronică devine unica posibilitate de a obține documentul necesar. Este important că lucrul cu documentele electronice se extinde dincolo de limitele unei simple lecturi sau vizualizării imaginilor. Utilizatorul are posibilitatea de a redacta, combina, restructura, de a introduce noi compartimente etc., accesând informațiile necesare oriunde și oricând.

Biblioteca Digitală a Bibliotecii Științifice USARB (http://libruniv.usarb.md/bibl_digibib/bibl_digibib.htm), creată în 2006, conține lucrările profesorilor și ale bibliotecarilor universitari bălțeni. Inițial, în spațiul virtual erau expuse manuale, note de curs, culegeri de exerciții, curriculum-uri disciplinare, lucrări de laborator, precum și monografii, bibliografii și biobibliografii, anuare, cataloage, dicționare, buletine informative, materiale ale conferințelor etc., incluse în catalogul on-line pe platforma ExLibris Primo (din 2016), anterior – TinRead. Documentele sunt prezentate integral în format PDF, fiind structurate pe domenii de științe, conform Clasificării Zecimale Universale, interior în ordinea alfabetică după autori și titluri. Utilizatorii au posibilitatea de a consulta direct, printr-un link, o gamă variată de surse electronice, fiind expuse peste 1 100 de documente în full-text, accesând doar pagina web a Bibliotecii: <http://libruniv.usarb.md/>.

Dezvoltarea Bibliotecii Digitale a BȘ USARB se realiza prin completarea ei cu lucrări ale cadrelor didactice și bibliotecarilor, unde, după cum menționează E. Harconița, directorul Bibliotecii Științifice USARB în articolul *O carte un dar...*: „Direct de pe site pot fi accesate texte complete din Biblioteca Digitală: monografii, materiale ale conferințelor, publicații bibliografice conținând informații asupra contribuțiilor științifice ale profesorilor și bibliotecarilor USARB apărute în colecțiile: *Bibliographia Universitas, Personalități universitare bălțene, Doctor Honoris Causa, Universitari bălțeni, Scriitori bălțeni, Promotori ai culturii, Vestigia Semper Adora, Cultura Informației, Profesionalizare*” [8, p. 5]. După 2013, când a fost inițiat Repozitoriul instituțional, în Biblioteca digitală au rămas curriculumele și programele disciplinelor USARB, precum

și lucrările autorilor străini.

Creșterea impactului și a vizibilității USARB se realizează prin dezvoltarea Arhivei electronice Instituționale – ORA USARB (Open Research Archive) (<http://dSPACE.usarb.md:8080/jspui/>).

În urma înregistrării în Registrul internațional ROARMAP (Registry of Open Access Repository Mandates and Policies) (mai 2016) a Politicii instituționale a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, privind accesul deschis, Repozitoriul instituțional ORA (OPEN RESEARCH ARCHIVE) – USARB a fost înregistrat în Registrul ROAR (Registry of Open Access Repositories) în scopul promovării dezvoltării accesului liber prin furnizarea de informații în timp util cu privire la creșterea și statutul de arhive din întreaga lume.

Din octombrie 2016, Repozitoriul instituțional ORA (OPEN RESEARCH ARCHIVE) – USARB a fost înregistrat în DuraSpace, fiind o organizație care creează tehnologii deschise pentru un conținut digital durabil. DuraSpace sprijină dezvoltarea a trei pachete software: Fedora, Dspace și Mulgara, precum și a sistemului de cloud computing DuraCloud (<http://dSPACE.usarb.md:8080/xmlui/handle/123456789/1>).

Inițiată în 2013, Arhiva Instituțională digitală ORA USARB depozitează centralizat în Acces Deschis produsul științific-didactic al universitarilor bălțeni, reprezentând o colecție de full-texte: monografii, dicționare, bibliografii, publicații didactice, publicații metodice, materialele conferințelor, anale științifice, anuare, publicații periodice, multimedia, teze de doctorat. În prezent arhiva include 2091 de titluri, 741 de autori, 6798 de subiecte. Utilizatorii au efectuat peste 55 690 de vizualizări, fiind descărcate peste 2 5139 de fișiere PDF. Odată postate în această arhivă, lucrările nimeresc direct în rețeaua Internet și sunt pasibile măsurărilor în GoogleScholar și cu ajutorul softului Publishor Perish. Acest serviciu a trezit interes deosebit din partea universitarilor bălțeni, autori ale lucrărilor expuse, prin intermediul cărui se pot evidenția cele mai citate lucrări.

Implementarea serviciilor moderne oferă

Bibliotecii posibilitatea actualizării fondului documentar și prin intermediul procurării diferitor baze de date cu full-texte a cărților electronice, precum și altor publicații on-line.

Grație faptului că din 2001 Biblioteca Științifică USARB a devenit membru al Consorțiului EBSCO Publishing, utilizatorii Bibliotecii Științifice USARB au acces on-line la 12 baze de date EBSCO Publishing care includ peste 2 500 de cărți electronice, broșuri și ediții de referință, precum și circa 18 200 de reviste full-text pe suport electronic în limba engleză: Academic Search Premier, Business Source Premier, Regional Business News, ERIC, Master FILE Premier, Library, Information Science & Technology Abstracts, Green FILE, News Paper Source, AHFS Consumer Medication Information, Research Startes Sociologi, Research Startes Business, Research Startes Education.

Prin intermediul Consorțiului REM – Resurse Electronice pentru Moldova – Biblioteca Științifică USARB oferă acces la baze de date care însumează și cărți electronice în scopul susținerii cercetărilor științifice:

- IOP Science (<http://www.eifl.net/iop-science>) care cuprinde e-cărți, publicate de editura IOP și 45 de reviste de înaltă valoare. Revistele IOP Science acoperă subiectele: fizică, biologie, chimie, inginerie, mediu, matematica, medicină. (Perioada de accesare 1 ianuarie 2014 – 31 decembrie 2017).

- OECD-iLibrary (<http://www.eifl.net/oecd-ilibrary>) reprezintă o bibliotecă on-line care oferă e-cărți, reviste din domeniile: științe aplicate, afaceri și management, științe ale pământului, medicină și științe medicale, științe sociale, lucrări și statistici publicate de către Organizația pentru cooperare economică și dezvoltare (OCDE). Este, de asemenea, poarta de acces la datele analizate de OECD.

Începând cu anul 2009, în cadrul Proiectului Biblioteca Depozitară Regională a Băncii Mondiale, Biblioteca Științifică USARB oferă utilizatorilor virtuali acces gratuit la bazele de date ale Bibliotecii Electronice a Băncii Mondiale – The World Bank E-Library: World Development Indicators; Global Development Finance; Africa

Development Indicators; Global Economic Monitor care includ 5 600 de lucrări științifice, articole etc.

Un suport util în procesul de cercetare științifică este baza de date SpringerLink (<http://link.springer.com/>) care conține informații cu full-texte din diverse domenii: arhitectură și design, astronomie, științe biomedicale, business și management, chimie, pedologie, geografie, inginerie, mediul ambiant, drept, matematică, filosofie, fizică, psihologie, științe sociale, statistică etc. Baza de date SpringerLink se actualizează zilnic, asigurând accesul la peste 3 375 de reviste cotate ISI. Accesul este oferit numai din spațiile USARB și Biblioteca Științifică (Perioada de accesare 1 ianuarie 2014 – 31 decembrie 2016).

Cercetătorii universitari bălțeni au acces la baza de date Career Library (<http://www.ebscohost.com/public/career-library>) care reprezintă o resursă electronică ce conține date bibliografice și texte complete care acoperă cercetările academice în toate domeniile de educație. Este destinată cercetătorilor și profesioniștilor în tehnologie, educație, carieră.

Utilizatorii virtuali pot consulta librăria EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu/ro/home/>), o librărie virtuală care oferă acces la 1000 000 de publicații oficiale ale Uniunii Europene: cărți, broșuri, afișe, hărți, pliante, periodice, CD-uri, DVD-uri etc. Documentele pot fi descărcate în format PDF.

Accesul universtarilor bălțeni la colecția editurii Edward Elgar Publishing (<http://www.elgaronline.com/>) care reprezintă una dintre cele mai mari edituri independente din lume, facilitează procesul de studiu și cercetare. Colecția E-book Edward Elgar Publishing oferă acces la 187 de titluri publicate în 2014. Colecția de cărți acoperă multe domenii interdisciplinare de studii de dezvoltare, inclusiv finanțe, economie, studii de inovare, dezvoltarea infrastructurii, a sănătății, guvernanta corporativă, publică și politica socială, migrația, metode de cercetare, de proprietate intelectuală, reforma juridică etc. Colecția cuprinde monografii academice, manuale și cărți de referință. (Perioada de accesare 1 iulie 2014

- 31 decembrie 2017).

Editura Emerald reprezintă o editură de nivel mondial (<http://www.emeraldgrouppublishing.com/products/collections/index.htm>) care oferă Bibliotecii Științifice USARB acces gratuit la un număr impresionant de cărți electronice și publicații periodice. Emerald eBook oferă access la peste 1 600 de volume electronice în 140 de colecții. Cel puțin 100 de volume se adaugă în fiecare an. Instituțiile au posibilitatea de a alege colecții pe subiecte: Emerald Social Sciences eBook Series cu access la 550 de volume din 50 de colecții de cărți; Emerald Business, Management and Economics eBook Series oferă access la mai mult de 1 100 de volume din mai mult de 85 de colecții de cărți.

Peste 300 de reviste, oferite de Editura Emerald, acoperă cele mai importante domenii precum: Audit, Contabilitate, Management, Strategie și Inginerie și pot fi consultate gratuit în cadrul întregii perioade de accesare (1 ianuarie 2014 – 31 decembrie 2016).

Utilizatorii pot consulta biblioteci electronice. OPEN LIBRARY reprezintă o bibliotecă deschisă, un proiect on-line, de Internet Archive, finanțat în parte de un grant de la Biblioteca de Stat din California și Fundația Kahle / Austin. Scopul catalogului este să creeze „o pagina web pentru fiecare carte publicată vreodată”. Înregistrarea este gratuită. Dispune de peste 20 mln de înregistrări on-line în acces liber, oferă acces la 1,7 milioane de versiuni scanate ale cărților și link-ul către sursele externe.

În scopul susținerii procesului de studiu și cercetare în cadrul Bibliotecii Științifice USARB a fost creată biblioteca locală – Biblioteca e-book, localizată fiind în Mediatecă. Biblioteca conține mape pe domenii de știință, aranjate în ordine alfabetică care însumează peste 700 de cărți descărcate din rețeaua Internet gratis.

Credo online Reference service, Academic Core Collection (<http://search.credoreference.com/>) reprezintă o platformă care include mii de pagini cu o privire de ansamblu a unui subiect în domeniile: artă, business, istorie, geografie, tehnologii, religie, psihologie, științe sociale, inclusiv

navigarea în dicționare, enciclopedii, atlase. Pagina de intrare Credo Mind Map asigură o navigare ușoară, o interfață multilingvă, inclusiv franceză și poloneză, instrumente pentru traducere și de „audiere/ascultare” a conținuturilor. Accesul a fost oferit numai din spațiile USARB în perioada 11 septembrie până la 15 octombrie 2015.

OPEN KNOWLEDGE REPOSITORY oferă acces la peste 2163 de cărți electronice. În total, utilizatorii pot consulta 23 052 de publicații în 11 colecții și 515 subcolecții: rapoarte, cărți, publicații periodice etc. (<https://openknowledge.worldbank.org/>).

Biblioteca Științifică USARB oferă acces la Polpred (<http://polpred.com/>) care conține baza de date cu lista titlurilor pe subiecte: 53 de ramuri, surse din 8 raioane ale Federației Ruse, din 235 de țări și jurisdicții, cele mai principale materiale, articole și interviuri a 13 000 directori executivi. O mie de știri zilnice, full-texte în limba rusă, milioane de istorii a noilor agenții și business press din ultimii 15 ani.

Este propus accesul la Oxford English Dictionary (<http://www.oed.com/>) - unul dintre cele mai bogate dicționare on-line care include informații referitoare la evoluția limbii engleze timp de 1500 ani – istoria, analiza etimologică, neologisme, împrumuturi din alte limbi, pronunția, exerciții, materiale instructive, circa 2,5 mln. de citate din literatura universală în limba engleză, din literatura clasică, din periodice, filme și chiar cărți culinare etc.

Universitarii bălțeni pot consulta Baza de date ONU (<http://www.un.org/ru/databases/>) care cuprinde aproximativ toate tipurile de documente ONU date publicității, începând cu mijlocul anilor 1990. Categoriile de documente incluse sunt: rezoluții, începând cu anul 1946 (Consiliu de Securitate, Adunarea Generală, Consiliul Economic și Social, Consiliul de Încredere); Documente selectate ale Consiliului de Securitate și ale Adunării Generale, începând cu anul 1985; Propuneri de rezoluții, Înregistrări ale întâlnirilor (PVs și SPs); Rapoarte; Documente administrative (ST/AI-, ST/C/-, St/SGB/-); Sentințe ale Tribunalului Administrativ.

Din 2001 Biblioteca oferă comunității

universitare bălțene acces la baza de date MoldLex care conține full-texte ale Legislației Republicii Moldova, începând cu anul 1990.

Pe lângă variatele cărți electronice cu conținut științific, universitarii bălțeni pot studia/cerceta o bogată colecție de reviste academice, importante în procesul de studiu și cercetare:

- **DOAJ** (<http://www.doaj.org/>) însumează 11 487 de reviste academice din 136 de țări, publicate în 50 de limbi – un directoriu al revistelor cu Acces Deschis. DOAJ înlesnește accesul liber la publicații periodice din diverse domenii academice. La dispoziția cititorilor sunt puse publicații ce acoperă toate domeniile de cercetare academică.

- **BioONE** (<http://www.eifl.net/bioone>) oferă acces la 180 reviste științifice cu peste 125 000 de articole full text de mare impact privind cercetarea în științe biologice, ecologice și de mediu. (perioada de acces 1 ianuarie 2016 - 31 decembrie 2018).

- **Royal Society Journals and Archive** (<http://www.eifl.net/royal-society-journals-collection>) oferă o gamă largă de servicii și facilități, inclusiv acces la reviste științifice full-text din biologie, matematică, inginerie, medicină, fizică (perioada de accesare 1 ianuarie 2015 – 31 decembrie 2017).

Începând cu anul 2005, Biblioteca Științifică USARB editează revista de biblioteconomie și știința informării *Confluențe Bibliologice* (<http://libruniv.usarb.md/confbib/confbib.html>) care, fiind expusă în spațiul electronic, devine un instrument eficient de comunicare / afirmare și promovare a imaginii instituției bibliotecare bălțene. Cele 43 de numere regăsite în mediul virtual oferă utilizatorilor o varietate de articole pe diverse teme, semnate de peste 100 de autori care pot fi lecturate integral de pe site-ul Bibliotecii.

Din 2012 Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți expune în spațiul virtual revista *Bibliouniversitas@ABRM.md*, care reprezintă o revistă electronică disponibilă la adresa <http://libruniv.usarb.md> și www.abrm.md, fiind editată Biblioteca Științifică USARB în cadrul secțiunii „Biblioteci universitare” a Asociației Bibliotecarilor din Republica

Moldova. Ea este destinată bibliotecarilor, specialiștilor în informare și documentare, managerilor din domeniul biblioteconomic, profesorilor, studenților de la specialitatea Biblioteconomie și Asistență informațională, Arhivistică, tuturor tipurilor de biblioteci, devenind un spațiu de comunicare profesională. Rubricile revistei evidențiază interesele și preocupările bibliotecilor universitare dar și ale întregului Sistem Național de Biblioteci din Republica Moldova.

Odată cu lansarea unei noi versiuni a paginii web a Bibliotecii (2008), au fost expuse on-line încă 2 reviste editate de Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți: *Artă și educație artistică* (<http://libruniv.usarb.md/publicatie/arta.htm>) și *Fizică și Tehnică* (<http://libruniv.usarb.md/publicatie/fizteh.htm>), precum și s-a creat link-ul spre site-ul revistei *Semn* (<http://www.semn.md/>)

Implementând în 2010 tehnologiile Web 2.0 / Biblioteca 2.0, Biblioteca Științifică USARB oferă utilizatorilor virtuali accesul la revistele științifice universitare *Glodidactica* (<http://glodidactica.blogspot.com/>), revista *Tehnocopia* (<http://libruniv.usarb.md/publicatie/tehnoscop.htm>), *Noua Revistă Filologică* <http://libruniv.usarb.md/publicatie/nrf/nrf.htm>

Bibliotecarii USARB au elaborat în 2014 19 surse electronice privind instruirea în domeniul culturii informației care au fost incluse în ediția a 2-a a volumului *Privire de ansamblu asupra resurselor privind Cultura informației la nivel mondial* (Overview of Information Literacy Resources Worldwide), apărut sub egida UNESCO în acest an la Paris, 668 pagini: (<http://infolit.org/wp-content/uploads/2014/10/UNESCO-IL-ResourcesEd.2.pdf>).

Prin înregistrarea lucrărilor instituționale și de autor în Arhiva Instituțională ORA USARB, Biblioteca Digitală, Open Library (278 de lucrări), precum și în cele mai mari cataloage din lume Calameo (305 de publicații, peste 23000 vizualizări), Issuu (389 publicații, peste 1000 de vizualizări), Scribd (316 publicații, peste 900 vizualizări) a crescut vizibilitatea USARB, iar serviciile electronice sporesc eficiența Bibliotecii Științifice, asigură transparența maximală.

Cu siguranță că serviciile moderniza-

te, bazate pe noile tehnologii contribuie la creșterea calității procesului de învățare, realizarea investigațiilor științifice, iar Biblioteca Științifică, fiind una din structurile Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB), asigură accesul la un potențial important de resurse informaționale tipărite și electronice pentru studenți, cadre didactice, cercetători, elevi din licee și alte categorii nespecifice de utilizatori din mun. Bălți și Nordul Republicii Moldova. Accesul la resursele electronice ale Bibliotecii Științifice USARB este asigurat atât pentru utilizatorii locali, cât și pentru utilizatorii îndepărtați în mediul oricărui browser de Internet, accesând site-ul Bibliotecii, iar formatul electronic al informației științifice oferă posibilitatea realizării cu succes a obiectivelor de organizare efektivă a proceselor de instruire și cercetare științifică în cadrul Bibliotecii.

Oferind acces la diverse colecții cu cărți electronice însumate în diferite baze de date, librării on-line, edituri, platforme editoriale, biblioteci digitale, Biblioteca Științifică USARB asigură un variat suport didactic și științific procesul de instruire și cercetare, precum și accesul on-line la informația oficială de toate tipurile, răspunzând, astfel, provocărilor generate de noile tehnologii informaționale prin oferirea utilizatorilor facilităților electronice pentru documentare și cercetare.

Dimensiunea internațională a colecțiilor digitale sporește circuitul informațional documentar, accelerează procesul de transfer al informațiilor, economisind timpul de investigare a acestora. Cu siguranță, în societatea bazată pe informație și cunoaștere, creșterea resurselor digitale oferite tuturor categoriilor de utilizatori ai Bibliotecii, asigură prezența Bibliotecii Științifice USARB în spațiul on-line, iar expunerea producției științifice proprii în rețeaua globală contribuie la formarea imaginii nu numai a Bibliotecii Științifice, ci și a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Bineînțeles, bibliotecile contemporane devin nu numai deținătoare de colecții tradiționale, ci și posesoare ale colecțiilor de format nou – colecții digitale (cărți, enciclopedii, dicționare, publicații periodice

etc.), unde cartea electronică reprezintă o publicație în format digital, ce include text, imagini, sau pe ambele.

În prezent, vorbind de preferințele utilizatorilor, cărțile electronice câștigă tot mai mult teren. Se pare că cele tipărite sunt tot mai puțin folosite. Tinerii preferă să citească tot mai multe surse pe tablete, smartphone-uri și monitoare. Unii oameni găsesc tehnologia mai confortabilă în schimb ce alții preferă mirosul și greutatea unei cărți tradiționale.

Apariția cărții electronice a fost favorizată în mediul universitar bălțean de majoritatea cadrelor didactice, care au expus în spațiul virtual materialul de curs în format electronic, oferind, astfel, tuturor utilizatorilor interesați posibilitatea accesării cursurilor universitare de pe pagina web a Bibliotecii Științifice USARB în Biblioteca digitală. Biblioteca Științifică USARB oferă tuturor utilizatorilor acces la documente tradiționale și electronice. Expunerea în spațiul virtual al documentelor electronice permite accesarea, consultarea lor operativă de către un număr nelimitat de utilizatori.

Universitarii bălțeni accesează resursele electronice oferite de BȘ USARB foarte utile pentru informare, studiu și cercetare, care, fiind în format digital, nu se distrug și nu se uzează, precum cărțile tradiționale tipărite. Diversitatea resurselor digitale expuse în spațiul virtual mărește vizibilitatea serviciilor și produselor electronice oferite de Biblioteca Științifică USARB.

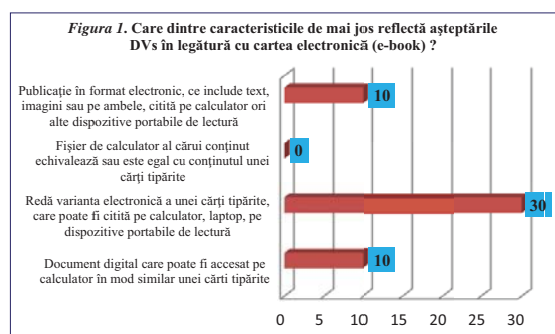
În lunile februarie-martie 2017, în Biblioteca Științifică USARB a fost aplicat chestionarul *Cartea electronică în perceperea utilizatorilor*, prin care ne-am dorit să studiem preferințele utilizatorilor Bibliotecii Științifice USARB referitor la cartea electronică (digitală) și cartea tipărită, să aflăm dacă cunosc și utilizează produsele electronice oferite de BȘ USARB.

În realizarea sondajului a fost folosită metoda anchetei, aplicând ca instrument chestionarul care a inclus 10 întrebări: 4 întrebări semiînchise și 6 întrebări închise.

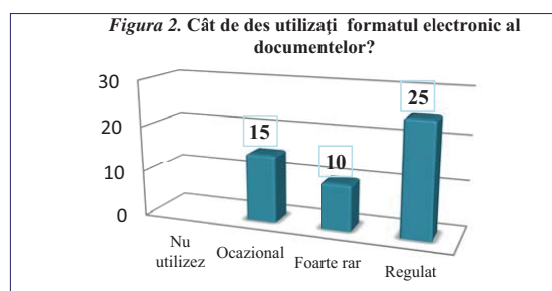
Au fost chestionați 50 de studenți ai Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB), utilizatori ai Bibliotecii

Științifice: ciclul I, studii licență – 39 persoane, ciclul II, studii masterat – 8 persoane, ciclul III, studii doctorat – 1 persoană, cadre didactice – 2 persoane; de la 4 facultăți a USARB: Drept și Științe Sociale – 8 studenți, Științe ale Educației, Pedagogie și Arte – 15 studenți, Științe Reale, Economice și ale Mediului – 7 studenți, Litere – 20 studenți; diferiți ani de studiu: anul I – 3 persoane, anul II – 23 persoane, anul III – 18 de persoane, anul IV – 4 persoane.

Distingem mai multe caracteristici ale cărții electronice. Din opiniile chestionaților, consemnăm că, „cartea electronică este percepută ca un document digital, care redă varianta electronică a unei cărți tipărite și se citește pe calculator, laptop sau pe alte dispozitive portabile de lectură”.

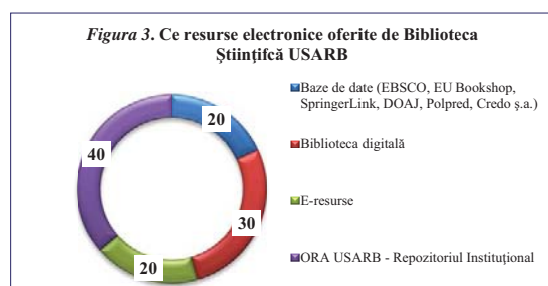

În prezent, utilizatorii bibliotecii beneficiază de o gamă variată de documente digitale expuse în spațiul virtual. Respondenții au menționat că utilizează regulat formatul digital al documentelor (25 persoane), sau ocazional (15 subiecți) (Figura 2).

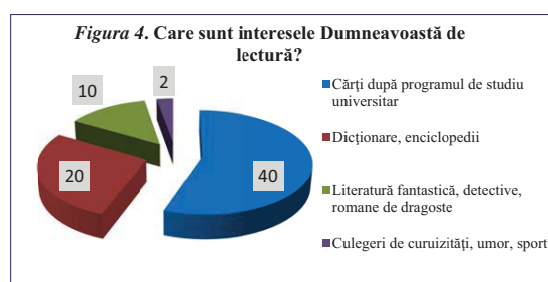

Tendința de utilizare tot mai activă a documentelor în format electronic de către utilizatorii/cercetătorii bălțeni demonstrează valoarea și utilitatea materialelor cu conținut digital pentru procesul de studiu și cercetare științifică. Cărțile electronice devin tot mai solicitate în mediul utilizatorilor bălțeni. Biblioteca Științifică USARB oferă tuturor utilizatorilor un spectru larg

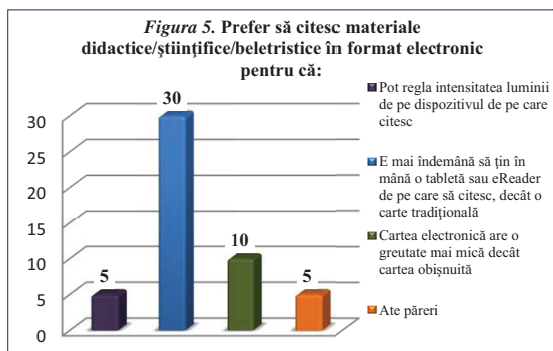
de resurse electronice în scopul susținerii procesului de studiu, cercetare și instruire. Cel mai frecvent utilizatorii bibliotecii accesează ORA USARB – Repozitoriul Instituțional (40 de persoane), fiind o arhivă electronică instituțională cu o colecție de full-texte a publicațiilor științifice și didactice ale universitarilor bălțeni și Biblioteca digitală (30 de persoane), care reprezintă o colecție digitizată de publicații pe toate domeniile de știință. (<http://libruniv.usarb.md/>) (Figura 3).

Deși interesele de lectură ale respondenților sunt variate, prevalează lecturarea cărților electronice după programul de studiu universitar (40 de respondenți). Unii utilizatori preferă să consulte dicționarele și enciclopediile digitale (20 de persoane), alții lectură literatură fantastică, detectivă, romane de dragoste expuse în mediul virtual (10 subiecți) (Figura 4).

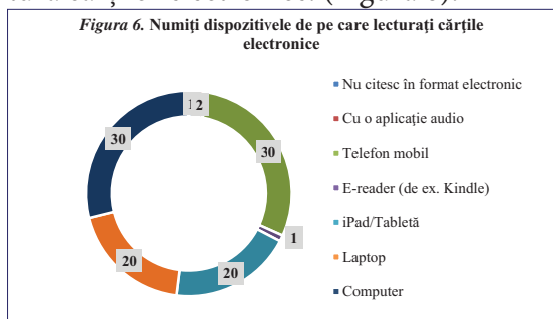

Opiniile utilizatorilor vis-a-vis de preferințele lor de lectură a cărților electronice sunt diferite. Astfel, utilizatorii preferă lectura cărților electronice pentru că „E mai la îndemână să folosesc o tabletă sau eReader de pe care să citesc, decât o carte tradițională (30 persoane). (Figura 5).

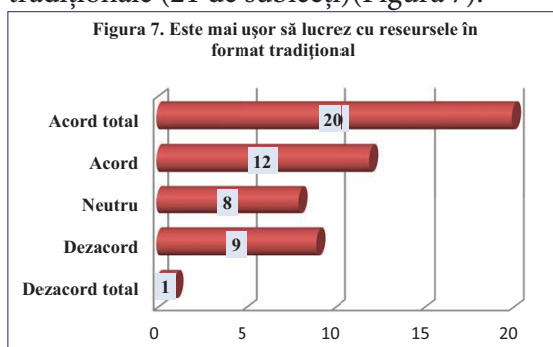

Au fost expuse și alte puncte de vedere: „Prefer să țin cartea în mână”; „Prefer să citesc în varianta carte tipărită.”; „Prefer mai mult cărțile tipărite” „Eu prefer lectura cărților online dar mai mult cred în cartea tipărită pe care o țin în mână.”; „Sunt accesibile, neexistând posibilitatea de a le procura sau găsi în format tipărit.”; „Deoarece e mult mai comod, le pot citi în orice moment și oriunde”.

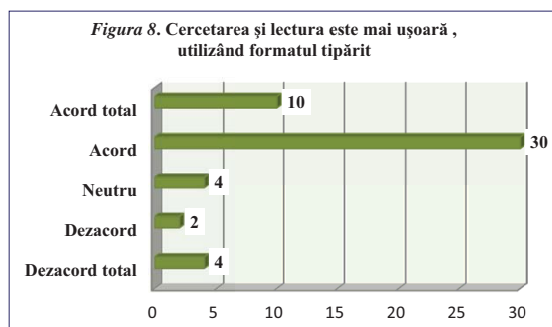
Lecturarea unei cărți electronice este posibilă numai de pe un dispozitiv special. Din răspunsurile chestionaților observăm, că dispozitivele cele mai utilizate pentru a citi cărți electronice sunt computerul și telefonul mobil. iPad-ului/Tableta și laptopul sunt dispozitive care pot fi folosite și la lectura cărților electronice. (Figura 6).

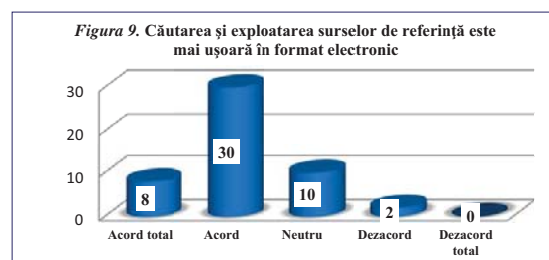
Utilizatorii Bibliotecii Științifice USARB consultă cu interes materiale în format digital, însă în procesul de studiu și cercetare științifică le este mai ușor să lucreze cu resurse tradiționale (21 de subiecți)(Figura 7).

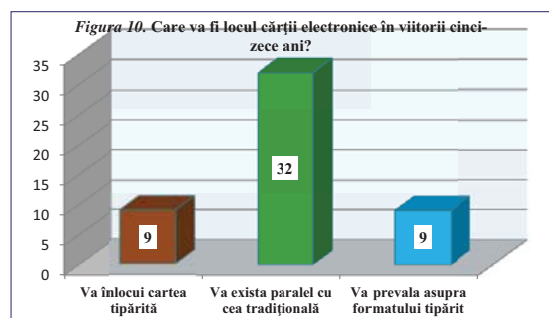
Argumentele sunt în favoarea cărții tradiționale și în cazul cercetării și lecturii serioase, unde 26 de respondenți confirmă acest fapt (Figura 8). Opinia unui respondent este: „Faci însemnări pe margini.”

Cu toate că cercetarea și lectura serioasă este de preferință în format tradițional, căutarea / selectarea și exploatarea surselor de referință este mai ușoară în formatul digital (de acord – 30 de persoane și 8 subiecți - acord total) (Figura 9).

Respondenții urmau să-și expună părerea despre locul cărții electronice în următorii 5-10 ani. Mai mult de jumătate dintre aceștia au menționat că „cartea electronică va exista paralel cu cea tradițională” (31 de subiecți), iar 10 persoane presupun, că „cartea electronică va prevala asupra formatului tipărit”. Unii respondenți sunt convingși, că „cartea electronică va înlocui cartea tipărită” (9 subiecți)(Figura 10). Altă părere: „Posibil, cartea tipărită va deveni un monument istoric”.

Din analiza datelor din chestionar rezultă că, utilizatorii bălțeni pe deoparte optează pentru mărirea numărului de documente digitale, dar totodată consideră că cărțile tipărite sunt importante în procesul de studiu și cercetare științifică.

Cărțile tradiționale cu siguranță nu vor dispărea din peisaj, datorită avantajelor:

- paginile cărților au un miros care crește apetitul pentru citit;
- prezența palpabilă a paginii;
- nu deranjează ochii, cum o face formatul digital;
- sunt ușor de obținut;
- nu au nevoie de energie electrică pentru a funcționa.

Mărirea numărului de surse digitale, precum și dezvoltarea tehnologiilor informaționale, transformă bibliotecile în partea cea mai importantă a sistemului de informare, studiu și cercetare universitară, asigurând calitatea procesului de instruire.

Bibliotecile universitare oferă acces nelimitat la resursele informaționale, promovând valorile naționale și universale pentru întreaga societate. Cărțile reprezintă o parte integrantă a istoriei umanității, un fenomen cultural aparte, iar valorile culturale pe care le avem astăzi în posesie se sprijină pe munca generațiilor trecute, a formelor tangibile care sunt difuzate sub forma electronică.

Viitorul cărții electronice este greu de prezis și nu trebuie percepută ca un simplu suport de reproducere a unei reprezentări familiare a cărții tradiționale, ci mai degrabă ca un instrument util ce deschide calea spre noi practici de lectură, la îndemâna tuturor și, mai ales, o „poartă de trecere” către cultură, către cunoaștere. Cărțile electronice vor fi citite pe diferite suporturi, simplu, natural, fără dificultăți și preconcepții.

Atât timp cât utilizatorii vor să citească, pentru noi, bibliotecarii, nu trebuie să conțene format preferă aceștia pentru lectură, important este să citească, să studieze, să cerceteze. Tehnologiile pentru lectura cărților se vor schimba mereu, însă promovarea lecturii va rămâne, în continuare, sarcina principală a bibliotecii.

Considerăm că, tehnologiile informaționale moderne asigură accesul larg al utili-

zatorilor la resursele informaționale locale și globale, iar utilizarea resurselor informaționale electronice susține necesitățile informaționale ale utilizatorilor în procesul de studiu și cercetare științifică. Cartea electronică cu conținut științific va deveni un segment important în colecția bibliotecii universitare prin extinderea utilizării variatelor resurse informaționale electronice în procesul didactic și științific.

Evident că, odată cu apariția cărții electronice au apărut și bibliotecile digitale, virtuale, librăriile și anticariatele on-line, promovând, pe lângă cartea scrisă, și cartea electronică. Cărțile electronice devin un element tot mai acceptat de mediul academic. Biblioteca, însă, rămâne locul preferat pentru a descoperi și promova cărțile pentru lectură, acestea fiind puncte de acces atât pentru cei care împrumută, cât și pentru cei care cumpără. Cu siguranță că utilizarea tehnologiilor avansate va permite bibliotecarilor să ofere utilizatorilor produse și servicii de înaltă calitate.

Bibliotecile universitare asigură informațional știința, educația, economia, politica, cultura precum și alte sfere ale vieții sociale. Desigur, bibliotecarul erei digitale trebuie să fie un bun tehnolog, căci fără cunoașterea tehnologiilor, în scurt timp acesta nu va mai avea loc în bibliotecă. Una din prioritățile bibliotecii moderne este crearea colecției digitale (full-text) a lucrărilor profesorilor universitari îndeplinid, astfel, rolul de arhivă instituțională. În contextul digital actual, funcția de conservare și prezervare este în pericol, deoarece informațiile electronice nu sunt întotdeauna disponibile pentru achiziționare și păstrare permanentă sau conservare.

Implementarea tehnologiilor moderne în bibliotecii a diversificat conținutul colecției prin completarea cu documente electronice. În prezent, bibliotecile universitare achiziționează pe lângă documentele tradiționale o varietate de reviste on-line și baze de date care conțin și cărți electronice. Abonarea bibliotecilor la baze de date și reviste digitale oferă principalelor categorii de utilizatori posibilitatea de a accesa informații de ultima oră.

Studierea preferințelor utilizatorilor uni-

versitari bălțeni față de cartea electronică și cartea tradițională, prin aplicarea sondajului demonstrează că în procesul de studiu și cercetare prioritate o au cărțile tradiționale, existând paralel cu cărțile electronice, cu toate că mulți utilizatorii optează pentru mărirea numărului de cărți electronice. La rândul său, mărirea numărului de surse digitale precum și dezvoltarea tehnologiilor informaționale transformă bibliotecile în partea cea mai importantă în sistemul de informare, studiu și cercetare universitară, asigurând calitatea procesului de instruire.

Cu siguranță că în era tehnologiilor moderne orice tip de bibliotecă (școlară, universitară, publică) pentru a răspunde nevoilor utilizatorilor săi, va trebui să se afle în permanentă schimbare, implementând noi tehnologii informaționale în procesele de instruire și cercetare, asigurând în același timp accesul liber la orice tip de informație relevantă din domeniile de interes și cât mai rapid posibil. Desigur, cărțile în format electronic, prezentate într-o multitudine de formate, sunt și vor fi utilizate cu succes, deoarece cartea electronică reprezintă un produs informațional modern cu multiple facilități de lectură în procesul de instruire, studiu și cercetare.

Valorificarea colecțiilor de carte electronică ale Bibliotecii Științifice USARB se

realizează prin informarea utilizatorilor în cadrul orelor de Cultura informației, Zilelor informării, Zilelor facultății, Lunarului licențiatului/masterandului/doctorandului, expunerea pe pagina web a bibliotecii, pe rețelele sociale a informației despre achiziția noilor baze de date cu cărți electronice și altor documente digitale.

Este indispensabilă instruirea continuă a utilizatorilor bălțeni despre posibilitățile de accesare a colecțiilor de cărți electronice, precum și utilizarea eficientă a documentelor digitale în procesul de studiu și cercetare.

Expunerea operativă în spațiul virtual a tuturor produselor electronice ale universitarilor bălțeni în Biblioteca Digitală, Arhiva Instituțională ORA USARB, Open Library, pe platformele deschise: Calameo, Scribd, Issuu va asigura accesul nelimitat al tuturor utilizatorilor virtuali.

Bibliotecile, deși reflectă trecutul, sunt instituții ale prezentului și mai ales ale viitorului, iar automatizarea în biblioteci nu este numai o necesitate a supraviețuirii lor, ci și condiția adecvării la cerințele etapei viitoare. Oferind servicii digitale, bibliotecile deschid căi spre universul cunoașterii și informării, conectând culturi dincolo de granițele geografice și sociale, transformându-se în medii electronice informaționale.

Referințe bibliografice:

1. BANCIU, Doina. Cartea electronică. In: Informatizarea bibliotecilor – Concepte și practici. București, 2001, pp.111-114. [on-line]. [Accesat 28.10.2016]. Disponibil: <file:///C:/carte%20electronica/informatizarea.pdf>.
2. BENYI, Elizabeta. Lectura între carte și Internet : [carte electronică]. In: Biblioteca Bucureștilor, 2002, nr. 10, p. 35. ISSN 1454-0487.
3. CERNEA, Remus. Viitorul cărții electronice. In: Observator cultural. 2001, nr. 71, p. 6.
4. CHERADI, Natalia. Perfecționarea serviciilor bibliotecilor universitare în mediul concurențial actual: adaptarea la noile realități tehnologice. [on-line] In: ABRM, 2014, nr. 2, pp. 15-17. [Accesat 31.10.2015]. Disponibil: <http://ru.scribd.com/doc/265285473/Rev-ABRM-2014-2>
5. Declarația de la Glasgow privind Bibliotecile, Serviciile de Informare și Libertatea Intelectuală. [on-line]. [Accesat 20.10.2015]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Declaratia_de_la_Glasgow.pdf.
6. DIGODI, Irina. Biblioteca digitală – realitate a societății informaționale. In: Libertatea intelectuală și accesul la informație. Chișinău : Ed. Epigraf, 2006, pp. 22-23. ISBN 978-9975-924-86-3.
7. ERICH, Agnes. Tîrziman Elena. Standarde – Norme – Documente numerice. Aspecte generale. In: Biblioteca. 2005, nr.1, pp. 12-13. ISSN 1220-3386.
8. HARCONIȚA, Elena. O carte este un dar...In: Sintagmele, 2015, nr. 2, pp. 4-5.

9. HARJEVSCHI, Mariana. Cărțile electronice – context și dileme. In: Bibliopolis. 2014, nr. 2, pp. 14-16. [on-line]. [Accesat 10.10.2015]. Disponibil: http://issuu.com/bibliotecahasdeu/docs/bibliopolis_2014_2_web.
10. HARJEVSCHI, Mariana. Impresii de la IFLA 2014. [on-line]. [Accesat 11.10.2015]. Disponibil: http://www.abrm.md/files/Impresii_IFLA_2014.pdf.
11. Jurnalul Bibliotecii ASTRA. [on-line]. [Accesat 14.10.2015]. Disponibil: http://jurnalulbibliotecii-iastra.blogspot.md/2011_09_01_archive.html.
12. KALLOS, Camelia. De la Gutenberg la eReader. [on-line]. [Accesat 24.10.2015]. Disponibil: <http://iteach.ro/experientedidactice/de-la-gutenberg-la-ereader>.
13. Manifestul Internet IFLA. [on-line]. [Accesat 20.10.2015]. Disponibil: <http://www.ifla.org/files/assets/faife/publications/policy-documents/internet-manifesto-ro.pdf>.
14. Manifestul IFLA/UNESCO cu privire la bibliotecile digitale. [on-line]. [Accesat 20.10.2015]. Disponibil: http://www.abrm.md/files/Manifestul_IFLA_Biblioteci_digitale.pdf.
15. NIȚU, Maria. Cartea electronică versus cartea tipărită sau inamicul salvator! [on-line]. [Accesat 13.10.2015]. Disponibil: <file:///I:/carte%20electronica/cartea%20electronica%20versus%20cea%20electr.timisoara.pdf>.
16. Noile tehnologii informaționale: provocare și necesitate în managementul dezvoltării colecțiilor. [on-line]. [Accesat 07.10.2015]. Disponibil: <http://www.bcub.ro/cataloge/unibib/noile-tehnologii-informationale-provocare-si-necesitate-in-managementul-dezvoltarii-colectiilor>.
17. OSOIANU, Vera. Cartea electronică - o amenințare pentru cartea tipărită? In: Limba română. 2012, nr. 3/4, pp. 117-119. ISSN 0235-9111.
18. ROTARU, Sergiu. Dreptul de autor în contextul dezvoltării bibliotecilor electronice. In: Accesul la informație și dreptul de autor. Chișinău, 2010, pp. 12-21. ISBN 978-9975-64-197-5.
19. Standard Moldovean SM ISO 2789:2015. Informare și documentare. Statistici de bibliotecă. Aprobate prin hotărârea INS nr.470 din 26.01.2015. Ch. : Inst. Naț de Standardizare, 2015. 69 p.
20. STOICA, Dina. Cartea electronică – cartea viitorului. In: Biblioteca, 2001, nr. 6, pp. 179-180. ISSN 1220-3386.
21. Tratat de biblioteconomie. Vol 2. pt.1: Managementul colecțiilor și serviciilor de bibliotecă, București : Ed. ABR. 2014, 621 p. ISBN 978-606-93535-2-3.
22. БУШУЕВ, С.В. Электронная книга сегодня. В: Мир библиографии, 2007, nr. 5, pp. 39-40. ISSN 1560-7968.
23. Электронная книга: Pro и Contra. [on-line]. [Accesat 15.10.2015]. Disponibil: <http://w3.ivanovo.ac.ru/cyberpar/ebook.htm>.

Cărți cu autograf, dedicații, Ex-libris și supralibros în colecțiile Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți

Elena CRISTIAN,
Biblioteca Științifică a Universității
de Stat „Alec Russo”, Bălți

Abstract: Fiecare bibliotecă conține în colecția sa cărți cu autografe și dedicații. Articolul descrie moduri de promovare și valorificare a acestei moșteniri de carte înscrisă. Cărți cu notițe, ex-librisuri, documente îmbogățite cu autografe sunt pătrunse de sufletele celor, care le-a scris-o. Prezentarea acestor documente este necesară și foarte interesantă, ca o invitație pentru descoperire ulterioară a valorilor bibliofile din colecția Bibliotecii Științifice de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Cuvinte-cheie: Cărți cu autografe și dedicații; Ex-libris; note de manuscris (notițe scrise de mână); cărți rare; personalități; bibliotecari din Universitatea de Stat, Bălți.

Abstract: Every library holds in its collections autograph and dedication books. The article describes the ways of promoting and capitalizing the heritage of such books, copies containing notes, Ex-Libris, files enriched by manuscript autographs, penetrated by the soul of those who created them. Their presentation is necessary and yet exciting, an invitation to discover the true values of the SLU-SARB collection.

Keywords: autograph books, dedication books, Ex-Libris, manuscript notes, rare book, personalities, Balti university librarians.

Fiind o comoară de valori BȘ USARB efectuează colectarea, păstrarea și teaurizarea amprentelor (scrieri de mână) și ex-librisurilor (marcă de proprietate) de la autori și alte persoane particulare. Încă din anul 1945, chiar de la înființare Biblioteca a primit de la donatori documente valoroase printre care cărți cu autograf, dedicații și cu ex-libris. În bogata Colecție de Documente Rare, care însumă 7 650 documente, cărțile cu autograf, dedicații

și ex-libris ocupă un loc important, cuprinzând peste 2 800 de volume, numărul cărora crește din an în an. Autograful și dedicațiile încorporează nu doar travaliul fizic și mintal al celor ce le-au scris, ci chiar sufletul autorilor respectivi, curiozitățile și așteptările celor ce le citesc. Ex-librisul este o componentă a artei aplicate, prin care reprezentarea gândurilor și imaginației se produce prin intermediul simbolurilor sau alegoriilor, oglindind personalitatea pos-

esorului, gusturilor și aspirațiilor sale, profesia și alte preocupări. Punctul de plecare al acestei lucrări este rodul căutărilor riguroase, al cercetării fondului documentar al BȘ USARB, activitate realizată cu migală și dăruire de bibliotecarii care îl gestionează. Colecția de Documente Rare conține cărți cu dedicații autografe și ex-libris ale marilor personalități naționale și internaționale renumite din toate timpurile, prieteni ai bibliotecii, musafiri, oaspeți din țară și peste hotare, constituindu-se într-un tezaur de informații utile pentru utilizatorii bibliotecii.

Cele mai vechi autografe și ex-librisuri sunt din secolul al XVIII-lea, pe volumele în limba rusă cu caractere slavone, tipărite la Moscova, Saint Petersburg, Kaluga în anii 1765-1793, cu autograful „Из книг Ея Превосходительствам Анны Петровны Минетан” și însemnul de proprietate, ex-libris ștampilă cu scenă alegorică în medalion.

Adevărata valoare a documentelor cu autograf se deschide atunci când pătrunzi în interiorul cărților. Examinându-le, apare ca de la sine informația că autograful a fost scris „pentru acum și pentru totdeauna”. O valoare de excepție deținută în colecție este amprenta manuscris a lui **B. P. Hasdeu** (1838 – 1907), scriitor, filolog și istoric

român din familia Hâjdău. Academician, enciclopedist, jurist, lingvist, folclorist, publicist, istoric și om politic, Hasdeu a fost una dintre cele mai mari personalități ale culturii române din toate timpurile.

Prezentăm cu deosebit respect alte două autografe valoroase ale lui Ilie Constantinescu (1874 – 1960), profesor școlar, unul dintre cei mai mari colecționari din țară, grație colecțiilor sale de cărți, izvoare arheologice și numismatice, documente istorice, materiale folclorice și obiecte de artă populară. *Ilie Constantinescu Prof. Craiova. – București. 1904. 03.11* și Dan Simonescu (1902-1993), istoric literar și bibliograf român, membru de onoare al Academiei Române. *Dan Simonescu. București, oct. 1932.*

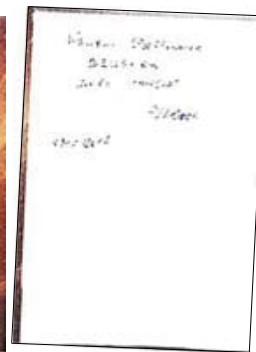
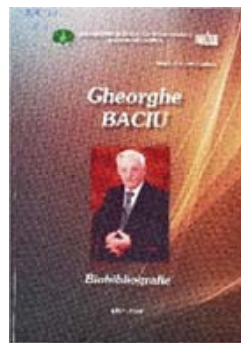

Papa Clement al XIV-lea, Papa al Romei între anii 1769-1774, menționa: „O carte bună e patrimoniul întregii lumi”, iar în opinia lui Garrison Keillor, actor, scriitor american: „O carte este un dar pe care îl poți deschide iar și iar”. Personalitățile notorii, care au vizitat Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți în diferite timpuri, au participat și la manifestările organizate în cadrul ei și-au lăsat opera lor cu dedicații sau autograf. Menționăm în continuare o serie de personalități, nume de rezonanță culturală și istorică:

M. Snegur, primul președinte al Republicii Moldova (1990–1997): „*Pentru cititorii Bibliotecii Universității „Alec Russo” din or. Bălți. Cu respect, M. Snegur 19.04.2007*”.

Gheorghe, Baci, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, autor a circa 550 de lucrări. Pe volumele dăruite Bibliotecii, autorul Gheorghe Baci scrie: „*Donație Bibliotecii USARB. Gh. Baci. 24.09.2013; Pentru Biblioteca Științifică a Universității bălțene de la autor Gh. Baci 28.01.2016 BȘ USARB*”.

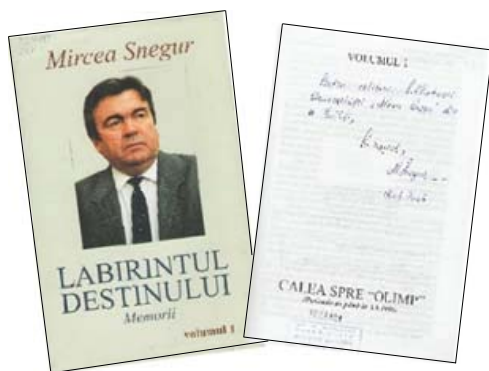
Anatol Ciobanu, doctor habilitat în filologie, membru corespondent al Academiei de Științe din Republica Moldova, doctor honoris causa al Universității de Stat „A. Russo” din Bălți, 1999: „*Cu înaltă prețuire și cu toată dragostea Bibliotecii Științifice a US „A. Russo” din Bălți din partea autorului A. Ciobanu. DHC al US „A. Russo” din Bălți, profesor la USM, m. c. al AȘM. 9 octombrie 2010, or. Bălți*”.

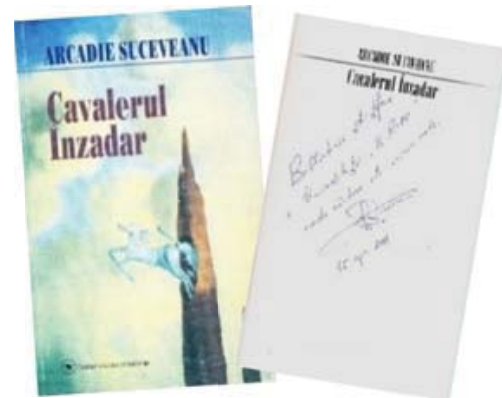
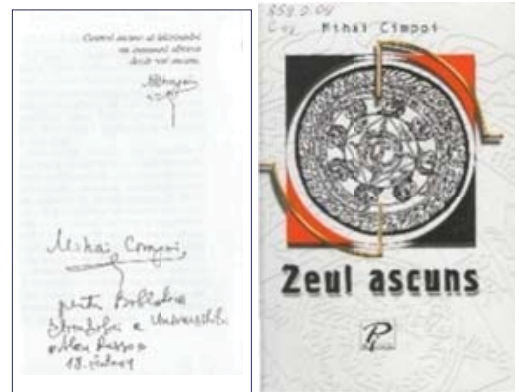
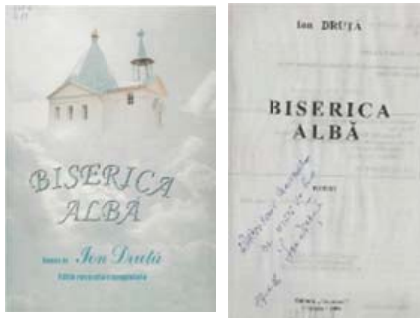

Grigore Vieru, poet român, membru corespondent al Academiei Române: Приетенилор мей де ла Институтул Педагожик дин Бэлць, доринду-ле мулт норок педагожик ши лирик. Виеру Григоре 1.XII.71 / *Prietenilor mei de la Institutul Pedagogic din Bălți, dorindu-le mult noroc pedagogic și liric. Vieru Grigore. 1.XII.71*”.

Ion Druță, scriitor, poet, dramaturg și istoric literar, membru de onoare al Academiei Române: „*Bibliotecii Universitare cu urări de bine, Ion Druță. 17. X. 06*”.

Iulian Filip, poet, scriitor, dramaturg, folclorist român: „*Deschizătorilor de ușa Bibliotecii Universității „Alec Russo” în căutarea poeziei s-o găsiți ! Iulian Filip la 31 martie 2017.*”

Vladimir Beșleagă, eseist, jurnalist, prozator, scriitor, traducător: „*Pentru Biblioteca Universității „A. Russo” cu urări de mulți-mulți cititori.* **V. Beșleagă** 16.02.2012. EX LIBRIS VLADIMIR BEȘLEAGĂ, s. MĂLĂIEȘTI”.

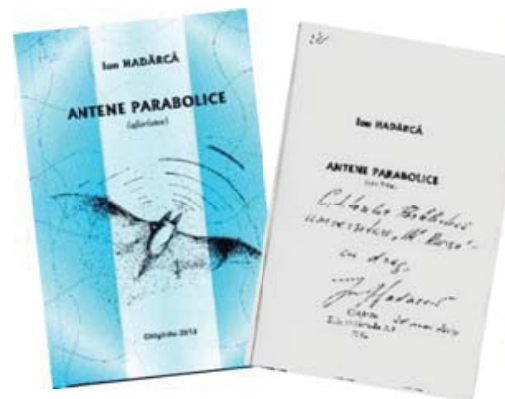
Mihai Cimpoi, om de cultură, academician român, critic și istoric literar, eminescolog, redactor literar și eseist basarabean. „Om Emerit al Republicii Moldova”, președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova. *Mihai Cimpoi, pentru Biblioteca Științifică a Universității „Alec Russo”* 17.III. 2004.

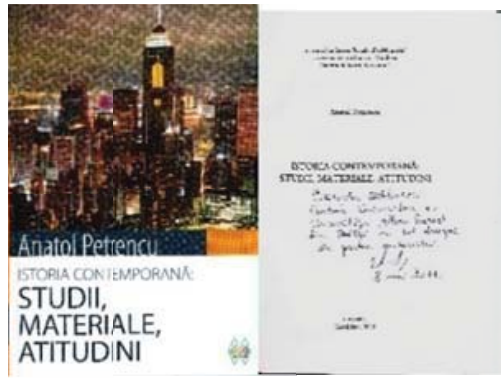
Arcadie Suceveanu, poet, eseist, ziarist român: „*Bibliotecii Științifice a Universității „Alec Russo” aceste cântece ale inimii mele.* **A. Suceveanu.** 15 apr. 2011”.

Ion Hadârcă, poet, traducător și om politic: „*Cititorilor Bibliotecii Universitare „Al. Russo” – cu drag!* **Ion Hadârcă.** 20 mai 2014”.

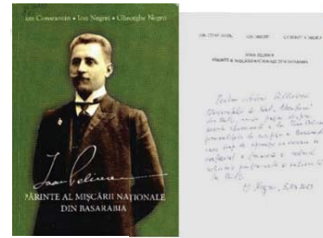
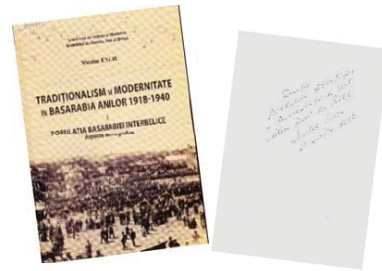
Anatol Petrencu, politician și om de știință: „*Cititorilor Bibliotecii Centrale Universitare a Universității „Alec Russo” din Bălți cu dragul, din partea autorului.* **A. Petrencu.** 8 mai 2011”.

Colesnic, Iurie, istoric literar, politician, scriitor: „*Pentru cititorii Bibliotecii Științifice a Universității „Alec Russo” cu deosebită stimă.* **Iurie Colesnic.** 23.04.2009”.

Emilian Galaicu-Păun, poet, prozator, eseist, traducător și editor român din Basarabia: „Măriei Sale Cititorului – pe viu ! E. Galaicu-Păun. 30 ian. 11, Bălți”.

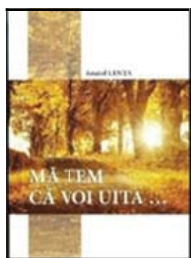

Nicolae Enciu, doctor habilitat în istorie, conferențiar, cercetător științific al Academiei de Științe a Moldovei: „*Donație Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți. Nicolae Enciu*”

Andrei Pleșu, scriitor și eseist român, estetician și istoric al artei, afirmă că: „Cărțile sunt felul oamenilor de a avea aripi ca îngerii”, iar Virginia Woolf, scriitoare engleză, eseistă, consideră că: „Cărțile sunt oglinzile sufletului”. Specificăm și câteva dedicații autografe ale personalităților internaționale:

Ion Negrei, istoric și om politic. *Pentru Cititorii Bibliotecii Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, aceste pagini despre soarta zbruciumată a lui Ioan Pelivan, personalitate de excepție a Basarabiei, care timp de aproape un deceniu a desfășurat o frumoasă și rodnică activitate profesională și națională la Bălți. I. Negrei, 5.09.2013*”

Andei Eșanu, istoric (doctor în istorie), scriitor, profesor cercetător, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei, membru de onoare al Academiei Române; **Valentina Eșanu**, doctor în istorie,

cercetător științific: „*Bibliotecii Universității Pedagogice „A. Russo” din Bălți, de la autori. A. Eșanu, Valentina Eșanu. 05.04.2011*”, și foarte mulți alți oameni reprezentativi, personalități de seamă.

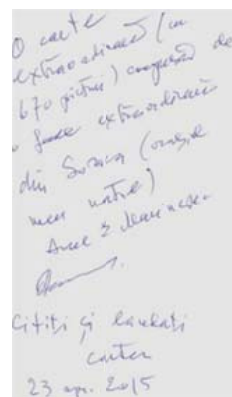
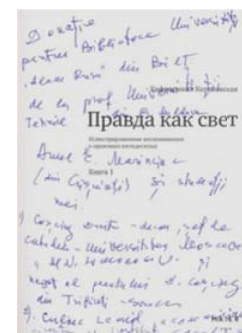
Alteța Sa Regală, Principele Radu al României, aflat în vizită la Universitatea bălțeană, a lăsat bibliotecii autograful: „*Radu Principe al României. 8 octombrie 2013*”.

Alexandru Budișteanu, doctor arhitect, Doctor Honoris Causa al Universității bălțene, Om cu caracter puternic, onest, generos, care a întreprins un șir de acțiuni culturale, istorice, civice și caritabile. Pe prețioasele materiale, pe care ni le-a oferit cu discernământ a notat: „Cu toată dragostea și respectul cuvenit pentru importanta Bibliotecă Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, din anii copilăriei și adolescenței mele – Bălți, precum și pentru cititorii, care beneficiază de această importantă rază de cultură a neamului nostru. Existența acestei biblioteci este garanția succesului în afirmarea culturii noastre. **A. Budișteanu**. 26 mai 2011; Această carte reprezintă o parte a bilanțului vieții mele, în preajma aniversării mele de 83 de ani, pe care o ofer ca un omagiu adus Bibliotecii Științifice a Universității „A. Russo” din Bălți, sperând ca să se încadreze în fondul atât de valoros al acestui grai de cultură al neamului nostru. Cu multă dragoste și recunoștință pentru sprijinul, pe care această bibliotecă mi l-a oferit constant. **A. Budișteanu**. 26 mai 2011

Orice carte este o comoară, ea ne luminează mintea și sufletul. Fiecare carte citită reprezintă o parte componentă a veștii oamenilor. Umberto Eco, scriitor, filosof, lingvist italian, afirma: „Respectul față de cărți poate fi manifestat doar prin folosirea lor”. Multe exemplare din colecție conțin autografe dedicate bibliotecii, cititorilor, colectivului, reprezintă o parte din sufletul celor care le-au scris: **Aurel MARINCIUC**, conferențiar universitar, doctor în științe fizico-matematice de la Universitatea Tehnică a Moldovei, a donat Bibliotecii universitare două volume a lucrării *Правда как свет*, autor Евфросиния Керсновская, Maier 2014. Autoarea este o femeie din Basarabia care s-a aflat 12 ani în lagărul Gulag și a scris memoriile sale în 12 jurnale,

2 200 000 de caractere însoțite de 680 de imagini. Autograful: „O carte extraordinară (cu 670 picturi) compusă de o femeie extraordinară din Soroca (orașul meu natal) **Aurel Marinciuc**. Citiți și lăudați cartea, 23 aprilie 2015”. „Donație pentru Biblioteca Universității „Alec Russo” din Bălți de la prof. Universității Tehnice din R. Moldova **Aurel Marinciuc** (din Crișcăuți) și studenții mei: 1) Coșciug Dimitrii G. – decan, șef la Catedra Universitatea „M. V. Lomonosov” din Moscova și nepot al preotului D. Coșciug din Trifăuți Soroca. 2) Culiuc Leonid, academician director al IFA AȘM originar din Bălți, fiul ministrului de cultură L. Culiuc. 3) Aurel Popescu, prof. dr. șt. originar din Ciuciuleni (fiul dir. de școală), astăzi – șef de laborator București. Cu stimă **Aurel Marinciuc** 23.IV.2015. Aplauze Chișinău 72.00.76”.

Anatol Lența, conferențiar universitar, doctor în filologie, absolvent al Institutului pedagogic de Stat „Alec Russo” 1965. Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „A. Russo” de la cel care... nu se teme că va uita... anii petrecuți printre comorile acestui PALAT al Înțelepciunii de la Bălți. 24 ianuarie 2014. **An. Lența**”.

Dumitru Brăneanu, scriitor de versuri și proză: „*Bibliotecii Universitare „A. Russo”*, toată prețuirea cititorilor bibliotecii întru bucuria recunoașterii și dăruirii spre eternitate a limbii române. **D. Brăneanu**”.

Agnesia Ucrainetș, monahă la Mănăstirea „Sfinta Treime”: „*Cu drag, pentru cititorii Bibliotecii Științifice Universitare USARB, spre slava și lauda lui Dumnezeu. Monahia Agnesia*, 21.04.2015”.

Vă propunem o călătorie imaginară prin cărțile cu dedicații și autografe, achiziționate cu diverse ocazii de la colegii de breaslă, bibliologi - profesioniști de marcă ce înscriu gânduri, amintiri, stimă, respect, prietenie dintre oameni. Pentru prezentare am selectat doar unele dedicații autografe valoroase după conținut:

Alexe Rău, bibliolog, poet, eseist și filosof al culturii din Republica Moldova, director general al Bibliotecii Naționale (1992-2015): „*Pentru Biblioteca „A. Russo” Bălți, cu multă dragoste. 27.05.09. A. Rău*”.

Lidia Kulikovski, dr. în pedagogie, specialist în biblioteconomie, conferențiar universitar, director general Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” (1990 - 2013), nume de referință în managementul biblioteconomic din Republica Moldova: „*Bibliotecii Univ. „A. Russo”, bibliotecii care nu se lasă, nu se dă – vrea să reușească și să prospere. L. Kulikovski* directorul revistei *BiblioPolis* 28.IV.2010”.

Vlad Pohilă, scriitor, publicist și traducător român basarabean: „*Pentru cititorii Bibliotecii Științifice a Universității „A. Russo” din Bălți, cu mult drag și alege urări de bine. Vlad Pohilă. 28.04.2010*”.

Claudia Balaban, director general al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”: „*Pentru Universitatea de Stat „A. Russo” cu mult respect de la Biblioteca pentru copii „Ion Creangă”. C. Balaban. 15.12.93*”.

Vera Osoianu, specialist în domeniul biblioteconomiei din Republica Moldova, director adjunct al Bibliotecii Naționale: „*Pentru colectivul Bibliotecii Universității de Stat „A. Russo” Bălți. Respect și gânduri bune. V. Osoianu*”.

Nelly Țurcan, conf. universitar, prodecan al Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din

Moldova, profesionist în biblioteconomie și știința informării: „*Pentru Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Bălți. 22.06.2012. N. Țurcan*”.

Nicoleta Marinescu, manager și evaluator european în infodocumentare, din domeniul Biblioteconomiei și Știința Informării, autoare, coordonatoare, referent științific, traducător, a publicat cărți și articole de specialitate în reviste din țară și străinătate, membră în asociații: „*Respectul profesiei. Nicoleta Marinescu. Iași, 7 octombrie 2009*”.

Printre prețioasele autografe și dedicații se află cele semnate de universitarii bălțeni: Gagim Ion, Popa Gheorghe, Gașițoi Natalia, Pînzari Veaceslav, Leahu Nicolae, Moraru Anatol, Jitaru Valentin, Zolotariov Elena, Lilia Trinca, Curtescu Margareta, Cantemir Grigore, Briceag Silvia, Abramciuc Valeriu, Vrabie Diana, Țarălungă Victoria, Popa Iulius, Răciula Lilia, Popa Viorica, Brajuc Vladimir, Volghina Elena, etc. Făcând un studiu al dedicațiilor profesoriilor universitari, remarcăm, invariabila stimă, venerație față de adresant, specificul, caracterul personalizat:

- *Cititorilor Bibliotecii Științifice a USB „Alec Russo”, cu urări de mult succes. Ion Gagim. 15.12.2008.*

- *Cu mult drag și prietenie studenților Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți din partea autorului. 16.12.14. N. Gașițoi.*

- *Pentru biblioteca de la Alma Mater, cea mai bună bibliotecă. A. Bolboceanu.*

- *Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo”, cu stimă și respect față de colaboratorii ei. 23.11.12. S. Băncilă.*

- *Donație Bibliotecii Științifice a Universității bălțene. I. Popa. 24.10.2014.*

- *Pentru inimoșii cititori ai Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „A. Russo”, aceste texte destinate descrețirii frunților și producătoare, sper, de satisfacții intelectuale. 11.11.2011. A. Moraru.*

- *Cu înaltă considerațiune pentru Biblioteca USARB, autorul Silvia Briceag.*

- *Cu stimă, respect și apreciere pentru nobila misiune de a altoi dragostea de carte. Parmacli Dmitrii. 2016*

- *Bibliotecii celei mai de acasă, Biblioteca Științifică a Universității „Alec Russo”, din*

care se și desprind multe-multe dintre rîndurile acestei nebunii prozodice – Cu urări de Bine Dnei Director Elena Harconița, Colaboratorilor Dumneaei și, desigur, Cititorilor. **N. Leahu.**

- *Bibliotecii Științifice, Universitatea de Stat „A. Russo”, Bălți. Celei mai selecte instituții pentru că păstrează valori inedite din trecut și prezent plasate spre timpurile ce vin iminent. Teo-Teodor Marșalcovschi. 03.10.2013.*

- *Scumpei mele biblioteci care mi-a fost constant o muză aleasă. 14.03.13. Autorul Rumleanski, Mihail.*

- *Domnului Nicolae Filip, un om de o rară inteligență. Cu multă prețuire și urări de bine. 27 mai 2001. A. Moraru.*

- *Mult stimatei dne Maria Șleahțișchi cu profund respect! L. Trinca, V. Axentii.*

- *Multstimatei dne Directoare a Bibliotecii Științifice, Elena Harconița, care, într-un anume fel, a contribuit substanțial l-a elaborarea acestei lucrări. Gh. Popa.*

- *Bibliotecii Științifice a Universității din Bălți (profesor - ilustru Elena Harconița). Cu mare respect de la autor. 14.03.2011. L. Jitaru.*

E o plăcere să deschizi o carte nouă și să citești dedicația, ilustrând prin conținut și formă grafică personalitatea celor ce le-au semnat, sufletul ascuns al cărților, dar și al celor ce le-au dat viață. Unii profesori au notat prin dedicații aportul bibliotecii și al bibliotecarilor în dezvoltarea lor profesională, exprimând stima, recunoștința, munca titanică:

- *Bibliotecii Științifice a USB cu urări de bine și mari realizări, pentru harnicii ei cititori și cercetători. 12.09.2012. G. Cantemir.*

- *Cu recunoștință lucrătorilor Bibliotecii Științifice pentru susținere constantă în activitatea de cercetare și cea didactică 21.02.2012. E. Botnari.*

- *Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți cu înalte considerațiuni, urări de bine și prosperitate, în semn de mulțumire pentru ajutorul acordat la editarea și elaborarea lucrărilor mele.*

V. Capcelea. 7.12.2014.

- *Dnei, Directoare Elena Harconița, omul care, nu de puține ori, încearcă mai multe emoții la apariția unei cărți decît autorul ei, cu urări de mari succese. Gh. Popa.*

- *Bibliotecii mele preferate cu mulțumiri și recunoștință adîncă. 11.12.11. M. Rumleanski.*

- *Cu deosebit respect față de munca titanică a lucrătorilor Bibliotecii Științifice și colectivul didactico-științific a USARB de la unul din autori. B. Boincean. 29.10.2013.*

- *Dragilor colege – profesioniste de înaltă anvergură – Bibliotecii Științifice USARB – de la o Doamnă pasionată de frumos... Cu mare apreciere și afecțiune. M. Tetelea. 27.09.14.*

- *Colaboratorilor Bibliotecii Științifice a Universității „A. Russo” din Bălți, cu profund respect și recunoștință pentru ajutorul acordat în pregătirea lucrării, de la autor. 7.11.2014. E. Zolotariov.*

Cărțile cu **autograf și dedicații** achiziționate în colecția BȘ USARB au fost valorificate prin editarea a 2 volume, Carte cu autograf și dedicații: catalog, în anii 2010 - 2015.

Valoarea istorică, culturală și socială al documentelor din Colecția Documente Rare este determinată și de **Ex-librisuri** deținute de diferite genuri: supralibros, ex-libris iscălitură-autograf, sigiliu, ștampilă, timbru sec sau sub formă de etichetă pe care s-a gravat o compoziție cu caracter simbolic sau alegoric, oglindind personalitatea posesorului, gusturilor și aspirațiile sale, profesia și alte preocupări.

Supralibros, este un însemn de proprietate asupra unei cărți imprimat special în legătura cărții. Această marcă a proprietății încorporată între elementele decorative ale cărții reprezintă blazonul familial, monograma sau numele proprietarului, stema orașului, emblema congregațiunii religioase, simbolul sau monograma școlii, ocupând cel mai important loc în ierarhia însemnărilor de proprietate asupra unei cărți.

	<p>„Лицей" Лицей Цесаревича Николая Supalibros pe cartea: Plutarque. Vies des Grecs Illustres / Plutarque, abregees et annotees par Alphonse Feillet; trad. de E. Talbot. – Paris : Librairie de Hachette et Cie, 1872. – 306 p.</p>
	<p>„П.А.А." Пóловцов Алексáндр Алексáндрович Supalibros pe cartea: Cicéron. L'orateur / Cicéron; trad. fr. J. V. Le Clerc. – Paris : Librairie de L. Hachette et Cie, 1866. – 223 p.</p>
	<p>„HONOREM MEUM NEMINI DABO" Всеволожский, Иван Александрович Supalibros pe cartea: Fullerton, Georgiana. Ellen Middleton. A Tale / Lady Georgiana Fullerton. – Leipzig : Bernhard Tauchnitz, 1846. – 360 p.</p>
	<p>„S. C." Шереметев Сергей Дмитриевич Supalibros pe cartea: Molière, Jean – Baptiste. Oeuvres complètes Vol. 1-2/ Jean – Baptiste Molière; éd. De Ch. Lahure. – Paris : Tipographie de Ch. Lahure, 1856. – 783 p.</p>
	<p>„2 К. К." Второй кадетский корпус Supalibros pe cartea: Грот, Николай. Психологія чувствованій : въ ея исторіи и главныхъ основахъ / Николай Грот. -СПб. , 1879-1880.- 569 p.</p>

Ex-libris etichetă este important din punct de vedere documentar, științific și bibliofil, prin tehnicile de realizare, prin tematica abordată, prin mesajul artistic și filosofic pe care ni-l transmite fiecare piesă de colecție, în raport cu personalitatea comanditarului (formația intelectuală, preocupările etc.) și cu cea a artistului care a

realizat-o (alegerea temei și modalitatea de abordare a acesteia). Ca tematică, ex-librisurile etichetă din colecție ilustrează categoriile: ex-libris religios, ex-libris alegoric, ex-libris peisaj, Buchmarke (tema centrală este cartea și lectura), ex-libris interior de bibliotecă, ex-libris heraldic și ex-librisul aniversar.

	<p>FUNDAȚIILE CULTURALE REGALE <i>"FUNDAȚIILE CULTURALE REGALE Această carte este dăruită de MAJESTATEA SA REGELE CAROL II prin Fundațiile Culturale Regale pentru educarea tineretului și răsplătirea elevilor studioși ce se îndreaptă spre cultură."</i> Ex-libris etichetă pe cartea: Oprescu, G. Țările Române văzute de artiști francezi (sec. XVIII și XIX) / G. Oprescu. – București: Cultura Națională, 1926. – 77 p.</p>
	<p>Ex Libris E. Hopper. Ex-libris etichetă pe cartea: Lamartine, A. De. Premieres Meditations Poetiques avec commentaires : La mort de Socrate / A. De Lamartine. – Paris : Hachette et Cie editeurs, 1907. – 270 p.</p>
	<p>BIBLIOTHECA МОШОС Ex-libris etichetă pe cartea: Dumitran, Ana. Icoane pe sticlă din Transilvania : Colecția Szocs / Ana Dumitran, Szocs Fulop Karoly, Elena Băjenaru ; fot.: Siluan Timbuș, Victor Bortaș. - Alba Iulia : Ed. Altip, 2012. - 168 p. : fot.</p>
	<p>„Опанасі Ольга Шевчукевич” Ex-libris etichetă pe cartea: Barbusse, Henri. Le Feu (Journal d'une Escouade) T.1. –Paris : Ed. Ernest Flammarion , 1926.- 78 p. (În colecția deținem mai multe titluri cu acest ex-libris).</p>
	<p>Изъ книгъ графа Сергѣя Дмитриевича Шереметева” Ex-libris etichetă pe cartea: Moliere. Oeuvres completes / Moliere ; ed. de Ch. Lahure. – Paris : Ed. Chertz I. hachette et Cie, 1856 – T.1, 1856. – 667 p.</p>

	<p>Сергей Дмитриевич Шереметев Ex-libris cu deviza: " Deus conservat omnia"(Dumnezeu îi apără pe toți). Ex-libris etichetă pe cartea: Molière, Jean – Baptiste. Oeuvres complètes / Jean - Baptiste Molière; éd. De Ch. Lahure. – Paris: Typographie de Ch. Lahure, 1856. – Vol. 1-2.</p>
	<p>Половцов А. А. Ex-libris etichetă pe cartea: Ciceron. L'orateur / Ciceron ; trad. Fr. Par J. V. Le Clerc. – Paris : Librairie de L. Hachette et Cie, 1866. – 223 p.</p>
	<p>„БИБЛИОТЕКИ Полоцкаго Кадетскаго Корпуса. Отделение... №...”. Ex-libris etichetă pe cartea: Извѣстія императорской Академіи Наукъ по отдѣленію русскаго языка и словесности Т.7. –СПб. : Тип. Император. АН , 1858.- 518 p.</p>
	<p>Изъ книгъ графа АлевиУварова. Ex-libris etichetă pe cartea:Истомин, Карион. Книга любви знак в честен брак... / Карион Истомин. –М. : Книга, 1989. – 110 с.</p>

Ex-libris ștampilă cu semn personalizat este aplicată pe o carte, purtând numele

unei biblioteci, a bibliofilului sau o deviză, cuprinde adesea și gravuri cu valoare artistică.

	<p>Ex-libris ștampilă: Faina Tlehuci, manager în biblioteconomie, 40 de ani (1962 - 2001) director al Bibliotecii universitare din Bălți (BȘ USARB)</p>
	<p>Ex-libris ștampilă: Mircea Druc, prim-ministru al Republicii Moldova în anii 1990-1991</p>
	<p>Ex-libris ștampilă: Moțoc Radu, secretarul Asociației Pro Basarabia și Bucovina, Filiala „Costache Negri” Galați, Membrul de Onoare al Senatului Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți, DEȚINĂTOR AI TITLULUI DE DOCTOR HONORIS CAUSA</p>
	<p>Ex-libris ștampilă: Ion Manoli, Doctor habilitat Profesor universitar – Colecție personală</p>
	<p>Ex-libris ștampilă: Ioan Vasile Nicorici</p> <p>Ex-libris ștampilă: Ioan Nicorici Carte salvată de preotul Theodor (Gheorghe) Armașu de urgența focului vandal comunist</p>
	<p>Ex-libris ștampilă: Alexandru Odobescu, scriitor, arheolog și om politic român</p>

Promovarea / valorificarea potențialului documentar deținut s-a produs prin organizarea diverselor expoziții tematice tradiționale și on-line: *Din colecția de cărți rare; Cărți cu autograf și dedicații în colecțiile Bibliotecii Științifice USARB; Valori bibliofile cu supralibros și ex-libris în colecția Bibliotecii Științifice USARB*. Colecția de Documente Rare (cărți cu autograf, dedicații și ex-libris) se constituie într-un tezaur de informații menit a oferi o imagine

reprezentativă a valorilor de patrimoniu deținute din diverse timpuri. Fiecare carte cu autograf, dedicație și ex-libris are istoria ei, timpul ei. Vă asigur că această prezentare, cuprinde doar unele informații despre volumele cu autograf, dedicații și ex-libris păstrate în bibliotecă. Mulțumim prietenilor cu ajutorul cărora a fost creat acest fond de carte, și putem oferi astăzi un prilej de bucurie.

Referințe bibliografice:

1. Cărți cu dedicații și autografe în colecțiile Bibliotecii Științifice USARB. [Accesat 12.01.2018]. Disponibil:http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/bs/carti_autograf.pdf.
2. DIN colecția de cărți rare. [Accesat 12.01.2018]. Disponibil: http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/bs/carti_rare.pdf.
http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/bib_usarb/autograf_2.pdf.
3. MIHALUȚA, Lina, Elena, Cristian, Natalia, Costicenco. Carte cu autograf și dedicații. Catalog, Bălți: Bibl. Șt. a Univ. de Stat „Alec Russo”, 2010. 120 p. ISBN 978-9975-50-035-7 . [Accesat 12.01.2018]. Disponibil: http://tinread.usb.md:8888/tinread/fulltext/publ_bcii/carte_cu_autograf.pdf.
4. MIHALUȚA, Lina, Elena, Cristian, Svetlana Cecan. Carte cu autograf și dedicații. Catalog. Vol. 2. Bălți: Bibl. Șt. a Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2015. 315 p. ISBN 978-9975-50-151-4.
5. Valori bibliofile cu supralibros și ex-libris în colecția Bibliotecii Științifice USARB. [Accesat 12.01.2018]. Disponibil:http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/bs/valori_bibl.pdf.

Adolf KNOLL: „Există o tradiție îndelungată a lecturii și a bibliotecilor în cultura cehă...”

Interviu cu Adolf Knoll, secretar pentru știință, cercetare și relații internaționale al Bibliotecii Naționale a Republicii Cehe.

Vera Osoianu: După apariția pe site-ul *publiclibraries2020* (<http://www.publiclibraries2020.eu/>) a infograficelor despre bibliotecile din spațiul comunitar, în presă s-a scris mult despre Cehia – țara bibliotecilor. Se consideră că în Cehia sunt cele mai multe biblioteci raportate la numărul populației. Despre reducerea numărului de biblioteci în țările lumii se scrie foarte mult. În Anglia în ultimii cinci ani au fost închise 5-6 sute de biblioteci, în Rusia anual se închid câte 700-900 de biblioteci și filiale, a fost pusă chiar problema comasării celor două mari biblioteci: Biblioteca de Stat a Rusiei și Biblioteca Națională a Rusiei. Cum reușește Cehia performanța de a se menține pe primul loc la capitolul biblioteci?

Adolf Knoll: Există o tradiție îndelungată a lecturii și a bibliotecilor în cultura cehă: lectura servea ca o unealtă a promovării ideilor primelor două reforme ale bisericii în Boemia, spre sfârșitul secolului XIV și în secolul XV, mișcări care au avut loc încă înainte de Luther. Pe urmă, lectura și împrumutul cărților serveau, spre sfârșitul secolului XVIII și mai târziu, pentru întărirea conștiinței naționale și a limbii cehe. De fapt vorbim despre o reînviere a limbii care s-a întors spre momentele ei de mare înflorire din începutul secolului XVII (înaintea Războiului de Treizeci de Ani)... cauza diferenței substanțiale de azi dintre limba scrisă și literară, pe de o parte și limba vorbită pe de alta. După înființarea Cehoslovaciei, în 1918, a fost stabilit prin lege că fiecare localitate va avea o bibliotecă... și așa a și fost până la începutul mileniului

nostru. În ultimii 15 ani au dispărut circa 11% din bibliotecile publice. Să vă dau un exemplu: orașelul meu are circa 6 500 de locuitori și se compune din 6 părți care erau mai de mult independente, deci fiecare dintre ele a avut o bibliotecă publică. Acum există pe acest teritoriu o singură bibliotecă orașenească, iar în vecinătate, pe 6-8 kilometri, există alte 5 localități cu statutul de oraș (mărimea lor diferă de la 20 000 până 640 de locuitori), 2 localități cu statutul de târg (2 400 și 1 100 de locuitori) și două localități mai mici (600 și 500 de locuitori). Toate au o bibliotecă publică, chiar dacă în unele localități mai mici nu este deschisă în fiecare zi. În foarte multe cazuri, aceste biblioteci au devenit și importante centre de viață culturală. Din aceste 6 orașele amintite mai sus, patru au și o clădire specială de teatru... Cred că această tradiție culturală e înrădăcinată adânc în noi și că administrațiile publice locale o respectă.

V.O.: Anul 2016 pentru Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova poate fi numit Anul Strategiilor. A fost elaborată Strategia de dezvoltare a rețelei de biblioteci publice 2017-2020, pentru aceasta Ministerul Culturii a creat prin ordin un grup de lucru. Biblioteca Națională a lucrat la elaborarea Strategiei Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova 2017-2020. Bibliotecile din învățământ au lucrat la elaborarea Strategiilor instituționale. Toate sunt încă în proiecte, dar există speranța că vor fi aprobate în cel mai scurt timp. Este o preocupare în vogă acum, pentru că mai multe biblioteci

și-au făcut publice strategiile, sau este un lucru firesc pentru lumea bibliotecară a Occidentului? Există asemenea preocupări și în bibliotecile din Republica Cehă?

A. K.: Desigur că există: atât la nivel de stat, cât și la nivelul bibliotecii naționale... La ora actuală suntem pe parcursul elaborării planului strategic până în anul 2022. Problema va fi, desigur, finanțarea realizării lui. La nivelul național, foarte multe sarcini sunt atribuite bibliotecii noastre, iar noi nu avem resursele necesare. De exemplu, noua lege despre exemplarul obligatoriu include și cărțile electronice, dar bibliotecii naționale îi lipsesc mai ales bibliotecarii pentru că, fiind dat numărul înălțat de ediții electronice, ne vor trebui noi angajați în servicii de achiziție și catalogare și trebuie implementat un modul special pentru cooperarea automatizată cu casele de editură, nemaivorbind de stocarea de lungă durată a datelor.

V.O.: *Unii profesioniști din domeniu susțin că bibliotecile nu trebuie să facă cercetare, ele trebuie să se ocupe de utilizatori. Cercetarea trebuie să fie prerogativa catedrelor de biblioteconomie și științe ale informării. Ce credeți despre aceasta? Care sunt preocupările Bibliotecii Naționale a Cehiei în acest scop?*

A. K.: Cred că este o neînțelegere. Am avut, și am, mulți prieteni prin catedrele de biblioteconomie în multe țări. Cu unii am cooperat în multe proiecte și în multe cazuri a fost o plăcere. Proiectele cu statut de cercetare, în engleză poartă denumirea de *desk research/secondary research*, deci prelucrarea informației deja publicate sau obținute din chestionare. Dacă vă uitați mai aproape la ce fel de cercetare este făcută în biblioteca noastră, veți înțelege mai ușor care este diferența și de ce ne trebuie activitățile de cercetare proprii. Facem și noi acel *desk research*, dar nu-l numim cercetare, folosim în cehă un cuvânt diferit.

Cercetarea noastră fundamentală ține de colecțiile speciale pe care le avem și de care ne mândrim, de aceea facem cercetare în codicologie, muzicologie și slavistică, cu țelul de-a deschide aceste colecții mai mult pentru cititori. Acest lucru nu pot să-l facă bibliotecarii, sunt necesare cunoștințe spe-

cială, deci este făcut de codicologi, istorici, filologi și muzicologi.

Cercetarea noastră aplicată are ca țel:

- un acces mai bun/digital la colecțiile noastre, deci ține de implementarea tehnologiilor informației și se ocupă mai ales de dezvoltarea bibliotecilor digitale, portalelor, comunicării dintre sisteme, arhivării de lungă durată a datelor digitale etc. Pentru aceasta ne trebuie ingineri specializați;

- prezervarea documentelor: ține de chimia și fizica materialelor și de pricepere la restaurare; pentru aceasta ne trebuie profesii speciale cu educație de inginer și, oarecum, artistică cu educație de restaurator.

Cercetarea se face prin cooperare și aici rolul indispensabil îl joacă mai ales companiile private, apoi universitățile și institutele academice. Niciodată nu am colaborat cu persoane din catedrele de biblioteconomie, deoarece aici nu se găsesc experți în domeniu. Scopul biblioteconomiei este de a ne învăța cum se organizează o bibliotecă... atât. Poate de aceea avem în Republica Cehă numai șase biblioteci care și-au dobândit statutul de organizație de cercetare și, din ele, numai trei sunt suficient de active: Biblioteca Națională din Praga și Biblioteca Moravă din Brno, urmate la oarecare distanță de Biblioteca Academiei de Științe din Praga.

O bibliotecă mare este ca o fabrică, îi trebuie producția bazată pe progresul tehnologic, îi trebuie profesiile speciale atât din domeniul de științe umane, cât și din domeniile de științe naturale de orientare academică și inginerescă. Rolul bibliotecarului este să construiască podurile dintre ei, să le faciliteze colaborarea și să le ajute să aibă finanțarea necesară, apoi să implementeze rezultatele noi în viața cotidiană, în practică. Înțelegerea corectă a acestor roluri este condiția primordială pentru succesul întregii dezvoltări a bibliotecii.

V.O.: *În ultimii ani, pentru a-și demonstra importanța, bibliotecile își asumă tot mai multe responsabilități fără a renunța la responsabilitățile tradiționale. Toate acestea pe fondul reducerilor de personal, orelor de funcționare, a bibliotecilor chiar. Credeți că se poate face față acestor provocări, fără a prejudicia calitatea, sau ar trebui să aleagă mai bine prioritățile?*

A. K.: Bibliotecile, sau trebuie să fie finanțate mai bine, sau vor trebui să-și stabilească, într-un mod mai responsabil decât până acum, prioritățile, mai ales în funcție de capacitatea lor de-a oferi servicii unice care nu pot fi consumate din alte resurse. Vreau să spun că, dacă bibliotecile se vor duce prea departe în spațiile unde alții vor putea să ofere servicii similare sau mai bune, acestea se vor topi în spațiul informatic și vor dispărea. Ele trebuie să ofere valori adăugate pe care alții nu le vor oferi în condițiile concrete ale locului lor de existență. În spațiul digital concurența este foarte puternică și dispune de posibilitățile tehnologice și resursele financiare pe care noi nu le vom avea niciodată și, de asemenea, de cunoștințe și experiență mult mai bune și o flexibilitate mult mai mare. Ajunge să comparăm digitizarea făcută de către Google sau de alte companii private, cu cea făcută de către noi, cu forțele noastre în bibliotecă... sau sistemele de căutare a informației. Când bibliotecarii încep să vorbească în mod serios despre unele, așa zise, tehnologii sau moduri de prelucrare a informației noi (de exemplu open linked data), să fim siguri că Google utilizează astfel de tehnologii deja de câțiva ani, fără să vorbească despre ele cu voce tare sau fără să folosească pentru ele denumirile moderne care ne plac așa de mult în biblioteci. Bibliotecile pornesc să funcționeze în lumea tehnologică ca să se salveze și par să uite de unde au venit și de ce (cu ce misiune) au apărut în societățile noastre și, fără să-și dea seama, prin accentuarea nu prea critică a acestei orientări, se duc spre moarte.

V.O.: *Biblioteca Națională a Republicii Moldova are statut de centru biblioteconomic național și, respectiv, are un șir de responsabilități ce țin de elaborarea și promovarea politicilor și strategiilor biblioteconomice, cadrului legal și de reglementare a organizării și funcționării bibliotecilor, coordonarea activității de cercetare și dezvoltare în biblioteconomie în cadrul SNB, asistență de specialitate etc. Care sunt relațiile Bibliotecii Naționale a Republicii Cehe cu bibliotecile țării?*

A. K.: Avem în cadrul bibliotecii naționale

Institutul de Biblioteconomie, care se ocupă de lucruri similare și cooperează cu serviciul de biblioteci din Ministerul Culturii, doar că nu se ocupă de cercetare științifică (cu excepția așa numitului *desk research* în ceea ce privește diferite aspecte ale funcționării bibliotecilor publice și ale lecturii). În țara noastră, cercetarea științifică este reglementată în mod separat și e făcută numai de șase biblioteci așa cum am spus mai sus. Ele trebuie să-și câștige și să-și mențină statutul pe baza dezvoltării lor ca entități de cercetare ceea ce înseamnă, printre altele, elaborarea concepției îndelungate de cercetare și realizarea ei prin rezultate concrete.

V.O.: *Care sunt cele mai importante proiecte ale Bibliotecii Naționale a Republicii Cehe?*

A.K.: Depinde ce se înțelege prin cuvântul *proiect*. La noi e o activitate limitată în timp, cu rezultatele planificate și bine definite, cu bugetul separat de restul bugetului bibliotecii. Proiectul, de obicei, face parte dintr-un program al unui subiect pe care îl finanțează împreună cu celelalte proiecte din același program. Cred, însă, că aici aveți în vedere mai degrabă unele activități relativ recente care, în mai multe cazuri, au început ca proiecte și acum constituie, cu activitățile mai tradiționale, spectrul tuturor activităților regulate ale bibliotecii. Printre ele sunt de menționat bibliotecile digitale Manuscriptorium și Kramerius care au fost înființate în anul 2003, bineînțeles bazate azi pe cele trei linii producătoare de date (manuscrite și cărți vechi foarte rare din 1996, periodice și cărți moderne din 1999 și digitizarea cărților vechi împreună cu Google din 2011), Arhiva Internetului (începută în 2001 / 245 TB de date), catalogul electronic colectiv (început în mijlocul anilor 90), activitățile multilaterale de prezervare și conservare a documentelor tradiționale, producerea de cutii din hârtie neacidă pentru documente vechi, educarea permanentă a bibliotecarilor, deschiderea informațională a fondurilor unice din Biblioteca Slavă, un fel de bibliotecă națională a emigrației ruse, ucrainene și bielorusse după Revoluția din Octombrie 1917 și multe altele. Undeva suntem la jumătatea

drumului (stocarea de lungă durată a datelor digitale / o facem, dar nu pentru toate documentele) sau la început de drum (incorporarea complexă și integrală a cărților electronice în serviciile noastre / nu avem resurse necesare).

V.O.: *Pe parcursul anilor, ați avut implicații serioase în activitatea CENL, a Bibliotecii Europene... Cu ce proiecte a-ți continua șirul și ce a însemnat pentru bibliotecile din Cehia participarea în aceste prestigioase proiecte europene?*

A.K.: Chiar dacă de-a lungul anilor am fost membru al Consiliului de Administrație (Management Board) al Bibliotecii Europene, nici pentru mine și nici pentru biblioteca noastră n-a însemnat acest fapt nimic deosebit de ceea ce făceam și facem în mod regulat. Un portal național similar a început să funcționeze în țara noastră deja în anul 2002 și biblioteca digitală Manuscriptorium a fost, și este, și ea agregator de date într-o complexitate mai mare decât o făcea Biblioteca Europeană și cu mai mulți parteneri decât avea Biblioteca Europeană. Deci, din punct de vedere al culegerii de date, am avut o experiență bogată deja înaintea Bibliotecii Europene la care am început să participăm în anul 2005. Iar din punct de vedere al utilizării metadatelor noastre în portale, am avut experiența nu numai din lumea bibliotecilor, ci și din cooperarea bibliotecii digitale Manuscriptorium cu serviciile profesionale de tip Resource Discovery. Tehnic, pentru noi n-a fost nimic nou, a fost pur și simplu un alt subiect de cooperare automatizată între sisteme. La început a fost interesantă cooperarea cu EUROPEANA, fiindcă ne aducea mult trafic la Manuscriptorium, apoi traficul generat a scăzut considerabil pentru că utilizatorii intrați la noi pentru prima oară prin EUROPEANA aveau acces direct la Manuscriptorium – conform datelor statistice. Acum, cu tehnologia IIIF pare că iarăși EUROPEANA ar putea să fie interesantă pentru noi, mai degrabă prin posibilitatea de-a culege metadatele IIIF din ea și de-a le lega cu reprezentările digitale din bibliotecile partener... vom vedea cât de reală se va arăta această idee în practică.

V.O.: *Cine se ocupă în Cehia de colectarea datelor statistice despre activitatea bibliotecilor și sub ce formă are loc aceasta?*

A.K.: Colectarea datelor din domeniul culturii se face de către NIPOS / Centru Național de Consultare și Informare pentru Cultură, o organizație finanțată de Ministerul Culturii. Pentru biblioteci există un formular specific care ține de servicii statistice de stat, după care datele sunt prelucrate și publicate.

V.O.: *Vorbim frecvent în ultimii ani despre biblioteca modernă, despre servicii inovative, despre idei inovaționale în activitatea bibliotecilor. Cum ar defini un biblioteconomist de talia DVS, cu mulți ani (câți?) de activitate în BNRC, biblioteca modernă?*

A.K.: Eu lucrez în biblioteca noastră națională din anul 1979, deci m-am angajat acolo aproape imediat după ce mi-am terminat studiile universitare în România. Drept să spun, nu știu, fiindcă depinde de multe lucruri, mai ales de comportamentul bibliotecarilor... Va depinde și despre ce fel de bibliotecă va fi vorba, pentru că avem roluri și funcții diferite și acționăm pe teritorii diferite. Pentru bibliotecile mai mici va fi importantă capacitatea lor de a se integra în viața culturală locală, cât de văzute și acceptate vor fi acolo. Succesul lor nu va depinde mult de tehnologii moderne, ci de respectul societății din jur. Se spune că bibliotecile, pentru a-și continua existența, vor trebui să fie locuri de întâlnire... Desigur, e adevărat, dar mie nu-mi place prea multă accentuare a acestui fapt, fiindcă ar însemna că uităm, sau putem să uităm, de misiunea noastră de bază, care este construită pe colecții de documente (mai ales de cărți și periodice) și începem să pornim în domeniile în care sunt foarte active alte subiecte, mari, bogate și, mai ales, mai puternice care joacă roluri predominante. Vreau să spun că valorile adăugate (categoriile de informație) vor fi diferite în diferite locuri și vor trebui să reflecte necesitățile locale, regionale și naționale.

V.O.: *Liderii intelectuali, în general și în special liderii domeniului biblioteconomic, discută mult despre viitorul bibliotecii. Sce-*

nariile sunt cele mai diverse, de la cele mai sumbre, la unele foarte optimiste, de la dispariția bibliotecii în formula cunoscută de noi, la o instituție prosperă, bine ancorată în comunitate și aducătoare de plusvaloare. Ce șanse de rezistență în timp oferă bibliotecii, biblioteconomistul Adolf Knoll?

A.K.: Am răspuns parțial mai sus. Avem exemple similare în alte domenii de acces la informație, la documente. Ajunge să ne gândim la cinematografe: când eram copil mic, în orașelul meu au fost patru, pentru aproape zece mii de locuitori din oraș și din vecinătate, la Praga, ca și la București (cunosc ambele situații) funcționa un număr mare de cinematografe, iar acum, la Praga, sunt numai câteva, majoritatea au dispărut. Dacă lăsăm la o parte acele multiplexuri și megaplexuri care au apărut în ultimii douăzeci de ani și ne vom concentra asupra acelor cinematografe pe care le cunoaștem din timpul tinereții noastre, vom vedea că majoritatea nu mai există, iar situația e mai bună acum, decât în urmă cu cincisprezece ani, și că unele dintre cele de odinioară, chiar dacă puține, mai există și funcționează cu mare succes. O fac puțin altfel, deci au adăugat niște elemente speciale la activitățile lor de bază, dar este important că ele continuă să prezinte filmele și nu s-au dus în numele salvării lor proprii în alte domenii de activitate. Concurența lor seamănă cu a noastră și, aș spune că, în domeniul lor e mai periculoasă decât în al nostru. Denominatorul comun al acestei concurențe este accesul digital: la docu-

mente digitizate sau cele create deja în mod digital. În cinematografe putem să vedem și succes și eșec temporar, iar lecția importantă pe care o primim din acest exemplu, este că trebuie să ne păstrăm rădăcinile.

V.O.: *Despre cartea electronică și cartea tipărită și avantajele uneia față de alta, se discută la fel de mult în mediul biblioteconomic și nu numai. Steve Coffman, cunoscut biblioteconomist american, care de ani buni se ocupă de dezvoltarea serviciilor electronice de bibliotecă scria, într-un material care a făcut mare vâlvă în lumea bibliotecară, că s-ar putea întâmpla ca viitorul bibliotecii să depindă de cartea în format tradițional. Câtă dreptate ar putea să aibă?*

A.K.: Sunt de aceeași părere. Voi da un exemplu dintr-un alt domeniu – câți dintre noi mai merg la bibliotecă să-și împrumute înregistrări sonore să le asculte acasă? Se face altfel: înregistrările se cumpără pe discuri dacă interesul nostru este special și foarte serios, iar mai ales se consumă dincolo de distribuția lor pe suporturi fizice: pot fi cumpărate online sau, în foarte multe cazuri, pur și simplu descărcate și ascultate, uneori întregite cu informații vizuale. Lectura cărților electronice este un fenomen foarte similar... și ar fi o iluzie falsă să edificăm viitorul nostru pe altceva decât pe acele materiale datorită distribuției cărora, sau înlesnirii accesului la care, am apărut în lume.

**Interviu realizat de Vera Osoianu,
29-30 martie 2017**

Arhiva de voci – promovarea modelelor consolidate de memoria colectivă și culturală

Dr. Mariana COCIERU,
Biblioteca Națională a Republicii
Moldova

Abstract: Memoria colectivă a unui popor reprezintă în sine suma proceselor mnemotehnice individuale, încorsetate într-o mentalitate arhetipală despre lucruri și Univers. Pentru a avea acces în viitor la respectiva constantă istorică este necesar de a depune un efort considerabil la salvagardarea acesteia. Conștientizarea acestei probleme în secolul al XXI-lea a motivat structurile internaționale să aprobe o serie de politici, declanșate prin proiecte și programe privind identificarea, documentarea, cercetarea, definirea, teaurizarea și conservarea moștenirii culturale autentice în forma ei genuină (in situ) și care au devenit un instrumentariu eficient și obiectiv în păstrarea și continuitatea patrimoniului cultural național (material și spiritual). Obiectivele propuse demonstrează că patrimoniul unui popor, definit printr-un repertoriu de obiecte sau de valori intangibile simbolizate prin obiecte, este raliat moștenirii culturale din perspectiva unui reper identitar. Prin urmare, și recuperarea identității unui popor se va produce prin intermediul viabilității memoriei colective salvgardate. Unul din elementele forte ale strategiei de salvgardare a patrimoniului cultural imaterial la ora actuală îl constituie arhivele neconvenționale, drept instituții acreditate în a efectua întreaga recuzită de proceduri și procese care să asigure protejarea, cercetarea și integrarea într-un circuit vital al sferelor sociale a constituentelor memoriei colective a unei națiuni.

Cuvinte-cheie: memorie colectivă, salvgardare, arhivă de voci, patrimoniu cultural, teaurizare, istorie orală.

Abstract: A collective memory of the nation represents a sum of mnemonic individual processes, united into archetypal mentality that says about things and the Universe. The aim to access to this historical constant in the future obliges us to make an effort to safeguard it. Awareness of this problem in the 19th century had motivated the international bodies to approve a series of policies, in various projects and programs related to identification, documentation, research, definition, treasuring and preservation of the authentic cultural heritage in its original shape and form (in situ) that became an objective and effective instrument in preservation and continuity of the national cultural heritage - material, spiritual and intellectual. The proposed objectives demonstrate that a nation's heritage, defined by a repertoire of objects, or intangible values symbolized by objects, joins with the cultural heritage from the perspective of identity. Therefore, redeeming the identity of one's nation produces through the viability of its safeguarded collective memory. One of strong elements of the strategy of safeguarding of the intangible cultural heritage is the unconventional archives. These institutions are accredited to perform a whole set of procedures to ensure the protection, research and integration into a vital circle of social domains of components of one nation's collective memory.

Keywords: collective memory, safeguard, archives of voices, cultural heritage, hoarding, oral history.

Actualele paradigme în domeniul salvării patrimoniului cultural imaterial reprezintă pentru Republica Moldova exemple implementate și propuse drept model de către țările Uniunii Europene etc., deținătoare de tezaur uman viu și vestigii ale memoriei istorice și culturale mondiale. Procesul de salvărire patrimonială include câteva direcții de activitate. Pe de o parte, se solicită măsuri privind stoparea procesului de degradare a patrimoniului cultural prin crearea unui sistem modern și eficient de conservare și punere în valoare a patrimoniului și, pe de altă parte, activități care să reanimeze investigațiile de teren pentru a identifica acele tezaure umane vii, posesoare de memorie colectivă și culturală excepțională, capabile să transmită un anumit constituent de patrimoniu imaterial tinerei generații, contribuind astfel la asigurarea viabilității acestuia. O facilitate în acest domeniu este asigurată de implementarea tehnologiilor multimedia, care pot permite executarea unor măsuri de prezervare avansate în comparație cu secolul trecut și realizarea unui studiu antropologic vizual.

Printre cele nouă segmente stipulate în instrumentariul cu care operează direcția Salvărire Patrimoniului Cultural Imaterial al Republicii Moldova prioritate o au arhivele deținătoare de componente ale memoriei colective [1, p. 42].

Informația culturală reprezintă averea de neprețuit a unui popor. Repercusiunile sale: *capacitatea spirituală, integritatea națională, potențialul intelectual, poziția verticală și forța morală* etc. se pot exterioriza numai grație felului în care memoria colectivă ajunge la marele public, ca o expresie eficientă, capabilă să fie interpretată. De aceea, recente *arhive multimedia neconvenționale* sunt instituții care colecționează, memorează („imortalizează”), inventariază și tezaurizează produse reprezentative ale memoriei culturale intangibile. O prioritate majoră și actuală trebuie să devină transmiterea informației culturale sub un contur atractiv, care să creeze stări afective intense și interes pentru noi tezaurizări. Ce reprezintă noțiunea de memorie colectivă și culturală? Socio-

logul Maurice Halbwachs (în lucrarea *Les cadres sociaux de la mémoire*, 1925) subliniază faptul că, la nivel psihic, memoria colectivă și culturală a unei națiuni apare ca o consecință a interacțiunii memoriei istorice cu amintirile (memoria comună). Astfel, memoria colectivă – o înlanțuire de experiențe comune, de ordin spiritual (tradiții, obiceiuri, practici, rituri etc.) și material (obiecte, artefacte, spații culturale etc.) – este percepută drept o „memorie care este împărtășită de toți membrii unei comunități”, și care „se naște din procesul de socializare, fiind posibilă numai pe baza interacțiunilor dintre indivizi” [2]. Chiar dacă memoria colectivă vizează amintiri trăite și „limitate la un trecut recent (nu mai mult de o viață de om) și la membrii unei comunități particulare”, atunci cea culturală „nu transmite fapte, ci înțelesuri”, devenind astfel o continuare a celei colective.

Bunăoară, Jan Assmann analizând memoria culturală ca „dimensiune exterioară a memoriei umane”, va distinge două aspecte ale acesteia: „*cultura memoriei*” (*Erinnerungskultur*) și „*referința la trecut*” (*Vergangenheitsbezug*), adică memoria colectivă [3, p. 29-33]. Cultura memoriei presupune modalitatea prin care un popor susține o continuitate culturală prin salvărire tuturor noțiunilor, ideilor și informațiilor colective din generație în generație, în acest fel asigurând pentru posteritate o cale de reconstituire a identității culturale. Referirea la trecut trezește unui popor conștientizarea unității și unicității lor într-o geografie temporală și spațială, prin perceperea istorică a unui trecut comun. Deci pentru o memorie culturală timpul este totuși mai vast decât o viață de om. Ar fi un timp recent, reactualizat cu fiecare generație într-un timp social nou. Pentru Pierre Nora un loc al memoriei se identifică cu orice existență tangibilă sau intangibilă, care grație factorului uman și a celui temporal obține statut de entitate simbolică a moștenirii culturale a oricărei națiuni. Altfel spus, un loc al memoriei e „acolo unde memoria se cristalizează și se ascunde și are loc într-un anumit moment istoric, într-un punct de cotitură [...]” [4, p. 7]. Există locuri ale memoriei reprezentate

de diverse „site”-uri ale memoriei (arhive, muzee, cimitire, catedrale, monumente, sanctuare), concepte și practici (ritualuri, comemorări, festivaluri, pelerinaje) și obiecte (bunuri moștenite, bunuri portabile, simboluri etc.). Un loc al memoriei, de exemplu o arhivă, devine *a lieu de mémoire* doar atunci când imaginația umană o investește cu o aură simbolică [4, p.10]. Prin urmare, salvagardarea patrimoniului cultural intangibil (a moștenirii culturale), drept consecință a caracterului ireversibil și irepetabil (adică perisabil, grație performării sale orale), va viza nemijlocit preservarea simbolurilor memoriei colective și culturale ale unui popor sub diverse aspecte și cu ajutorul mijloacelor de înregistrare contemporane epocii de dezvoltare. Inițial culegerea fenomenelor imateriale se realiza prin însemnarea scrisă în caiete de teren, ocazional sau direcționată, din inițiativa proprie a oamenilor de cultură. Cu trecerea timpului apariția resurselor tehnice de tip record a făcut posibilă înregistrarea sistematică a diverselor manifestări de cultură, în acest fel inițiindu-se primele arhive sonore de *cuvânt rostit*.

În contextul menționat mai sus, ideea implementării Proiectului Național „*Arhiva de voci: interviuri cu personalități din domeniul culturii*” și creării unei arhive digitale vizuale a demarat la inițiativa și susținerea regretatului director al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova Alexe Rău. Realizarea unei astfel de arhive a fost inspirată din practicile implementate de Biblioteca Națională a Spaniei (Biblioteca Nacional de España), amplasată în orașul Madrid (str. Paseo de Recoletos). Referințele istorice consultate subliniază că fondul de înregistrări audio ale acestei instituții cuprinde unități arhivistice cu materiale muzicale și non-muzicale, care datează începând cu anul 1938 și 1942, când, prin decrete oficiale, a fost stabilit ca fiecare persoană sau casă de discuri să depună un exemplar de produs audio în Biblioteca Națională, drept condiție indispensabilă și incontestabilă de recunoaștere a proprietății intelectuale.

Este cunoscut faptul că înregistrările audio au avut întotdeauna popularitate, constituind și un produs de consum. În-

semnătatea acestora, în extensie, acoperă necesitatea de a cunoaște realitatea socio-culturală a fiecărei epoci prin aceste mărturii sonore, care demonstrează atât gusturile față de muzică și creația populară, cât și tendințele de dezvoltare a calității sunetului înregistrat, grație unui instrumentariu modern de executare a acestor performanțe. În acest fel, înregistrările audio devin un material eficient de investigație pentru cercetătorii sociologi, muzicologi, critici și istorici ai fenomenului cultural. Pe de altă parte, colecțiile de înregistrări non-muzicale, deși mai puține la număr, în comparație cu cele care reflectă fenomenul muzical, ne pun la dispoziție perspectiva de a cunoaște vocile unor figuri importante ale literaturii, științei, politicii, teatrului, muzicii sau ale artelor în general. Grație acestor serii de înregistrări pot fi reconstituite unele lacune privind istoria unor fenomene sau manifestări culturale și sociale. Ele oferă și informații privind existența și activitatea companiilor fonogramice sau audiovizuale într-o perioadă istorică determinată etc.

În ultimii ani, Bibliotecile Lumii au cunoscut transformări spectaculoase grație noilor tehnologii din domeniul informațional. Producția digitală a documentelor sonore și utilizarea internetului a permis o avansare considerabilă și în domeniul industriilor fonogramice și audiovizuale.

În Colecția de înregistrări audio a Bibliotecii Naționale a Spaniei (care este constituită din 600.000 de unități obținute prin achiziții, donații și depozit legal) un loc considerabil, în comparație cu alte fonduri de documente tipărite, îl ocupă Secția *Arhiva Cuvântului Rostit (Spoken Word Archive – Archivo de la Palabra)*, cu un obiectiv clar de a conserva vocile din trecut și a le promova în viitor.

Primele achiziții (douăzeci și patru de discuri din ardezie, înregistrate între 1931-1933) au parvenit în 1950 de la *Arhiva Cuvântului Rostit* a Centrului de Studii Istorice, condusă de Menéndez Pidal. În anii 1960, Ministerul Educației și a Științei a preluat ideea de a crea *Arhiva Cuvântului Rostit a Culturii Spaniole*, prin compilarea înregistrărilor și publicarea unei noi colecții de treizeci de casete, cu voci originale ale figurilor

remarcabile din lumea artelor, științelor și ale politicii. Argument al interesului provocat de astfel de proiecte a fost faptul că arhiva creată de Menéndez Pidal a fost de două ori republicată: în 1990, colecția a fost lansată pe un disc de vinil, iar, mai târziu, în 1998, Centrul Cultural *Residencia de Estudiantes* a republicat-o sub forma unei cărți, care conține două discuri compacte cu texte descifrate și voci originale.

Arhiva Cuvântului Rostit (Vorbită, de Voci) a crescut în mod constant, datorită materialului primit prin intermediul Depozitului Legal (Copyright Library). Cu timpul, aceasta și-a extins volumul și semnificația, grație înregistrărilor făcute în cadrul tuturor evenimentelor culturale organizate în Sala de Ședințe a Bibliotecii (recitaluri de poezie, prezentări de carte, prelegeri, mese rotunde, conferințe etc.). Aceste manifestări au început să fie documentate în mod regulat, în anii 1970, ca urmare a politicii culturale a Bibliotecii, condusă de Hipólito Escolar și Manuel Carrión, inițiativă care persistă și azi.

Printre cele mai importante achiziții recente sunt 53 de cilindri de ceară (de fonograf) făcute spre sfr. sec. al XIX-lea, încep. sec. al XX-lea, care includ înregistrări de glume și un curs de învățământ la distanță de spaniolă ca limbă străină, publicată în Statele Unite în 1905. În 2006 au fost achiziționate colecții importante de discuri de vinil care conțin vocile scriitorilor spanioli-americieni: Gabriel Garcia Márquez, Ernesto Sabato, Nicolás Guillén, Pablo Neruda etc. Actualmente, *Arhiva Cuvântului Rostit* însumează peste 20.000 documente audio non-muzicale și este împărțită în două fonduri distincte: 1) subcolecția „Înregistrări de voci” – cuprinde publicații comerciale achiziționate prin cumpărare, donație și Depozit Legal pe diverse suporturi, de la cilindri de ceară, șelac și discuri de vinil până la formatele din ultimii 25-30 de ani: CD-uri și DVD-uri; și 2) subcolecția „Evenimente culturale la Biblioteca Națională” – creată pentru a salva și conserva memoria orală promovată în cadrul manifestărilor culturale organizate în Sala de Acte a Bibliotecii Naționale a Spaniei din 1973 și înregistrate pe bandă

magnetică, de casetofon sau DAT.

În aceeași ordine de idei, Serviciul *Audioteoteca* al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, fondat în anul 1961, are în gestiunea sa 107.525 documente care se împart în trei colecții distincte:

1. Muzică tipărită;
2. Cărți și publicații seriale;
3. Documente audiovizuale.

Relevantă pentru crearea *Arhivei de Voci* este cea de a treia colecție, care cuprinde atât documente muzicale, cât și non-muzicale, evaluate la – 24.660 discuri de vinil, 996 casete audio, 3.322 compact discuri și 73 casete video.

O parte considerabilă a documentelor non-muzicale este constituită din înregistrări sonore din cadrul Salonului Muzical, manifestare culturală care și-a început activitatea în anul 1963, avându-l în calitate de moderator pe muzicologul Zinovie Stolear. Între 1993-2001 saloanele au fost conduse de muzicologul și compozitorul Ion Păcuraru, iar în 2001-2002 – de muzicianul Ionița Păcuraru. Din 2008 la pupitrul acestuia se află compozitorul Constantin Rusnac, prof. univ., secretar general al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO, Doctor Honoris Causa al Academiei de Științe a Moldovei. În cadrul Salonului Muzical au fost înregistrate vocile personalităților notorii din domeniul muzicii, literaturii, cinematografului, științei etc. Primele consemnări ale ședințelor artistice erau făcute doar prin fotografiere. Începând cu anul 1993 acestea sunt conservate pe casete audio. Din 1994, parțial au cunoscut și înregistrări video. Abia din 2015 ideea constituirii *Arhivei de Voci* a generat și documentarea video și foto obligatorie a tuturor edițiilor Salonului Muzical. După cum am menționat mai sus, în scopul inaugurării acestei secțiuni de documente non-muzicale, în vara anului 2015 a demarat și activitatea Proiectului Cultural „*Arhiva de voci: interviuri cu personalități din domeniul culturii*” sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și în colaborare cu Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei. Echipa de implementare a proiectului (dr. Mariana Cocieru; Pavel Popa, Maestru în Artă,

moderator) și-a propus o serie de obiective necesare bunei derulări a activităților. Spre deosebire de materialele înregistrate în cadrul Salonului Muzical și a altor evenimente culturale care se desfășoară în incinta BNRM, dar nu numai, și care cuprind documente muzicale și non-muzicale, cele efectuate în cadrul interviurilor *Arhivei de Voci* reprezintă narațiuni autobiografice ale protagoniștilor, înregistrate prin implicarea reperelor metodologice ale *istoriei orale*.

Metodologia istoriei orale contribuie în epoca digitală la compensarea golurilor create într-un anumit segment al constituirii istoriei în actualitate. Fără o istorie orală, o mare parte din istoria personală a secolelor XX și XXI, ar fi pierdută pentru istoria viitorului.

Informații despre anumite personalități intervievate pot fi găsite și consultate din resurse deja publicate sau difuzate multimedia, dar aceste tipuri de surse de cele mai multe ori neglijează experiența personală a intervievatului. Prin urmare metodele istoriei orale ne ajută să aflăm mai multe despre sentimentele, speranțele, aspirațiile, dezamăgirile sau despre istoriile de familie și experiențele personale ale tezaurelor umane intervievate, oferindu-le astfel șansa reconstituirii propriilor povești și a istoriei vieții și activității lor în derulare. Prin aceste istorii actorii interviurilor participă la extinderea înțelegerii trecutului trăit personal, precum și a celui trăit ca martor pasiv. Interviurile oferă și o oportunitate de a extinde interacțiunea umană, deoarece atât interviatorii, cât și cei intervievați se reunesc într-o discuție de interes comun, în acest fel sporind potențialul social al comunicării care are menirea de a aduce satisfacție ambelor tabere.

Referindu-ne la sustenabilitatea proiectului inițiat, vom sublinia complexitatea valorică generată de mesajele personalităților din domeniul culturii și ale informatorilor de folclor, care reprezintă adevărate modele umane ce cunosc și promovează trecutul. Interviuul nu este doar o sursă autorizată de documente, ci și un prototip de abordare profundă, util pentru cercetări științifice, cu aplicații practice, în măsură să faciliteze cunoașterea complexității patrimoniului

cultural.

În acest context, informațiile cuprinse în colecția digitală *Arhiva de Voci* pot servi drept suport referențial valoros pentru cercetările actuale de muzicologie, coregrafie, folcloristică, etnologie, antropologie culturală, reprezentând și o memorie colectivă colectată pentru generațiile viitoare, care vor avea acces integral la colecțiile arhivate în cadrul instituțiilor de cultură și cercetare.

Arhiva de Voci inițiază evidențierea celor mai remarcate personalități din domeniul culturii, a informatorilor de folclor din Republica Moldova, care cunosc adevărate valori ale patrimoniului cultural imaterial național pentru a fi redescoperite și promovate în viitor.

Înregistrările video ale interviurilor sunt însoțite de documente grafice (fotografii), scrise (articole biografice) și sunt tezurizate pentru a face parte din *Arhiva de Voci* a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Din iunie 2015 și până în prezent au fost efectuate peste 40 de interviuri. În 2016 au apărut primele rezultate ale acestui proiect în urma publicării a 10 volume pe suport optic DVD-ROM, care conțin materiale video, foto și text ce reflectă viața și activitatea următoarelor personalități: Ion Dascăl, Artist al Poporului; Vladimir Cobasnean, Maestru în Artă; Andrei Tamazlăcaru, Artist al Poporului; Ion Domenico, jurnalist; Rodica Buhnă, interpretă de muzică populară; Victor Botnaru, Maestru în Artă; Zinaida Bolboceanu, Artist al Poporului; Anatol Magdâl, Maestru în Artă; Dumitru Caranda, dirijor; și Mihai Chiriac, coregraf. Prezentarea acestei colecții de discuri a avut loc în cadrul Salonului Internațional de Carte, ed. a XXV-a, la 1 septembrie 2016. Evenimentul s-a desfășurat în Sala de Conferințe „Alexe Rău” a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, fiind moderat de Pavel Popa, Maestru în Artă, membru al echipei de elaborare a respectivei colecții. În cadrul prezentării au fost invitați protagoniștii primelor 10 volume, directorii celor două instituții implicate în realizarea proiectului *Arhiva de Voci*: Elena Pintilei, director al BNRM, și dr. hab. Vasile Bahnaru, director al IF, AȘM;

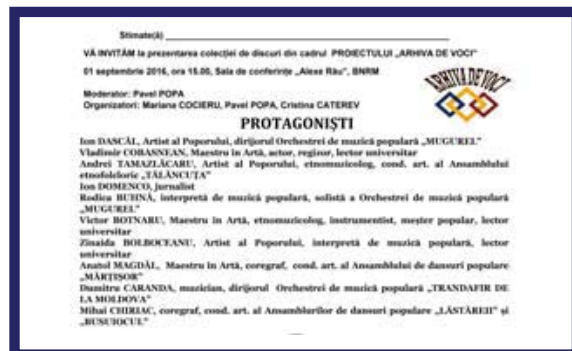
scriitori, critici literari, muzicieni, interpreți de folclor, bibliotecari și elevi. Obiectivul esențial al lansării a urmărit argumentarea selectării celor 10 personalități, drept modele culturale consolidate, care pot fi propuse publicului larg pentru cunoaștere și apreciere. Fiecare protagonist a subliniat în discursul său cele mai relevante momente din biografia sa, prezentând publicului și câte un argument din creația și activitatea proprie. Primele 10 volume reprezintă pentru executorii proiectului un rezultat considerabil și o temelie eficientă de constituire a *Arhivei de Voci*, care urmează a fi suplinită cu noi producții care să invoce interesul tinerei generații pentru cultură și patrimoniu cultural intangibil, prin valorificarea narațiunilor autobiografice ale personalităților naționale (scriitori, actori,

muzicieni, coregrafi, bibliotecari, pictori etc.) și a informatorilor de folclor în contemporaneitate. În anul 2017 echipa de implementare a obținut Premiul Național GALEX pentru cel mai bun proiect biblioteconomic în cadrul Galei Laureatilor Premiilor Naționale „GALEX”, ediția a VII-a, decernat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

În concluzie, identitatea culturală definește lumea în care trăim, fiind totodată și un identificator al fiecăruia. Proiectul cultural demarat are o rezonanță esențială, credem, noi, atât pentru istorie, cât și pentru societate, deoarece dezvăluie trăsăturile definitorii ale unui grup de persoane și respectul pe care îl au față de cultura din care provin.

Referințe bibliografice:

1. CAVRUC, Valeriu, Postică, Gheorghe. Salvagardarea Patrimoniului Cultural Național al Republicii Moldova. În: *Academos*. 2010, nr. 2.
2. BOJOGA, George. Despre istoria memoriei. 14 aprilie, 2011. [Accesat 29.07.2017]. Disponibil: <https://georgebojoaga.wordpress.com/2011/04/14/11/>.
3. ASSMANN, Jan. Das kulturelle Gedächtnis: Schrift, Erinnerung und politische Identität in frühen Hochkulturen. Auflage: Verlag C. H. Beck, 2007.
4. NORA, Pierre. *Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire*. În: *Representations, Special Issue: Memory and Counter-Memory*. 1989, nr. 26, pp. 7-25.

Salonul de artă - un laborator de creație a tinerilor plasticieni

Svetlana MIRON,
Biblioteca Națională a Republicii
Moldova

Abstract: *Articolul reflectă activitatea de succes a Salonului de artă, instituit în anul 1994 în cadrul secției Colecție de artă și hărți a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Materialul este o cronologie a evenimentelor integrate, descriind activitatea Salonului și impactul benefic asupra bibliotecii, dar și asupra utilizatorilor dornici de comunicare, schimb de opinii și experiențe.*

Cuvinte-cheie: *Salonul de artă; istorie de succes; Biblioteca Națională a Republicii Moldova.*

Abstract: *The article reflects a successful activity of the section "Arts and Maps Collection" of the National Library of the Republic of Moldova - Arts Salon, started here in 1994. The integrated events are arranged in chronological order, forms and models of activity of Arts Salon are opened up. The beneficial impact both for library and its users interested in communication, change of opinions and transparency, is described.*

Keywords: *Arts Salon; a story of success; National Library of the Republic of Moldova*

Salonul de artă din cadrul Bibliotecii Naționale a fost lansat în 1994, un an de mare entuziasm al renașterii naționale, cu un public dornic de comunicare, de schimbare, de eliberare de sub influența politicului. De-a lungul timpului, Salonul a găzduit numeroase expoziții personale, de grup și colective, lansări de carte, concursuri și alte manifestări. A devenit un spațiu potrivit pentru debut și afirmare, un loc de promovare a tinerilor plasticieni. Expoziția Salonului este amenajată în sala de lectură a serviciului „Colecție de artă și hărți”, în blocul 2 al Bibliotecii Naționale, fosta clădire a Seminarului Teologic, sf. sec. XIX, azi – monument de istorie și arhitectură de categorie națională.

Aici se adună de fiecare dată un public frumos, marcat de dragostea față de artă, dar și vizitatorii ocazionali, care găsesc aici hrană pentru suflet.

Obişnuiți deja cu dinamica manifestărilor expoziționale, artiștii plastici, se adresează din timp pentru a fi programați să-și expună creațiile în fața publicului cititor.

A fost alcătuită o mică galerie de artă din donațiile participanților, „Pinacoteca Serviciului”.

În continuare, voi face o trecere în revistă a evenimentelor artistice organizate de-a lungul timpului în Salonul de artă, de la înființare, până în prezent.

1994

A fost organizat un Simpozion dedicat aniversării a 125 de ani de la nașterea pictorului român Ștefan Luchian, cu genericul „Ștefan Luchian – anemonă a sufletului românesc”, unde au participat personalități notorii din domeniul artelor: Valentin Ciucă, critic de artă din Iași, autor a două monografii despre Ștefan Luchian; Gheorghe Mardari, artist plastic, profesor la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”, Gheorghe Vrabie, artist plastic, critic de artă, Constantin Spănu, critic de artă, Eleonora Sâdnic, profesoară la Liceul Republican de artă plastică „Igor Vieru”, critic de artă.

În perioada 1994-1995, activitatea serviciului cu publicul a fost sistată în legătură cu transferul în blocul 2 al BNRM.

1996

Inaugurarea primei expoziții personale, organizată în cadrul Salonului de artă: expoziția de grafică și pictură a plasticianului Valeriu Herța. Prima donație, de la care a început formarea micii galerii de artă a Bibliotecii Naționale, a fost tabloul „Peisaj la Câmpulung”, o lucrare în acuarelă, executată în 1993, în România.

În același an, au avut loc expoziții personale ale artiștilor plastici, Petru Masnoi, Sergiu Gavriliță, Timotei Bătrânu, Marc Verlan, Vasile Dohotaru.

Au avut loc și expoziții de grup ale tinerelor talente de la Liceul Republican de Arte Plastice „Igor Vieru”, cu genericul „Destine tinere în plastica Moldovei” și a tinerilor plasticieni de la Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală”. Printre participanți s-au evidențiat tinerii plasticieni, renumiți astăzi printre artiștii plastici: Ghenadie Șonțu, care a dăruit Bibliotecii Naționale o natură statică, Vladimir Us ș.a.

Pentru prima dată, în anul 1996, publicul cititor l-a descoperit pe poetul Iulian Filip ca pictor, cu prima sa expoziție personală „Jocul culorilor”. Maestrul a donat Bibliotecii Naționale o pictură în ulei – „Acasă” și o lucrare inedită, în lemn, cu un colaj din diferite obiecte: nasturi, cubușoare, șurubele, copeici sovietice, cu dedicația: „Bibliotecii Naționale cu recunoștință pentru UMĂR”,

care stârnește de fiecare dată curiozitatea publicului.

1997

În acest an, au debutat cu expoziții personale, tinerele plasticiene Diana Șvitchi, care a devenit ulterior angajata bibliotecii, Luminița Mihailenco, laureată a premiului de Stat pentru Literatură și Artă în anul 2009, Ania Neciainicu, o tânără plasticiană de 14 ani de la Școala de Arte „A. Șciusev”, care și-a lansat și prima cărțuție cu lucrările sale, făcând o donație bibliotecii. Pentru prima dată, și-au expus creațiile în cadrul Salonului, tinerii entuziaști plasticieni de la Studioul Art-tec, conducător Anatol Miron.

O serată de omagiere „Lică Sainciuc la 50 de ani” a lăsat amintiri de neuitat tuturor participanților. Au fost expuse peste o sută de cărți ilustrate, precum *Albinuța*, *Guguță și prietenii săi*, *Bobocel cu ale lui* ș.a., din fondurile Bibliotecii Naționale și din colecția personală a artistului plastic Lică Sainciuc. Evenimentul s-a petrecut pe fundalul expoziției de pictură a plasticianului. Au vorbit autorii cărților ilustrate, Grigore Vieru, Spiridon Vangheli, Constantin Dragomir, Efim Tarlapan, Lidia Hlib. A fost proiectat un film documentar despre Lică Sainciuc, autor Vlad Druc. Maestrul Glebus Sainciuc, tatăl plasticianului a jucat un spectacol de neuitat cu măști. La final, Maestrul a desenat portretele tuturor colaboratoarelor secției.

1998

A fost organizată o serată de omagiere „Igor Vieru la 75 de ani”, cu participarea unui public numeros: critici de artă, plasticieni, amatori ai creației lui Igor Vieru.

A fost vernisată o expoziție de pictură din colecția particulară a familiei și o bogată expoziție de carte din fondurile bibliotecii: *Abecedarul*, prima carte de povești *Soacra cu trei nurori* ș.a.

Punctul culminant al seratei a fost, interpretarea copiilor de la Școala nr.12, din clasa a II-a a eseului lui Igor Vieru, *Gânduri în pragul casei*.

Au fost organizate expoziții personale ale tinerilor artiști plastici: Vladimir

Frumusache, de la Dubăsari cu o expoziție foarte frumoasă de pesaje de pe malurile Nistrului, Dorina Cojocaru-Vrabie, Grigore Cabacnii și Eudochia Fidelschi, Valentina Bobcova, prima expoziție de floristică a clubului „Diana”, conducător Irina P. Ivanov.

1999

Anul a fost marcat de organizarea seratei de omagiere „Glebus Sainciuc – 80 de ani de la naștere”. A fost vernisată expoziția de pictură și de măști din colecția plasticianului. Maestrul a demonstrat oaspeților, în premieră, masca pictorului Alexei Colăbneac.

În cadrul Salonului de artă au fost organizate expoziții personale și de grup ale tinerilor artiști plastici: Igor Lopatin, Tatiana Borodin, Irina Codrescu, Inga Edu și Tatiana Davidov.

Regretatul ceramist, profesorul Mihai Gratii, a organizat elevii de la Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală” într-o expoziție de grup „Icoane pe sticlă”, cu care reveneau în fiecare vară în Sala de arte.

Artistul plastic Grigore Plămădeală și-a prezentat expoziția de grafică în tehnica acvaforte și a donat Bibliotecii Naționale 12 lucrări grafice (stampe).

2000

Lansarea albumului *Natalia Bikir: La Moldavie a travers sa peinture*, editat în Franța, la Editura Fus-Art, a adunat un public select în cadrul Salonului de artă, care a urmat cu o donație de carte Bibliotecii Naționale din partea artistei plastice, autoarea albumului Natalia Bikir, stabilită în Franța.

Către ziua comemorării poetului Mihai Eminescu au fost organizate expoziții tematice: „Eminesciana în grafică”. Gheorghe Vrabie; „Chipul lui Mihai Eminescu în arta floristică”. Clubul „Diana”.

Meșterul popular florist, Galina Copteva a vernisat pentru prima dată o expoziție personală într-o tehnică nouă, denumită „Plum Art”, ceea ce ar însemna „arta lucrului cu pene”.

O expoziție emoționantă, cu multă muzică și poezie a meșterului popular florist

Lilia Margine, cu genericul „Mai zăbovește clipă-ncântătoare”, a avut loc la începutul verii.

A mai fost vernisată expoziția personală de pictură a tinerii plasticiene Mariana Bondarciuc.

2001

Au fost organizate expoziții personale ale tinerilor plasticieni: Alexandru Alavațchi; Svetlana Filonova; Tatiana Frunze; Carolina Naconecnâi, Liuba Lozoveanu.

Punctul culminant al anului a fost vernisajul expoziției personale „Eleonora Romanescu la 75 de ani”. Plasticiana a oferit un cadou Bibliotecii Naționale, tabloul său în ulei „Prima Tipografie din Iași”.

2002

A fost cel mai bogat an în evenimente expoziționale din domeniul artei populare și decorative. Meșterii populari de la Clubul „Curcubeu”, conducător Ludmila Berezina, au impresionat publicul cu exponatele sale: fețe de masă croșetate, goblenuri, măștișoare, prosoape.

Floriștii de la Clubul „Diana” au inaugurat o expoziția personală a meșterilor populari, Iraida Litvinov și Valentina Miroljubova, valoroasă prin tematica sa: „Mănăstiri și biserici din Moldova în arta floristică”.

Elena Gurschi, colaboratoarea bibliotecii pe atunci, pasionată de artă, și-a demonstrat măiestria în expoziția personală „Arta goblenului”.

Au avut loc vernisaje de pictură, grafică și imprimeu ale tinerilor plasticieni: Victoria Rocaciuc, Lucia Rusu, Cezara Kolesnik, Liliana Platon, Irina Leahu.

2003

Leonid Nichitin, grafician, artist plastic consacrat, a deschis în cadrul Salonului de artă o expoziție de grafică în tehnica gravurii, făcând și o donație de ex-librisuri bibliotecii.

Au avut loc și alte expoziții personale ale artiștilor plastici începători: Natalia Subbotina, Sergiu Gavriliță, Elena Guțu, Alin Vartician.

Olga Slastihina, arhitect de specialitate, cadru didactic la UTM, o cititoare fidelă a

bibliotecii noastre, a venit cu o expoziție inedită „Urmașii Atlantidei”, dedicată Culturii Cucuteni-Tripolie.

2004

În cadrul zilelor Culturii Europene a fost organizată expoziția „Grafica de carte” a maestrului Gheorghe Vrabie.

A fost organizată prima Expoziție Republicană de Caligrafie „Crinii Latini”, dedicată Sărbătorii „Limba noastră cea română”, coorganizator și moderator, artistul plastic, Valeriu Herța. Au fost vernisate expoziții personale de pictură ale plasticienilor: Svetlana Filonova, Natalia Surdu.

A fost organizat și desfășurat Concursul de Ex-libris „Crinii Latini”, scopul căruia a fost de a arăta frumusețea grafiei latine. La Concurs au participat tineri plasticieni de la Academia de Teatru, Muzică și Arte Plastice și de la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”.

2005

În cadrul Salonului de artă a avut loc lansarea suplimentului literar-artistic de satiră și umor al revistei *Atelier 2005/1*. A fost lansată și o expoziție de satiră și umor a Clubului Caricaturiștilor „Sentus” din RM: Alex Dimitrov, Sergiu Puică, Serghei Samsonov, Victor Crudu și Valeriu Ionițoi.

A fost organizată expoziția personală de pictură și grafică „Vasile Dohotaru – 50 de ani”. Prima sa expoziție personală în tehnica acuarelă a expus-o tânăra plasticiană, Olga Pavlov, alături de lucrările altor plasticieni, precum: Veaceslav Coreachin și Nata Coreachin, Valeria Iordati.

2006

În premieră, în cadrul Salonului de artă, a fost organizată o expoziție de Origami, cu lucrările meșterului popular Lucia Roșca.

A fost organizată expoziția de grup a tinerilor plasticieni de la Liceul Republican de Arte Plastice „Igor Vieru”.

Ahlupi Alexandru a vernisat o expoziție personală de pictură.

Un alt eveniment important în cadrul Salonului a fost vernisarea expoziției personale de pictură „Mihai Greco – 90 de ani”. Au fost expuse lucrări din arhiva personală

a familiei Tamara Greco-Peicev și Dumitru Peicev.

2007

Evenimentul anului 2007, an jubiliar, 175 de ani de la fondarea Bibliotecii Naționale, a fost instalarea în holul blocului doi a portretului poetului Alexei Mateevici, o pictură de dimensiuni mari, 1900 x 1500 mm, realizată de Vasile Didic, artist plastic, membru al UAP.

Expoziția personală a artistului plastic din Bălți, Ștefan Florescu, a avut o mare rezonanță. Plasticianul a lansat și albumul său „Ștefan Florescu: „Călugăr” din Bucovina în arta Moldovei” și a donat Bibliotecii Naționale două picturi în ulei, care și astăzi înfrumusețează holul blocului doi al Bibliotecii Naționale.

Alți artiști plastici, care și-au expus lucrările în cadrul Salonului de artă au fost: Ludmila Țonceva, Mihai Mungiu, Olga Ciulcova, Olga Bargan, Veronica Goteleva.

2008

Fiind declarat „Anul Tineretului”, am căutat să atragem în activitatea Salonului de artă plasticieni tineri, proaspeți absolvenți în domeniu, care și-au făcut deja un nume în arta plastică moldovenească: Gheorghe Lisița. Expoziție de pictură; Valeria Barbas. Expoziție de pictură; Olga Pavlov. Expoziție de pictură; Vladimir Kravcenko. Expoziție de grafică și Ex-libris; Olesia Șibaev. Expoziție de imprimeu (Batik).

Pe parcursul anului 2008, am reușit să consolidăm o relație mai specială cu elevii școlilor de artă din republică: Școala de artă „Alexei Șciusev”, Liceul Republican de Artă Plastică „Igor Vieru”, Colegiul Republican de Artă Plastică „Alexandru Plămădeală”. Astfel, în cadrul Salonului de artă, a avut loc vernisajul Expoziției de Grafică a tinerilor plasticieni de la Liceul Republican de Artă Plastică „Igor Vieru”, cu genericul „Toamna se numără bobocii”.

2009

Pentru prima dată, în cadrul Salonului de artă, a avut loc o expoziție ambulantă, organizată de Președintele Asociației Expozițiilor Ambulante, Andrei Pelin. Această

asociație are ca scop de a familiariza publicul larg din sate și orașe cu Arta, cu Frumosul. După o călătorie în mai multe localități ale republicii noastre, această expoziție, alcătuită din lucrările mai multor autori, a făcut popas și la Biblioteca Națională.

Profesorii și elevii Colegiului de Construcții din Chișinău, Catedra „Design interior”, au petrecut Conferința anuală cu expunerea lucrărilor de pictură, grafică, arhitectură, design interior.

A fost organizat un vernisaj al tânărului plastician, tânăr profesor, Eugen Ceban, împreună cu discipolii săi de la Liceul Republican de Artă Plastică „Igor Vieru”.

Au avut loc expoziții personale ale tinerilor plasticieni: Elena Milușchina, Chit-roagă Ecaterina.

Olga Slastihin, arhitect, cadru didactic, artist plastic, a vernisat o expoziție de Batik, făcând și o donație Bibliotecii Naționale, o icoană a Maicii Domnului cu pruncul, în tehnica „batik”, ornată cu fir aurit și mărgel.

Au fost expuse lucrări din fondurile Muzeului Literaturii Române „Mihail Kogălniceanu” și a Muzeului Național de Arte Plastice, dedicate memoriei lui Grigore Vieru. A fost expusă și lucrarea plasticianului Vasile Didic, „Legământ”, realizată în anii 1989-1990, în ulei pe pânză, având o dimensiune de 130cm x 100cm. Lucrarea reprezintă imaginea a două genii: Mihai Eminescu și Grigore Vieru.

2010

În luna octombrie, în cadrul Salonului de artă, a avut loc vernisarea expoziției de pictură: autori Ofelia Huțul „Cântecul Moldovei” și Maria Boz „Rugăciunea inimii” – două pictorițe din Iași, ambele Membri titulari ai Uniunii Artiștilor Plastici din România. Organizatoare de tabere și simpozioane de creație naționale și internaționale, fondatoare ale „Asociației profesorilor de arte vizuale”, Iași și organizatoare ale Saloanelor anuale ale acesteia. Moderatoarea vernisajului a fost Eleonora Brigalda-Barbas, doctor în studiul artelor. Plasticiana Maria Boz a donat Bibliotecii un tablou, intitulat „Perle vegetale”.

„Eminesciana în pictura Valentinei Brâncoveanu”, a fost evenimentul lunii iunie în cadrul Salonului de artă.

Expoziția de Caligrafie a artistului plastic Valeriu Herța, la cei 50 de ani împliniți, a adunat un public numeros.

Au mai fost organizate expoziții personale ale tinerilor plasticieni: Silvia Enache, Lili Prisăcaru, Igor Calinicu.

Igor Dublenco, un artist plastic începător, și-a inaugurat prima expoziție personală cu genericul „Suprerealism mitologic”, care a adunat un public mare de studenți, profesori de la Universitatea Slavonă, unde își face studiile, jurnaliști, artiști plastici.

2011

În cadrul Salonului de artă a avut loc lansarea cărții *Мир цветов Дианы*, autor Larisa Mihailo.

Alte expoziții personale: Expoziție DUET de pictură și tapiserie, a tânărului cuplu Lucia Domentii și Pavel Boldescu; Expoziție „Design interior”, în cadrul desfășurării Conferinței anuale a Colegiului de Construcții; Expoziția personală a plasticianului Constantin Chirtoacă, urmată de o donație Bibliotecii Naționale: un tablou realizat în ulei cu chipul lui Eminescu „Eternitate”.

A fost pregătită și lansată expoziția personală, colecția de măști, a graficianului și caricaturistului Sergiu Puică la 55 de ani. În cadrul Salonului a fost lansat și albumul de grafică *Sergiu Puică: Balada merelor domnești*.

A avut loc lansarea cărții *Artele plastice din Republica Moldova în contextul socio-cultural al anilor 1940-2000*, autor Victoria Rocaciuc.

După 15 ani de la prima sa expoziție personală, Iulian Filip a revenit în cadrul Salonului de artă, cu o nouă expoziție cu genericul „Vederea ACASEI”.

2012

În anul 2012 a avut loc o întreagă suită de evenimente: vernisarea primei expoziții personale de pictură a Galinei Vieru, cu genericul, „Sonata luminii”, unde tânăra pictoriță și-a lansat și prima cărțuie de poezii, ilustrată cu imagini din creația sa, făcând o donație bibliotecii. A fost o serată de suflet, cu recital de poezie și interpretare de romanțe.

Studenții de la Academia de Teatru, Artă Plastică și Muzică, conducător, Alexei Colâbneac, și-au expus lucrările într-o expoziție de grup „Grafică. Pictură. Artă decorativă”.

Expoziția de păpuși a Tatiane Bivol a fost vernisată cu ocazia Zilei internaționale a Copilului.

Au avut loc expoziții personale ale tinerelor plasticiene Tatiana Tomciuc-Rezincov și Cristina Movileanu.

Cu prilejul aniversării a 180 de ani de la fondarea Bibliotecii Naționale a RM, a fost lansat un Concurs de Ex-libris spre promovarea imaginii Bibliotecii Naționale, la care au participat studenți din instituțiile de învățământ de profil.

Pentru prima dată a fost pusă în valoare Colecția de Stampe din cadrul serviciului, a fost organizată o expoziție cu cele mai valoroase lucrări, executate în exclusivitate de graficieni, maeștri ai artei moldovenești.

2013

Au fost vernisate expoziții personale ale mai multor plasticieni, dintre care: Anghelina Maslicova, Cristina Movileanu, Liliana Platon, Katy Rain, Victor Bradu, Victoria Cozmolici, Alexei Colîbneac.

2014

Expoziția personală de pictură – Lily Prisăcaru și Mihai Prisăcaru (mama și fiul)

Expoziție de grup „Русская ветвь изобразительного искусства Молдавии” – a avut loc și lansarea cărții-album „Русская ветвь изобразительного древа Молдовы”: Каталог-Справочник = *Creanga rusă a arborelui creativității din Moldova*. – Санкт-Петербург, 2013. Autorul-alcătuitor al acestui album, Serghei Sulin, a donat Bibliotecii Naționale 2 exemplare ale acestei ediții.

Expoziția de grup „Arta caligrafică – copiere ca mod de cunoaștere” – studenții de la АМТАР.

Expoziție și lansarea cărții *Ala Uvarov – In memoriam*.

În cadrul Salonului Internațional de Carte a fost inaugurat Atelierul de grafică de carte, unul foarte atractiv, cu mult public de specialitate: artiști plastici, scriitori, cadre didactice de la instituțiile de profil, studenți, persoane pasionate de artă. S-au purtat discuții pe o temă actuală în prezent: „Compatibilitatea cărții tradiționale cu cartea electronică. Aspectul grafic și poligrafic al cărții”. În ce privește dilema *carte electronică vs. carte tradițională*, opiniile cititorilor vor fi mereu împărțite. Unii consideră formatul electronic mult mai practic, deoarece oferă mai multe posibilități de lectură, alții rămân adepții formatului tradițional.

Au participat la discuții: Silviu Andrieș-Tabac, istoric, specialist în heraldică din

RM, criticul de artă Tudor Braga, artiștii plastici Aurel Guțu, Valeriu Herța, Victoria Rocaciuc, Violeta Zăbulica, criticul de artă Eleonora Sădnic, scriitorul Andrei Burac, studenții și cadrele didactice de la Academia de Teatru, Muzică și Arte Plastice.

În cadrul Atelierului a avut loc Vernisajul expoziției de artă grafică sub genericul „Retrospectiva – Alexei Colîbneac – ilustrator de carte”. (50 de ani de activitate în domeniu). Au fost expuse peste 30 de foi grafice din colecția personală a maestrului Alexei Colîbneac.

2015

Expoziție de grup – elevii liceilor de artă și profesorii – Lily Prisăcaru.

Expoziție de grup – studenții facultății de Grafică și Pictură, Universitatea Pedagogică Ion Creangă, conducător Eleonora Brigalda.

Expoziție personală – portretistul Anton-Costân din Suceava.

Expoziție personală de grafică de carte – Isaie Cârmu la 75 de ani (În memoriam).

3 septembrie 2015, în cadrul Salonului Internațional de Carte, a avut loc Atelierul de grafică, dedicat regretatului grafician Isaie Cârmu, care ar fi împlinit în acel an 75 de ani. Tema pusă în discuție a fost „Aportul artistului adus la dezvoltarea artei cărții naționale”. Moderatorul atelierului, Maestrul în artă, graficianul Alexei Colîbneac, a făcut o incursiune în istoria graficii de carte, a vorbit despre carte, care dincolo de interesul științific și utilitar, are nevoie și de o ținută estetică deosebită. Astfel, veșmântul plastic inedit al fiecărei cărți îl conferă pictorul-grafician și, în acest context, el trebuie să fie în armonie cu litera pe care o ilustrează. Graficianul Isaie Cârmu a posedat virtuozitatea tehnică de gravor și o extraordinară intuiție artistică a proporțiilor cărții, demonstrând astfel un complex editorial perfect armonizat. Isaie Cârmu a creat o istorie în imagini a literaturii noastre naționale. Ilustrațiile făcute pentru coperta cărților din colecția *Biblioteca școlarului*, peste 200 de titluri, apărute la Editura Litera, Chișinău, au un stil inconfundabil. A avut o vocație pentru toate tehnicile grafice. A educat și promovat o întregă pleiadă de pictori tineri ca, Alexandru Macovei, Ion Motraru, Vasile Movileanu. Ludmila Toma, critic de artă, și-a exprimat admirația față de acest mare pictor, a vorbit despre armonia culorilor din picturile maestrului la

copertile cărților din seria *Biblioteca școlară*. Vasile Malanețchi, scriitor, conferențiar universitar, a vorbit despre o latură a personalității lui Isaie Cârnu – potențialul de a comunica cu scriitorii. S-a afirmat cu 60-ciștii, cea mai productivă perioadă din creația sa, a avut o deschidere specială pentru creația literară. El nu numai a ilustrat, dar a și creat imagini simbol, care dau un sens adăugător creației literare.

Isaie Cârnu a fost un veritabil om de cultură, un om al Cetății, nu era indiferent de ceea ce se petrece în societate, la tot ce se întâmplă avea atitudinea sa. Dumitru Bolboceanu, președinte UAP, a venit cu o propunere de a contribui, de a sensibiliza factorii de decizie pentru editarea unui album „Isaie Cârnu”. Au mai vorbit artiștii plastici Victoria Rocaciuc, Vladimir Kravcenko. Dna Larisa Cârnu, soția regretatului Isaie Cârnu a mulțumit publicului pentru participare la lucrările atelierului și a spus că visul ei este să vadă editat un Album „Isaie Cârnu” cu toată creația artistului.

În cadrul Atelierului a avut loc vernisajul Expoziției de Grafică de carte din Colecția personală a familiei Cârnu, peste 60 de foi grafice, o expoziție de cărți ilustrate de Isaie Cârnu de-a lungul anilor din Colecțiile Bibliotecii Naționale.

În perioada anilor '90, Isaie Cârnu a colaborat și cu Biblioteca Națională, a ilustrat Calendarul Național, elaborat de BNRN, și a lucrat la signeta (emblema „bn”) Bibliotecii Naționale (primele variante).

Expoziție de caligrafie. Valeriu Herța și Valentin Bologa.

Lansare de carte: *Eleonora Romanescu Biobibliografie*.

Expoziție personală de pictură, grafică de carte – Elena Leșco.

2016

Expoziția personală „Grafică de carte pentru copii”, Elena Leșco.

Expoziție personală de pictură „30 de străzi ale Chișinăului”, Veaceslav Ignatenco.

Acest vernisaj s-a încheiat cu un act de donație: tabloul „Primăvara pe str. Lazo” = „Весна на ул. Лазо”, autor Veaceslav Ignatenco.

Clubul de floristică „Diana” la 25 de ani de la fondare. Expoziție de grup.

Expoziție personală Mihail Petric. Peisaje. Portrete. Studii (din colecțiile Muzeului Național de Artă a Moldovei).

Expoziție personală. Pictură. Grafică. Caligrafie. Valentin Bologa.

Expoziție personală „Penelul magic”. Grigore Plămădeală.

Expoziție personală „Pomul vieții”. Pictură. Grafică. Hârtie manuală. Anatolie Gherasimov.

Donație de la tânărul plastician Igor Dublenco. Tabloul „Sărbătoare. Mărțișor”.

Pentru evenimentele care urmează să se desfășoare, Salonul de artă merită a fi vizitat, iar Sala de lectură a secției Colecție de artă și hărți, rămâne a fi un loc deschis pentru toți, fie pentru artiștii dornici de a-și expune talentul, fie pentru cititorii care doresc să-și petreacă timpul, lecturând într-o ambianță plăcută, înconjurați de artă.

Referințe bibliografice:

1. BIBLIOTECA Națională a Republicii Moldova. Program de activitate 2017. [Accesat 2.01.2017]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Programe-de-activitate-2017.pdf>.
2. MIRON, Svetlana. Colecția de arte și hărți: conținut, acces, valorificare. În: Biblioteca Națională a Republicii Moldova – meridianul zero al Sistemului Național de Bibliotecii (1991-2016). Monografie. Chișinău: BNRN, 2017, p. 34-37. ISBN 9787-9975-110-86-0.

„...Câștig în colaborare cu veșnicia” sau un pas de succes în activitatea bibliografică a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova

Recenzii. Inforaft. Rubrică susținută de Ludmila Corghenci

De ce dorim să centrăm atenția publicului asupra biobibliografiei, realizată în cadrul Proiectului Editorial „Plasticienii Moldovei”? Drept motive în acest sens putem invoca autoritatea, creația și contribuțiile originale ale protagonistului, dar și conținutul specific, reflectarea acestuia prin metode bibliografice și altele. Să le luăm pe rând, pentru a ne convinge asupra unicității studiului biobibliografic „Gheorghe Oprea”¹.

Studiul este parte integrantă a Proiectului Editorial „Moldavica”, seria „Plasticienii Moldovei”, inițiat în anul 1997, prezentând cea de-a 10-a fasciculă. Fasciculele seriei „Plasticienii Moldovei” contabilizează bibliografic, promovează și contribuie la creșterea vizibilității creației artiștilor plastici, precum Igor Vieru, Mihail Grecu, Gheorghe Vrabie, Ilie Bogdesco, Mihail Petric și alții.

Prezentul studiu este dedicat, conform afirmațiilor alcătuitorului Svetlana Miron, „... artistului plastic-muzeograf din Republica Moldova, Maestrului în Arte (2001), pictorului, care a reușit să întruchipeze în tablourile sale cele mai diverse stiluri: de la motive naționale, populare, până la stilul modern...” (p.3) – Gheorghe Oprea. Elaborarea și editarea lucrării este prilejuită consemnării a 70 de ani de la nașterea protagonistului.

Prin ce se remarcă studiul biobibliografic? La prima vedere evident, remarcăm prezentarea poligrafică a lucrării: design-ul copertei, culorile predominante, calitatea

fotografiilor și, nu în ultimul rând, formatul ediției. O lucrare elegantă, plăcută pentru a fi lecturată.

Aceste impresii sunt fortificate și de conținutul lucrării. Impresionantele articole și interviuri, reflectă personalitatea complexă a lui Gheorghe Oprea, aparținând unor nume notorii din cultura și știința națională: Alexe Rău, Tudor Braga, Eugen Gheorghiuță, Ecaterina Negară și alții. Continuitatea acestui compartiment, care include textele integrale ale articolelor și interviurilor, este vizibilă prin următorul compartiment „Aprecieri, opinii, sugestii”. Cititorului i se oferă succinte, relevante și pertinente aprecieri privind creația lui Gheorghe Oprea de: Leo Botnaru, Alexe Rău, Tudor Palladi, Claudia Partole și alții.

Studiul biobibliografic se remarcă și prin „Tabelul cronologic”, acesta incluzând informații privind studiile și experiența profesională, activitatea artistică. Se insistă în acest compartiment supra informației privind prezența pictorului în expoziții de grup, participarea la tabere de creație, prezența lucrărilor în colecții publice și în colecții private.

Compartimentul „Bibliografie” identifică circa 346 de lucrări ale artistului plastic, acestea fiind aranjate după cum urmează:

- operele artistului plastic în patrimoniul muzeelor și galeriilor de artă din Moldova, în colecții particulare (57 titluri);
- operele artistului plastic, categorisite în funcție de stiluri: abstracționism, postmodernism, realism, portrete, desene, schițe,

¹ Gheorghe Oprea. Biobibliografie. Alcătuitor Svetlana Miron. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău, 2017. 176 p. ISBN 978-9975-4318-8-0.

cataloge, pliante etc.(circa 346 titluri).

La fel sunt identificate circa 112 titluri de interviuri și articole de Gheorghe Oprea, publicații despre activitatea dânsului, filme TV cu participarea și despre artistul plastic, prezențe în rețelele de socializare.

Informarea asupra operei lui Gheorghe Oprea, publicațiilor despre acesta, este facilitată de trei indexuri auxiliare: „Index alfabetic de nume”, „Index alfabetic de lucrări” (titluri), „Index de titluri ale publicațiilor periodice consultate”. Apropos, în ultimul index nu se regăsește publicația „Bibliografia națională a Moldovei” (ediție lunară, elaborată de Camera Națională a Cărții), care asigură contabilizarea bibliografică a tuturor genurilor de publicații, editate pe teritoriul Republicii Moldova.

Studiul biobibliografic are un compartiment deosebit „Moment poetic. Poezii de Gheorghe Oprea”, conținând 14 poezii. „În sfera artiștilor plastici, - menționează Alexe Rău în articolul „Cuptorul infinitului sau Gheorghe Oprea”, - poezia este o prezență funcțională, pentru că ei nu fac altceva decât să transpună, ori să reprezinte ceva prin imagini, iar aceasta ține de funcția poetică congenitală a omului primordial” (p. 14).

Mai specificăm două compartimente, care conferă studiului integritate, dar și eleganță – „Galerie de imagini” și „File de album”. Acestea completează substanțial imaginea artistului plastic, dar și a omului Gheorghe Oprea.

Acceptând că orice produs poate fi îmbunătățit, venim în acest sens cu câteva sugestii. Din punct de vedere bibliografic: utilizarea uniformă în descrierile bibliografice a abrevierilor conform prevederilor standardizate (în caz că acestea sunt utilizate); includerea în descrierea bibliografică a documentelor electronice a datei accesării acestora (p. 116, 121); respectarea prevederilor standardizate pentru descrierea bibliografică, inclusiv analitică (p. 113 etc.). Lucrarea ar putea fi categorisită drept studiu in honorem, compartimentul bibliografic ocupând aproximativ 18% din volumul total de pagini.

În general, studiul biobibliografic ne oferă o „călătorie” prin labirinturile creației artistului plastic Gheorghe Oprea. În paginile scrise se regăsesc energia și spiritul, motivația protagonistului de a studia și de a contribui la dezvoltarea umană prin intermediul picturii.

O lucrare strălucită înscrisă în Patrimoniul Documentar Național¹

În calitatea lor de promotori, organizatori ai cercetării științifice, publicațiile biobibliografice merită un tratament/abordare deosebită, impunându-se aprecierea acestora atât de către cercetători, cât și de către reprezentanții domeniului de profil – bibliografi, biblioteconomiști etc.

Apărută în condiții grafice excelente, lucrarea *Gheorghe Mustea: Compozitor, Academician* are mai multe semnificații. În primul rând, reliefează și sintetizează contribuțiile și poziția omului de cultură, viața și activitatea compozitorului prin instrumente și pârgii biobibliografice. În al doilea rând, lucrarea prezintă un demers fundamental în promovarea și consolidarea culturii naționale de expresie muzicală, deținând un potențial educațional forte, prezentând cazuri și modele de personalitate. Semnificația lucrării este augmentată și de anul editării acesteia – anul consemnării a 185 de ani de la fondarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Nu în ultimul rând, lucrarea reprezintă un construct consistent pentru specialiștii în domeniu, stimulând experiențele de bibliografice.

Lucrarea cu sub-genericul „biobibliografie” tinde mai mult spre un studiu în onoare, integrând compartimente specifice acestui tip de publicații:

- 2 articole dedicate lui Gh. Mustea (semnate de renumiții cercetători/muzicologi dr. hab. Victor Ghilaș, dr. hab. Ion Gagim);
- un tabel cronologic (poate ar fi fost cazul să fie integrat un curriculum vitae, structurat pe activități profesionale, științifice, pedagogice și altele, astfel reliefaând implicațiile/activitățile complexe ale personalității);

- *aprecieri* (ale muzicologilor, criticilor muzicali, compozitorilor, scriitorilor din Republica Moldova, România, Italia);

- *compartiment bibliografic* (circa 663 de descrieri bibliografice și 194 de înregistrări factografice – informații privind emisiunile televizate și radiofonice);

- „*Viața în imagini*” (compartiment care dă farmec lucrării și impresionează utilizatorii acesteia, atât prin selecția imaginilor, cât și prin calitatea acestora);

- 2 *indexuri auxiliare* (de nume ale autorilor, textierilor, alcătuitoarelor, traducătorilor, interpreților; de titluri și versuri), acestea facilitând accesul și economisind timpul utilizatorilor lucrării.

Menționând coerența și claritatea lucrării, și în contextul unei eventuale cercetări bibliografice continue, atragem atenția la următoarele aspecte din cadrul compartimentului bibliografic: utilizarea abrevierilor în descrierile bibliografice (loc, editare, subtitlu etc.); aranjarea descrierilor bibliografice (evidențierea aranjării cronologice a acestora, mai ales în cazul descrierilor bibliografice ale publicațiilor editate cu caractere latine și chirilice). Mai menționăm, că sub-compartimentul „Referințe despre viața și opera maestrului Gheorghe Mustea” ar fi fost rațional să fie amplasat la finele compartimentului bibliografic.

Concluzia mea după lecturarea/analiza acestei lucrări este că Biblioteca Națională a Republicii Moldova, prin personalul responsabil pentru editarea acestei lucrări complexe, a efectuat o investiție ce merită. Putem menționa importanța acestei lucrări atât din punctul de vedere al personajului principal, cât și al utilizatorului ce se dezvoltă ca persoană.

¹ Gheorghe Mustea: Compozitor, Academician : Biobibliografie / Biblioteca Națională a Rep. Moldova ; alcăt.: Lilia Balan ; dir. general Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2017. – 217 p. – ISBN 978-9975-110-85-3.

Publicații care avantajează și creează valoare instituției

Anul 2017 – anul consemnării a 185 de ani de la fondarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova – se înscrie în sistemul informațional-editorial prin 4 titluri de lucrări de referință¹, acestea fiind platforme documentare substanțiale pentru dezvoltarea cunoștințelor și îmbunătățirea activităților bibliotecilor.

Culegerea *Biblioteconomia și Științele Informării în Republica Moldova: Documente în sprijinul activității bibliotecilor*, volumul 1, este o continuare a publicației „Biblioteconomia Moldovei: Cadru de reglementare”, editată până în prezent în 6 volume. Lucrarea are scopul de a facilita accesul/documentarea personalului de bibliotecă, a factorilor de decizie și tuturor celor interesați de textele integrale ale documentelor oficiale și metodologice, economisind timpul profesional și contribuind la cunoașterea/aplicarea prevederilor acestora. Lucrarea are și o importanță de sinteză, reliefând implicațiile actuale ale fondatorilor, centrelor biblioteconomice naționale, teritoriale și departamentale, ale organizațiilor non/guvernamentale, privind dezvoltarea activității de bibliotecă în

anii 2015-2017. Ediția este una originală ca structură și conținut, oferind acces la textele documentelor oficiale, privind activitatea bibliotecilor (emise de organele reprezentative ale puterii de stat – președintele țării, parlamentul, guvernul), ale organelor administrației publice centrale, ale centrelor biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale, precum și ale Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova.

Monografia *Biblioteca Națională a Republicii Moldova – Meridianul zero al Sistemului Național de Biblioteci* se înscrie ca un lucru bine făcut în sistemul publicațiilor despre această instituție (a se vedea Anexa nr. 1 la lucrare). Prin intermediul unei structuri originale și inedite (include compartimentele: „Utilizatorul ca rațiune de bază a existenței/dezvoltării BNRM”, „Colaborarea și cooperarea – dimensiuni profesionale active”, „Dezvoltare instituțională. Competitivitate”) în monografie sunt identificate explicit realizările și prioritățile bibliotecii, totalitatea schimbărilor profunde în activitățile de excelență și în practicile, ce reliefează identitatea instituției.

¹ Biblioteconomie și Științe ale Informării în Republica Moldova. (Documente în sprijinul activității bibliotecilor). 2015-2017. BNRM, 2017. 303 p. ISBN 978-9975-3096-7-7. Vol. 1: 2015-2017.- 304 p. ISBN 978-9975-3096-8-4. [Accesat 26 febr. 2018]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Biblioteconomia-Moldovei-2015-2017-v1.pdf>.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova – Meridianul Zero al Sistemului Național de Biblioteci (1991-2016). Monografie (consacrată aniversării a 185 de ani de la fondarea BNRM). Chișinău : BNRM, 2017. 216 p. ISBN 978-9975-110-86-0. [Accesat 26 febr. 2018]. Disponibil: [http://www.bnrm.md/files/publicatii/Monografii-BNRM-meridianul-zero-Sistemului-National-Biblioteci-\(1991-2016\).pdf](http://www.bnrm.md/files/publicatii/Monografii-BNRM-meridianul-zero-Sistemului-National-Biblioteci-(1991-2016).pdf).

Bibliotecile Publice Teritoriale din Republica Moldova: indicatori statistici și de performanță (relaționali) 2015-2016. Chișinău, 2017. 46 p. ISBN 978-9975-9696-3-5. [Accesat 26 febr. 2018]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/publicatii/publicatii-de-sinteza/16-resurse-informationale/publicatii-de-sinteza/29-bibliotecile-publice>.

LecturaCentral. În ajutorul activității de promovare a cărții și a lecturii, ca bază pentru cunoaștere, știință și cultură. Platforma on/off line pentru bibliotecari. Chișinău: BNRM, 2017. 132 p. ISBN 978-9975-3096-6-0. [Accesat 26 febr. 2018]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Publicatii-metodologice-Lectura-Central.pdf>.

Lucrarea *LecturaCentral: În ajutorul activității de promovare a cărții și a lecturii, ca bază pentru cunoaștere, știință și cultură!* (alcătuitor Vera Osoianu), vine să ne convingă: „Cartea și lectura au fost și trebuie să rămână componente principale ale bibliotecii moderne ... Mai ales în aceste timpuri, când se crede (eronat) că internetul și calculatorul pot înlocui cartea, biblioteca și bibliotecarul”. Lucrarea identifică atât contribuțiile proprii ale alcătuitorului, cât și analiza și interpretarea literaturii de specialitate. Drept urmare, bibliotecilor li se pune la dispoziție o platformă utilă de reconsiderare și revigorare a activității privind promovarea cărții și a lecturii.

Alcătuitorul consideră de mare folos atât cunoașterea/implementarea metodelor interactive, cât și ale celor tradiționale, pentru ca impactul să fie cât mai eficient. În general, lucrarea face apel la gândire, la dezvoltarea creativității bibliotecarilor, oferindu-le exemple de bune practici în bibliotecile din

Republica Moldova și alte țări. Prezenta lucrare este o îmbinare reușită a informației teoretico-aplicative privind locul, rolul și importanța unor metode de promovare a cărții și lecturii, cu exemple și istorii de succes. Referințele bibliografice includ și orientează bibliotecarii pentru informații suplimentare (circa 50 surse) asupra temei.

Lucrările menționate au o ținută poligrafică și un design de excepție. Mai conchidem, că acestea sunt accesibile atât în format tradițional (în medie, câte 100 exemplare), cât și on-line (a se vedea referințele bibliografice).

În concluzie, informațiile și recomandările inteligente și practice, conceptele esențiale și exemplele pe care le conțin lucrările menționate, le vor permite bibliotecarilor la început de carieră, dar și celor cu experiență, să-și actualizeze cunoștințele, să aducă o schimbare în activitatea profesională.

Statistica - instrument de dirijare, promovare și dezvoltare a bibliotecilor

Lucrarea *Bibliotecile publice teritoriale din Republica Moldova: Indicatori statistici și de performanță (relaționali) 2015-2016*¹, devenită tradițională pentru Biblioteca Națională, în acest an are o „nouă față”. Schimbările țin atât de partea textuală a lucrării (analiza cu accent pe rețeaua bibliotecilor publice teritoriale, reliefaarea contingentului de utilizatori și a serviciilor moderne oferite acestora, evidențierea situației privind personalul de bibliotecă, analiza SWOT a rețelei și alte compartimente), cât și de prezența indicatorilor statistici și de performanță (relaționali).

Cele 7 tabele, inserate în lucrare, prezintă indicatorii statistici pentru anii 2015-2016 la capitolele: Rețeaua și personalul; Dezvoltarea colecțiilor; Componenta calitativă a colecțiilor; Utilizarea colecțiilor; Facilități și servicii etc.

Utilitatea lucrării este augmentată prin prezența indicatorilor de performanță (relaționali) pentru rețeaua bibliotecilor publice teritoriale și celor două biblioteci

naționale: achiziții per capita locuitor, indicele mediu de înnoire a colecției (86,8 pe țară!), intrări per capita locuitor și altele.

Cum putem îmbunătăți lucrarea, mai ales în contextul declarării statisticii de bibliotecă drept prioritate a anului 2017:

- editarea lucrării cu statut de anuar (format tradițional și electronic, tiraj limitat);
- integrarea indicatorilor statistici pentru Sistemul Național de Biblioteci;
- prezentarea comparată a indicatorilor statistici, dar și a celor de performanță (relaționali) în funcție de componentele Sistemului Național de Biblioteci (biblioteci naționale, publice teritoriale, din învățământ, specializate);
- corelarea indicatorilor de performanță (relaționali) integrați în lucrare cu cei recomandați de SM ISO 11620:2016 „Informare și Documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci”;
- integrarea diagramelor, infogramelor pentru amplificarea prezentării vizuale.

¹ Bibliotecile publice teritoriale din Republica Moldova: Indicatori statistici și de performanță (relaționali) 2015-2016 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; elab.: E. Dmitric, L. Corghenci, V. Popa ; resp. ed.. V. Osoianu. – Chișinău, 2017. – 46 p. – ISBN 978-9975-9696-3-5.

Autorii articolelor

CERETEU, Igor – doctor în istorie, conferențiar universitar, cercetător științific coordonator, Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei

E-mail: igor.cereteu@gmail.com

CHIHAI, Lăcrămioara – șef Departament Colecții speciale, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, Iași

E-mail: chihaiialacramioara@yahoo.com

CHITOROAGĂ, Valentina – director, Camera Națională a Cărții

E-mail: bookchamber.md@gmail.com

COCIERU, Mariana – doctor în filologie, specialist principal, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

E-mail: mcocieru@mail.ru

CORGHENCI, Ludmila – șef al Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

E-mail: lcorghenci@bnrm.md

CRISTIAN, Elena – șef serviciu „Organizarea și conservarea colecțiilor”, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

E-mail: elena.cristian12@gmail.com

HERȚA, Valeriu – grafician, lector superior, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova

E-mail: vherta@gmail.com

KARNAEVA, Liubovi – director, Biblioteca Științifică Medicală a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

E-mail: liubovi_karnaeva@usmf.md

KNOLL, Adolf – secretar pentru știință, cercetare și relații internaționale la Biblioteca Națională a Republicii Cehe

E-mail: adolf.kmoll@nkp.cz

LÎȘÎ, Ala – bibliotecar principal, serviciul Comunicarea colecțiilor, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

E-mail: ala.lisii97biblioteca@gmail.com

LUPU, Viorica – director adjunct, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agrare de Stat din Moldova

E-mail: v.lupu@uasm.md

MIRON, Svetlana – șef secție „Colecția de arte și hărți”, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

E-mail: arta@bnrm.md

MUNTEAN, Aliona – director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

E-mail: aliona.muntean@bnrm.md

MOTOC, Radu – membru de onoare al senatului Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

E-mail: motoc.radu@yahoo.com

OSOIANU, Vera – director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

E-mail: bnrmvo2012@gmail.com

PANICI, Alla – șef interimar Centrul de Coordonare Bibliografică SIBIMOL, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

E-mail: alla.panici@gmail.com

POPA, Victoria – șef al Centrului de Statistică, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

E-mail: statistica@bnrm.md

ȘOROC, Nona – șef secție „Colecții speciale”, Biblioteca Științifică Medicală a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

E-mail: snona@mail.ru

TOPALO, Valentina – șef al Centrului de Documentare ONU, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

E-mail: valeandrew@gmail.com

Ghid pentru autori

Cerințele privind prezentarea articolelor științifice sunt reflectate în „Regulamentul de evaluare, clasificare și monitorizare a revistelor științifice”, aprobat prin Hotărârea comună (nr. 147 din 25.06.2015) a Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al AȘM și Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare (art. 17, acces la textul integral - http://www.cnaa.acad.md/normative-acts/normative-acts-cnaa/normative-acts-cnaa-attestation/reg_evaluare_reviste/).

Responsabilitatea opiniilor exprimate în articole revine în exclusivitate autorilor.

Structura articolului (font Times New Roman):

- titlul articolului (centrat, cu majuscule, bold, dimensiune font 12);

- numele, prenumele autorului, afilierea instituțională, funcția deținută, gradul științific și titlul didactic, adresa e-mail (aliniere dreapta; dimensiune font 12; numele autorului este indicat cu litere majuscule);

- poza autorului (autorilor) – imagine în JPEG;

- abstract în limbile română și engleză (stânga-dreapta, dimensiune font 11; spațiu între rânduri 1,0; cursiv; nu va depăși 2000 de semne, lungimea recomandată este 10-12 cuvinte.) Abstractul trebuie să descrie scopul articolului, obiectivele cercetării (50-200 cuvinte) să asigure o recapitulare clară și riguroasă;

- cuvinte-cheie în limbile română și engleză (5-7 cuvinte-cheie care reprezintă conceptul major al articolului; amplasare stânga-dreapta, dimensiune font 11; spațiu între rânduri 1,0);

- textul articolului (dimensiune font 12; spațiu între rânduri 1,5; volumul unui articol nu va depăși 10 pagini);

- opțional, în caz de necesitate – pot fi incluse în articol tabele/grafice/imagini, cu trimitere din text; acestea vor fi expediate atât în articol cât și separat, în format jpeg / png / tiff. În cazul tabelelor, deasupra se scrie „Tabelul nr. X: titlu”, iar în cazul imaginilor, graficelor etc., dedesubt se scrie „Figura nr. X: titlu”;

- abrevieri: în cazul utilizării în publicație a abrevierilor, lista acestora urmează a se anexa. În cazul unui număr infim de abrevieri (1-3), ele pot fi indicate între paranteze în text.

Fiecărui articol îi va fi atribuit indexul Clasificării Zecimale Universale (CZU) – această responsabilitate revenindu-i Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Referințele bibliografice vor fi prezentate la sfârșitul textului articolului, format Times New Roman; dimensiune font 10; spațiu între rânduri 1,0, prin caracterele originale ale documentului. Structura referințelor bibliografice se conformă prevederilor standardului SM ISO 690-2012 „Informare și Documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare (aprob. prin hotărârea INSM nr. 871-ST din 05.04.2012). Prezentarea și citarea referințelor bibliografice este realizată conform metodei „nume-dată” (sistemul Harvard).

Referințele se ordonează alfabetic (în funcție de caracterele originale ale documentului), după numele autorului ori titlu, scris cu majuscule și se numerotează continuu.

Mostre de prezentare a referințelor bibliografice:

Cărți:

PETERS, Tom. Cercul inovației: drumurile bătătorite nu duc spre succes. București: Publica, 2011. 553 p. ISBN 978-973-1931-82-1.

VASILICĂ, Victoria, Dmitric, Ecaterina. Biblioterapie. Chișinău: Primex.com, 2016. 45 p. ISBN 978-9975-9696-7-3.

СТЕПАНОВ, В. К. Применение Интернета в профессиональной информационной деятельности. Москва, 2009. 304 p. ISBN 978-5-8183-1401-3.

Articole din revistă:

CEBOTARI, Margareta. JuniorBildungs: program informational/formativ pentru adolescenți, organizat la Biblioteca „Onsifor Ghibu”. În: Bibliopolis. 2014, nr. 5, pp.185-188. ISSN 1811-900X.

OSOIANU, Vera, CORGHENCI, Ludmila. Formarea continua a bibliotecarilor – prioritate strategică pentru anii 2017-2020. În: Magazin Bibliologic. 2015, nr. 1/2, pp. 77-85. ISSN 1857-1476.

Игумнова, Н.П. Библиоэтнология как научная и учебная дисциплина. В: Библиоковедение. 2017, nr. 6, pp. 616-622. ISSN 0869-608x

Articole din culegeri:

CORGHENCI, Ludmila. Cercetarea științifică la DIB în contextul Anului Creativității și al Inovării – 2009. În: Simpozia Investigatio Bibliotheca: [simpozion național, 28 ian. 2010, Chișinău]. Chișinău, 2010, pp. 34-44.

Autoreferate. Teze de doctorat:

BORZIAC, Ilie. Paleoliticul superior din spațiul carpato-nistrean: (cronostratigrafie, cronologie și periodizare culturală). Autoreferat al tezei de doctor habilitat în științe istorice. Chișinău, 2008. 53 p.

POSTICĂ, Gheorghe. Civilizația medievală-timpurie din spațiul pruto-nistrean (secolele V-XIII). Teză de doctor habilitat în științe istorice. Chișinău, 2006. 413 p. [Accesat 7 martie 2017].

Disponibil: http://www.academia.edu/13334679/Gheorghe_Postic%C4%83_Civiliza%C5%A3ia_medieval%C4%83_timpurie_din_spa%C5%A3iul_pruto-nistrean_secolele_V-XIII_Tez%C4%83_de_doctor_habilitat_%C3%AEn_%C5%9Ftiin%C5%A3e_istorice_Chi%C5%9Fin%C4%83u_2006_413_p. ВИШНЯКОВ, И. В. Модели и методы оценки коммерческих банков в условиях неопределенности: диссертация ... канд. экон. наук. Москва, 2002. 234 p.

Surse electronice on-line:

KULIKOVSKI, Lidia. Inovația în management – soluția schimbării în domeniul infodocumentar. Oportunități, probleme, roluri [on-line]. [Accesat 6 martie 2017]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/BMHasdeu/lidia-kulikovski-inovaian-management-ca-factor-de-supravieuire-i-schimbare-a-bibliotecii>.

КЛЮЕВ, В. К. Менеджмент ресурсного потенциала библиотеки. Москва, 2011. 136 p. [Дата обращения: 7 марта 2017]. Режим доступа: http://www.library.ru/1/kb/articles/kluev/1/04_menegment.pdf.

Recenzarea articolelor. Toate articolele trimise spre publicare trec printr-un proces de recenzie anonimă: identitatea autorului și cea a recenzentului nu se divulgă reciproc. Recenzarea este efectuată de către doi specialiști selectați din cadrul Colegiului redacțional sau de către specialiști de profil, recenzanți ai revistei.

Articolul prezentat parcurge următoarele etape:

- *prima verificare* (respectarea instrucțiunilor de tehnoredactare, prezența elementelor constitutive obligatorii: abstract, cuvinte-cheie, introducere, conținutul propriu-zis, concluzii, referințe bibliografice (responsabili – coordonatorii revistei);

- *selectarea* de către redactorul-șef a 2 recenzanți (în funcție de domeniul de interes științific al acestora și de tema articolului);

- *evaluarea articolelor* în funcție de actualitate și originalitate (rezultatele noi, de interes profesional și importante; articolul corespunde domeniului revistei); conținut (claritatea titlului și reflectarea în acesta, precum și în abstract, a conținutului articolului; cuvintele-cheie formulate; expunerea clară a textului; abordarea problemei în publicații; succesiunea logică a materialului etc.); utilizarea etică și corectă a surselor de informare (eliminarea plagiatului în cercetarea științifică, elaborarea, prezentarea corectă a referințelor bibliografice; citarea surselor);

- *recenziile prevăd calificativele: recomandare, revedere sau respingere* (dacă ambele sunt negative – articolul este respins pentru publicare în revistă; în cazul unei recenzii negative – redactorul-șef transmite articolul la a treia recenzie; revizuirea articolului ține de responsabilitatea autorului, fiindu-i transmise recomandările recenzentului);

Revista „Magazin Bibliologic” se declară publicație cu Acces Deschis, implementând licența și instrumentele Creative Commons (în scopul evitării barierelor puse de prevederile legale, privind dreptul de autor), astfel oferind utilizatorilor dreptul de a „citi, descărca, copia, distribui, imprima, căuta sau crea link” la textele integrale ale articolelor.

Articolele în varianta electronică pot fi transmise la Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie (bloc 2 BNRM, etaj 2, birou 20). Persoane de contact: Ludmila Corghenci, lcorghenci@bnrm.md; Ecaterina Dmitric, dbiblio@bnrm.md. Articolele prezentate fără respectarea cerințelor expuse anterior vor fi respinse.

Discutate și aprobate în cadrul ședinței din 9 februarie 2017 a Consiliului Științific BNRM (proces verbal nr.1 din 9.02.2017).